

Moodulite ja valikainete ainekavad

§ 1 Disain	9
1. Õppeaine eesmärgid	9
2. Õppeaine kirjeldus	9
3. Õppetegevuse kavandamine ja korraldamine	10
4. Hindamine	11
6. Õppesisu ja kursuste kavad	12
6.1. Ruumikujundus	12
6.2. Joonestamine ja 3D modelleerimine	13
6.3. Värv- ja kompositsiooniõpetus	14
6.4. Fotograafia	16
6.5. Disaini alused	16
§ 2 Ettevõtlikkus ja ettevõtlus	19
1. Õppeaine eesmärgid:	19
2. Õppeaine kirjeldus	19
3. Õppetegevuse kavandamine ja korraldamine	19
4. Hindamine	20
5. Aine õpitulemused	20
6. Õppesisu ja kursuste kavad	20
6.1. Projektikirjutamise ABC	20
6.2. Kogukonnapraktika	21
6.3. Enesemüümise kunst	21
6.4. Kuidas saada rikkaks?	22
6.5. Ärieetika	23
§ 3 Hispaania keel	24
1. Õppeaine eesmärgid	24
2. Õppeaine kirjeldus	24
3. Õppetegevuse kavandamine ja korraldamine	24
4. Hindamine	25
5. Aine õpitulemused	25
6. Õppesisu ja kursuste kavad	25
§ 4 Inglise keel muutuvast maailmast	27
1. Õppeaine eesmärgid	27
2. Õppeaine kirjeldus	27
3. Õppetegevuse kavandamine ja korraldamine	28
4. Hindamine	29
5. Aine õpitulemused	29

6. Õppesisu ja kursuste kavad	30
6.1. Briti kultuur	30
6.2. Kirjandusest filmiks	31
6.3. Amerikanistika	32
6.4. Suuline eneseväljendus	33
6.5. Enesemüümise kunst	35
§ 5 Juriidika	36
1. Õppeaine eesmärgid	36
2. Õppeaine kirjeldus	36
3. Õppetegevuse kavandamine ja korraldamine	37
4. Hindamine	38
5. Aine õpitulemused	38
6. Õppesisu ja kursuste kavad	39
6.1. Sissejuhatus diplomaatiasse	39
6.2. Tsiviilõiguse ja avaliku õiguse alused	40
6.3. Kriminaalõigus alused	41
6.4. Intellektuaalne omand	43
6.5. Õigusfilosoofia	44
§ 6 Kultuur ja filosoofia	46
1. Õppeaine eesmärgid	46
2. Õppeaine kirjeldus:	46
3. Õppetegevuse kavandamine ja korraldamine	46
4. Hindamine	47
5. Aine õpitulemused	47
6. Õppesisu ja kursuste kavad	47
6.1. Sissejuhatus eetikasse	47
6.2. Kultuur ja mõtlemine	50
6.3. Loomingulise mõtlemise alused	51
6.4. Maailmareligioonid I, II	52
§ 7 Loodus, keskkond ja mina	56
1. Õppeaine eesmärgid	56
2. Õppeaine kirjeldus	56
3. Õppetegevuse kavandamine ja korraldamine	57
4. Hindamine	57
5. Aine õpitulemused	58
6. Õppesisu ja kursuste kavad	58
6.1. Keskkonnatehnoloogia	58
6.2. Eesti loodus	59
6.3. Praktika	60
6.4. Eesti elusloodus ja ökoloogia	61
6.5. Geoinformaatika	62

§ 8 Majandus	64
1. Õppeaine eesmärgid	64
2. Õppeaine kirjeldus	64
3. Õppetegevuste kavandamine ja korraldamine	65
4. Hindamine	65
5. Aine õpitulemused	66
6. Õppesisu ja kursuste kavad	66
6.1. Majandus- ja ettevõtlusõpe I	66
6.2. Õpilasfirma I	68
6.3. Äriõiguse alused	69
§ 9 Psühholoogia	71
1. Õppeaine eesmärgid	71
2. Õppeaine kirjeldus	71
3. Õppetegevuste kavandamine ja korraldamine	72
4. Hindamine	73
5. Aine õpitulemused	74
6. Õppesisu ja kursuste kavad	74
6.1. Vaimse tervise ABC	74
6.2. Suhtlemispsühholoogia	75
6.3. Psühholoogia alused	76
6.4. Sotsiaalpsühholoogia	78
6.5. Isiksusepsühholoogia	79
§ 10 Prantsuse keel	80
1. Õppeaine eesmärgid	80
2. Õppeaine kirjeldus	80
3. Õppetegevuste kavandamine ja korraldamine	81
4. Hindamine	81
5. Aine õpitulemused	81
6. Õppesisu ja kursuste kavad	82
6.1. Sissejuhatavad kursused: hääldusreeglid, endast rääkimine	82
6.2. Toit ja eluase	82
6.3. Minevikusündmustest jutustamine, arvamuse avaldamine	83
§ 11 Saksa keel tasemel B1.2-C1	85
1. Õppeaine eesmärgid	85
2. Õppeaine kirjeldus	85
3. Õppetegevuse kavandamine ja korraldamine	85
4. Hindamine	86
5. Aine õpitulemused	86
6. Õppesisu ja kursuste kavad	90
6.1. Kuulamine ning rääkimine saksa keele B1 tasemel	90
6.2. Lugemine ja rääkimine saksa keele B1 tasemel	91

6.3. Kirjutamine ja rääkimine saksa keele B1.2 tasemel	92
6.4. Kuulamine, lugemine ja rääkimine saksa keele B2-C1 tasemel	93
6.5. Kirjutamine ja rääkimine saksa keele B2-C1 tasemel	94
§ 12 Sport	96
1. Õppeaine eesmärgid	96
2. Õppeaine kirjeldus	96
3. Õppetegevuse kavandamine ning korraldamine	97
4. Hindamine	98
5. Aine õpitulemused	98
6. Õppesisu ja kursuste kavad	98
6.1. Pallimängud I	98
6.2. Spordilaager	99
6.3. Spordiõpetus	99
6.4. Kikkpoks ja enesekaitse	100
6.5. Pallimängud II	101
§ 13 Tehnika	102
1. Õppeaine eesmärgid	102
2. Õppeaine kirjeldus	102
3. Õppetegevuse kavandamine ja korraldamine	102
4. Hindamine	103
5. Aine õpitulemused	104
6. Õppesisu ja kursuste maht	104
6.1. Elektroonika	104
6.2. Robootika	105
6.3. Programmeerimise alused	105
6.4. Arvutigraafika ja 3D modelleerimine	106
6.5. Säästev eluviis	107
§ 14 Tervishoid	111
1. Õppeaine eesmärgid	111
2. Õppeaine kirjeldus	111
3. Õppetegevuse kavandamine ja korraldamine	112
4. Hindamine	112
5. Aine õpitulemused	112
6. Õppesisu ja kursuste kavad	113
6.1. Esmaaabi ja eneseabi	113
6.2. Anatoomia ja füsioloogia	113
6.3. Patoloogiad	115
6.4. Elupäästev esmaabi	116
6.5. Tervisteadlikkus ehk sissejuhatav kursus tervishoidu valdkonda	117
§ 15 Teadus	118
1. Õppeaine eesmärgid	118

2. Õppeaine kirjeldus	118
3. Õppetegevuse kavandamine ja korraldamine	119
4. Hindamine	120
5. Aine õpitulemused	120
6. Õppesisu ja kursuste kavad	120
6.1. Elemendid meis ja meie ümber	120
6.2. Füüsika ja ühiskond	121
6.3. Keemia praktikum	122
6.4. Loogika	123
6.5. Füüsikalised mõõtmised	124
§ 16 3D modelleerimine	125
1. Õppeaine eesmärgid	125
2. Õppeaine kirjeldus	125
3. Õppetegevuse kavandamine ja korraldamine	125
4. Hindamine	125
5. Aine õpitulemused	125
6. Õppesisu ja kursuste kavad	126
6.1. 3D tegelaskuju modelleerimine	126
6.2. 3D animatsioon	126
6.3. Arvutimängu keskkonna kujundamine	126
§ 17 IT-moodul	127
1. Õppeaine eesmärgid	127
2. Õppeaine kirjeldus	127
3. Õppetegevuse kavandamine ja korraldamine	128
4. Hindamine	128
5. Aine õpitulemused	128
6. Õppesisu ja kursuste kavad	129
6.1. Programmeerimine	129
6.2. Kasutajakeskne disain ja prototüüpimine	130
6.3. Tarkvaraarendus	131
6.4. Tarkvara analüüs ja testimine	132
6.5. Digiteenused	133
§ 18 Teatrimoodul	136
1. Õppeaine eesmärgid	136
2. Õppeaine kirjeldus	136
3. Õppetegevuse kavandamine ja korraldamine	136
4. Hindamine	137
5. Aine õpitulemused	137
6. Õppesisu ja kursuste kavad	138
6.1. Sissejuhatus teatrisse	138
6.2. Praktika	138

6.3. Teatrist kriitilise pilguga	139
§ 19 Meedia	140
1. Õppeaine eesmärgid	140
2. Õppeaine kirjeldus	140
3. Õppetegevuse kavandamine ja korraldamine	141
4. Hindamine	142
5. Õppesisu, õpitulemused ja kursuste kavad	142
5.1. Meedia olemus	142
5.2. Televisioon ja audiovisuaalne meedia	143
5.3. Film ja audiovisuaalne meedia	144
5.4. Trükiajakirjandus ja reklaam	144
5.5. Meedia- ja filmipraktika	145
§ 20 Filmikunst	146
1. Õppeaine eesmärgid	146
2. Õppeaine kirjeldus	146
3. Õppetegevuste kavandamine ja korraldamine	147
4. Hindamine	148
5. Õppesisu, õpitulemused ja kursuste kavad	148
5.1. Sissejuhatus filmikunsti	148
5.2. Filmitehnika	149
5.3. Heli ja videotöötlus	149
5.4. Kuidas vaadata filmi	150
5.5. Filmipraktika	150
§ 21 Sisekaitseõpe	152
1. Õppeaine eesmärgid	152
2. Õppeaine kirjeldus	152
3. Õppetegevuste kavandamine ja korraldamine	153
4. Hindamine	154
5. Õppesisu, õpitulemused ja kursuste kavad	154
5.1. Pääste ja elanikkonnakaitse üldkursus	154
5.2. Päästesündmuste lahendamine	158
5.3 Pääste õppelaager	160
5.4. Vanglateenistus	163
5.5. Politsei ja piirivalve üldkursus	163
5.6. Politsei	166
5.7. Politsei ja piirivalve õppelaager (35 tundi)	169
5.8 Maksundus ja toll	171
5.9 Riigikaitse laager	175
5.10. Piirivalve	176
§ 22 Karjääriõpe	179
1. Õppeaine eesmärgid	179

2. Õppeaine kirjeldus	179
3. Õppetegevuse kavandamine ja korraldamine	180
4. Hindamine	181
5. Aine õpitulemused	182
6. Õppesisu ja kursuse kava	183
§ 23 Noortekoor	184
1. Õppeaine eesmärgid	184
2. Õppeaine kirjeldus	184
3. Õppetegevuse kavandamine ja korraldamine	184
4. Hindamine	185
5. Aine õpitulemused	185
6. Õppesisu ja kursuste kavad	185
§ 24 Meeskoor	186
1. Õppeaine eesmärgid	186
2. Õppeaine kirjeldus	186
3. Õppetegevuse kavandamine ja korraldamine	186
4. Hindamine	187
5. Aine õpitulemused	187
6. Õppesisu	187
§ 25 Meedia- ja filmipraktika	188
1. Õppeaine eesmärgid	188
2. Õppeaine kirjeldus	188
3. Õppetegevuse kavandamine ja korraldamine	188
4. Hindamine	188
5. Aine õpitulemused	189
§ 26 Inglise keele eelduskursus B1.2	190
1. Õppeaine eesmärgid ja võtmetulemused	190
2. Õppeaine kirjeldus	190
3. Õppetegevuse kavandamine ja korraldamine	190
4. Hindamine	190
5. Aine õpitulemused	190
6. Õppesisu ja kursuste kavad	190
§ 27 Cambridge Advanced C1 eksamiks ettevalmistus	192
1. Õppeaine eesmärgid	192
2. Õppeaine kirjeldus	192
3. Õppetegevuse kavandamine ja korraldamine	192
4. Hindamine	192
5. Aine õpitulemused	192
6. Õppesisu	193
§ 28 Matemaatika rakendused II	194
1. Õppeaine eesmärgid	194

2. Õppeaine kirjeldus	194
3. Õppetegevuse kavandamine ja korraldamine	194
4. Hindamine	194
5. Aine õpitulemused	195
6. Õppesisu	196

§ 1 Disain

1. Õppeaine eesmärgid

- 1) äratada õppijates huvi disaini eri valdkondade ja arhitektuuri, selle ajaloo ja tänapäeva problematika vastu,
- 2) tutvustada loovvaldkondade erialasid: disainer, arhitekt, ruumikujundaja, fotograaf,
- 3) luua ettekujutus disaini ja arhitektuuriga seotud erialade sotsiaalkultuurilisest rollist ning tähtsusest,
- 4) arendada läbi praktilise tegevuse õppija mõtlemist, tähelepanu, graafilist kirjaoskust, loovust ja ilumeelt; arendada õppijas iseseisva töö oskust,
- 5) arendada lugupidavat ja vastutustundlikku suhtumist kaasinimeste loomingusse,
- 6) väärtustada võimet ja oskust ise uut luua ning hinnata töö lahendi läbimõeldust, korrektsust ning praktilisust.

2. Õppeaine kirjeldus

Tänapäeval on oluline on mõista ja kriitiliselt hinnata nii enda kui teiste poolt loodud meid ümbritsevat tehiskeskkonda. Disaini valdkonnas on olulisel kohal oskus märgata ja lahendada probleeme, luua ja arendada senistest lihtsamaid, huvitavamaid, turvalisemaid, loodussäästlikumaid, parema väljanägemise ning suurema kasutusmugavusega tooteid, teenuseid ja keskkondi. Disainimoodul arendab läbi teoreetiliste arutluste ja praktiliste tegevuste loovust, lahenduste leidmisele orienteeritud mõtteviisi ning õpetab probleeme märkama ja neile aktiivselt lahendusi otsima.

Kursustel käsitletakse erinevaid disainivaldkondi, arendatakse digitaalkunstioskusi ja käelist osavust ning aja- ja stiilitunnetust.

Teoreetilised ja praktilised ülesanded arendavad loovuse selliseid komponente nagu analüüsioskus, mõtlemise kiirus ja paindlikkus, fantaasia, ruumitaju, samuti koostööoskust, avardavad silmaringi ja toetavad igakülgset isiksuse arengut.

Erinevatel kursustel käsitletakse mitmesuguseid teemasid: ajaloolisi arhitektuuristiile, ruumikujunduse põhimõtteid, tootedisaini, värvikasutust ja vormiprobleeme disainis ja ruumikujunduses. Proovitakse ise kujundada ümbritsevat keskkonda, luues kavandeid, tooteid ja mudeleid.

Tabel 1. Mooduli kursuste nimetused, maht, toimumise aeg

Kursuse nimetus	maht	klass
Ruumikujundus	1 kursus	10. klass
Joonestamine ja 3D modelleerimine	1 kursus	10. klass

Värvi-ja kompositsiooniõpetus	1 kursus	11. klass
Fotograafia	1 kursus	11. klass
Disaini alused	1 kursus	12. klass

3. Õppetegevuse kavandamine ja korraldamine

Õppetegevust kavandades ja korraldades lähtutakse KJPG õppekava alusväärtustest ja üldpädevustest ning toetatakse lõimingut teiste õppeainete ja läbivate teemadega. Õppetöös kombineeritakse loengud ja praktilised tööd ning rakendatakse iseseisva õppetöö vormi. Iseseisev õpe moodustab 20% kursuse mahust ja toimub õpetaja juhendamisel. Iseseisev juhendatud õpe on otseselt seotud õpitavaga, eesmärgiks on õpilase õpipädevuste ning analüüsi- ja eneseväljendusvõime ja iseseisva töö planeerimise oskuse arendamine. Individuaalse juhendamise kaudu leitakse igale ülesandele sobiv ja motiveeriv väljund, mis toetab õpilase isiklikku arengut.

Praktiliste tööde aineestik on seotud nii disainivaldkonnaga kui ka õpilase igapäevaelu sündmuste ja probleemidega. Õppetegevuse kavandamisel on õpetajal võimalus koostöös õpilastega teha valikuid õppesisu käsitlemises ja võimaluse korral arvestatakse õpilaste ettepanekutega õppetöö kavandamisel selleks, et taotletavad õpitulemused oleksid saavutatud ning üld- ja valdkondlikud pädevused kujundatud.

Õppetöös kasutatakse erineva suunitlusega õpiülesandeid võimaldades õpilastel õppida ja tegutseda nii üksi kui ka rühmas. Kasutatakse võimalikult erinevaid õppemeetodeid ning arvestatakse õpilaste individuaalset õpistiili.

Lähtuvalt konkreetsetest õppe-eesmärkidest, käsitletavast teemast ja eeldatavatest õpitulemustest rakendatakse järgmisi tegevusi:

- 1) vajaliku info otsimine eri allikatest, sh elektroonilistest, ning leitud info analüüsimine ja hindamine;
- 2) praktiliste probleemülesannete lahendamine koolis (kodus) ja/või arvutipõhises õpikeskkonnas;
- 3) dilemmaprobleemide lahendamise rühmatööna;
- 4) praktilise töö planeerimine, tegemine, vormistamine ja kaitsmine.

Disaini mooduli õpetamiseks on vajalikud:

- 1) pind üksi- ja rühmatööks;
- 2) 500 lx päevavalgusspektriga valgustus tööpinnal ning vesi ja kanalisatsioon;
- 3) erinevate kunstitehnikate töövahendid ja -materjalid;
- 4) tööde kuivAatamise, hoiustamise ja eksponeerimise võimalused;

- 5) kunstiraamatud ja -ajakirjad, digitaalsed õppematerjalid vastavalt ainekavale;
- 6) DATA-projektor ja klassi pimendamise võimalus, foto- ja videokaamera, skanner ja printer ning internetiühendusega arvutid.

4. Hindamine

Õpitulemusi hinnates lähtutakse KJPG hindamisjuhendist. Kursuse jooksul tehtud töid hinnatakse mitmeeristavalt. Kursusehinde „arvestatud“ saab õpilane juhul, kui ta on sooritanud vähemalt 75% kursuse olulistest õppeülesannetest hindele „arvestatud“. Mooduli kooliastmehinne kujuneb kursuste positiivste kokkuvõtivate hinnete alusel.

20% kursuse mahust moodustavad iseseisva õppetöö ülesanded, mille sooritamist hinnatakse lähtuvalt püstitatud ülesande eesmärkidest. Õpetaja tagasisidestab õpilase iseseisva õppimise tulemusi ning arvestab neid kokkuvõtval hindamisel kas olulise õppeülesande osana või iseseisva arvestusliku hindena. Hinde „arvestatud“ saab õpilane, kelle suulist vastust (esitust), kirjalikku tööd, praktilist tegevust või selle tulemust saab lugeda vähemalt piisavaks vastavalt õppekavas toodud õpitulemuste nõuetele. Hindamise põhieesmärk on anda õpilasele motiveerivat tagasisidet, arendada eneseanalüüsi oskust. Hindamise objekt on tööprotsess ja lõpptulemus. Hinnatakse tehnilisi oskusi, töö teostamise täpsust, korrektsust, esteetilisust ning õpilase arengut. Õpilane osaleb hindamises oma arengu jälgimise kui ka valikute ja arvamuste põhjendamise kaudu. Hindamisel kasutatakse tagasiside andmiseks kujundavat hindamist. Kujundav hindamine keskendub eelkõige õpilase arengu võrdlemisele tema varasemate saavutustega.

5. Aine õpitulemused

Kursuste lõpul õpilane:

- 1) omab üldpilti disaini kui valdkonna olemusest, teab tänapäeva disaini võtmeprobleeme;
- 2) on arendanud ruumikujutluse, tähelepanu ja iseseisva mõtlemise võimet;
- 3) analüüsib ülesannete algandmeid, valib lahendusvariandid ülesannete lahendamiseks ning kasutab selgitamisel korrektset ainealast sõnavara;
- 4) omab selget ettekujutust loomingulise tegevuse eri aspektidest ning etappidest, oskab analüüsida oma praktilisi kogemusi sellega seoses; tema oskus protsesse planeerida ja juhtida on kasvanud;
- 5) väärtustab loovust ja mitmekülgset läbimõeldud tegevusi; oskab kasutada omandatud teoreetilisi teadmisi reaalsete rakenduslike ülesannete lahendamisel; oskab põhjendada oma valikuid probleemülesannete lahendamisel;
- 6) suhtub oma ja teiste töösse vastutustundlikult, lugupidavalt ning on sisemiselt motiveeritud elukestvaks õppeks.

6. Õppesisu ja kursuste kavad

6.1. Ruumikujundus

Õppe- ja kasvatuseesmärgid:

- 1) äratada õppijates huvi arhitektuuri, selle ajaloo ja ruumikujunduse probleematika vastu; tutvustada arhitekti ja sisekujundaja eriala;
- 2) anda teadmisi arhitektuuri ja sisekujunduse ajaloost, kaasaegse ruumikujunduse võtmeprobleemidest;
- 3) arendada läbi praktilise tegevuse õppija ruumikujutlusvõimet, mõtlemist, tähelepanu, graafilist kirjaoskust, loovust ja ilumeelt; arendada õppijas iseseisva töö oskust;
- 4) väärtustada võimet ja oskust ise uut luua ning hinnata töö lahendi läbimõeldust, korrektsust ning praktilisust.

Õpetamisel kasutatakse loengu (põhiliselt arhitektuuri teemasid käsitledes) ja praktilise töö (põhiliselt sisekujunduse teemasid käsitledes) kombineeritud vormi. Kursuse jooksul valmivad praktilised ruumikujundusprojektid.

Kursuse jooksul läbitavad teemad.

- 1) Arhitektuuri-, disaini- ja stiilialased põhimõisted,
- 2) euroopa arhitektuuri ajalugu läbi erinevate stiilide,
- 3) värvivaliku lähtealused, värvi omaduste kasutamine ruumikujunduses,
- 4) värvid ja materjalid sisekujunduses, nende kasutamine funktsionaalsetel eesmärkidel,
- 5) värvitoonide psühholoogiline mõju inimesele,
- 6) dekoor ja detailid sisekujunduses.

Õpitulemused

Kursuse lõpul õpilane:

- 1) teab tänapäeva arhitektuuri ja ruumikujunduse põhimõtteid;
- 2) väärtustab loovust ja mitmekülgset läbimõeldud tegevusi; oskab põhjendada oma valikuid probleemülesannete lahendamisel;
- 3) oskab kasutada värviõpetuse teooriat reaalsete värvilahenduslike ülesannete lahendamisel;
- 4) on arendanud ruumikujutluse, tähelepanu, analüüsimise ja iseseisva mõtlemise võimet;
- 5) analüüsib ülesannete algandmeid, valib lahendusvariandid ülesannete lahendamiseks ning kasutab selgitamisel korrektset ainealast sõnavara;

- 6) omab selget ettekujutust loomingulise tegevuse eri aspektidest ning etappidest, oskab analüüsida oma praktilisi kogemusi sellega seoses; tema oskus protsesse planeerida ja juhtida on kasvanud;
- 7) suhtub oma ja teiste töösse vastutustundlikult, lugupidavalt ning on sisemiselt motiveeritud elukestvaks õppeks.

6.2. Joonestamine ja 3D modelleerimine

Õppe- ja kasvatusesmärgid

Kursusega taotletakse, et õpilane:

- 1) omandab 3D-modelleerimistarkvara kasutamise põhioskused ja tehnilise joonestamise algtõed;
- 2) tunnetab ruumilise mõtlemise ja joonestusalaste teadmiste vajalikkust ning näeb selle rakendusvõimalusi;
- 3) arendab ruumikujutlusvõimet, mõtlemist, tähelepanu, graafilist kirjaoskust, loovust ja täpsust;
- 4) kasutab ratsionaalseid töövõtteid, loogilist ja analüütilist mõtlemist ning süsteemset lähenemist ruumigeomeetria ülesannete lahendamisel;
- 5) arendab tegevuse etapiviisilise planeerimise oskust; väärtustab töö läbimõeldust, korrektsust ning praktilisust ja oskust ise luua;
- 6) tunneb huvi tehnika, tehnoloogia ja/või disaineri loova töö vastu, saab aru selle rakenduslikust tähtsusest ning on motiveeritud iseseisvaks õppeks;
- 7) mõistab joonestamise ja ruumilise mõtlemise seoseid teiste ainevaldkondadega;
- 8) saab ülevaate joonestamisalase teabe rakendamisega seotud elukutsetest ning kasutab kursusel omandatud teadmisi ja oskusi igapäevaelus.

Õppesisu

Kursuse praktilistel ülesannetel on oluline tähtsus mõtlemise ja ruumikujutlusvõime arendamisel ning tehnika- ja tehnoloogiaalase graafilise kirjaoskuse kujunemisel. Kursusel luuakse süsteemne ülevaade joonestamiseks ja 3D modelleerimiseks vajalikust mitmekesisest teabest. Kujundatakse õpilaste teadmisi ja oskusi, mis võimaldavad neil analüüsida, mõista, selgitada ning lahendada ruumigeomeetria probleeme. Olulisel kohal on arhitektuuri- ja disainialase loovtegevusega seotud ülesanded.

Antakse ülevaade programmi Google SketchUp'i võimalustest erinevate praktiliste näidisülesannete varal ja luuakse kursuse jooksul erineva keerukusega iseseisvaid loovtöid.

Praktiliste tööde ülesanded on seotud arhitektuuri ja sisekujunduse valdkondadega ja toodete disainimisega.

Läbitavad teemad

- 1) Jooniste liigid: eskiis, joonis, tööjoonis, arhitektuurilised joonised.
- 2) Joonistele esitatavad nõuded, jooniste vormistamine.
- 3) Tehnilise joonestamise mõisted; mõõtmed, positsioneerimine, vaated, lõiked, mõõtmestamine
- 4) Ehitusjoonis. Hoone plaanid, lõiked, vaated, asendiplaanid, elemendid.

Õpitulemused

Kursuse lõpul õpilane:

- 1) tunneb ja oskab käsitseda erinevaid joonestusvahendeid;
- 2) omab ettekujutust kaasaegsetest 3D programmidest ja nende töövahendite kasutamisest;
- 3) teab ehitusjoonestamise ja tehnilise joonestamisega seonduvaid põhimõisteid;
- 4) analüüsib ruumigeomeetriliste ülesannete algandmeid, valib lahendusvariandid ülesannete lahendamiseks ning kasutab selgitamisel korrektset joonestamisalast sõnavara;
- 5) väärtustab joonestusalaseid teadmisi ja oskusi ning loovust ja mitmekülselt läbimõeldud lahendusi;
- 6) suudab loovalt lahendada 3D-modelleerimisülesandeid;
- 7) oskab näha seoseid 3D modelleerimisülesannete, disaini, praktilise konstruktoritöö ning matemaatiliste tasapinnaliste ja ruumiliste kujundite vahel;
- 8) on arendanud ruumikujutluse, tähelepanu ja iseseisva mõtlemise võimet.

6.3. Värv- ja kompositsiooniõpetus

Õppe- ja kasvatusesmärgid:

- 1) kursus aitab luua terviklikku ettekujutust erinevate värvide ja kompositsioonelementide kasutamisevõimalustest disainis;
- 2) õpetab tajuma erinevatest värvipindadest tehtud kompositsioonide proportsioone ja erinevate värvide omavahelisi seoseid;
- 3) aitab omandada läbi praktiliste ülesannete visuaalset kirjaoskust - oskust lugeda nähtava maailma sõnumeid ja neid ise edasi anda;
- 4) arendab loomingulisust - oskust iseseisvalt püstitada ja lahendada ülesandeid: koguda ja töödelda infot, mõtelda loogiliselt, funktsionaalselt ja visuaalselt, luua, kujundada ja teostada oma idee.

Õppesisu

Õpetamisel kasutatakse loengu ja praktilise töö kombineeritud vormi. Kursuse jooksul valmivad praktilised tööd värviteooria ja kompositsiooni põhialuste tundmaõppimiseks. Nende kaudu omandab õpilane ka kunstitehnilisi oskusi oma ideede visualiseerimiseks ja eneseväljenduse arendamiseks.

Kursuse jooksul õpitakse tundma loodusliku ja tehiskeskkonna omavahelisi seoseid. Tasapinnaliste ja ruumiliste arhitektooniliste ülesannete lahendamine aitab paremini orienteeruda esemelis-ruumilises ümbruses. Ruumiliste arhitektoonika ülesannete eesmärk on arendada proportsioonitaju ja õpetada õpilasi analüüsima ruumilisi struktuure.

Kursuse jooksul läbitavad teemad

Värviõpetus

- 1) Värviring.
- 2) Värv omadused (subjektiivsed, objektiivsed).
- 3) Värvisuhted (esteetilised, rakenduslikud, sümboolsed, psühholoogilised).
- 4) Värvikooslused. Värvikontrastid. Värvide tasakaal ja harmoonia.
- 5) Värvisemantika.

Kompositsiooniõpetus

- 1) Jooned ja pinnad. Joonte ja pindade liigid. Pindadevahelised proportsioonid. Pindade suhe tervikusse. Dominantsed ja mittedominantsed pinnad. Pinnafaktuur. Tasapinnalisus ja ruumilisus.
- 2) Kompositsiooni ülesehitus. Rütm. Kujundite kombinatoorika. Horisontaalne, vertikaalne, diagonaalne, tsentraalne liikumine kompositsioonis. Elementide ja intervallide varieerimise võtted ja printsiibid.
- 3) Kompositsioonilise terviku ja harmoonia saavutamine. Tasakaalustatuse põhimõtted. Sümmeetriline ja asümmeetriline tasakaal. Staatus ja dünaamilisus.
- 4) Vormi organiseerimine, proportsioonid. Sümmeetrilised tehted. Võrkkompositsiooni alused. Seriaalsus. Ornamentaalsus looduslikus ja tehiskeskkonnas.
- 5) Materjalide omadused, tekstuur ja struktuur.

Õpitulemused

Kursuse lõpul õpilane:

- 1) teab värve ja nende segamise põhialuseid; oskab valida värvi ja koostada sobivaid värvikooslusi rakenduslike ülesannete teostamisel;
- 2) teab põhilisi värviõpetuse mõisteid ja termineid; oskab kasutada ja analüüsida värvuste mõju; orienteerub värvisemantikas;
- 3) on arendanud ruumikujutluse, tähelepanu, analüüsimise ja iseseisva mõtlemise võimet;
- 4) oskab kasutada igapäevaelus kompositsiooniõpetuse põhimõtteid ruumis ning tasapinnal soovides luua korrastatud ja harmoonilist ümbritsevat keskkonda;

- 5) omab selget ettekujutust loomingulise tegevuse eri aspektidest ning etappidest, oskab analüüsida oma praktilisi kogemusi sellega seoses; tema oskus protsesse planeerida ja juhtida on kasvanud.

6.4. Fotograafia

Kursuse õpitulemused:

- 1) õpilane valdab fotokaamerat ja fotograafilisi väljendusvahendeid;
- 2) õpilane valdab fotograafia baasteadmisi: kaadri kompositsioon/ülesehitus, ruum/perspektiiv, valgus/aeg/tundlikkus;
- 3) õpilane oskab omandatud teadmisi rakendada: maastiku-, ruumi-, liikumise-, objekti pildistamisel;
- 4) õpilane on välja arendanud oskuse süüvida ümbritseva keskkonna olemusse kasutades fotokaamerat;
- 5) õpilane väärtustab uuenduslikku arhitektuuri ja disaini;
- 6) analüüsib ning võrdleb esemelise keskkonna ja visuaalse kommunikatsiooni ilminguid;
- 7) õpilane esitleb oma loomingut ja uurimistulemusi, kasutades ainealast terminoloogiat.

Õppesisu

Fotograafiakursus on enamjaolt praktilise suunitlusega. Fotokursuse alguses tehakse tutvust põgusalt fotograafia ajaloo, vaadatakse, mille poolest digitaalne peegelkaamera teistest fotokaamera tüüpidest erineb ning õpitakse kasutama digitaalset peegelkaamerat. Tehakse selgeks vormi-, värvi-, proportsiooni- ja kompositsiooniõpetuse põhimõtteid. Õpitakse tegema arhitektuurifotot, tootefotot ja fotolavastust, mille põhjal tehakse ka kursuse praktiline töö. Õpitakse fotograafia tehnilisi võimalusi ja nende rakendamist erinevate ülesannete lahendamisel. Võimalusel külastatakse mõnda fotonäitust.

Kursusel käsitletakse järgnevaid teemasid

Kursuse sissejuhatus ja ajalugu; tänapäeva tipptegijad ja suunad; eetika ja seadused; fotograafia algtõed ja kaamera ning tehnika; erinevad kaamera programmid, mida ja kus kasutada; fototöötlus; arhitektuurifoto, tootefoto ja fotolavastus koos teooria ja praktikaga ning pärast töötlus ja arutelu piltide üle.

6.5. Disaini alused

Õppe- ja kasvatusesmärgid:

- 1) äratada õppijates huvi disaini, selle ajaloo ja tänapäeva problematika vastu; tutvustada disainiga seotud erialasid;

- 2) luua ettekujutus disainiga seotud erialade sotsiaalkultuurilisest rollist ning tähtsusest;
- 3) arendada läbi praktilise tegevuse õppija mõtlemist, tähelepanu, graafilist kirjaoskust, loovust ja ilumeelt; arendada õppijas iseseisva töö oskust;
- 4) arendada lugupidavat ja vastutustundlikku suhtumist kaasinimeste loomingusse, väärtustada meeskonnatööd;
- 5) väärtustada võimet ja oskust ise uut luua ning hinnata töö lahendi läbimõeldust, korrektsust ning praktilisust;
- 6) õpetatakse kasutama nüüdisaegset tehnoloogiat eesmärgipäraselt ja vastutustundega, hinnates tehnoloogiliste rakenduste mõju igapäevaelule, omandades kaalutletud seisukohti tehnoloogia arengu ja selle kasutamisega seotud küsimustes.

Õppesisu

Õpetamisel kasutatakse loengu ja praktilise töö kombineeritud vormi. Kursuse jooksul valmivad praktilised disainiprojektid. Nende kaudu omandatakse ja arendatakse meeskonnatöö oskusi ning praktilist oskust oma kunstilisi ideid visuaalselt teostada. Aine eesmärgiks on anda õpilastele esmased kogemused idee arengust praktilise lõpptulemuseni.

Kursuse jooksul läbitavad teemad

- 1) Lühiülevaade disaini ajaloost.
- 2) Disaini valdkonnad: tööstusdisain, graafiline disain ja tootedisain.
- 3) Graafiline disain ja selle valdkonnad: trükised, reklaamid, etiketid, digitaalgraafika.
- 4) Disaini roll tootmises. Tootedisaini loomise põhimõtted: toote elukaar, funktsionaalsus, ergonoomika, uuskasutus, visuaalne kommunikatsioon.
- 5) Disain ja inimene (tarbija ootused, soovid, nõudmised). Erinevad sihtgrupid.
- 6) Disaini baasoskused: probleemi püstitamine ja lahendamine, kultuurikontekstis mõtlemine, esemelise keskkonna hindamine, idee kunstiline väljendamine, innovaatiline suhtumine töösse.

Õpitulemused

Kursuse lõpul õpilane:

- 1) omab üldpilti disaini kui valdkonna olemusest, teab tänapäeva disaini võtmeprobleeme;
- 2) väärtustab loovust ja mitmekülgset läbimõeldud tegevusi; oskab põhjendada oma valikuid probleemülesannete lahendamisel;

- 3) oskab kasutada omandatud teoreetilisi teadmisi reaalsete rakenduslike ülesannete lahendamisel;
- 4) on arendanud ruumikujutluse, tähelepanu, analüüsimise ja iseseisva mõtlemise võimet;
- 5) analüüsib ülesannete algandmeid, valib lahendusvariandid ülesannete lahendamiseks ning kasutab selgitamisel korrektset ainealast sõnavara;
- 6) omab selget ettekujutust loomingulise tegevuse eri aspektidest ning etappidest, oskab analüüsida oma praktilisi kogemusi sellega seoses; tema oskus protsesse planeerida ja juhtida on kasvanud;
- 7) suhtub oma ja teiste töösse vastutustundlikult, lugupidavalt ning on sisemiselt motiveeritud elukestvaks õppeks.

§ 2 Ettevõtlikkus ja ettevõtlus

1. Õppeaine eesmärgid:

- 1) anda teoreetilisi teadmisi ettevõtlusest ja oma ettevõtlikkuse realiseerimise võimalustest;
- 2) pakkuda praktilist väljundit ettevõtlikkuse realiseerimiseks.

2. Õppeaine kirjeldus

Ettevõtlusõppe sisu määratlemisel on olulised kaks komponenti:

- 1) ettevõtlikkus – iseloomuomadused/hoiakud ja oskused, mis suurendavad isiku võimekust võimaluste märkamisel ja nende realiseerimisel: see on vundament, baas järgneavaks;
- 2) teadmised ja oskused, mida on vaja ideede edukaks teostamiseks – mida, millal ja kuidas teha?
- 3) ettevõtlusõppe vundamendiks on ettevõtlikkuse kujundamine ja toetamine. Ettevõtlikkus on hoiak, mida iseloomustavad loov ja uuenduslik mõtlemine, saavutusvajadus ja arukas juhtimine. Ettevõtlikkus viitab võimele oma mõtteid tegudeks muuta. See eeldab loomingulisust, uuendusmeelsust ja riskivalmidust, samuti oskust võimalusi ära tunda, tegevust kavandada ja kavandatut ellu viia. Ettevõtlikkus võib avalduda kõigis eluvaldkondades. Ettevõtlik inimene saab iseendaga hakkama ja suudab muuta ühiskonda nt kas ettevõtja, ametniku või vabatahtlikuna.

Tabel 2. Mooduli kursuste nimetused, maht, toimumise aeg

Kursuse nimetus	maht	klass
Projektkirjutamise ABC	1 kursus	10. klass
Kogukonnapraktika	1 kursus	11. klass
Ärieetika	1 kursus	11. klass
Kuidas saada rikkaks?	1 kursus	11. klass
Enesemüümise kunst	1 kursus	12. klass

3. Õppetegevuse kavandamine ja korraldamine

- 1) Õppetöö valdavaks vormiks on praktiliste ülesannete lahendamine.

- 2) Teoreetiliste teadmiste omandamise väljundiks on praktiline töö.
- 3) Õppeülesannete koostamisel lähtutakse eesmärgist kasvatada õpilastes ettevõtlikkust.

Füüsiline õpikeskkond:

- 1) õppe sidumiseks igapäevaeluga korraldatakse õpet ja õppekäike väljaspool klassiruumi;
- 2) rakendatakse nüüdisaegseid info- ja kommunikatsioonitehnoloogia vahendeid;
- 3) valdav osa õppest toimub klassiruumis, kus saab rühmatöödeks klassiruumi sobivaks muuta.

4. Hindamine

Moodulis rakendatakse mitmeeristavat hindamist. Hindamise aluseks on KJPG hindamisjuhend. Kursusehinnete kujunemine kirjeldatakse õpetaja poolt kursuse algul ja on leitav õppeinfosüsteemist. Kooliastme hinne kujuneb kursusehinnete alusel. 20% õppetööst toimub juhendatud iseseisva õppetöö vormis.

5. Aine õpitulemused

Gümnaasiumi lõpetaja:

- 1) tutvunud suurettevõtete tööga;
- 2) teab, kuidas koostada projekte, neid läbi viia ning koostada aruannet;
- 3) saanud praktilised teadmised ürituste reklaamide koostamisest, ürituste reklaamide koostamisest jms;
- 4) saanud ülevaate rahvusvaheliste firmade, tütarfirmade, OÜ, MTÜ, FIE tegevustest;
- 5) teadmised, kuidas suhelda erinevates ühiskondades ja kultuuriruumis;
- 6) oskab koostada CV, motivatsioonikirju, taotlusi, avaldusi jms;
- 7) oskab ennast analüüsida, eesmäärke seada ning planeerida oma karjääriteed.

6. Õppesisu ja kursuste kavad

6.1. Projektkirjutamise ABC

Eesmärk:

- 1) anda ülevaade sotsiaalsest ettevõtlusest ja läbi selle ühiskondlike probleemide lahendamise läbi projektide tegevuse;

- 2) anda teoreetilised teadmised projektide koostamisest, läbiviimisest, aruandlusest;
- 3) ärgitada õpilasi osalema vabatahtlike tegevusega;
- 4) ärgitada omaalgatust.

Õppesisu

Sotsiaalse ettevõtluse ja globaalsete probleemide lahendamine läbi projektide tegevuse. Teoreetilised teadmised ja õpe projektide koostamisest, läbiviimisest ja aruandlusest. Mitteformaalse õppimise põhimõtted ja meetodid. Ürituste reklaamide koostamine, tehnoloogilised turundusvõtted ja sponsorlus ning võimalike fondide otsimine.

6.2. Kogukonnapraktika

Õpilasel on ülesanne panustada vabatahtlikku tegevusse (mitte vaid ülesande täitjana, vaid ka algatajana), projekti või korraldada mingi suurem üritus (vähemalt paarisajale inimesele ilma õpetajate sekkumiseta ja meeskonda kaasates). Õpilaste poolt läbiviidud projektid ja üritused, mis aitavad kaasa mingite probleemide leevendamisele või on omaalgatuslik õpilastegevus. Juhendajad igal konkreetsel plaanil, koordinaator ja info koguja on Katrin Ennok.

Õpitulemused:

- 1) oskab koostada projekte;
- 2) saab hakkama erinevate erinevate reklaamide, kirjade jms koostamisega;
- 3) osaleb vabatahtlike tegevuses.

6.3. Enesemüümise kunst

Eesmärk:

- 1) aidata õpilastel ennast analüüsida ja planeerida enda karjääriteed;
- 2) arendada eesmärkide seadmise oskust;
- 3) anda teadmised persoonibrändi kujundamiseks;
- 4) õpetada koostama CVd ning kasutama teisi kandideerimiseks vajalikke keskkondi;
- 5) anda ülevaade avaliku esinemise (sh töövestlusel esinemise) põhitõdedest;
- 6) tutvustada edukaid ettevõtjaid ja nende kogemust.

Õppesisu

Persoonibränd ehk inimene ise on toode, mida ta müüb. Eneseanalüüs. Eesmärkide seadmine ja abivahendid nende teostamisel. Suhete loomine (networking). Sotsiaalmeedias olev kuvand. Tööandjate ja tööturu ootused. Värbamise põhitõed. Ootused tööandjatele ja töökohale. CV koostamine. Töövestlused. Avalik esinemine. Külalisesinejate kogemused.

Õpitulemused:

- 1) on ennast analüüsinud ning teadlik oma tugevustest ja nõrkustest;
- 2) oskab seada isiklikke ja tööalaseid eesmärgi;
- 3) teab, kuidas toimida avaliku esinemise korral;
- 4) oskab koostada CV-d ja kasutada sotsiaalmeedia keskkondi;
- 5) teab, kuidas käituda töövestlustel.

6.4. Kuidas saada rikkaks?

Eesmärgid:

- 1) õpetada seadma isiklikke finantseesmärgi;
- 2) õpetada, kuidas alustada säästmisega ja luua hädaabifondi;
- 3) julgustada investeerima, et saavutada tulevikus suuremat finantsilist turvalisust;
- 4) tutvustada ja ärgitada lugema erinevaid rahatarkusega seotud bestsellereid.

Õppesisu

- 1) Finantsplaneerimine: millest lähtuda finantsotsuste tegemisel.
- 2) Isiklikud finantsaruanded: kuidas hoida rahalist kontrolli.
- 3) Rahaasjade süsteem: kuidas teha nii, et rahaasjad toimiksid ladusalt.
- 4) Rahalised alternatiivid: kuidas valida, kas säästa, tarbida või investeerida.
- 5) Pangateenused: oluline, mida peaksid arveldades teadma.
- 6) Krediidi kasutamine: milline laen võtta, milline jätta.
- 7) Kinnisvara ostmine või üürimine: kuidas teha häid koduotsuseid.
- 8) Investeerimise ABC: kuidas kindlustada oma tulevik.
- 9) Majandustsüklid: kuidas valida varaklasse vastavalt majandustsükli faasile.
- 10) Ettevõtlus: kuidas saada rikkaks läbi ettevõtluse.
- 11) Pensioni plaanimine ja pärand: kuidas elu lõpuni täisväärtuslikku elu elada.
- 12) Maksud: kuidas rahaasju maksuefektiivselt korraldada.
- 13) Elumuutvad sündmused: kuidas rahaliselt suurteks muutusteks valmis olla.

Õpitulemused:

- 1) oskab seada isiklikke finantseesmärgi;
- 2) oskab koostada kuueelarvet;

- 3) mõistab säästmise olulisust; alustab säästmisega ja loob hädaabifondi;
- 4) teab laenu tüüpe ja nende toimimist; mõistab laenudega kaasnevaid riske;
- 5) mõistab inflatsiooni ning liitintressi mõisteid; teab varaklasse; teab investeerimisega kaasnevaid riske;
- 6) oskab alustada investeerimisega; teab, kuidas vältida tüüpilisi investeerimisvigu.

6.5. Ärieetika

Eesmärk anda teadmisi ärieetikast erinevates kultuuriruumides.

Õppesisu

Suhtlus ja suhted erinevates ühiskondades ja kultuuriruumides. Rahvusvaheline ettevõtlus sõltuvalt kultuuritaustast. Kultuuri- ja religioonierinevused. Konkurentsi ja koostöö eelised.

Õpitulemused

Õpilane oskab arvestada ja käituda erinevates kultuuriruumides olevates ettevõtetes, asutustes.

§ 3 Hispaania keel

1. Õppeaine eesmärgid

- 1) Õpilane suhtub teise kultuuri austuse ja uudishimuga. Ta peab lugu teiste rahvuste esindajatest, suhtleb välismaalastega sõbralikult, viisakalt ja abivalmilt. On tolerantne erisuste suhtes.
- 2) Õpilane mõistab, et keel on kultuuri kandja. Ta saab aru, et keel on võti teise kultuuri mõistmiseks, ning et mida paremini ja rohkem me tunneme teisi kultuure, seda rikkam ja huvitavam on meie elu.
- 3) Kursusel osaleja saab aru, et võõrkeeles rääkimise eesmärk ei ole mitte perfektsete lausete moodustamine, vaid infovahetus. Sestap osaleb õpilane infovahetuses aktiivselt. Õpilane julgeb suhelda välismaalastega.

2. Õppeaine kirjeldus

Mooduli lõpetanu on saanud teadmisi hispaania keelest ja kultuurist viie kursuse raames. Ta saab hakkama alljärgnevatel kõnesituatsioonides: enesetutvustus, oma perest rääkimine, oma päeva kirjeldamine, hobide ja huvide kirjeldamine, oma riigist ja kodust rääkimine, inimeste ja riiete kirjeldus, ilma kirjeldus, tee juhatamine. Õpilane on omandanud nimetatud teemade põhisosavara ning on tutvunud allpool loetletud grammatiliste aspektidega: tegusõnade pööramine olevikus, küsilause moodustamine, kohamäärused ja eessõnad, omadussõnad ja nende võrdlusastmed, liht- ja täisminevikus tegusõnade pööramine, ajamäärused, umbmäärused ja määravad artiklid, käskiv kõneviis ning lähituleviku väljendamine.

3. Õppetegevuse kavandamine ja korraldamine

Õppetöös keskendutakse eelkõige erinevate suhtlussituatsioonide läbimängimisele ja seda toetava sõnavara ja grammatika omandamisele. Töötatakse nii paaris kui väiksemates gruppides (erinevad ülesanded, kus kogutakse infot suhtluse käigus), iseseisvalt (grammatikaülesanded) kui ka ühiselt (tekstide lugemine, kuulamisharjutused jmt). Et õppimine oleks huvitav, kasutatakse töös erinevaid keelemänge, muusikat, loovtöid: (multi)filmide ja plakatite tegemine, powerpoint vm presentatsioonid erinevatel teemadel.

Füüsiline õpikeskkond

Õppetöö toimub keeleklassis, arvutiklassis või e-õppe tunnina (iseseisev töö kodus läbi erinevate veebiprogrammide).

Koduste ülesannete põhirõhk on iseseisev sõnavara ülekordamine ja kinnistamine. Õppetöö üheks eesmärgiks on koolitunni maksimaalne ärakasutamine – ideaalis peaks aktiivne õpilane omandama materjali põhiosa koolis, mitte kodus (kui just pole tegemist e-õppe tunniga).

4. Hindamine

Hinnatakse nii suulisi (kõnesituatsioonide esitamine peast, kirjeldused), kirjalikke (sõnavara tunnikontrollid, suuremaid teemasid hõlmavad arvestuslikud sõnavara- ja grammatikatööd) kui ka veebipõhiseid ülesandeid ja erinevaid loovtöid. Hinded on numbrilised. Suuliste ülesannete ja vastamistega püütakse arendada õpilases esinemisjulgust ning anda võimalikult palju positiivset tagasisidet.

Hindamisel lähtutakse KJPG hindamisjuhendist. Õpilane saab kooliastme hinde kõikide kursuste koondhindenä.

Reedene iseseisev õpe moodustab 20% kursusest. Reedeste ülesannete puhul märgitakse tehtud töö märkega A/MA või hindeg, õpetaja annab sooritatud ülesannetele alati tagasisidet. Tööd peavad olema esitatud tähtajaks ja vastama õpetaja poolt etteantud nõuetele. Kui töö jääb tähtajaks esitamata või ei vasta nõuetele, mõjutab see kursuse lõpptulemust.

5. Aine õpitulemused

- 1) Mooduli lõpetanu oskab kasutada sõnaraamatut ning orienteerub iseseisvalt grammatikatabelites.
- 2) Mooduli lõpetanu suudab ennast väljenda hispaania keeles suhtlustasandil, küsida küsimusi ning saada aru lihtsamast hispaania keelsest vestlusest emakeelse (hispaaniakeelse) vestluskaaslasega.
- 3) Ta on võimeline lugema sõnaraamatu abil ka keerulisemat võõrkeelset teksti ning suudab abimaterjalide toel iseseisvalt teksti luua.
- 4) Võõrkeele õppija saab aru, et mistahes keele (ka emakeele) õpe on elukestev. Ta suhtub positiivselt mõttesse jätkata keeleõpet omal käel (näiteks kursusel tutvustatud erinevate keeleõppe programmide abil) või osaleda ka edaspidi keelekursustel.
- 5) Tal on tekkinud huvi reisida võõraste kultuuri- ja keelekeskkonda ning panna end seal proovile.

6. Õppesisu ja kursuste kavad

Tabel 3.

Sõnavara/teemad	Grammatika
1. kursus	

Tutvumine, riigid, rahvad, viisakusväljendid. Perekond, ametid, vanus, elukoht. Välimus (üldjoontes). Keeled. Hispaania regioonid	Hääldus, rõhk. Sinatamine, teietamine; isikulised asesõnad. Nimisõna sugu, mitmus; artiklid. Põhiarvud. -AR, -ER, -IR reegliäärane pööramine. Tegusõnad: ser, estar, tener. Kõsilause moodustamine, küsisõnad. Omastavad asesõnad
2. kursus	
Eluase, asjad ruumis, asukoht. Teejuhatus, liiklusvahendid. Hotellitoa reserveerimine. Kellaeg. Hispaania ajaplaanid/elurütm	Kohamäärused. Sagedamini esinevad eessõnad. Näitavad asesõnad. Omadussõna ühildumine soos ja arvus. Järgarvud. Käskiv kõneviis teejuhatuses
3. kursus	
Huvid, arvamuse avaldamine. Minu päev, vaba aja tegevused. Enesetunne, arsti juures. Helistamine, välja kutsumine. Turul, toidupoes, restoranis. Hispaania köök.	Nädalapäevad, kuud. -AR, -ER, -IR ebareegliäärane pööramine. SER/ESTAR kasutamine. Enesekohased tegusõnad. Sagedusmäärused. Umbmäärased sõnad
4. kursus	
Rõivastus, riiete ja jalatsite ostmine, võrdlemine. Asjade kirjeldamine. Reisi kirjeldamine täisminevikus. Iseloom. Hispaania muusika	Gerundiiv. Otse- ja kaudsihitislikud asesõnad. Esemid kirjeldavad omadussõnad, värvid. Omadussõna võrdlusastmed. Täisminevik (koos asesõnadega). Umbisikulised konstruktsioonid
5. kursus	
Liiklemine, reisi pileti ost. Reisiplaanid (lähitulevik). Ilm, ilmakaared, kuud. Loomad. Hispaania linnad	Käskiv kõneviis (jaatavad ja eitavad vormid). Eessõnad. Lähitulevik, ajamäärused. Lihtminevik 1, ajamäärused. Lihtminevik 2, ajamäärused

§ 4 Inglise keel muutuvast maailmas

Moodul toimub inglise keeles tasemel B2/C1.

1. Õppeaine eesmärgid

Õpilane:

- 1) täiendab oma keeleoskust tasemeni, mis võimaldab autentses võõrkeelses keskkonnas iseseisvalt toimida;
- 2) mõistab ja väärtustab oma ning teiste kultuuride sarnasusi ja erinevusi; oskab näha sarnasusi ja erinevusi kahe erineva ühiskonna vahel;
- 3) suhtleb sihtkeele kõnelejadega nende kultuurinorme järgides;
- 4) analüüsib oma teadmisi ja oskusi, tugevusi ja nõrkusi; omandab elukestvaks õppeks motivatsiooni ning vajalikud oskused.
- 5) laiendab oluliselt oma silmaringi ja avardab maailmapilti õppides tundma Suurbritannia ja Ameerika Ühendriikide ühiskonna erinevaid aspekte
- 6) parandab oluliselt oma kirjutamis- ja esinemisoskust, arendab üldistamist, olulise eraldamist ja arutlusoskust.

2. Õppeaine kirjeldus

Inglise keele moodul koosneb 5 erinevast ainekult inglise keeles. Nende kursuste jooksul saab õpilane ülevaate suuremate inglise keelt kõnelevate riikide ühiskonnast ja kultuuriloost, saab arendada oma kõne- ja esinemisoskusi võõrkeelses ning jõuab kursuste lõpuks eeldatavalt vähemalt osaliselt C1 keeletasemele. Igal gümnaasiumi astmel toimub üks (12.klassis) või kaks (10. ja 11.klassis) kursust vastavalt mooduli kavale. Kursused lõppevad hindegast.

Briti kultuur: Erinevate teemade kaudu on õpilasel võimalus võrrelda eesti ja briti kultuuri. Teemasid käsitledes peetakse silmas kursuse keeletaset, õpilase huve ning teemade päevakohasust ja mitmekesisust, püüdes anda võimalikult laiapõhjalist ülevaadet riigi ühiskonnast ja kultuurist. Õppes on jätkuvalt oluline õpioskuste arendamine, mis toetab edasisi võõrkeeleõpinguid. Käsitletakse Briti poliitikasüsteemi, haridust, ajalugu, meediat, toidukultuuri ja teisi teemasid.

Kirjandusest filmiks: Kursusel käsitletakse tuntud kirjandusteoseid ja nende põhjal tehtud filme. Õpitakse looma seoseid ajastute ning kirjanduse vahel. Kasutatakse erinevaid ja huvitavaid õppemeetodeid ja -võtteid. Kursus aitab laiendada sõnavara ja parandada nii kirjalikku kui suulist eneseväljendusoskust.

Amerikanistika: Kursuse eesmärk on laiendada õpilase silmaringi, arendada analüüsivõimet ja esinemisoskust ning anda ülevaade Ameerika (USA) ühiskonnas toimuvatest protsessidest. Põhirõhk on ameerika kultuurilool. Kursus toetab ka

ettevalmistust riigieksamiks . Kasutatakse huvitavaid ja mitmekesiseid õppemeetodeid ja-võtteid.

Suuline eneseväljendus: Võõrkeeles kõnelemine nõuab pidevat harjutamist ja vilumust. Antud kursusel õpime enesekindlamalt ennast väljendama toetavas ja arendavas keskkonnas .

Enesemüümise kunst: Kursuse eesmärgiks on õpilastes äratada huvi äri-ja tarbimismaailma toimimise ja sisu vastu. Õpitakse palju uut temaatilist sõnavara, arendatakse kirjutamisoskust läbi erinevate ülesannete (ametlik kiri, essee, aruanne), tehakse suuliseid ettekandeid, võimalusel käiakse õppekäigul äriettevõttes. Kursus toetab ka ettevalmistust riigieksamiks.

Tabel 4. Mooduli kursuste nimetused, maht, toimumise aeg

Kursuse nimetus	maht	klass
Briti kultuur	1 kursus	10. klass
Kirjandusest filmiks	1 kursus	10. klass
Amerikanistika	1 kursus	11. klass
Suuline eneseväljendus	1 kursus	11. klass
Enesemüümise kunst	1 kursus	12. klass

3. Õppetegevuse kavandamine ja korraldamine

Õpet kavandades ja korraldades:

- 1) lähtutakse õppekava alusväärtustest, üldpädevustest, õppeaine eesmärkidest, õppesisust ja oodatavatest õpitulemustest ning toetatakse lõimingut teiste õppeainete ja läbivate teemadega;
- 2) taotletakse, et õpilase õpikoormus (sh kodutööde maht) on mõõdukas, jaotub õppeaasta ulatuses ühtlaselt ning jätab piisavalt aega puhkuseks ja huvitegevusteks;
- 3) võimaldatakse õppida üksi ja koos teistega (iseseisvad, paaris- ja rühmatööd), et toetada õpilaste kujunemist aktiivseiks ning iseseisvaks õppijaiks;
- 4) kasutatakse iseseisva õppimise ülesandeid (reedeti), mille sisu ja raskusaste toetavad individualiseeritud käsitlust ning suurendavad õpimotivatsiooni;
- 5) rakendatakse nüüdisaegseid info- ja kommunikatsioonitehnoloogial põhinevaid õpikeskkondi, õppematerjale ja -vahendeid;

- 6) võimalusel mitmekesistatakse õpikeskkonda: muuseumid, näitused, teater, kino, kontserdid, arvuti/ multimeediaklass, õppereisid, võimalusel kohtumised õpitavat keelt emakeelena kõnelejatega jne;
- 7) kasutatakse erinevaid õppemeetodeid, sh aktiivõpet: rollimängud, arutelud, diskussioonid, projektõpe jne.

Füüsiline õpikeskkond

Inglise keele mooduli valinud õpilase on jagatud rühmadesse, olenevalt õpilaste koguarvust. Igaks kursuseks on õpetajad ette valmistanud autentseid ja kursusele sobivad materjalid. Ühte kindlat õpikut ei kasutata.

4. Hindamine

Hindamisel lähtutakse KJPG õppekava üldosa sätetest. Õpitulemusi hinnatakse sõnaliste hinnangute ja numbriliste hinnetega. Hinnatakse õpilase teadmisi ja oskusi suuliste vastuste (esituste), kirjalike ja/või praktiliste tööde ning praktiliste ja projekti tegevuste alusel, arvestades õpilase teadmiste ja oskuste vastavust ainekava taotletavatele õpitulemustele. Kõik kursused moodulis peab õpilane läbima vähemalt rahuldavale tulemusele. Õpilane saab kooliastme hinde kõigi kursuste hinnete põhjal.

Reedene iseseisev õpe moodustab 20% kursusest. Reedeste ülesannete puhul märgitakse tehtud töö märkega A/MA või hindeg, õpetaja annab sooritatud ülesannetele alati tagasisidet. Tööd peavad olema esitatud tähtajaks ja vastama õpetaja poolt etteantud nõuetele. Kui töö jääb tähtajaks esitamata või ei vasta nõuetele, mõjutab see kursuse lõpptulemust. Valdkonnas ei ole ühtset põhimõtet iseseisva õppimise tagasisidestamiseks ja hindamiseks, iga õpetaja on selle välja töötanud ja sõnastanud oma õppeaine info all ning see on seotud kursuse eesmärkide ja võtmetulemustega.

5. Aine õpitulemused

Mooduli läbinud õpilane:

- 1) kasutab õpitavat keelt, et tarbida kultuuri (kirjandust, muusikat, filmikunsti, meediat);
- 2) tunneb huvi ja loeb võõrkeelset ajakirjandust, jälgib uudiseid, loeb pikemaid ja keerukamaid tekste, kuulab ja vaatab autentseid teleprogramme ja filme;
- 3) oskab end võõrkeeles ladusalt ja spontaanselt mõistetavaks teha, väljendeid eriti otsimata;
- 4) oskab avaldada mõtteid ja arvamusi ning vestluses teemat arendada. Samuti suudab ta keerulisi teemasid täpselt ja üksikasjalikult kirjeldada, välja tuua alateemad ja olulisemad punktid ning teha kokkuvõtet;
- 5) selgitab oma ja teisele kultuurile omaseid kultuuritavasid ning nende erinevuste tõttu tekkida võivaid arusaamatusi;

- 6) on teadlik õpitava keele maa ühiskonnast, ajaloost, kunstist, kultuurisündmustest, jne;
- 7) kõrvutab ja analüüsib keelte ning kultuuride sarnasusi ja erinevusi, tuvastab seoseid ning jälgib oma keelekasutust.

6. Õppesisu ja kursuste kavad

6.1. Briti kultuur

Õpitulemused – kursuse lõpuks õpilane:

- 1) valdab käsitletud teema sõnavara ja suhtleb antud teemadel arusaadavalt; omandab keeleoskuse, mis võimaldab avalikult esineda; suudab kaasa rääkida ja seoseid luua käsitletud ühiskonda puudutavate teemade raames;
- 2) suudab teha üldistusi ning kokkuvõtteid;
- 3) arvestab ja tunneb huvi inglise keelt kõnelevate maade kultuurielu vastu;
- 4) kasutab teabeallikaid (nt sõnaraamatud, internet) vajaliku info otsimiseks;
- 5) seostab omandatud teadmisi nii ainevaldkonna kui ka teiste eluvaldkondade teadmistega;
- 6) tunneb olulist taustateavet Ühendkuningriigi kohta ja on rikastanud oma maailmavaadet ning suhtlemisoskusi;
- 7) mõistab kultuurikonteksti ning eristab seda keelest endast, oskab aru saada kultuurispetsiifilistest viidetest.

Õppesisu

- 1) Suurbritannia geograafiline ja poliitiline taust. Suurbritannia roll tänapäeva maailmas. Erinevad piirkonnad: Šotimaa, Wales, Põhja-Iirimaa, Inglismaa, London. Vaatamisväärsused.
- 2) Suurbritannia demograafiline taust. Briti identiteet. Multikultuurne Britannia. Klassiühiskonna eripärad. Kuulsaimad britid läbi aegade.
- 3) Suurbritannia valitsemissüsteem. Parlament ja valimissüsteem. Monarhia minevik, tänapäev ja tulevik.
- 4) Haridussüsteem.
- 5) Briti meedia, televisioon.
- 6) Kultuuritraditsioonid. Religioon. Kultuur ja sport. Pühad ja festivalid. Toit ja söömine, traditsioonid. Briti kodu ja pere, nende roll ühiskonnas.
- 7) Lühülevaade tähtsamatest ajaloosündmustest.

Õppetegevused

Õpitavat keelt kasutatakse tunnis aktiivselt: loetakse ja kuulatakse autentseid tekste, kasutatakse mitmekesiseid ülesandeid. Keeletasemele vastava sõnavara omandamiseks ning keerukamate keelekonstruktsioonide kasutamiseks ja kinnistamiseks kasutatakse ülesandeid, kus saab rakendada suhtlemisoskust ja erinevaid keeleregistreid.

Õpetaja suunab õpilasi, nägema seoseid ning jälgima oma keelekasutust. Iseseisvate tööharjumuste kõrval kinnistuvad paaris- ja meeskonnatöö oskused.

- 1) Meedia- ja audiovisuaalsete materjalide kasutamine.
- 2) Iseseisev lugemine ning kuulamine.
- 3) Loovtööd (nt artikkel, lühiretsensioon, kokkuvõte).
- 4) Ettekanded ja esitlused.
- 5) Arutelud.
- 6) Teemakohaste mõistete äratundmine, omandamine, kaasamine aktiivsesse keelekasutusse.

Hindamine

Kursuse jooksul koostatakse ettekanne vabalt valitud teemal Briti kultuuri kohta (PPT, Google Drive, Prezi). Kursuse võtavad kokku kolm temaatilist testi. Suur rõhk on iseseisval töö, teemade analüütilisel käsitlel, et laiendada õpilaste silmaringi ning aidata neil orienteeruda Ühendkuningriigi mitmekesisel kultuuriväljas ja anda kaasa põhiteadmised, et hiljem kaasa rääkida ühiskonnakriitilistel teemadel.

6.2. Kirjandusest filmiks

Õpitulemused – kursuse lõpuks õpilane:

- 1) tunneb erinevaid kirjanduse- ja filmikunsti žanreid;
- 2) oskab kirjeldada oma vaatajakogemust, seda analüüsida ja tõlgendada;
- 3) oskab kriitiliselt analüüsida kirjandusteoseid ja filme ning neid võrrelda nii kõnes kui kirjas;
- 4) väärtustab nii kirjandusteose kui selle põhjal loodud filmi ühiskondlikku ja kultuurilist tähtsust;
- 5) mõistab mõlema kunstiliigi väljendusvahendite mitmekesisust ja suhestab loetut teose ajastu ja tänapäevaga;
- 6) kujundab endast teadlikku lugejat ja filmivaatajat, kes arendab oma eetilisi ja esteetilisi väärtushinnanguid ning maailmavaadet.

Õppesisu

- 1) Žanrid: Muinasjutt. Fantaasiakirjandus. Ulmekirjandus. Düstoopia. Noorsookirjandus. Kirjandusklassika.
- 2) Mõisted: tegelased, jutustaja, süžee, teema, konflikt.
- 3) Inimestevahelised suhted ilukirjanduses ja filmides.
- 4) Ühe täispika filmi analüüs ja arutelu.
- 5) Iseseisev töö ilukirjandusliku raamatuga.

Õppetegevused:

- 1) autentsete ilukirjanduslike tekstide kasutamine;
- 2) iseseisev lugemine ja tekstianalüüs küsimuste põhjal;
- 3) kirjandusteose võrdlus selle põhjal tehtud filmiga;
- 4) arutlusoskuse arendamine (väitlus, diskussioon);
- 5) ettekanded filmi ja raamatuga seotud teemadel;
- 6) esinemisoskuse arendamine (esitlus);
- 7) loovtööd (taskuhääling, lühifilm, stsenaarium, lühilood).

Hindamine

Kursuse jooksul tehakse loovtöid, täidetakse töölehti. Hinnatakse ka autentsest tekstist ja filmist arusaamist ja analüüsioskust. Õpilased teevad ettekandeid loetud inglisekeelsest raamatust ning selle põhjal vändatud filmist.

6.3. Amerikanistika

Õpitulemused – kursuse lõpuks õpilane:

- 1) arvestab ja tunneb huvi inglise keelt kõnelevate maade kultuurielu vastu;
- 2) on omandanud analüüsi, koostöö, initsiatiivi ja dialoogi võimalusi; keskendutakse igatüüpe individuaalse eripära ja põhiõiguste väärtustamisele läbi õpikeskkonna ja –tegevuste;
- 3) valdab käsitletud teema sõnavara ja suhtleb antud teemadel arusaadavalt; omandab keeleoskuse, mis võimaldab avalikult esineda;
- 4) suudab kaasa rääkida ja seoseid luua käsitletud ühiskonda puudutavate teemade raames;
- 5) suudab teha üldistusi ning kokkuvõtteid;
- 6) kasutab vajaliku info otsimiseks teabeallikaid;
- 7) seab õpieesmärke ja vajaduse korral valib ja muudab oma õppimisstrateegiaid;
- 8) seostab omandatud teadmisi nii ainevaldkonna kui ka teiste eluvaldkondade teadmistega ja oskab neid praktikas rakendada;
- 9) mõistab ja väärtustab oma ning teiste kultuuride sarnasusi ja erinevusi; oskab näha sarnasusi ja erinevusi kahe erineva ühiskonna vahel;
- 10) analüüsib oma teadmisi ja oskusi, tugevusi ja nõrkusi; omandab elukestvaks õppeks motivatsiooni ning vajalikud oskused.

Õppesisu

- 1) Ameerika Ühendriikide geograafiline ülevaade; ülevaade tähtsamatest ajaloosündmustest ; USA roll tänapäeva maailmas; erinevad piirkonnad, vaatamisväärsused, loodusnähtused, haldusjaotus; ajalugu ; poliitiline kord ja valitsus : president, valitsusorganid ja valimissüsteem.
- 2) Ameerika Ühendriikide demograafiline taust. Ameeriklaste identiteet. multikultuurne USA, kuulsaimad ameeriklased läbi aegade.
- 3) Kultuuripärand ja –traditsioonid; religioon; arhitektuur; filmikunst; muusika. kultuur ja sport; Ameerika meedia; peretraditsioonid; toit.
- 4) Haridussüsteem. koolisüsteem, tuntuimad ülikoolid.

Õppetegevus

Õpitavat keelt kasutatakse tunnis aktiivselt: loetakse ja kuulatakse autentseid tekste, kasutatakse mitmekesiseid ülesandeid. Keeletasemele vastava sõnavara omandamiseks ning keerukamate keelekonstruktsioonide kasutamiseks ja kinnistamiseks kasutatakse ülesandeid, kus saab rakendada suhtlemisoskust ja erinevaid keeleregistreid. Võimalusel osaletakse USA saatkonna poolt korraldatud Ameerika päeval TalTechis ja kuulatakse külalislektorite loengut Ameerika kultuuriloo kohta.

Iseseisvate tööharjumuste kõrval kinnistuvad paaris- ja meeskonnatöö oskused:

- 1) meedia- ja audiovisuaalsete materjalide kasutamine;
- 2) iseseisev lugemine ning kuulamine;
- 3) loovtööd (nt lühiessee, kokkuvõte);
- 4) ettekanded ja esitlused;
- 5) arutelud erinevatel teemadel;
- 6) teemakohaste mõistete äratundmine, omandamine, kaasamine aktiivsesse keelekasutusse.

Hindamine:

- 1) suuline esitlus - teema valib õpilane õpetaja poolt antud valikutest või enda poolt valitud ja õpetajaga kooskõlastatud teemal;
- 2) hinnatakse õpilaste teadmisi tunnis õpitu kohta (2 kokkuvõtvat arvestust);
- 3) reedesed veebiülesanded.

6.4. Suuline eneseväljendus

Eesmärgid

Võtmetulemuste saavutamine läbi mitmekülgse, autentse ja igapäevaelulise õppesisu (loengud, videoloengud, filmid, artiklid jm). Õpilaste suulise keeleoskuse ja esinemisjulguse arendamine.

Võtmetulemused

Kursuse lõpuks õpilane:

- 1) kasutab rääkimisel rikkalikku sõnavara, kuigi semantilistes seostes (fast car/quick decision), reksioonistruktuurides (depend on/ police are) ja sõnajärjes võib esineda vigu;
- 2) on praktiseerinud inglise keeles avalikku esinemist giidipraktika raames ning omab suuremat enesekindlust suulistes keelesituatsioonides edukaks toimetulekuks;
- 3) kasutab küllalt tõhusalt prosoodilisi vahendeid (rõhku, intonatsiooni, rütmi) oma sõnumi edastamiseks, kuigi kõnes võib märgata teiste keelte mõju;
- 4) esitab, põhjendab ja kaitseb oma arvamust, annab asjakohaseid selgitusi ja kommentaare;
- 5) vajaduse korral kaldub ettevalmistatud tekstist spontaanselt kõrvale ja peatub kuulajaskonda huvitavatel küsimustel;
- 6) vastab esinemisjärgsetele küsimustele ladusalt, sundimatult ja pingutuseta;
- 7) rääkimisel väljendab ennast ladusalt ja spontaanselt, avaldab raskusteta oma mõtteid ning arvamusi erinevatel teemadel;
- 8) esineb ettevalmistatuna endale tuttavatel teemadel (tunniaruteludes, giidipraktikal), väljendudes selgelt ja arusaadavalt; vastab esinemisjärgsetele küsimustele, kuid võib paluda küsimust korrata;
- 9) jälgib oma keelekasutust, on suhtlemisel paindlik ja loominguline; saavutab suhtluseesmärgid.

Õppetegevused

Heade eeskujude vaatlemine ja jälgendamine. Piltidel/videotel põhinevad dialoogid/monoloogid. Rollimängud. Väitlus. Mängulised tegevused. Giidipraktika (1-2 päevane praktika Tartus, Lõuna-Eestis, Tallinnas vms paigas vastavalt võimalustele).

Suulised toimingud: esitab selgeid, üksikasjalikke kirjeldusi, põhjendab/kaitseb oma seisukohti; suhtleb erinevatel teemadel, juhib vestlust ja annab tagasisidet; jälgib oma keelekasutust, valib sobiva keeleregistri, vajadusel sõnastab öeldu ümber ja parandab enamiku vigadest;

Kuuldu mõistmine: mõistab loomuliku tempoga, keeruka sisuga mõttevahetust mitme inimese vahel (nt väitlus), elavat suulist kõnet ja salvestisi nii konkreetsetel kui abstraktsetel teemadel (vestlus, ettekanne jne) erinevates keeleregistrites (ametlik, poolametlik), mõistmist võivad takistada taustamüra, keelenaljad, idioomid ja keerukad keelekonstruktsioonid.

Õppesisu

Võtmetulemustest lähtuvad õppetegevused ning läbivateks teemad.

Pere ja kasvatus: perekond ja -tüübid; peresuhted ja perekonnaliikmed; kasvatus: käitumisnormid, väärtushinnangute kujundamine, salliv eluhoiak; sõprus.

Eesti ja maailm: Eesti riik ja rahvas; eesti keel ja eesti meel (rahvuslik identiteet, kultuuritraditsioonid, kodukoha lugu).

Hindamine

Kursuse jooksul hinnatakse teemakohase sõnavara omandamist, rääkimisülesandeid (lühiettekanne, giidiprojekt, debatt/ C1 eksami suulise osa valitud osad). Samuti hinnatakse suulisi dialooge ja monolooge (sealhulgas struktuuri ja keelelist korrektsust) ning kursuse lõpus hinnatakse kokkuvõtlikult nii tundidest osavõttu kui ka osalemise aktiivsust.

6.5. Enesemüümise kunst

Õpitulemused

Kursuse lõpus õpilane:

- 1) on saanud ettekujutuse ärimaailma toimimise kohta;
- 2) tuleb paremini toime tarbimisühiskonnas;
- 3) on ennast analüüsinud ning teadlik oma tugevustest ja nõrkustest;
- 4) oskab seada isiklikke ja tööalaseid eesmärgi ja planeerida oma karjääriteed;
- 5) oskab koostada CV-d ja kasutada eesmärgipäraselt sotsiaalmeedia keskkondi;
- 6) teab, kuidas käituda töövestlustel;
- 7) omab uut temaatilist sõnavara;
- 8) on tutvunud ettevõtjate edulugudega.

Õppesisu

Robert Kiyosaki "Rahavoo kvadrant"- tulu teenimise liigid. Erinevad ettevõtete tüübid ja nende kirjeldamiseks vajalik sõnavara. Tarbimisühiskond - turundus, reklaam, krediit jms. Persoonibrändi loomine. Karjääritee planeerimine. Tugevused ja nõrkused (SWOT-analüüs). Sotsiaalmeedia kasutamine kriitiliselt ja eesmärgipäraselt. Müük. Liftikõne ja töövestlus. Võimalusel õppekäigud ettevõttesse ja külalisesinejate edulugudega tutvumine.

Õppetegevused

- 1) Iseseisev töö ingliskeelsete materjalidega.
- 2) arutelud, ettekanded, esitlused.
- 3) jooksev eneseanalüüs ja isiklike eesmärkide seadmine.
- 4) temaatilise sõnavara ja mõistete omandamine.
- 5) võimalusel õppekäik ettevõttesse.
- 6) külalisesinejate loengud/töötoad või veebinarid.
- 7) ingliskeelse CV koostamine.

Hindamine

Kursuse jooksul hinnatakse teemakohase sõnavara omandamist ja väljendusoskust etteantud teemadel (esitlused, loovtööd, CV jne.). Suur rõhk on õpilase iseseisval tööl eneseanalüüsimisel ning eesmärkide seadmisel. Samuti hinnatakse suulist ettekannet ning kursuse lõpus hinnatakse kokkuvõtlikult nii tundidest osavõttu kui ka osalemise aktiivsust.

§ 5 Juriidika

1. Õppeaine eesmärgid

Õpilane:

- 1) mõistaks õiguse olemust ning põhimõtteid, millel rajanevad Eesti põhiseadus ja teised seadused;
- 2) omandab teadmisi Eesti õigussüsteemist;
- 3) oskab orienteeruda õigusküsimustes, arendab tahet ja võimet osaleda õiguslastes diskussioonides ning oskust lahendada iseseisvalt lihtsamaid õiguslaseid probleeme;
- 4) süvendada noortes õiglus- ja õigustunnetust, sallivust ja ausust suhetes teiste inimestega;
- 5) arendada õpilastes efektiivse õigus käitumise seisukohast olulisi oskusi nagu kriitiline mõtlemine, analüüs, suhtlemine, vaatlus, probleemide lahendamine;
- 6) avardada õpilaste teadlikkust õigussüsteemi toimimisest ning seaduste, juristide, õiguskaitseorganite osast selles;
- 7) aidata õpilastel omandada teadmisi kutsevaliku võimalustest meie õigussüsteemis
- 8) omandab majandusliku mõtlemise ja juriidilise terminoloogia alused ning oskuse toimida seaduslikult turumajanduse tingimustes;
- 9) hangib eesmärgipäraselt ühiskonna alast teavet erinevatest allikatest, suudab seda tõlgendada, üldistada, kriitiliselt hinnata, talletada ja edastada, järgides seejuures autoriõigust;
- 10) mõistab, väärtustab ja kaitseb inimõigusi ja põhivabadusi; austab demokraatia põhimõtteid ja demokraatlikke väärtusi, järgib üldtunnustatud käitumisreegleid;
- 11) määratleb ennast Eesti, Euroopa ja maailmakodanikuna, toetab oma käitumisega ühiskonna, kultuuri ja looduskeskkonna jätkusuutlikku arengut ning kavandab teadlikult oma tulevikku.

2. Õppeaine kirjeldus

Juriidika moodulis õpitakse tundma õiguse põhiolemust, tehakse sissejuhatust erinevatesse õigusharudesse (äriõigus, tsiviilõigus, avalik õigus, kriminaalõigus, intellektuaalse omandi õigus) ja tutvutakse Eesti Vabariigi õigussüsteemiga. Juriidika moodulit soovitame teadlikule noorele, kes soovib tunda oma õigusi ja kohustusi ning õigussüsteemi üldisi aluseid.

Tabel 5. Mooduli kursuse nimetused, maht, toimumise aeg

Kursuse nimetus	maht	klass
Tsiviilõiguse ja avaliku õiguse alused	1 kursus	10. klass
Sissejuhatus diplomaatiasse	1 kursus	10. klass
Kriminaalõiguse alused	1 kursus	11. klass
Intellektuaalne omand	1 kursus	11. klass
Õigusfilosoofia	1 kursus	12. klass

3. Õppetegevuse kavandamine ja korraldamine

- 1) Õppetegevuste kavandamisel on pööratud tähelepanu nii kõige olulisema teoreetilise materjali esitamisele kui selle tähenduslikuks muutmisele praktiliste näidete abil. Õppetöös kasutatakse õppematerjal väga mitmekesine - alates õigusõpikutest, seadusallikatest, konspektidest kuni õppijate isiklike kogemusteni.
- 2) Lähtutakse õppekava alusväärtustest, üldpädevustest, õppeaine eesmärkidest, õppesisust ja oodatavatest õpitulemustest ning toetatakse lõimingat teiste õppeainete ja läbivate teemadega.
- 3) Võimaldatakse õppida individuaalselt ja üheskoos teistega (iseseisvad, paaris- ning rühmatööd), et toetada õpilaste kujunemist aktiivseteks ja iseseisvateks õppijateks ning loovateks ja kriitiliselt mõtlevateks isiksusteks.
- 4) Õppetegevuse vormiks on loeng, loeng-vestlus, seminar, rühmatöö, valikvastustega testide lahendamine üksikult ja gruppides, iseseisev õppematerjalide läbitöötamine, videomaterjalide läbivaatus, välitöö- õppekäik kohtuistungil külatuseks, kohtumised õigusorganite esindajatega koolis ja võimalusel nende töö jälgimine töökohal, lühiuurimuse (essee) koostamine, juhtumite analüüs (kaasused) ja hagiavalduse koostamine ning blankettide täitmine.
- 5) Kasutatakse diferentseeritud õppeülesandeid, mille sisu ja raskusaste toetavad individualiseeritud käsitlust ning suurendavad õpimotivatsiooni.

Füüsiline õpikeskkond

- 1) Rakendatakse nüüdisaegseid info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatel põhinevaid õpikeskkondi ning õppematerjale ja -vahendeid.

- 2) Valdav osa õppest toimub klassis, kus saab rühmatöö tegemiseks mööblit ümber paigutada, on internetiühendus ning teleriekraani kasutamise võimalus.
- 3) Õppe sidumiseks igapäevaeluga korraldatakse õpet ja õppekäike väljaspool klassiruumi (ettevõtte, kohtusaal, arvutiklass) vähemalt kaks korda õppeaasta jooksul.

4. Hindamine

Juriidika mooduli õpitulemuste hindamine lähtub KJPG õppekava üldosas toodud hindamiselustest. Õpilane saab kooliastme hinde kõikide kursuste koondhindena. 20% õppetööst toimub iseseisva õppetöö vormis.

Hinnatakse nii teadmisi ja nende rakendamise oskust kui ka üldpädevuste saavutatust, sh õpioskusi suuliste vastuste (esituste), kirjalike ja/või praktiliste tööde ning praktiliste tegevuste alusel, arvestades õpilase teadmiste ja oskuste vastavust ainekava taotletavatele õpitulemustele.

Kontrollitakse ja hinnatakse õpilase teoreetilisi teadmisi, juriidiliste tekstide ja statistiliste andmetega töötamise oskust, informatsiooni leidmist ja situatsioonide lahendamist. Hinnatakse praktiliste tööde täitmise oskusi, loovust ülesannete lahendamisel, juhtumianalüüsi, kus hinnangu aluseks on põhjuslike seoste loomine ja argumenteerimine.

Kontrollitakse ja hinnatakse arutluse, argumenteerimise ja seoste loomise oskust, õpilase iseseisvat tööd (uurimused, esseed), osalemist rühmatöös ja aruteludes.

Õpitulemusi hinnatakse mitmeeristavalt „arvestatud“ või „mittearvestatud“.

5. Aine õpitulemused

Gümnaasiumi lõpetaja:

- 1) saab aru õiguse tekkeloost ja õigusest kui ühiskonnaelu valdkonnast;
- 2) saab aru nüüdisaja õiguse struktuurist; suudab määrata õigussuhteid edaspidiste õpingute käigus;
- 3) omandab teadmisi inimõiguste olemusest ja eripärast ning ülevaate inimõigustealastest dokumentidest; tunneb inimõiguste järgimist Eestis ja olukorda maailmas; märkab ja analüüsib inimõiguste probleeme; on salliv erinevate inimeste ja mõtteviiside suhtes;
- 4) suudab hinnata inimsuhteid ning tegevusi üldkehtivate moraalinormide seisukohast; tajub ja väärtustab oma seotust teiste inimestega, oma ja teiste maade ning rahvaste kultuuripärandiga ja nüüdisaegse maailmaga;
- 5) suudab ennast selgelt ja asjakohaselt väljendada, arvestades olukordi ja suhtluspartnereid, oma seisukohti esitada ja põhjendada; lugeda ning mõista teabe- ja tarbetekste; kirjutada eri liiki tekste, kasutades kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili;

- 6) suudab ennast teostada, toimida teadliku ja vastutustundliku kodanikuna ning toetab ühiskonna demokraatlikku arengut; teab ning järgib ühiskonnas kehtivaid väärtusi ja norme.

6. Õppesisu ja kursuste kavad

6.1. Sissejuhatus diplomaatiasse

Valikaine kursus „Sissejuhatus diplomaatiasse” annab ülevaate diplomaatia olemusest ja diplomaadi igapäevatööst. Eesmärk on laiendada noorte silmaringi, avades diplomaatia erinevaid tahke selles ametis eduka karjääri teinud diplomaadi pilgu läbi. Põhifookuses on diplomaadi igapäevatöö ja -elu, kuid teadmisi saab ka diplomaatia ajaloost kuni protokollini ja etiketini ning sellestki, kuidas diplomaadiks saadakse. Taotluslikult on kursuse üks rõhuasetusi diplomaadi elukutsega kaasas käivate praktiliste oskuste ja teadmiste õpetamisel, nagu avalikust meediast info sõelumine, memo kirjutamine, viisakas riietumine, lauakombed ning muu vajalik ja arendav noorele inimesele, kes seisab peagi kutsevaliku ees.

Õppe- ja kasvatus eesmärgid

Kursuse läbinud õpilane:

- 1) teab, mis on diplomaatia ja missugused võivad olla selle erinevad väljendusvormid;
- 2) teab üldjoontes, mida kujutab endast diplomaadi igapäevatöö;
- 3) oskab üldjoontes hinnata diplomaatia võimalusi maailma probleemide lahendamisel;
- 4) oskab avalikust meediast etteantud teemal infot sõeluda ja selle põhjal ülevaatememo koostada;
- 5) teab olulisemaid fakte diplomaatia ajaloost;
- 6) teeb vahet viisaka riietumise stiilidel ja oskab neid õiges olukorras kasutada;
- 7) tunneb häid lauakombeid.

Õppesisu

Valikaine kursus „Sissejuhatus diplomaatiasse” annab ülevaate diplomaatia olemusest ja diplomaadi igapäevatööst. Eesmärk on laiendada noorte silmaringi, avades diplomaatia erinevaid tahke selles ametis eduka karjääri teinud diplomaadi pilgu läbi. Põhifookuses on diplomaadi igapäevatöö ja -elu, kuid teadmisi saab ka diplomaatia ajaloost kuni protokollini ja etiketini ning sellestki, kuidas diplomaadiks saadakse. Taotluslikult on kursuse üks rõhuasetusi diplomaadi elukutsega kaasas käivate praktiliste oskuste ja teadmiste õpetamisel, nagu avalikust meediast info sõelumine, memo kirjutamine,

viisakas riietumine, lauakombed ning muu vajalik ja arendav noorele inimesele, kes seisab peagi kutsevaliku ees.

6.2. Tsiviilõiguse ja avaliku õiguse alused

Kursuse eesmärk

Saadakse teada õigusteaduse põhialustest. Antakse ülevaade eraõigusest: tsiviilõiguse mõiste ja süsteem, tsiviilõiguse põhimõtted, füüsilised ja juriidilised isikud. Õpime, kuidas käituda vastutustundliku kodanikuna, millised on kodaniku õigused ja kohustused. Õpime, kuidas sõlmida lepinguid, teha tehinguid. Saadakse teada perekonna- ja võlaõiguse, pärimisõiguse, asjaõiguse ja tööõiguse põhimõtetest. Antakse ülevaade kohtumenetlustest.

Õppesisu ja –tegevus

Kursus käsitleb Eesti õigussüsteemi ja –korraldust õigusharude kaupa.

Õiguse jagunemine, süsteem ja allikad: eraõigus, avalik õigus, õiguse allikas, õigussüsteem Eestis õigusharude kaupa, siseriiklik õigus ja rahvusvaheline õigus. Õppija tutvub kaasaja õiguse struktuuriga, omandab arusaama sellest ning temas kujuneb suutlikkus määratleda edaspidiste õpingute käigus õigussuhet tervikuna.

Õigussuhe: õigussuhte mõiste, sisu, subjektiivne õigus, juriidiline kohustus, juriidiline fakt, tegu, sündmus, õigussuhte subjekt, õigussuhte objekt, juriidiline isik, õigusvõime, teovõime. Õppija omandab järgmised oskused: eristada õiguslikku ja mitteõiguslikku suhet, määratleda õiguslikes suhetes osalejaid, lahendada lihtsamaid ja põhimõttelisemaid õiguslikke vaidlusi.

Kohtumenetlus: kohtumenetlus, tsiviilasi, haldusasi, maakohus, halduskohus, ringkonnakohus, riigikohus, hagiavaldus, võistlevuse printsiip, uurimisprintsiip, esindaja, kaitsja. Õppija omandab teadmisi Eesti kohtusüsteemist, kohtumenetluse põhimõtetest, menetluses osalevate isikute õigustest ja kohustustest. Õpib eristama erinevaid menetlusstaadiume, millised on kohtusse esitatavale hagiavaldusele kehtestatud nõuded, õpib menetlusabi taotluste koostamist.

Perekonnaõigu: abielu, abielu üldised õiguslikud tagajärjed, abikaasade varasuhted, sugulusest tulenevad õigused ja kohustused, eestkoste, perekonnaseisuasutus, perekonnaseisuakt, perekonnaseisutunnistus. Õppija omandab teadmisi perekonnaõiguse kohta, sealhulgas tema enda õigustest, kohustustest ning vastutusest perekonnasuhetes. Kujuneb positiivne hoiak suhtumises perekonda ning laste kasvatamisse.

Pärimisõigus: pärimine, pärandaja, pärand, pärija, pärimine seaduse järgi, pärimine testamendi järgi, pärimisleping, pärimise käik. Õppija omandab teadmisi pärimisõiguse kohta, sealhulgas tema enda õigustest, kohustustest.

Asjaõigus: omand, valdus, asi, kinnisasi, vallasasi, omaabi, kinnistu, piiratud asjaõigused. Õppija omandab elementaarsed teadmised asjaõigusest ning üldise oskuse orienteeruda

omandisuhetes. Teema käsitlemisel omandab ta praktilisi oskusi asjaõiguse kasutamisel igapäevaelus.

Lepingud: leping, lepingu tingimused, suuline leping, kirjalik leping, notariaalne leping, lepinguline kahju, lepinguväline kahju, moraalne kahju, viivis, leppetrahv, käendus. Õppija omandab oskuse eristada lepingu vorminõudeid ning õpib mõistma erinevate lepingutingimuste tähtsust. Ta õpib eristama eriliigiliste lepingute erinevaid olulisi tingimusi. Õpilane saab teadmisi sellest, kus võib lepingute sõlmimisel tekkida probleeme ning ta õpib suhtuma lepingute sõlmimisse tähelepanelikult.

Tööõigus: pooled, lepingu sõlmimine, töötaja ja tööandja kohustused, töötaja vastutuse piirangud, töölepingu lõppemine ja üleminek. Õppija omandab teadmised töölepingu olemusest ja olulistest tingimustest ning oma õigustest töölepingu lõpetamisel. Ta teab töölepingu ja tööettevõtulepingu erinevust, oskab hankida abi tööõigusküsimustes. Õppija omandab töölepingu sõlmimisega seotud praktilisi oskusi.

Tarbijakaitse: tarbija, kaup, teenus, kvaliteet, hind, pretensioon.

Õppija omandab oskusi probleemsetes tarbimissituatsioonides käitumiseks ning oma õiguste kaitsmisel abi otsimiseks. Teema läbimine aitab kujundada õppijast teadlikku ja säästlikku tarbijat.

Haldusõigus: avalik haldus (mõiste, tunnused, ülesanded), haldusõiguse süsteem, haldusõiguse allikad, avaliku halduse kandjad. Õppija omandab oskusi avaliku õiguse teemal, mis reguleerib haldusorganisatsiooni ülesehitust ja avaliku halduse teostamist.

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) tunneb õiguse olemust ja põhimõtteid ning Eesti õigussüsteemi;
- 2) tunneb õiguslaseid mõisteid, mille täpsus ja korrektne kasutamine on õiguse alal eriti tähtis;
- 3) mõistab, miks on tarvis hoida end kursis õigussüsteemi arengu ja muutustega ning suudab seda igapäeva vajaduste tasemel teha;
- 4) kasutab õiguslaseid teadmisi ja oskusi igapäevaelus;
- 5) omab tahet ja võimet osaleda õiguslastes diskussioonides, oskab iseseisvalt toimida teda puudutavates lihtsamates õiguslastes probleemides;
- 6) omab õiguskäitumise seisukohast olulisi kriitilise mõtlemise, analüüsi, suhtlemise, vaatluse ja probleemide lahendamise oskusi;
- 7) tunneb õppesisus läbitud mõisteid ja kontseptsioone, oskab neid igapäevaelus kasutada.

6.3. Kriminaalõigus alused

Kursuse eesmärk

Saadakse teada õigusteaduse põhialustest. Antakse ülevaade kriminaalõigusest. Otsitakse vastuseid küsimustele: Mis on kuritegu, mis on süü, mis on karistus. Saadakse teada mis

on väärtetu, kus ta kirjas on, liiklusseadus, väärtemenetluse seadustik. Õpime, kuidas käituda vastutustundliku kodanikuna, millised on kodaniku õigused ja kohustused. Antakse ülevaade kohtumenetlusest.

Õppesisu

Kursus käsitleb Eesti õigussüsteemi ja –korraldust õigusharude kaupa.

Kohtumenetlus: kohtumenetlus, kriminaalasi, võistlevuse printsiip, uurimisprintsiip, süütuse presumptsioon, esindaja, kaitsja. Õppija omandab teadmisi Eesti kohtusüsteemist, kohtumenetluse põhimõtetest, menetluses osalevate isikute õigustest ja kohustustest. Õpib eristama erinevaid menetlusstaadiume, õpib menetlusabi taotluste koostamist.

Karistusseadustiku jagunemine, karistusõiguse eesmärk, põhimõtted, süütegu, õigusvastasus, karistus, karistuse mõistmine, karistusest vabastamine. Õpilane omandab karistusõiguses kasutatavad terminid, üldpõhimõtted, mis on karistus ja kui karm see võib olla. Teema läbimine kasvatab õppijas teadlikkust vajadusest võidelda ennetavalt kuritegevuse vastu.

Karistamine ja karistusõigus: süütegu, süüteo koosseis, tahtlus, kavatsatud tegu, kaudne tahtlus, ettevaatamatus, kergemeelsus, hooletus, süü, õigusvastane tegu, süüvõimelisus, karistus, aegumine. Õppija omandab teadmisi karistusõiguse eesmärkidest ja olulisematest põhimõtetest. Ta teab, miks mõni taunitav tegu on kriminaalkorras karistatav ja teine mitte. Mõistab süütegude eest kohaldatavaid karistusi ning teab karistamist välistavaid asjaolusid. Teema läbimine kasvatab õppijas teadlikkust vajadusest võidelda ennetavalt kuritegevuse vastu.

Väärtetu - mis on väärtetu, kus ta kirjas on, liiklusseadus, väärtemenetluse seadustik. Õpilane mõistab väärtetude eest kohaldatavaid karistusi ning oskab käituda vastavas menetluses

Õpitulemused

Gümnaasiumi lõpetaja:

- 1) tunneb õiguse olemust ja põhimõtteid ning Eesti õigussüsteemi;
- 2) tunneb õiguslaseid mõisteid, mille täpsus ja korrektne kasutamine on õiguse alal eriti tähtis;
- 3) mõistab, miks on tarvis hoida end kursis õigussüsteemi arengu ja muutustega ning suudab seda igapäeva vajaduste tasemel teha;
- 4) kasutab õiguslaseid teadmisi ja oskusi igapäevaelus;
- 5) omab tahet ja võimet osaleda õiguslastes diskussioonides, oskab iseseisvalt toimida teda puudutavates lihtsamates õiguslastes probleemides;
- 6) omab õiguskäitumise seisukohast olulisi kriitilise mõtlemise, analüüsi, suhtlemise, vaatluse ja probleemide lahendamise oskusi;
- 7) tunneb õppesisus läbitud mõisteid ja kontseptsioone, oskab neid igapäevaelus kasutada.

6.4. Intellektuaalne omand

Kursuse eesmärk

Kursusel antakse lühiülevaade intellektuaalse omandi seadusandlusest ning selgitatakse viitamise põhimõtteid, plagiaatlust ja konfidentsiaalsust. Tehakse praktilist tööd intellektuaalse omandi näidete selgitamiseks. Külastatakse Tartu Ülikooli Raamatukogu ja tutvutakse intellektuaalse omandi erivormidega.

Õppesisu

1. Intellektuaalse omandi mõiste. Intellektuaalse omandi liigid.
2. Intellektuaalset omandit reguleerivad õigusaktid. Intellektuaalse omandi põhitunnused.
3. Autoriõigus. Teose mõiste ja tunnused. Teose loomisel tekkivad õigused. Isikud, kellele kuulub autoriõigus. Autori varaliste õiguste piiramine. Autoriõiguse ajaline kehtivus. Teose kasutamine.
4. Autoriõigusega kaasnevad õigused.
5. Kaubamärgiõigus. Kaubamärgi mõiste. Registreeritud ja registreerimata kaubamärk.
6. Leiutiste õiguskaitse.
7. Tööstusomandi õiguskaitse.

Õpitulemused

Kursuse lõpul õpilane:

- 1) oskab eristada õiguslikku ja mitteõiguslikku intellektuaalse omandi suhet; määrab intellektuaalse omandi suhetes osalejaid, lahendab lihtsamaid ja põhimõttelisemaid õiguslikke vaidlusi;
- 2) omandab teadmisi intellektuaalse omandi olemusest ja eripärast ning ülevaate intellektuaalse omandi alastest dokumentidest; väärtuspädevuse kujundamise tulemusena on salliv erinevate inimeste ja mõtteviiside suhtes, austab teiste loometööd ja autoriõigusi;
- 3) eristab intellektuaalse omandi eri liike ning mõistab erinevate lepingutingimuste ning autoriõiguse tähtsust;
- 4) suhtluspädevuse kujundamiseks arendatakse õpilases oskust ennast selgelt ja asjakohaselt väljendada, arvestades olukordi ja suhtluspartnereid, oma seisukohti esitama ja põhjendama;
- 5) oskab käituda probleemsetes omandisituatsioonides ning oma õiguste kaitsmiseks abi otsida; on teadlik ja aus tarbija; oskab loometööd või kaubamärki õigesti kasutada ja kaitsta;
- 6) sotsiaalne pädevuse arendamiseks ergutatakse õpilasi ennast teostama, toimima teadliku ja vastutustundliku kodanikuna ning teadma ja järgima ühiskonnas kehtivaid väärtusi ja norme;

- 7) kasutab erinevaid õpistrateegiaid, oskab koostada uurimistööd ja seda korrektselt vormistada, oskab olla meeskonna liige ja panustada ühiste eesmärkide saavutamisse;
- 8) aitab teadlikult kaasa läbi intellektuaalse omandi kaitse eesti rahvuse, keele, kultuuri ja Eesti riigi säilimisele ja arengule, mõistab eesti kultuuri Euroopa ja teiste rahvaste kultuuri kontekstis; mõistab, väärtustab ja austab oma ja teiste rahvaste kultuuritraditsioone;
- 9) enesemääratluspädevuse kujundamiseks arendatakse õpilases suutlikkus mõista ja hinnata iseennast, oma loomepotentsiaali, leida lahendusi tekkivatele probleemidele.

6.5. Õigusfilosoofia

Kursuse eesmärk

Viia õpilased kurssi seadusloomega ja nende aluseks olevate eetiliste väärtussüsteemidega; õpetada kasutama kehtivaid normatiivakte ning võimaldada tutvumist õigusvaldkonna ametitega. Normi roll inimese toimimises.

Tutvustada rahvusvahelise õiguse ja Euroopa Liidu õiguse põhiprintsiipe, allikaid ja õiguse rakendumist tänapäeva tegelikus poliitilises olukorras. Õigus, moraal ja eetika eri konfliktipoolte seisukohast. Tülide lahendamise võimalused, inimõiguste austamine. Samuti tutvustada rahvusvahelisi ja Eesti õigusvaldkonna ameteid.

Õppesisu

- 1) Õigusaktid, õigusmaterjalid.
- 2) Rahvusvaheline õigus, selle subjektid, allikad, põhiprintsiibid, suveräänsuse komponendid.
- 3) Mittesekkumise põhimõte, tülide rahumeelne lahendamine, inimõiguste austamine.
- 4) Rahvaste võrdsus ja enesemääramisõigus, inimõiguste ajalugu ja allikad.
- 5) Eesti jaoks olulised rahvusvahelised süsteemid.
- 6) Euroopa Liidu õigus, seos rahvusvahelise õigusega, olulisemad allikad, seos põhivabadustega, Euroopa Liit ja liikmesriigid.
- 7) Eesti riigiõigus, riigiõiguse allikad, õigusaktide süsteem, Eesti õiguse hierarhia, põhiseaduse printsiibid, põhiõigused.
- 8) Õiguselukutsed Eestis, Euroopa Liidus ja rahvusvahelises õigussüsteemis.
- 9) Väärtused. Eetilised süsteemid. Normieetika. Eetika ja moraal. Õige ja väär.

Õpitulemused

- 1) Tunneb ja orienteerub rahvusvahelise õiguse olulisemates õigusaktides.
- 2) Eristab riigisisest õigust ja rahvusvahelist õigust, saab aru nüüdisaja õiguse struktuurist; suudab määrata õigussuhteid edaspidiste õpingute käigus.
- 3) Saab aru õiguse tekkeloost ja õigusest kui ühiskonnaelu valdkonnast.

- 4) Teab rahvusvahelise õiguse subjekte ja põhiprintsiipe ning oskab neid oma isiklikus elus kasutada.
- 5) Austab inimõigusi ja jõu kasutamise vältimist väärtuspädevuse arendamise kaudu, suudab hinnata inimsuhteid ning tegevusi üldkehtivate moraalinormide seisukohast; tajub ja väärtustab oma seotust teiste inimestega, oma ja teiste maade ning rahvaste kultuuripärandiga ja nüüdisaegse maailmaga. Selleks rakendatakse analüüsi, koostöö, initsiatiivi ja dialoogi võimalusi, arutletakse õpilastega päevakajaliste sündmuste või ühiskonnas ja maailmas esiplaanil olevate aktuaalsete küsimuste üle.
- 6) Omandab teadmisi inimõiguste olemusest ja eripärast ning ülevaate inimõigustealastest dokumentidest; tunneb inimõiguste järgimist eestis ja olukorda maailmas; märkab ja analüüsib inimõiguste probleeme; on salliv erinevate inimeste ja mõtteviiside suhtes.
- 7) Oskab selgitada moraalse elu vajalikkust ja tunneb ära seaduste aluseks olevad erinevad eetikasüsteemid. Käsitleb konkreetseid moraaliprobleeme rakenduseetika seisukohalt.
- 8) Orienteerub olulisemates euroopa liidu õiguse õigusaktides ning seostab neid eesti õigussüsteemiga.
- 9) Teab ja orienteerub ning oskab vajadusel kasutada eesti õiguse allikaid, õigusaktide süsteemisüsteemi ja eesti õiguse hierarhiat.
- 10) Teab olulisemaid õiguselukutseid.
- 11) Sotsiaalne pädevus saavutatakse õppeprotsessis erinevate meetodite kasutamisega, nagu diskussioonid, rollimängud, esitlused, rühmatöö.

§ 6 Kultuur ja filosoofia

1. Õppeaine eesmärgid

- 1) Aitab kujundada emesemääratlust.
- 2) Teadvustatakse norme ja väärtusi.
- 3) Õpitakse tundma iseennast ja teisi.

2. Õppeaine kirjeldus:

Moodul koosneb viiest ainekursusest.

Tabel 6. Mooduli kursuste nimetused, maht, toimumise aeg

Kursuse nimetus	maht	Klass
Kultuur ja mõtlemine	1 kursus	10. klass
Sissejuhatus eetikasse	1 kursus	10. klass
Loomingulise mõtlemise alused	1 kursus	11. klass
Maailmareligioonid	2 kursust	12. klass

3. Õppetegevuse kavandamine ja korraldamine

Õppetegevust kavandades ja korraldades lähtutakse järgmistest põhimõtetest:

- 1) õpilane on subjekt, kes, õpetaja juhendamisel kuid iseseisvalt, otsustab ning vastutab;
- 2) areng on objektiivne. Õpetajal on võimalik luua eeldused õpilase arenguks;
- 3) õpe on loomingu protsess nii õpilasele kui õpetajale. Õpilasel peab olema võimalus iseseisvalt jõuda asjakohaste küsimuste ja vastusteni, konstrueerides uusi teadmisi varasematele tuginedes;
- 4) õpilase areng on määrava tähtsusega õppeprotsessi kujundamisel;
- 5) õpe on süsteemne. Õpetamisel lähtutakse läbivatest põhimõistetest, mis seovad erinevad teemad tervikuks. Uut materjali käsitletakse seoses eelnevaga.

Arutlusoskuse ja iseseisva mõtlemise arendamiseks peab õpilane olema tunnis valdavalt aktiivses rollis. Õpetaja on õpilastega sarnaselt uurivas, küsivas või õppivas ning sealhulgas eksivas rollis, kuid on oma suuremate teadmiste ja arendatud oskustega nõu, hinnanguid ning sihte andev autoriteet.

Õpilane väljendab ning selgitab oma isiklikke ja tunnis omandatud vaateid ning püüab olla seejuures filosoofiliselt korrektne ja järjekindel. Õpetaja tagasisidestab õpilaste katsetusi pidevalt ning annab soovitusi ja juhiseid edaspidiseks.

Arutluste juhtimise ning mõistete ja käsitlusviiside tutvustamise kõrval on õpetaja ülesanne toetada õpilase identiteedi ja väärtussüsteemi kujunemist. Sestap ei tohi õpetaja oma isiklike vaadetega prevaleerida ning peab tutvustama ka neile vastanduvaid seisukohti ning andma õpilastele võimaluse põhjendada ja kujundada välja oma isiklikku seisukohta.

Füüsiline õpikeskkond

Valdav osa õpet on korraldatud klassis, kus saab rühmatööks ja ümarlauavestluseks mööblit ümber paigutada; õppematerjalide kasutamiseks on oluline esitlustehnika olemasolu. Peab olema võimalus õppematerjali paljundamiseks.

4. Hindamine

Hindamisel lähtutakse vastavatest KJPG õppekava üldosa sätetest. 20% õppetööst toimub juhendatud iseseisva õppetöö vormis. Hindamise põhiline ülesanne on toetada õpilase arengut, kujundades positiivse minapildi ja adekvaatse enesehinnangu, kusjuures tähtis on õpilase enda roll hindamises, pakkudes võimalusi enesehindamiseks. Kontrolli ning hindamise eesmärk on saada ülevaade õpitulemuste saavutatusest ja õpilase ainealasest arengust ning kasutada saadud teavet õppe tulemuslikumaks kavandamiseks. Kursuse alguses õpetaja teavitab mida ja millal hinnatakse, mis hindamisvahendeid kasutatakse ning mis on hindamise kriteeriumid. Vastav teave sisaldub Stuudiumis õppeaine infos. Õpilane saab kooliastme hinde kõikide kursuste koondhindena.

5. Aine õpitulemused

- 1) Gümnaasiumi lõpetaja on saavutanud enesemääratluspädevuse – võime kirjeldada ja mõtestada iseenda omadusi ja tahke ümbritseva keskkonna suhtes.
- 2) Suudab mõista inimsuhteid ja tegevusi üldkehtivate moraalinormide ja eetika seisukohast.
- 3) Suudab organiseerida õppekeskkonda individuaalselt ja rühmas, hankida õppimiseks vajalikke teavet.
- 4) Suudab ennast selgelt väljendada.
- 5) Austada erinevat keskkondade reegleid, ühiskondlikku mitmekesisust, religioonide ja rahvuste omapära.

6. Õppesisu ja kursuste kavad

6.1. Sissejuhatus eetikasse

Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Gümnaasiumi eetikaõpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) tunneb ära eetikafilosoofilisi küsimusi, teab nende eri lahendusi ja mõistab eetika ainevaldkonna loomust;
- 2) koostab korrektseid arutluskäike, mõtestab lahti teiste omi ning rakendab seejuures filosoofilise mõtlemise viise;
- 3) mõtestab oma kogemusest lähtudes üldinimlike ja ühiskondlike väärtustega seotud eetilisi küsimusi;
- 4) iseloomustab ühiskondliku arengu perioode mõningate olulisemate käsitluste, mõistete ja autorite kaudu;
- 5) mõtestab erinevate väärtuste ja normide rolli õppeaines omandatu valguses.

„Sissejuhatus eetikasse“ kursusel saadakse ülevaade moraali ja eetika põhiprintsiipidest, erinevatest eetikateooriatest, kaalutakse üldtuntud moraalinorme ning vaagitakse ühiskonnale ja keskkonnale kasulikumaid väärtuspõhiseid otsustusi, harjutades samal ajal filosoofilise mõtlemise viisi arutluses. „Sissejuhatus eetikasse“ tuumaks on eetilismoraalsete otsustusprotsesside seotus sotsiaalse elukorraldusega, moraalinormide põhjendamine ja põhjendatus alusväärtuste abil. „Sissejuhatus eetikasse“ aitab mõtestada ühiskondlikke ja isiklikke moraalseid otsustusi mistahes elu valdkonnas.

Õppeaine on moodustatud neljast peamisest käsitluselast:

- 1) eetika ainevaldkond; moraal võrdluses teiste normatiivsete valdkondadega, moraali eesmärgid;
- 2) eetiline relativism; kes otsustab, mis on õige või väär? miks peaksin olema moraalne? mis on hea elu?
- 3) väärtused, väärtuse ja moraali seos; fakti ja väärtuse probleem; egoism, altruism, omahuvi;
- 4) normatiivsed eetikateooriad: utilitarism, teopõhine-, voorustepõhine- ja religioosne eetika.

Kolm esimest käsitlusala moodustavad ligikaudu võrdsed osad, hõlmates umbes 50% ainemahust. Neljas osa koos eetilis-filosoofilise esseega hõlmab umbes teise poole kursusest.

Eetika ainevaldkonnas käsitletakse eetika mõisteid, valdkonda, harusid, ajalugu ja rolli teaduste seas. Eetilise mõtlemise viise harjutatakse nende korrektse rakendamise kaudu suulises ja kirjalikus vormis. Arutlusteemad on filosoofilised küsimused teadmisviiside, väärtuste ning ühiskonna ja keskkonna kohta. Õppeaine aluseks on eetika akadeemilise uurimisvaldkonna tulemused, mida esitatakse lihtsustatud ja didaktiliselt otstarbekohasel kujul.

Õppeainega lõimitakse nii õppesisu kui ka õpet õppekava eri ainetest. Arutlusteemasid käsitledes lõimitakse õppimist teistele õppeainetele omaste teadmisviisidega ning õpilase üldise kogemusega teadmistest. Väärtusi käsitledes lõimitakse õppimist eetilisi küsimusi kätkevate õppeainetega ning õpilasi puudutavate eetiliste küsimustega. Ühiskonda ja

keskkonda käsitledes lõimitakse õppimist eelkõige sotsiaal- ja loodusainetega ning lokaalselt oluliste küsimustega elukeskkonna kohta.

Ainevaldkonnale spetsiifiliste teemade käsitlemine pole õppeaine eesmärk omaette, vaid rõhk on kursuste arutlusteemade käsitlemise ettevalmistamisel ning moraalfilosoofia õppimiseks vajaliku üldintellektuaalse tausta omandamisel. Õpitakse ära kasutatavamad mõisted ja käsitusviisid, mida on vaja arutlusteemade küsimuste arutamiseks ning mis on tähtsad ainevaldkonna tähenduse mõistmiseks.

Ainevaldkonna spetsiifiliste teemadena omandatakse esmane ülevaade eetikale iseloomulikest mõtteliinidest.

Eetilis-filosoofilise mõtlemise õppimist lõimitakse õppeainetega, mis arendavad suulist ja/või kirjalikku arutlus- ning väljendusoskust. Eetilisel mõtlemisel on olulisi ühisosi nii reaals- ja loodusainete arutlusviiside kui ka humanitaarsete keeleainete üldise väljendusõpetusega. Kõige märgatavam seos on filosoofiaga; asjakohane suhtumine filosoofilisse arutlusse, argumentidesse, mõtete arusaadav väljendamine ning arutelule ja kriitikale avatuses. Arutelu põhiviis on mõtestamine. Mõtestades argumenteeritakse lähtuvalt erinevatest eetikafilosoofilistest eeldustest ja käsitusviisidest. Arutluses eetikafilosoofiliste seisukohtade üle ei piirduta lihtsalt arvamuse avaldamisega, vaid alati arvatakse millegi alusel ning ollakse valmis arvamusi põhjendama. Mõtestamisel rakendatakse elementaarseid kriitilise mõtlemise ja filosoofilise tõlgendamise viise.

Õppeaine põhiosa moodustab ainekavasse kuuluvate moraalfilosoofiliste küsimuste avamine filosoofilise mõtlemise vahenditega. Filosoofilised küsimused lähtuvad teadmisviisidest, väärtustest ning ühiskonna ja keskkonna jätkusuutlikkusest. Arutlusõpe koosneb teoreetilise ning praktilise osast. Teoreetilises osas tutvutakse järk-järgult teemade käsitlemiseks vajalike mõistete ja käsitusviisidega. Praktilise suunitlusega konkreetseid arutlusküsimusi valides ning neid avades arvestatakse õpilase kogemust

Gümnaasiumi lõpus õpilane:

- 1) kirjeldab eetika ainevaldkonna ülesehitust ja olulisemaid mõisteid ning arutleb moraali rolli üle tänapäeva maailmas;
- 2) iseloomustab mõningaid tähtsamaid käsitusviise, mõisteid ja autoreid eetikafilosoofia ajaloost ning seostab neid ühiskonnas toimnuga;
- 3) rakendab mõningaid tähtsamaid kriitilise mõtlemise ja filosoofilise tõlgendamise viise moraali arutluses;
- 4) rakendab peamisi filosoofilise arutluse häid tavasid seminaris osaledes, jõukohast allikteksti mõtestades ning esseed koostades;
- 5) arutleb metaeetiliste küsimuste üle, lähtudes omandatud teadmistest ja omaenda kogemusest;
- 6) arutleb väärtuste ja nende toimimise filosoofiliste küsimuste üle, lähtudes omandatud teadmistest ja omaenda kogemusest;

- 7) arutleb ühiskonna ja keskkonna eetiliste küsimuste üle, lähtudes omandatud teadmistest ja omaenda kogemusest;
- 8) teadvustab oma iseseisva mõtlemise ja otsustamise võimet ning rakendab seda eetika küsimusi arutades.
- 9) on saavutanud moraalse enesemääratluspädevuse: võime kirjeldada ja mõtestada iseenda väärtuspõhimõtteid.

Õppesisu

Käsitletavad mõtteliinid:

- 1) eetika olemus, moraal võrdluses teiste normatiivsete valdkondadega;
- 2) metaeetika, kes otsustab mis on õige või väär?
- 3) väärtused, väärtuse ja moraali seos;
- 4) egoism, omahuvi ja altruism;
- 5) normatiivne eetika.

6.2. Kultuur ja mõtlemine

Kursuse eesmärk: Kursus tutvustab mõtlemise arengu klassikalisi ja tänapäeva teooriaid. Vaadeldakse mõtlemise sõltuvust tegevusest, teadvuse osa mõtlemises ja selle ajaloolises arengus, keele ning mõtlemise vahekorda, hariduse ja kultuuri mõju mõtlemisele, inim mõtlemise mitmekesisust ja selle põhjusi

Õppesisu

- 1) Mõtlemise ajaloolise arengu klassikalised teooriad
- 2) Miks on mõtlemine kultuuriti erinev
- 3) Mis muutub mõtlemises ajaloo käigus
- 4) Mõtlemise ja selle arengu seos tegevusest
- 5) Inimese mõtlemise mitmekesisus ja selle põhjused
- 6) Teadvuse osa mõtlemises ja selle arengus
- 7) Erinevused kooliharidusega ja koolihariduseta inimeste mõtlemises
- 8) Kirjaoskuse mõju mõtlemisele
- 9) Sõnalise mõtlemise kultuuridevaheline võrdlus
- 10) Keeleerinevuste mõju mõtlemisele.

Õpitulemused

Kursuse lõpul õpilane teab:

- 1) kust on pärit meie mõtlemine;

- 2) miks on olemas mitut tüüpi mõtlemist;
- 3) kuidas kujundab mõtlemist kultuur;
- 4) kas eri ajastul elanud inimeste mõtlemine on olnud ühesugune või mitte;
- 5) millest on tingitud erinevused eri kultuuride ja ajastute inimeste mõtlemises;
- 6) kas mõtlemine muutub, kui muutub ühiskond;
- 7) kas mõtlemine on ajaloos muutuv suurus;
- 8) kui palju on inimese psüühilised protsessid, nende seaduspärasused ja arengukäik determineeritud pärilikult ja kui palju ühiskonna poolt;
- 9) missugune on pärilike ja kultuuritegurite osa mõtlemises ja kuidas need kahte liiki tegurid mõtlemise arengus seostuvad;
- 10) kas mõtlemise muutumine ajaloos on seotud keele muutumisega.

Õppesisu

- 1) H.Spencer mõtlemise evolutsioonist.
- 2) L. Levy-Bruhl ja eel-loogilise mõtlemise hüpotees.
- 3) L. Vögtski kultuurilis-ajalooline mõtlemise käsitlus.
- 4) C. Levy-Strauss ja universaalid mõtlemises.
- 5) Tegevustooria ja mõtlemise muutumine ajaloos.
- 6) Mõtlemise heterogeensus.
- 7) Teadvuse osa mõtlemises ja selle ajaloolises arengus.
- 8) Kultuurierinevused loogilises mõtlemises.
- 9) Kas kirjaoskus muudab mõtlemist.
- 10) Mõtlemiserinevustele vastavad erinevused kultuuritekstides ja eneseteadvuses.
- 11) Kokkulangevused lapse mõtlemise arengus ja mõtlemise ajaloolises arengus.
- 12) Lapse mõtlemise eripärast.
- 13) Mõtlemise keelelisest relatiivsusest.

6.3. Loomingulise mõtlemise alused

Kursuse eesmärk: enesemääratluspädevuse kujundamine: püüd mõista ennast ja teisi. Väärtuste ja normide roll inimese toimimises.

Õppe-eesmärgid

Mõtlemise ülesanne seisneb informatsiooni kogumises ja kasutamises. Meie mõtlemine on võimeline looma püsivate mõistete mudeleid, tänu millele me saame maksimaalse kasu uuest informatsioonist. Loogiline mõtlemine õpetab meid, kuidas selliseid mudeleid kontrollida ja määrata kindlaks nende usaldusväärsus. Loominguline mõtlemine seisneb taoliste mudelite ümberstruktureerimises, mille tulemusena osutub võimalikuks uute mudelite loomine. Et edukalt kasutada loogilise mõtlemise saavutusi, selleks tuleb omandada ka loominguliste võtete kogum, mis võimaldab moderniseerida vanu ja luua uusi mudeleid. Kursuse eesmärgiks on tutvustada õpilastele loomingulise mõtlemise

eripära ning olemust ja õpetada kasutama selliseid universaalseid võtteid, mille abil on võimalik vabaneda mõtlemise stereotüüpidest ning mõttetõketest.

Õpitulemused

Kursuse lõpul õpilane mõistab:

- 1) miks ühtede inimeste tegevus on pidevalt täis uusi ideid ja teiste inimeste tegevus mitte;
- 2) mille poolest erineb loominguline mõtlemine loogilisest mõtlemisest;
- 3) millised on loogilise mõtlemise puudused;
- 4) millise eelise annab tänapäeva inimesele loominguline mõtlemine võrreldes teaduslike teadmiste ja oskustega;
- 5) kuidas genereerida ideid;
- 6) kuidas vabaneda mõttekrampidest ja mõttetõketest ning vaadata asju ja probleeme harjumatu nurga alt;
- 7) kuidas „hüpata“ eeldustelt järeldusele, jättes vahele loogiliselt paratamatud etapid;
- 8) kuidas ekslikest eeldustest tuletada tõesed järeldused;
- 9) miks „infomüra“ on kasulikum tõestest faktidest;
- 10) miks on kasulik kahelda üldtunnustatud autoriteetides.

Õppesisu

Lateraalne mõtlemine. Ajurünnak. Katse-eksimuse meetod. Alternatiivide otsing. Väljakutse oletustele. Ideekaardi koostamine. Protsesskirjutamine. Edasilükatud kohtuotsus. Projekteerimine. Osadeks liigendamine. Lõpust algusesse. Teeme õige vastupidi. Analooiad. . Sisenemispunkti valik. Tähelepanutsoonid. Juhuslik impulss. Juhuse genereerimine

6.4. Maailmareligioonid I, II

Kursuse eesmärk: püüd mõista ennast ja teisi. Miks mina olen selline? Miks nemad on teistsugused? Kuidas mõtlevad teised, kuidas mõtlen mina. Väärtuste ja uskumuste roll inimese toimimises.

Õppe- ja kasvatuse eesmärgid

Gümnaasiumi maailmareligioonide kursusega taotletakse, et õpilane:

- 1) mõistab, väärtustab ja kaitseb inimõigusi ja põhivabadusi; austab demokraatia põhimõtteid ja demokraatlikke väärtusi, järgib üldtunnustatud käitumisreegleid;
- 2) määratleb ennast Eesti, Euroopa ja maailmakodanikuna, toetab oma käitumisega ühiskonna, kultuuri ja looduskeskkonna jätkusuutlikku arengut ning kavandab teadlikult oma tulevikku;
- 3) austab enda ja teiste inimväärikust, suhtub eelarvamusteta ja lugupidavalt kõigisse inimestesse ning arvestab nende kultuurilisi erisusi;

- 4) mõistab ja austab oma ja teiste rahvaste kultuuri väärtuslikkust, erinevaid maailmavaatelisi tõekspidamisi (v.a inimsusevastased) ning saab aru kultuuride dialoogi tähendusest ja vajalikkusest;
- 5) märkab, uurib ning seostab ühiskonnas toimuvaid protsesse ja arengut ning aitab võimaluste piires probleemidele lahendusi leida;
- 6) omandab filosoofilise mõtlemise alused seega oskuse mõelda, on võimeline elukestvaks õppeks ning toimida edukalt ka turumajanduse tingimustes;
- 7) põhjendab ning kaitseb oma seisukohti ja valikuid argumenteeritult ning suudab osaleda arutelus ja väitluses; oskab eristada emotsionaalseid ja poliitiliselt kallutatud hinnanguid objektiivsest tõest; austab igaühe õigust isiklikule arvamusele, religioonile ja sõnavabadusele;
- 8) hangib eesmärgipäraselt kultuurialast teavet erinevatest allikatest, suudab seda tõlgendada, üldistada, kriitiliselt hinnata, talletada ja edastada;
- 9) valib sobivad ja loovad meetodid, et teostada ideid, mis toetuvad olukorra, enda suutlikkuse ja ressursside adekvaatsele hindamisele ja tegevuse tulemuste prognoosile ning on kooskõlas püstitatud eesmärkidega.

Õppesisu

Gümnaasiumi maailmareligioonide kursus on kujundatud vastavuses tänapäeva sotsiaalteaduste ja kultuurilise arengu ja ühiskondlike vajadustega. Õpilased omandavad sotsiaalse kirjaoskuse, s.o teadmised, oskused, väärtused ja hoiakud, mis on vajalikud vastutustundlikuks toimetulekuks dunaamilises ja mitmekultuurilises keskkonnas. Õppeaine eesmärk on luua eeldused aktiivse ja kompetentse kodaniku kujunemiseks, kes suudab kohaneda muutustega, oskab ennast arenguga suhestada, oma kodanikupositsiooni kujundada, on avatud uutele ideedele ja elukestvale õppimisele.

Õppeaine omandamisega valmistuvad õpilased toimima teadlike kodanikena demokraatlikus ühiskonnas. Maailmareligioonide kursus käsitleb nüüdisaegse ühiskonna sotsiaalseid suhteid ning protsesse ja tutvustab ühiskonnaelu korraldust ja toimimist. Õpilane puutub ühiskonnas kokku erinevate eluvaldkondade ja situatsioonidega. Et toetada õpilase sotsialiseerumist ja ühiskondliku kompetentsuse kujunemist, hõlmab ainekava mitmekesisest teemaderingi religioonidest, kultuurist, eetikast ning filosoofiast. Kiiresti muutuv ühiskonnas jääb õpetaja ülesandeks pöörata tähelepanu aktuaalsetele teemadele ja probleemidele ning arutleda õpilastega nende üle. Seejuures toetatakse õpilaste iseseisva kriitilise analüüsioskuse ja otsustusvõime kujunemist. See aitab õpilastel seada isiklike eluplaane ning mõista erinevate vaadete, -demograafiliste ja -sotsiaal-majanduslike ja -kultuuriliste karakteristikutega inimesi.

Maailmareligioonide kaks kursust koosnevad kolmest teemavaldkonnast: religioosne kultuur; maailmareligioonid; religioon ja teadus.

Religioosse kultuuri käsitlevas teemavaldkonnas:

- 1) vaadeldakse ühiskonna sotsiaalse süsteemi elemente: sotsiaalsed struktuuri (religioosset kihte, kogukondi ja ateiste), sotsiaalseid suhteid ja protsesse (nt koostööd ja konflikti, võimu, allumist ja vastupanu, lõimumist ja eristumist, tõrjutust ja osalust);
- 2) analüüsitakse ühiskonna elu reguleerivaid religioosset ja eetilisi norme ja väärtusi ning erinevates valdkondades välja kujunenud institutsionaalsed korraldused (näiteks kirikut, teokraatlikku riiki, õigust);
- 3) uuritakse usu ja religiooni erinevuse olemust ning funktsioone; tutvutakse religioosset ühiskondade struktuuri ja ülesannetega, analüüsitakse riigi ja religioonidevahelise koostöö võimalusi ja kogemusi;
- 4) õpitakse tundma erinevaid jumalakäsitlusi ja nende kriitikat; tutvutakse religioonide kujunemislöö- ja peamiste tunnusoontega, pöörates erilist tähelepanu religioonide eksisteerimise põhjustele; tegeletakse vastuste otsimisega eksistentsiaalsetele küsimustele.

Maailmareligioone käsitlevas teemavaldkonnas:

- 1) süvenetakse suurte praktiseerivate religioonide toimimisse, nende erinevustesse ja sarnasustesse, selgitatakse aktiivselt fundamentalistlike – terroristlike liikumiste inimsusevastast olemust;
- 2) käsitletakse inimõiguste olukorda, poliitiliste õiguste ja vabaduste realiseerimise võimalusi erinevates religioonides; selgitatakse ususeaduste erinevaid tõlgendusvõimalusi erinevates allkultuurides; vaadeldakse erinevaid religioone, sidudes neid maailma ja Eesti ajalooga;
- 3) õpitakse tundma religioosset ideoloogiatega põhijooni ja seisukohti erinevates poliitikavaldkondades (hariduses, sotsiaalsfääris, maksupoliitikas jm);

Religiooni ja teaduse suhteid käsitlev teemavaldkond aitab kujundada noorte maailmapilti, loob võimaluse vaadelda ja mõista maailma erinevatest vaatenurkadest vaataja pilgu läbi.

Õppetegevuse vormiks on loeng, loeng-vestlus, seminar, rühmatöö, valikvastustega testide lahendamine üksikult ja gruppides, iseseisev õppematerjalide läbitöötamine, videomaterjalide läbivaatus, välitööd- õppekäigud valitud usuasutuse külastus, õpilaskonverentsi ettevalmistamine ja läbiviimine või lühiajalise (essee) koostamine, religioosuse uurimise läbiviimine koolis. 20% õppetööst toimub juhendatud iseseisva õppetöö vormis.

Õpitulemused

Gümnaasiumi lõpetaja on saavutanud enesemääratluspädevuse – võime kirjeldada ja mõtestada iseenda omadusi ja tahke ümbritseva keskkonna suhtes:

- 1) tunneb nüüdisühiskonna kujunemise põhijooni, struktuuri, valdkondi ja korraldust, mõistab religiooni toimemehhanisme ning oskab ennast ühiskonna arenguga suhestada;

- 2) tunneb ja väärtustab demokraatia põhimõtteid, inim- ja kodanikuõigusi; hindab kõrgelt tolerantsust ning eitab inimsusevastaseid liikumisi;
- 3) iseloomustab kultuuridevahelise poliitilise ja majandusliku suhtlemise põhimõtteid, nüüdismaailma põhiprobleeme ja arengutendentse, tunneb olulisi religioosseid liikumisi ning mõistab oma kultuuriidentiteeti maailmakultuuris;
- 4) on omandanud ülevaate nüüdisaegsete usundite toimetehhanismidest, oskab adekvaatselt määrata ja realiseerida oma suhet teljel usk ja teadus ning otsida teavet omale sobivate eneserakendus- ja enesearendusvõimaluste kohta;
- 5) teab õigust usuvabadusele, kiriku ja riigi lahuspõhimõtet ning käitub teadliku ja tolerantse kodanikuna, analüüsib oma käitumise tagajärgi ning mõistab religioonide rolli globaalsel tasandil (koostöövõimalus, konfliktivõimalus, kultuuriidentiteet);
- 6) määratleb end ühiskonnas oma tõekspidmisi arvestades, tuleb toime multikultuurses ühiskonnas, osaleb aktiivselt ja vastutustundlikult ühiskonnaelus, kaitseb oma huve ja õigusi, arvestades teiste inimeste õigusi, ning seisab vastu demokraatlike väärtuste eiramisele;
- 7) seletab ja kasutab kontekstis religioonialaseid olulisemaid mõisteid ja põhimõtteid; oskab leida vajalikku infot, seda kriitiliselt hinnata, süstematiseerida ja kasutada.

§ 7 Loodus, keskkond ja mina

1. Õppeaine eesmärgid

Kursuse eesmärk on arendada õpilaste huvi ja teadmisi keskkonnatehnoloogia ja loodusteaduste vastu, arendada õpilaste loodusteaduslikku kirjaoskust, kriitilist mõtlemist ja vastutustundlikku suhtumist keskkonda.

2. Õppeaine kirjeldus

Selle mooduli raames tutvutakse põhjalikult laboratooriumis töötamise ohutusnõuete ning kemikaalide ohutusmärgistamisega. Praktiliste tööde käigus omandatakse laboris töötamise tövõtteid erinevate laboritarvetega ning nende rakendusvaldkondadega. Laboritööde käigus omandatakse kasutatavate vahendite mahu määramine, eraldatakse segudest erinevaid komponente, tegeletakse ainete puhastusmeetoditega jne. Sellesse kursusesse kuuluvad ka huvitavad katsed. Praktilistes töödes käiakse analüüsitakse ja hinnatakse loodusliku vee seisundit keemiliste näitajate alusel. Keskkonnatehnoloogia kursused on tihedalt seotud praktikaga, mille käigus rakendatakse omandatud teadmisi ja oskuseid keskkonnaseisundi hindamiseks.

Gümnaasiumi teisel ja kolmandal aastal toimub 2-3 päevane välipraktika, mille käigus rakendatakse ja kinnistatakse kursustel omandatud teadmisi ja oskuseid. Looduses tehtud mõõtmisi ja vaatlusi analüüsitakse ning nende põhjal antakse piirkonna seisundile hinnang.

Keskkonnabioloogia ja ökoloogia kursusel saadakse ülevaade inimtegevuse mõjust ja sellega kaasnevatest globaalsetest ja lokaalsetest keskkonnaprobleemidest. Kursuse raames külastatakse Ida-Virumaad, kui Eesti suurimate keskkonnaprobleemidega piirkonda ning uuritakse lokaalseid keskkonnaprobleeme. Kursuse käigus tutvutakse organismide seoste ja organismide ning keskkonna vaheliste mõjudega. Tutvutakse elutu keskkonna füüsikaliste ja keemiliste tingimustega - abiootiliste keskkonnateguritega. Samuti annab kursus ülevaate biootilistest keskkonnateguritest, organismidevahelistest suhetest ja inim mõjust loodusele. Õpitakse tundma erinevaid elukooslusi. Kursus seostub õppepraktikaga, mille käigus omandatud teadmisi kinnistatakse ja laiendatakse.

Tabel 7. Mooduli kursuste nimetused, maht, toimumise aeg

Kursuse nimetus	maht	klass
Eesti loodus	1 kursus	10. klass
Keskkonnatehnoloogia	1 kursus	10. klass
Praktika	1 kursus	11. ja 12. klass
Geoinformaatika	1 kursus	11. klass

Eesti elusloodus ja ökoloogia	1 kursus	11. klass
-------------------------------	----------	-----------

3. Õppetegevuse kavandamine ja korraldamine

Kasutatavad õppemeetodid

- 1) Peamine õppematerjali esitamine toimub loengu meetodil ja praktikumides ning õppekäikudel.
- 2) Täiendava materjali otsimine erialasest kirjandusest ja veebist.
- 3) Rühmatöö füüsikaliste ja keemiliste probleemide leidmisel, analüüsimisel ja lahenduste otsimisel.
- 4) Mingi füüsikalise või keemilise probleemi lahenduse olemust kirjeldava ja analüüsiva essee kirjutamine.
- 5) Õppekäigud kursuste sisuga seonduvatesse kohtadesse: tööstusettevõttes, muuseumid, näitused, vaba loodus.
- 6) Praktiliste tööde ja õpitubade läbiviimine laboris ja teistes selleks sobivates kohtades.
- 7) Mitmesuguste kvalitatiivsete ülesannete lahendamine.
- 8) Esitluste koostamine ning nende analüüs.
- 9) Juhendatud iseseisev õppimine.

Füüsiline õpikeskkond

Kool korraldab valdava osa õpet klassis, kus on tõmbekapp, soe ja külm vesi, valamud, elektripistikud, spetsiaalse kattega töölauad ning vajalikud IKT vahendid.

Kool võimaldab ainekavas nimetatud praktiliste tööde tegemiseks vajalikud katsevahendid ja -materjalid ning demonstratsioonivahendid.

Kool võimaldab sobivad hoiutingimused praktiliste tööde ja demonstratsioonide korraldamiseks vajalike reaktiivide jm materjalide hoidmiseks.

Kool võimaldab kooli õppekava järgi vähemalt kaks korda õppeaastas õpet väljaspool kooli territooriumi (looduskeskkonnas, keemia- või füüsikalaboris, muuseumis, loodusmajas, vm).

Kool võimaldab ainekava järgi õppida arvutiklassis, kus saab teha ainekavas nimetatud töid.

4. Hindamine

Hindamisel lähtutakse KJPG õppekava üldosa sätetest. 20% õppetööst toimub iseseisva juhendatud õppetöö vormis. Kursusehinded kujunevad sooritatud kontrolltööde, essee, ettekannete, õppekäikude ja laboratoorsete tööde põhjal. Iga kursus lõpeb kokkuvõtva hindega. Kursustel kasutatakse eristavat hindamist. Kursuse hinnete põhjal pannakse välja mooduli kooliastmehinne.

5. Aine õpitulemused

Kursuse läbinud õpilane:

- 1) tunneb huvi keskkonnatehnoloogia ja teiste loodusteaduste vastu, mõistab loodusteaduste tähtsust ühiskonna arengus, tänapäeva tehnoloogias ja igapäevaelus ning on motiveeritud elukestvaks õppeks;
- 2) arendab loodusteaduste- ja tehnoloogiaalast kirjaoskust, loovust ja süsteemset mõtlemist ning lahendab keskkonnaprobleeme loodusteaduslikul meetodil;
- 3) kasutab loodusteadusliku info leidmiseks erinevaid teabeallikaid, analüüsib saadud teavet ning hindab seda kriitiliselt;
- 4) kujundab loodusainetes õpitu põhjal tervikliku loodusteadusliku maailmapildi, on omandanud süsteemse ülevaate keskkonna alastest põhimõistetest ja protsesside seaduspärasustest ning kasutab korrektset sõnavara;
- 5) omab ülevaadet lokaalsetest ja globaalsetest keskkonnaprobleemidest ja mõistab energia säästliku kasutuse vajalikkust;
- 6) tunneb huvi Eesti looduse mitmekesisuse: erinevate taime-, looma- ja seeneliikide vastu, mõistab bioloogilise mitmekesisuse säilitamise vajadust ja tähtsust, oskab näha inimese rolli bioloogilise mitmekesisuse vähenemisel;
- 7) huvitub looduskaitse ajaloost ja tänapäeva looduskaitse korraldusest Eestis ja mujal maailmas ning oskab näha seoseid globaalsete keskkonnaprobleemide ja looduskaitse korralduse vahel;
- 8) rakendab omandatud eksperimentaalse töö oskusi ning kasutab säästlikult ja ohutult keemilisi reaktiive nii laboris kui ka igapäevaelus;
- 9) langetab kompetentseid otsuseid, tuginedes teaduslikele, majanduslikele, eetilismoraalsetele seisukohtadele ja õigusaktidele, ning hindab oma tegevuse võimalikke tagajärgi;
- 10) suhtub vastutustundlikult elusloodusesse ja elukeskkonda ning väärtustab tervislikku ja säästvat eluviisi;
- 11) saab ülevaate keskkonnatehnoloogia ja loodusvaldkonnaga seotud elukutsetest ning kasutab omandatud teadmisi ja oskusi karjääri planeerides.

6. Õppesisu ja kursuste kavad

6.1. Keskkonnatehnoloogia

Kursuse õpitulemused

- 1) Õpilane omandab elementaarse laboritöö tehnika, sh mahtanalüüs, ainete eraldamise ja puhastamise erinevad meetodid (dekanteerimine, filtreerimine, aurustamine, destilleerimine, sublimatsioon, ümberkristalliseerimine jt).

- 2) Õpilane teab ja järgib laboris ohutustehnikanõudeid, tunneb ja oskab kasutada laboris kasutatavaid õppevahendeid.
- 3) Õpilane oskab valmistada erinevatest lähteainetest lahuseid (vedelikest, tahketest ainetest, kristallhüdraatidest, fiksanaalidest).
- 4) Õpilane suudab määrata lahuste kontsentratsiooni teoreetiliselt (arvutusülesanded) ja praktiliselt (tiitrimine).
- 5) Õpilane on tutvunud erinevate mõõturite ja tehniliste võimalustega erinevate ainete määramisel.
- 6) Õpilane on tutvunud erinevate mõõturite ja tehniliste võimalustega erinevate ainete määramisel.
- 7) Õpilane hindab loodusliku vee seisundit keemiliste näitajate alusel.
- 8) Õpilane omab ettekujutust keemiliste protsesside kasutamist ettevõtetes (ühe ettevõtte näitel).

Õppesisu:

Kursuse raames tutvutakse põhjalikult laboratooriumis töötamise ohutusnõuete ning kemikaalide ohutusmärgistamisega. Praktiliste tööde käigus omandatakse laboris töötamise töövõtteid erinevate laboritarvetega ning nende rakendusvaldkondadega. Laboritööde käigus omandatakse kasutatavate vahendite mahumääramine, eraldatakse segudest erinevaid komponente, tegeletakse ainete puhastusmeetoditega jne. Sellesse kursusesse kuuluvad ka huvitavad katsed. Näiteid katsetest: „Keemilised maod“, „Keemia kui kunstnik“, „Kameeleon“, „Muna tervelt pudelisse“, „Kas prussakat saaks laboris valmistada“ jne. Analüüsitakse ja hinnatakse loodusliku vee seisundit keemiliste näitajate alusel. Keskkonnatehnoloogia kursused on tihedalt seotud suvise praktikaga, mille käigus rakendatakse omandatud teadmisi ja oskuseid keskkonnaseisundi hindamiseks.

6.2. Eesti loodus

Kursuse õpitulemused:

- 1) õpilane analüüsib Eesti loodusgeograafilist asendit ja selle mõju tänapäevaste loodusolude kujunemisele ning selgitab sellest tulenevate tegurite mõju majanduse ja sotsiaalelu korraldamisel;
- 2) õpilane omab ülevaadet Eesti geoloogilisest kujunemisest ning geoloogilise asendi ja ehituse omapärast;
- 3) õpilane teab ja tunneb ära Eesti aluspõhja moodustavad kivimid (lubjakivi, dolomiit, liivakivi, põlevkivi, savid, graniit, gneiss jt);
- 4) õpilane omab ülevaadet jäätumistest ja oskab selgitada mandrijäätumiste mõju Eesti pinnamoe kujunemisele;
- 5) õpilane teab ja oskab nimetada mandrijäätekkelisi pinnavorme ning selgitada nende kujunemist;

- 6) õpilane omab ülevaadet mulda kujundavatest teguritest, selgitab nende mõju Eesti mullastiku kujunemisele. Teab ja tunneb ära olulisemad Eesti mullad, teab Eesti aladel toimuvaid mullaprotsesse;
- 7) õpilane oskab kasutada Maaameti kaardiserveri mullakaarte ja muldade maatriksitabelit.

Õppesisu:

Selle kursuse raames analüüsitakse Eesti loodusgeograafilise asendi mõju tänapäevaste loodusolude kujunemisele ning geograafilisest asendist tulenevate tegurite mõju majandus- ja sotsiaalelu korraldamisel.

Kursus annab ülevaate Eesti geoloogilisest kujunemisest, geoloogilise asendi ja –ehituse omapärast.

Praktiliste tööde käigus määratakse Eesti aluspõhja moodustavaid kivimeid, nende keemilisi ja füüsikalisi omadusi.

Kursuse käigus uuritakse mandrijäätumiste olemust ja mõju tänapäevase pinnamoe kujunemisele ning liustikutekkeliste pinnavormide teket, olemust, eristamist looduses ja paiknemist.

Samuti käsitletakse kursusel ka Eesti mullastiku kujunemist ja mullaprotsesse. Tutvutakse Maaameti kaardiserveri mullakaartide ja muldade maatriksitabelite kasutamisevõimalustega.

6.3. Praktika

Kursuse õpitulemused

Õpilane:

- 1) suudab viibida looduses end ja loodust kahjustamata;
- 2) valdab esmaseid välitööde võtteid looduslike objektide analüüsil;
- 3) tunneb erinevaid mõõteriistu (pH-meeter, Veeanalüüside kohver, Verineri mõõturid, anemomeeter, baromeeter, termomeeter, Secci ketas, elektrijuhtivuse mõõtur), oskab neid kasutada;
- 4) tunneb Eestis kasvavaid peamisi puid ja põõsaid ning enamlevinud rohttaimi;
- 5) suudab eristada mürgiseid taimi ja nende vilju;
- 6) oskab kasutada erinevaid määrajaid (raamat, internet);
- 7) tunneb kaitsealuseid taimi ja loomi (Punane raamat);
- 8) teeb järeldusi ja oskab hinnata looduslike objektide keskkonnaseisundit.

Õppesisu

- 1) Õpilane tutvub looduses käitumise nõuetega.
- 2) Tutvumine GPS kasutamisega.

- 3) Tutvumine erinevate mõõteriistade kasutamise ja kalibreerimisega.
- 4) Iseloomustab veekogusid, veevõtukohta ja sooritab keemilised veeanalüüsid (lähbipaistvus, temperatuur, elektrijuhtivus, värvus, lõhn, pH, karedus, lahustunud hapnik, nitritid, nitraadid, fosfaadid, ammooniumioonid).
- 5) Määrab veeloomastiku ja taimestiku. Saadud tulemuste põhjal hindab veekogu keskkonnaseisundit.
- 6) Tutvub piirkonna bioindikaatoritega (samblad ja samblikud), hindamaks õhu saastatust.
- 7) Maapinnakatlus ning floora ja fauna. Määrab piirkonnas kasvavad puud ja põõsad, rohtaimed. Mõõdab puude läbimõõdu ja kõrguse. Koostab herbaariumi. Õhu kvaliteedinäitajate määramine (min, max ja hetke temperatuur, sademed, nende kogus ja pH, niiskus, õhurõhk).
- 8) Tutvumine erinevate pilveliikidega (kiud-, kihtpilved jne ning nende alaliikidega).
- 9) Mullakaevete kirjeldamine (horisondid, lõimis, karbonaatide sisaldus, pH). Teab muldade tekkelugu, oskab hinnata muldade kahjustamise võimalusi, hindab muldade viljakust ja seda mõjutavaid tegureid.

6.4. Eesti elusloodus ja ökoloogia

Kursuse õpitulemused

Kursuse lõpetaja:

- 1) oskab hinnata inimtegevuse mõju keskkonnale ja teab sellega kaasnevaid globaalseid keskkonnaprobleeme;
- 2) teab toidu ja puhta vee puudusega kaasnevaid probleeme;
- 3) oskab hinnata mullastiku vaesumise ja kõrbestumisega kaasnevaid probleeme;
- 4) oskab analüüsida loodusvarade kasutamise ja nende ammendumise tagajärgi;
- 5) omab ülevaadet Eesti loodusvaradest ja nende kasutamisega kaasnevatest keskkonnaprobleemidest;
- 6) on kursis maakera metsavarude hävimise ja sellega kaasnevate probleemidega;
- 7) oskab hinnata bioloogilise mitmekesisuse väärtust ja selle kaitse vajadust;
- 8) teab õhusaastega kaasnevaid probleeme ja tagajärgi ning on kursis olukorraga Eestis;
- 9) on kursis rahvusvahelise keskkonnakaitse alase koostöö ja Euroopa Liidu keskkonnapoliitikaga.;
- 10) õpilane oskab lahti mõtestada säästva arengu mõiste ja arutleda aruka energiakasutuse teemad;
- 11) teab eluslooduse mitmekesisust ja mõistab selle tähtsust;
- 12) teab makroökosüsteeme ehk bioome ja oskab neid eristada;
- 13) teab Eesti tuntumaid ökosüsteeme;
- 14) teab abiootilisi ja biootilisi keskkonnategureid ning nende vahelisi seoseid.

Õppesisu

Kursus toetub varasematele bioloogia ja geograafia teadmistele. Kursuse raames tutvutakse põhjalikult inimtegevuse mõjuga keskkonnale ja sellega kaasnevatele globaalsetele keskkonnaprobleemidele. Kursus annab ülevaate rahvastiku kasvuga kaasnevatest toidu ja puhta joogivee probleemidest. Kursus tutvustab loodusvarade kasutamise ja nende ammendumisega kaasnevaid probleeme (mullastiku vaesumine, kõrbestumine, maakera metavarude hävimine, maavarade ammendumine). Lisaks tutvustab kursus bioloogilise mitmekesisuse väärtust ja säilitamise vajadust ning kaitset. Tehakse tutvust energia tootmise, tarbimise ja energiapoliitikaga. Oluliseks teemaks on Eesti energiamajandus ja sellega kaasnevad keskkonnaprobleemid. Tutvutakse õhusaaste probleemidega ja õhusaaste olukorraga Eestis. Kursus annab ülevaate ka rahvusvahelisest keskkonnavalastest koostööst ja sellega seotud rahvusvahelistest lepingutest.

Õppesisu

- 1) Mõisted: keskkonnabioloogia, ökoloogia, abiootilised ja biootilised tegurid.
- 2) Biodiversiteet (geneetiline, liigiline ja ökosüsteemide), bioloogilise mitmekesisuse kaitse.
- 3) Elukeskkonnad, vesikeskkond, muldkeskkond, õhkkeskkond, Eesti tuntumad ökosüsteemid.
- 4) Bioindikatsioon.

6.5. Geoinformaatika

Annab esmased teadmised ja oskused geoinfosüsteemide (GIS) ja asukoha määramise süsteemi (GPS) kasutamiseks. Annab ülevaate GIS rakendusvõimalustest erinevates valdkondades, sh kaugseires. Käsitleb GISiga seotult elektrooniliste kaartide loomist ja kasutamist. Annab ülevaate geoinfosüsteemides kasutatavatest andmetest, tutvustab lihtsamaid andmepäringuid ja GIS-analüüsi. Võimaldab õpilastel õppida tundma ja rakendama GIS-vabavaralist tarkvara QuantumGIS ja GISil põhinevaid veebiteenuseid.

Kursuse õpitulemused

Õpilane:

- 1) teab olulisemaid ruumiandmete allikaid Eestis ja maailmas;
- 2) oskab iseseisvalt luua ja koguda ruumiandmeid ja hinnata nende usaldusväärsust;
- 3) tunneb enamlevinuid ruumiandmete struktuure ja oskab neid kasutada ülesannete lahendamisel;
- 4) teab ja oskab rakendada ruumianalüüsi meetodeid;
- 5) tunneb GIS-programmide üldist loogikat ja oskab mõnda neist kasutada geoinformaatilise analüüsi läbiviimiseks;
- 6) oskab ruumianalüüsi tulemusi vormistada ja neid tõlgendada;
- 7) omab ettekujutust geoinformaatika valdkonnas töötamise olemusest.

Kursuse sisu

Kursus annab esmased teadmised ja oskused geoinfosüsteemide (GIS) ja asukoha määramise süsteemi (GPS) kasutamiseks. Annab ülevaate GIS rakendusvõimalustest erinevates valdkondades, sh kaugseires. Käsitleb GISiga seotult elektrooniliste kaartide loomist ja kasutamist. Annab ülevaate geoinfosüsteemides kasutatavatest andmetest, tutvustab lihtsamaid andmepäringuid ja GIS-analüüse. Võimaldab õpilastel õppida tundma ja rakendama GIS-vabavaralist tarkvara QuantumGIS ja GISil põhinevaid veebiteenuseid.

§ 8 Majandus

1. Õppeaine eesmärgid

Õpilane:

- 1) teab majanduse olulisemaid mõisteid ja põhimõtteid ning rakendab majandusteadmisi üksikisikuna ning perekonna- ja tööelus;
- 2) teab oma õigusi ja kohustusi kui kodanik, töötaja, tarbija ning ettevõtja;
- 3) teab üksikisiku, ettevõtte, riigi ja rahvusvahelise majanduse põhimõtteid ning saab aru nende tähtsusest igapäevaelus ja ühiskonna arengus;
- 4) valdab ülevaadet ja kogemusi erinevatest elukutsetest ning on motiveeritud elukestvaks õppeks;
- 5) mõistab ettevõtlust kui karjäärivalikut ja oma võimalusi tegutseda ettevõtjana;
- 6) analüüsib ettevõtete, riikide ja maailmamajanduse kujunemist ning toimimist, mõistab üksikisiku, ettevõtete ja riikide vastutust globaalprobleemide lahendamisel;
- 7) suhtub vastutustundlikult elukeskkonnasse, väärtustades säästva arengu põhimõtteid;
- 8) arendab loovust ja süsteemset mõtlemist; oskab seada eesmäärke, vastutab ideede elluviimise eest ning rakendab meeskonnatöö võtteid;
- 9) kasutab erinevaid teabeallikaid ja hindab kriitiliselt neis sisalduvat infot, plaanib ning teeb uurimistöid, töötleb kogutud andmeid, tõlgendab ja esitab neid.

2. Õppeaine kirjeldus

Majandusõpetuse mooduli eesmärgiks on õppida tundma majanduses toimivaid majandusseadusi ja üldisi protsesse. Selleks, et paremini orienteeruda ärimaailmas ja ettevõtluses ning mõista turumajanduse ja ettevõtluse rolli globaalmajanduses, on õpilastel võimalus luua programmi raames oma õpilasfirma. Kursuse käigus koostatakse äriplaan ja õpitakse pidama aruandlust. Majandusmoodulit soovitage aktiivsele hakkajale noorele, keda huvitab majanduse toimimine ja kes soovivad tulevikus olla ettevõtlikud ning edukad.

Tabel 8. Mooduli kursuste nimetused, maht, toimumise aeg

Kursuse nimetus	maht	klass
Majandus- ja ettevõtlusõpe	2 kursust	10. klass
Õpilasfirma	2 kursust	11. klass

Äriõiguse alused	1 kursus	12. klass
------------------	----------	-----------

3. Õppetegevuste kavandamine ja korraldamine

- 1) Õppetegevuste kavandamisel ja korraldamisel kasutatakse diferentseeritud õppeülesandeid, mille sisu ja raskusaste toetavad individualiseeritud käsitlust ning suurendavad õpimotivatsiooni.
- 2) Õppeülesannete koostamisel seatakse tähtsale kohale uurimistöö, arutelu, diskussioon, ajurünnak, väitlus; tabelite ja skeemide koostamine ning analüüsimine; rollimäng, rühmatöö, projektides osalemine, praktilised ülesanded, välitööd, õppekäigud ettevõttesse ja asutustesse, kohtumised erinevate elukutsete esindajatega koolis ning nende töö jälgimine töökohal; allikmaterjali, info ja juhtumite kriitiline analüüs, referaatide ja lühiuurimuste koostamine jms.
- 3) Üks majandusõpetuse õppevorme on majanduse modelleerimise ülesannete lahendamine, mis võimaldab õpilastel omandada majanduse printsiipide vahelisi seoseid. Õpilased saavad ennast proovile panna õpilasfirma tegevuses ning seeläbi tunnetada oma ettevõtlikkust, oskusi ja võimalusi tegutseda ettevõtjana.
- 4) Õppemeetoditena kasutatakse loenguid, grupitöid, iseseisvat tööd, kodutöid jm.

Füüsiline õppekeskkond:

- 1) rakendatakse nüüdisaegseid info- ja kommunikatsioonitehnoloogial põhinevaid õpikeskkondi ning õppematerjale ja -vahendeid;
- 2) valdav osa õppest toimub klassis, kus saab rühmatöö tegemiseks mööblit ümber paigutada, on internetiühendus;
- 3) õppe sidumiseks igapäevaeluga korraldatakse õpet ja õppekäike väljaspool klassiruumi (ettevõttes) vähemalt kaks korda õppeaasta jooksul.

4. Hindamine

Majandusmooduli õpitulemuste hindamine lähtub KJPG õppekava üldosas toodud hindamisalustest. 20% õppetööst toimub juhendatud iseseisva õppetöö vormis.

Hinnatakse nii teadmisi ja nende rakendamise oskust kui ka üldpädevuste saavutatust, sh õpioskusi suuliste vastuste (esituste), kirjalike ja/või praktiliste tööde ning praktiliste tegevuste alusel, arvestades õpilase teadmiste ja oskuste vastavust ainekava taotletavatele õpitulemustele.

Kontrollitakse ja hinnatakse õpilase teoreetilisi teadmisi, majandusalaste tekstide ja statistiliste andmetega töötamise oskust, informatsiooni leidmist ja situatsioonide lahendamist. Hinnatakse praktiliste tööde täitmise oskusi, loovust ülesannete lahendamisel, juhtumianalüüsi, kus hinnangu aluseks on põhjuslike seoste loomine ja argumenteerimine. Kontrollitakse ja hinnatakse arutluse, argumenteerimise ja seoste

loomise oskust, õpilase iseseisvat tööd (uurimused, esseed), osalemist rühmatöös ja aruteludes. Õpitulemusi hinnatakse sõnaliste hinnangute ja numbriliste hinnetega.

Kursuste hinne kujuneb kontrolltööde, praktiliste tööde ja uurimuste/iseseisvate tööde/ettekannete hinnetest. Hindamise aluseks on töö iseseisev sooritus, loovus ja vormistamise korrektsus. Praktilised tööd on mingi konkreetse üksikteema, materjali vms kohta. Kursuse jooksul hinnatakse koduseid töid, suulisi vastuseid, ülesannete lahendamist, osalemist rühmatöös jne.

Majandusmooduli kursusi hinnatakse mitteeristavalt hindegaga „arvestatud“ või „mittearvestatud“. Õpilane saab mooduli kursustest 3 kooliastmehinnet. Kooliastmehinded pannakse majanduses ja ettevõtluses, õpilasfirmas, äriõiguse alustes.

5. Aine õpitulemused

Kursuse läbinud õpilane:

- 1) mõistab ja selgitab majandusringlust ja majandussüsteeme, turumajanduse põhimõtteid ja kasutab majanduse põhimõisteid;
- 2) tunneb kodumajapidamiste ressursside ja isiklike oskuste tähtsust toimetuleku eeldusena;
- 3) teeb eesmärgipäraseid säästlikke valikuid tarbimisel ja finantsteenuste kasutamisel;
- 4) tähtsustab haridust ja elukestvat õppimist karjääriteel ja tööturul, oskab vormistada elulookirjeldust ja kaaskirja;
- 5) tunneb ettevõtluse põhimõisteid, analüüsib ettevõtete rolli turumajanduses;
- 6) selgitab kvalifitseeritud tööjõu, innovaatilise tehnoloogia ning ressursside efektiivse ja keskkonnasäästliku kasutamise otsest mõju tootlikkusele;
- 7) mõistab raha väärtust, analüüsib keskpanga rolli raharingluse korraldajana ning kommertspankade ülesandeid maksete teostajana ja vahendajana raharingluses;
- 8) mõistab üksikisiku ja ettevõtte kohustusi riigi ees, maksude tähtsust ühiskonna toimimisel ning valitsuse poliitikat majandusliku stabiilsuse, riigikaitse, ühishüviste ja sotsiaalse turvalisuse tagamisel;
- 9) hindab Eesti majanduse arengusuundi ja võimalusi rahvusvahelises majanduses, mõistab jätkusuutliku majanduse globaalseid eesmärke ja probleeme, väärtustab keskkonda.

6. Õppesisu ja kursuste kavad

6.1. Majandus- ja ettevõtlusõpe I

Eesmärk

Anda ülevaade majanduse põhimõistetest ja toimimisest. Selgitada majandusprotsesside olemust. Kujundada oskust mõista ja kasutada majandusalast terminoloogiat.

Õppesisu

Majandusõpetus: Majanduse olemus; nõudmine, pakkumine, hind; inimene kui omanik, tootja, töötaja ja tarbija; raha ja finantsmajandus; valitsuse osa majanduses; rahvusvaheline majandus.

Õpitulemused

Gümnaasiumi lõpetaja:

- 1) seletab ja kasutab majanduse põhimõisteid ja teab tänapäeva turumajanduse põhimõtteid;
- 2) oskab hinnata tootmistegureid ja teguritulusid ning selgitada, kuidas turg ja hind määravad tootmist ja tarbimist, analüüsib nõudlust ja pakkumist mõjutavaid tegureid;
- 3) saab aru, et tarbimise eelduseks on inimeste vajadused, tunneb oma õigusi ja vastutust tarbijana, oskab tarbida säästlikult; planeerib ning koostab isiklikku ja pere eelarvet, analüüsib eelarve piiranguid;
- 4) teab, et raha on üldtunnustatud maksevahend, väärtuse mõõdupuu ja kogumisvahend, võrdleb laenudest saadava kasu ja kaasnevate kulutuste ja riskide vahekorda;
- 5) selgitab tootlikkust, mastaabisäästu ja masstootmist, teab kvalifitseeritud tööjõu, nüüdisaegse tehnoloogia ning ressursside efektiivse ja keskkonnasäästliku kasutamise otsest mõju tootlikkusele;
- 6) hindab Eesti majanduse arengusuundi ja võimalusi, teab rahvusvahelise majanduse eesmärgi ja tähtsust maailma globaliseerumisel.

Majandus- ja ettevõtlusõpe II

Eesmärk

Anda ülevaade ettevõtluse põhimõistetest ja toimimisest. Selgitada kuidas alustada ettevõtlusega, kuidas koostada äriplaani, milliste riskidega arvestada, milline on ettevõtluskeskkond Eestis.

Õppesisu

Ettevõtlusõpetus: turumajandus; ettevõtlus; ettevõttega alustamine; ettevõtte raamatupidamine; juhtimine; tööjõud; konkurents ettevõtluses; turundus; ärieetika.

Õpitulemused

Gümnaasiumi lõpetaja:

- 1) seletab ja kasutab ettevõtluse põhimõisteid ja teab tänapäeva turumajanduse põhimõtteid;

- 2) hindab pideva õppimise ja oskuste täiendamise tähtsust iga elukutse puhul ja oma karjääri planeerimisel, arendab suhtlemis- ja juhtimisoskusi, teeb koostööd ja väärtustab ärietika põhimõtteid;
- 3) tunneb tööseadusi ja oskab valida või leida tööd, arvutada bruto- ja netopalka ning tööandja kulusid tööjõule;
- 4) saab aru, et tarbimise eelduseks on inimeste vajadused, tunneb oma õigusi ja vastutust tarbijana, oskab tarbida säästlikult; planeerib ning koostab isiklikku ja pere eelarvet, analüüsib eelarve piiranguid;
- 5) teab, et raha on üldtunnustatud maksevahend, väärtuse mõõdupuu ja kogumisvahend, võrdleb laenudest saadava kasu ja kaasnevate kulutuste ja riskide vahekorda;
- 6) teab üksikisiku ja ettevõtte kohustusi riigi ees, analüüsib ettevõtte rolli turumajanduses ja seletab ettevõtete põhitüüpide erinevusi.

6.2. Õpilafirma I

Eesmärk

Võimaldada õpilastel praktiliselt luua oma ettevõtte, jõuda äriideest konkreetse tooteni, puutuda kokku reaalse turundus- ja majandustegevusega.

Õppesisu

Äriidee leidmine Vajadused, võimalused. Äriideede analüüs. Õpilafirma loomine Meeskondade moodustamine. Äriidee kinnitamine. Õpilafirma registreerimine JA Eesti juures. Äriplaani koostamine Äriplaani kohustuslikud osad, sh üldeesmärgid, toode, tootmine, turustamine, personal ja juhtimine, finantsprognosid, riskid. Nimetatud tegevuste kaudu omandavad õpilased väärtus-, sotsiaalseid-, õpi-, suhtlus- ning ettevõtlikkuspädevusi.

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) tunneb õpilafirma loomise protsessi;
- 2) oskab kirjeldada äriideed ja koostada äriplaani, sh tunneb äriplaani kohustuslikke osasid;
- 3) tunneb meeskonnatöö põhimõtteid;
- 4) oskab koostada finantsprognosi ja analüüsida ettevõtlusega seotud riske.

Õpilafirma II

Eesmärk

Võimaldada õpilastel praktiliselt kavandada ettevõtte majandustegevust, osaleda oma tootega õpilafirma laadal ja praktiliselt läbi viia ettevõtte lõpetamine.

Õppesisu

Õpilasfirma majandustegevus. Osalemine õpilasfirma laadal. Majandusaasta aruande koostamine. Õpilasfirma tegevuse lõpetamine. Nimetatud tegevuste kaudu omandavad õpilased väärtus-, sotsiaalseid-, õpi-, suhtlus- ning ettevõtlikkuspädevusi.

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) tunneb õpilasfirma tegevuse ja juhtimise protsessi;
- 2) oskab presenteerida äriplaani ja turustada toodet;
- 3) tunneb meeskonnatöö põhimõtteid;
- 4) tunneb majandusaasta aruande koostamise põhimõtteid.

6.3. Äriõiguse alused

Õppe- ja kasvatus eesmärgid

Õpilane:

- 1) teab äriõiguse olulisemaid mõisteid ja põhimõtteid ning rakendab teadmisi üksikisikuna, ettevõtjana ja töövõtjana;
- 2) teab oma õigusi ja kohustusi kui kodanik, töötaja, tarbija ja ettevõtja;
- 3) mõistab ettevõtlust kui karjäärivalikut ja oma võimalusi ettevõtjana tegutsemiseks;
- 4) analüüsib ettevõtete toimimist, mõistab üksikisiku ja ettevõtete vastutust;
- 5) suhtub vastutustundlikult elukeskkonda, väärtustades säästva arengu põhimõtteid;
- 6) arendab loovust ja süsteemset mõtlemist; oskab püstitada eesmäärke, võtta vastutust ideede elluviimisel ning rakendab meeskonnatöö võtteid;
- 7) kasutab erinevaid teabeallikaid ja hindab kriitiliselt neis sisalduvat infot, planeerib ja viib läbi uurimuslikke töid, töötleb kogutud andmeid, tõlgendab ja esitab neid.

Õppesisu

Eesti vabariigi õigusruum. EV seadusandlikud organid (kes töötab seadused välja, kes kinnitab jne). Õigusnorm, õigusakt (liigitus ja hierarhia - mis on millest ülimuslikum). Õigusaktide kehtivus ja avaldamine (millal loetakse seadusakti jõustunuks). Õigusaktide leidmine.

Võlaõigus. Müügileping, kinkeleping, töövõtuleping, üürileping, liisinguleping, käendusleping ja laenuleping.

Äriõigus. Ettevõtlusega tegutsemise õiguslikud vormid, ettevõtte asutamine, tegutsemise põhialused ja lõpetamine, äriregister, ettevõtja vastutus, olulisemad seadused, mis reguleerivad ärisuhteid.

Tööõigus. Olulisemad seadused, mis reguleerivad töösuhteid. Töölepingu olemus, kohustuslikud tingimused (kuidas peab olema fikseeritud töötasu, tööülesanded jne). Töölepingu tähtaeg, määratud ja määramata tööaeg. Katseaeg, selle eesmärk, osapoolte

õigused. Töölepingu muutmine, lõpetamine, poolte õigused ja kohustused. Töövõtu- ja käsunduslepingu kasutamine, olulisemad erinevused võrreldes töölepinguga. Töö ja puhkeaja seadus - summeeritud tööaja arvestus versus tavaline normtööaeg. Puhkuseseadus, puhkuste liigid, kestus, puhkusetasu. Ravikindlustus, kuidas hüvitatakse töövõimetuspäevad, kes annab välja töövõimetuslehe ning kuhu ja millal töötaja peab selle esitama. Avaliku teenistuse seadus, kõige olulisemad erinevused võrreldes töölepingu seadusega

Õpitulemused

Gümnaasiumi lõpetaja:

- 1) tunneb EV õigussüsteemi;
- 2) teab olulisemaid seadusi, mis reguleerivad äri- ja töösuhteid;
- 3) tunneb toiminguid, mille sooritamiseks on vaja notari poole pöörduda;
- 4) teab enda kui töövõtja kohustusi;
- 5) oskab leida vajaminevaid õigusakte ja teab, kuidas neid lugeda;
- 6) oskab hinnata töölepingu vastavust seaduse nõuetele;
- 7) oskab ära tunda kõige tüüpilisemaid olukordi, mis võivad olla töölepingu- vm seadusega vastuolus.

§ 9 Psühholoogia

1. Õppeaine eesmärgid

Gümnaasiumi lõpetaja:

- 1) omab üldist ülevaadet teaduspsühholoogias kasutatavatest peamistest mõistetest ja kontseptsioonidest;
- 2) kasutab allikakriitilist lähenemist psühholoogia valdkonnas info otsimisel;
- 3) analüüsib ennast rakendades psühholoogia valdkonna teaduspõhiseid mudeleid ja meetodeid.

2. Õppeaine kirjeldus

Moodul „Psühholoogia“ annab ülevaate psühholoogia teaduslikust lähenemisest suhtlemis-, isiksuse-, sotsiaalpsühholoogias, tunnetusprotsesside üldseaduspärasustest ning vaimse tervise alustaladest.

Mooduli läbimisel kujuneb õpilastel ülevaatlik arusaam psühholoogiast kui inimese tunnetust ja käitumist uurivast teadusest. Moodul toetab eelkõige õpilaste enesemääratlus-, sotsiaalse ja õpipädevuse kujunemist.

Õppetegevuse valikul lähtutakse eelmainitud pädevuste omandamiseni viivatest eesmärkidest. Õppetöös rakendatakse meetodeid, mis toetavad õpilase enesearengut isiksuse ja kaaslasena ning aitavad kaasas teadmiste, oskuste ja hoiakute kujunemisele sotsiaalselt laiemas kontekstis.

Kogu ainekäsitus on võimalikult elulähedane ja õpilane mõistab ainevaldkonna teadmiste ja oskuste vajalikkust.

Õppetegevuste hulka kuuluvad kindlasti erinevad meetodid, sealhulgas aktiivõppemeetodid (nt arutelud, rollimängud, rühmatööd, paaritööd, juhtumianalüüsid, ajurünnakud jne) ning praktilised ülesanded (nt katsed, vaatlused, intervjuud, iseseisva õppimise päevad), mis võimaldavad õpilastel ise avastada ja oma kogemusele tuginedes mõista teoreetilisi teadmisi.

Psühholoogias õpetatakse teatud teemasid ülevaate korras ning teatud teemasid sügavuti. Teemasid võib käsitleda nii üksteisele järgnevatena kui ka integreerituna, et saavutada oskuste-, teadmiste- ja väärtuspõhised õpitulemused.

Teistest õppeainetest on moodul tihedalt seotud loodusvaldkonna ja teiste sotsiaalvaldkonna ainetega.

Tabel 10. Mooduli kursuste nimetused, maht, toimumise aeg

Kursus	Maht	Klass
Vaimse tervise ABC	1 kursus	10.klass
Suhtlemispsühholoogia	1 kursus	10.klass
Psühholoogia alused	1 kursus	11.klass
Sotsiaalpsühholoogia	1 kursus	11.klass
Isiksusepsühholoogia	1 kursus	12.klass

3. Õppetegevuste kavandamine ja korraldamine

Õppetegevuse korraldamisel:

- 1) lähtutakse õppekava alusväärtustest, üldpädevustest, õppeaine eesmärkidest, õppesisust ja oodatavatest õpitulemustest ning toetatakse lõimingut teiste õppeainete ja läbivate teemadega;
- 2) taotletakse, et õpilase õpikoormus (sh kodutööde maht) on mõõdukas, jaotub kursuse ulatuses ühtlaselt;
- 3) võimaldatakse õppida individuaalselt ja üheskoos teistega (iseseisvad, paaris- ja rühmatööd), et toetada õpilaste kujunemist aktiivseteks ning iseseisvateks õppijateks;
- 4) kasutatakse diferentseeritud õppeülesandeid, mille sisu ja raskusaste toetavad individualiseeritud käsitlust, aitavad õpitut süvitsi mõista ning suurendavad õpimotivatsiooni;
- 5) rakendatakse nüüdisaegseid info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatel põhinevaid õpikeskkondi ning õppematerjale ja -vahendeid;
- 6) kasutatakse erinevaid õppemeetodeid, sh aktiivõpet: arutelud, diskussioonid, juhtumianalüüsid, paaristööd, projektõpe, rollimängud, rühmatööd, väitlused, õpimapi ja uurimistöö koostamine, praktilised ja uurimistööd (nt töölehtede täitmine, loovtööde kirjutamine, infootsingud teabeallikatest) jne;

8) arvestatakse õpilaste ja kohalikku eripära ning ühiskonnas toimuvaid muutusi, millele

loob aluse õppesisu esitlus kohustuslike ning süvendavate ja laiendavate teemade kaudu;

9) arendatakse õpilaste teadmisi, oskusi ja hoiakuid;

10) võimaldatakse siduda õpet koolivälise eluga ning ainekäsitus on võimalikult õpilaskeskne.

Füüsiline õpikeskkond (rühmatöö, internet, õppematerjalid ja vahendid jne)

Õppetöö on korraldatud valdavalt klassis, kus on võimalused rühmatööks ja ümarlauavestluseks ning toetavad demonstatsioonivahendid.

Õppe sidumiseks igapäevaeluga võimaldab kool õpet väljaspool klassiruumi.

4. Hindamine

Psühholoogia õpitulemusi hinnates lähtutakse KJPG õppekava üldosast. Hindamine tähendab konkreetsete õpitulemuste saavutatuse ja õppija arengu toetamist, põhirõhk on õpilase arengu toetamisel.

Psühholoogias hinnatakse õpilaste teadmisi ja oskusi, kuid ei hinnata hoiakuid ega väärtusi.

Hoiakute ja väärtuste kohta antakse õpilasele tagasisidet. Kirjalikke ülesandeid hinnates arvestatakse eelkõige töö sisu, kuid parandatakse ka õigekirjavead, mida hindamisel ei arvestata.

Õpitulemuste hindamise vormid on mitmekesised, sisaldades nii suulisi, kirjalikke kui ka praktilisi ülesandeid. Hindamine on mitmeeristav.

Suuliste ja kirjalike ülesannete puhul õpilane:

1) selgitab ja kirjeldab mõistete sisu ning nende seoseid;

2) selgitab oma arvamus, hinnanguid, seisukohti ja suhtumisi, seostades neid omandatud

teadmistega ja igapäevaeluga;

3) eristab, rühmitab, võrdleb ja analüüsib olukordi, seisundeid, tegevusi ning tunnuseid lähtuvalt õpitulemustest;

4) demonstreerib faktide, mõistete ning seaduspärasuste tundmist lähtuvalt õpiülesannete

sisust.

Praktiliste ülesannete puhul õpilane:

- 1) rakendab teoreetilisi teadmisi praktiliselt õpituatsioonis.
- 2) teeb aktiivset koostööd grupikaaslastega.

Iseseisvate tööde puhul õpilane:

- 1) arendab enda analüüsioskust ning õpipädevust.

Kursuse algul teatab õpetaja kursuse eesmärgid, võtmetulemused ja hindamise. Need on leitavad õppeinfosüsteemist. Iga kursus lõpeb kursusehindeg, mille alusel pannakse välja kooliastmehinne.

5. Aine õpitulemused

Gümnaasiumi õpitulemused kajastavad õpilase väga head saavutust.

Gümnaasiumi lõpetaja:

- 1) mõistab inimese taju, tähelepanu, mälu, õppimise, mõtlemise, emotsioonide, motivatsiooni, isiksuse, vaimsete võimete ja sotsiaalsete protsesside põhilisi seaduspärasusi;
- 2) teab psühholoogias kasutatavaid põhilisi uurimismeetodeid ning eristab teaduslikku teadmist tavateadmisest;
- 4) oskab rakendada psühholoogia seaduspärasusi iseennast analüüsides;
- 5) mõistab ja väärtustab inimeste erinevusi ja individuaalsust;
- 6) tunneb grupidünaamikat ja oskab kirjeldada grupiprotsesse;
- 7) teab edasiviiva suhtlemise printsiipe;
- 8) oskab leida tõendus põhjust, adekvaatset infot vaimse tervise toetamiseks.

6. Õppesisu ja kursuste kavad

6.1. Vaimse tervise ABC

Õppe-eesmärgid

- 1) Üldine ülevaade vaimse tervisega seotud olulisematest teemadest.
- 2) Vaimse tervise käitumise analüüs ja selle põhjal elustiili muudatuste tegemine.

Õpitulemused

Kursuse lõpul õpilane:

- 1) teab mõistete (normaalne, häire, neurotüüpiline, mitteneurotüüpiline) olemust;
- 2) oskab analüüsida enda tervisekäitumist (uni, toitumine, liikumine);
- 3) tunneb stressi põhjuseid ja võimalikke tagajärgi;
- 4) eristab meeleolulanguse, ärevuse episoodide väljakujunenud häiretest;

- 5) mõistab psühhedeelikumide ja psühhoaktiivsete ainete positiivset, negatiivset mõju närvisüsteemile;
- 6) oskab otsida abi saamiseks infot.

Õppesisu

- 1) Ülevaade vaimse tervisega seotud mõistetest. Norm ja Häire. Neurotüüpiline ja mitteneurotüüpiline.
- 2) Tervisekäitumise alused (uni, liikumine, toitumine) ja nende mõju (hormoonid, virgatsained, ajutegevus).
- 3) Stress ja läbipõlemine. Stressi toimetuleku mehhanismid ja strateegiad.
- 4) Meeleolulangus seoses suurte muutustega elus. Depressioon ja ärevus.
- 5) Psühhedeelikumid ja psühhoaktiivsed ained.
- 6) Erinevad võimalused abi saamiseks.

6.2. Suhtlemispsühholoogia

Õppe-eesmärgid:

- 1) arendada suhtlemisoskusi;
- 2) erinevate oskuste valimist lähtuvalt suhtlemissituatsioonist.

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) teab kommunikatsiooni olemust ja printsiipe;
- 2) oskab ära tunda erinevaid suhtlemistõkkeid ja mõistab nende kasutamise mõju
- 3) suhtlemise edukusele;
- 4) tunneb aktiivse kuulamise tehnikat
- 5) teab mitteverbaalse suhtlemise funktsioone;
- 6) oskab koostada ja ette kanda kõnet, analüüsida kogu protsessi;
- 7) teab enesetutvustuse põhiaspekte;
- 8) oskab koostada hinnanguvaba täissõnumit;
- 9) tunneb erinevate käitumisviiside tunnuseid ja tagajärgi;
- 10) teab konfliktitüüpe, tunneb konfliktide lahendamise viise;
- 11) oskab anda konstruktiivset tagasisidet.

Õppesisu

- 1) Kommunikatsioon. Kommunikatsiooni mõiste. Suhtlemise vormid (interpersonaalne, grupitasandi, organisatsioonitasandi ja avalik suhtlemine, vahendatud massikommunikatsioon). Situatsiooni tegurid. Suhete kvalitatiivsed tasemed. Sotsiaalne reaalsus. Kommunikatsiooni alus, printsiibid, tüübid, komponendid. Berlo kommunikatsioonimudel.

2) Suhtlemistõkked ja nende mõju suhtlemisprotsessis. Kohtumõistmine, lahenduste pakkumine ja teiste murede vältimine.

3) Kuulamine. Kolm kuulamisoskust: tähelepanu väljendamine (kehakeel, keskkond);

jälgimine (ukseavajad, julgustused, paus); peegeldamine (ümbersõnastamine, tunnete

ja tähenduste peegeldamine, kokkuvõte). Pseudokuulamine. Kuulamistõkked.

4) Kontakti loomine ja hoidmine. Peegeldamine ja sobitumine (kehakeel, hääld, sõnad). Kontakti avaldumise tasandid. Kontakti olemasolu näitajad.

5) Mitteverbaalne suhtlemine. Mitteverbaalse suhtlemise funktsioonid.

6) Verbaalne suhtlemine. Hea kõne tunnused (sisukus, emotsionaalsus, lihtsus, tihedus).

Kõne alustamine ja lõpetamine. Abstraktsed ja kogemussõnad. Udukeel

(kustutamised, moonutamised, üldistamised). Täpsustavate küsimuste esitamine.

7) Esmakohtumine. Enesetutvustus. Eneseavamine. Johari aken (avatud, varjatud, pime

ja tundmatu ala). Eneseavamise tõkked. Eneseavamise optimaalne tase.

8) Eneseväljendus. Eneseväljenduse neli kategooriat (tähelepanekute, mõtete, tunnete,

soovide väljendamine). Täissõnumid.

9) Transaktsioonialalüüs. Vanema-, lapse- ja täiskasvanutasand. Sõnumid erinevatelt tasanditelt. Tasandite liigid (rööpsed, ristuvad, varjatud).

10) Käitumisviisid. Agressiivne, alistuv ja kehtestav käitumine. Enesekehtestamine,

märkuse tegemine. Toimetulek vastupanuga.

11) Konflikt. Konfliktide põhjused. Isiksusesisene, isiksustevaheline ja gruppidevaheline

konflikt. Konfliktide tüübid (akuutsed, kroonilised, latentsed). Vajadus- ja

väärtuskonflikt. Konflikti kujunemine. Erinevad lahendusvõimalused.

12) Tagasiside. Konstruktiivne tagasiside. Kriitikale reageerimine.

6.3. Psühholoogia alused

Õppe-eesmärgid:

1) ülevaade psühholoogia põhilistest uurimismeetoditest ja koolkondadest;

- 2) kujundada arusaama erinevatest tunnetusprotsessidest ja nende mõjust õpitegevusele.

Õpitulemused

Kursuse lõpul õpilane:

- 1) teab psühholoogia põhilisi uurimismeetodeid (kirjeldavad, korrelatiivsed, eksperimentaalsed) ning toob näiteid psühholoogia teaduslike uurimuste kohta;
- 2) on võimeline seostama psühholoogilise teooria seal esinevate seisukohtade ja väärtuste põhjal sobiva psühholoogia vooluga;
- 3) selgitab taju ülesandeid ja tajukujundite tekkimist lähtuvalt taju omadustest;
- 4) eristab tahtlikku ja tahtmatut tähelepanu ning kirjeldab nende mõju oma õpitegevusele;
- 5) teab ja kirjeldab erinevaid õppimise viise: harjumine, tingimine, sotsiaalne õppimine, teadmiste konstrueerimine ning oskab analüüsida oma õpitegevusi;
- 6) mõistab tähelepanu, infotöötuse sügavuse ja info kokkupakkimise mõju mällu salvestamisele;
- 7) teab unustamise põhjuseid ning oskab tuua näiteid, kuidas muuta meenutamine õppides tõhusamaks;
- 9) kirjeldab inimese psühholoogiliste baasvajaduste rahuldamise võimalusi igapäevaelus.

Õppesisu

- 1) Psühholoogiateadus. Psühholoogia kui teadus. Teaduslik psühholoogia ja rahvapsühholoogia. Psühholoogia uurimismeetodid. Psühholoogia harud ja seos teiste teadustega. Psühholoogia voolud ja koolkonnad. Biheivioristlik, kognitiivne, humanistlik, psühhoanalüütiline, psühhobioloogiline koolkond.
- 2) Taju ja tähelepanu. Taju ja selle omadused. Tajukujundi tekkimine. Tajuliigid: sügavus-, liikumis, ruumi- ja ajataju.
- 3) Tahtlik ja tahtmatu tähelepanu.
- 4) Õppimine. Õppimine, teadmised ja oskused. Õppimise viisid: harjumine, tingimine, sotsiaalne õppimine, teadmiste konstrueerimine. Õpistiilid.
- 5) Mälu. Lühimälu ja pikaajaline mälu. Episoodiline, semantiline ja protseduuriline

mälu. Mäluprotsessid: salvestamine, meenutamine, unustamine.

- 6) Motivatsioon. Vajadused. Autonoomne ja kontrollitud motivatsioon. Motivatsioonitegurid ja eesmärgistamine.

6.4. Sotsiaalpsühholoogia

Õppe-eesmärgid

- 1) Ülevaade sotsiaalpsühholoogia olemusest, mis võimaldab mõista nii iseenda kui ka teiste inimeste käitumist ja mõtlemist sotsiaalsetes situatsioonides.
- 2) Arusaam grupi dünaamikast, rollikäitumisest grupis ja selle mõjust sotsiaalsetes kontekstides.

Õpitulemused

Kursuse lõpus õpilane:

- 1) omab ülevaadet, millised peamised teemad on sotsiaalpsühholoogias uurimisel;
- 2) teab sotsiaalpsühholoogia olulisemaid mõisteid;
- 3) mõistab 5 faasilist grupiprotsesside mudelit ja teab, kuidas seda praktiliselt elus kasutada;
- 4) omab sotsiaalpsühholoogia vaates arusaamist rollikäitumisest;
- 5) tunneb grupijuhtimise peamisi põhimõtteid;
- 6) tunneb agressiivse käitumise tunnuseid ja prosotsiaalse käitumise tunnuseid ning mõistab nende mõju;
- 7) eristab arvamust, väärtust, hoiakut, harjumust, uskumust.

Õppesisu

- 1) Sotsiaalpsühholoogia kui teadus. Tuntumad teadlased, uurijad. Uurijate eesmärgid ja meetodid.
- 2) Olulisemad mõisted sotsiaalpsühholoogias. Konformsus, kollektiivne arusaam, sotsiaalsed olendid, atribuutsioon, sotsialiseeritakse kuulekaks.
- 3) Sotsiaalne tajus. Stereotüübid, eelarvamused, hoiakud, arvamused, väärtused, uskumused, harjumused.
- 4) Sotsiaalne mõjutamine. Klassika Asch, ja S.E.Milgram katsed.
- 5) Grupipsühholoogia. Indiviid ja grupp. Viie faasiline grupiprotsesside mudel. Gruppide kujunemine, struktuur, grupiprotsessid, grupimõtlemine. Liidriks olemine. Gruppide vahelised suhted. Interaktsioon grupis. Sotsiaalne soodustamine ja looderdamine.
- 6) Rollid ja rollipõhine käitumine.
- 7) Prosotsiaalne käitumine ja agressiivne käitumine. Altruism. Armastus. Valetamine. Manipuleerimine. Eelpool toodud käitumiste eristamine ning äratundmine.

6.5. Isiksusepsühholoogia

Õppe-eesmärgid

- 1) Teadvustatud isiksuse mõiste olemus, mis võimaldab neid teadmisi rakendada oma elus erinevates kontekstides, mõistmaks iseenda arengut ja arengu potentsiaali.
- 2) Erinevate enesehindamise vahend ja järeldused, mis aitavad kujundada realistlikku enesekohast minapilti ja väärtustada inimeste individuaalseid erinevusi.

Õpitulemused

Kursuse lõpus õpilane:

- 1) tunneb isiksuse mõiste sisu ja kaasuvaid olulisi teemasid;
- 2) mõistab pärilikkuse ja keskkonna osa isiksuse kujunemises;
- 3) teab psühholoogias teaduslikke, enim kasutatavate isiksuse uurimise ja mõõtmise vahendeid ja nende praktilist vajalikkust;
- 4) katsetanud erinevaid uurivate küsimustega töölehti, teste või muid psühholoogias kasutatavaid enesehindamise vahendeid ja seostab enesehindamise tulemused oma igapäevase eluga;
- 5) eristab isiksuse omaduste, oskuste ja intelligentsuse (IQ) erinevust;
- 6) väärtustab inimeste individuaalseid erinevusi.

Õppesisu

- 1) Sissejuhatus isiksusepsühholoogiasse. Isiksuse uurimise koht psühholoogias. Isiksuse uurimine Eestis. Uurimismeetodid.
- 2) Isiksuse mõiste ja sellega kaasuvad olulised teemad.
- 3) Pärilikkus ja keskkonna osa isiksuse kujunemises.
- 4) Enesetaju. Mõisted mina-kontseptsioon, minapilt, eneseteadvus, enesehinnang, enesekindlus, eneseusk, identiteet ja nende kõigi erinevused.
- 5) Teaduspsühholoogias isiksuse omaduste mõõtmise erinevad vahendid ja nende baasilised isiksuse teooriad.
- 6) Teaduspsühholoogias intelligentsuse uurimiseks kasutatavad peamised teooriad ja mõõtmine, testid. Üld ja erivõimed, andekus, loovus.
- 7) Üldised oskused ja spetsiifilised oskused ja nende uurimine.
- 8) Praktiline eneseuurimine enesehinnangu, isiksuse omaduste, oskuste, intelligentsuse teemas, kasutades küsimustikke, teste, küsitlust ja nende tulemuse seostamine enda minapildiga, käitumisega, iseendast mõtlemise muutmisega.

§ 10 Prantsuse keel

1. Õppeaine eesmärgid

Õpilane suhtub teise kultuuri austuse ja uudishimuga. Ta peab lugu teiste rahvuste esindajatest, suhtleb välismaalastega sõbralikult, viisakalt ja abivalmilt. On tolerantne erisuste suhtes.

Õpilane mõistab, et keel on kultuuri kandja. Ta saab aru, et keel on võti teise kultuuri mõistmiseks, ning et mida paremini ja rohkem me tunneme teisi kultuure, seda rikkam ja huvitavam on meie elu.

Õpilane saab aru, et võõrkeeles rääkimise eesmärk ei ole mitte perfektsete lausete moodustamine, vaid infovahetus. Siit tulenevalt osaleb õpilane infovahetuses aktiivselt. Õpilane julgeb suhelda välismaalastega.

Õpilane oskab kasutada sõnaraamatut ning orienteerub iseseisvalt grammatika tabelites. Ta on võimeline lugema sõnaraamatu abil ka keerulisemat võõrkeelset teksti ning suudab abimaterjalide toel iseseisvalt teksti luua.

Õpilane saab aru elukestva õppe vajalikkusest. Ta suhtub positiivselt mõttesse jätkata keeleõpet omal käel (näiteks kursusel tutvustatud erinevate keeleõppe programmide abil) või osaleda ka edaspidi keelekursustel. Tal on tekkinud huvi reisida võõrasse kultuuri- ja keelekeskkonda ning panna end seal proovile.

2. Õppeaine kirjeldus

Mooduli lõpetanu on saanud teadmisi prantsuse kultuurist ning oskab leida erinevusi ja sarnasusi eesti kultuuriruumiga. Mooduli eesmärgiks on luua keeletunnetus ning õppida ennast grammatiliselt väljendama erinevates oleviku, mineviku ning tuleviku aegades ning kasutades eessõnu, asesõnu jne. Õpilane on võimeline igapäeva vestluses suhtlema emakeelt prantsuse keelena kõnelejaga. Prantsuse keele moodulit soovitame noorele, kel on huvi prantsuse kultuuri ning keele vastu ja kes teab, et võõrkeelteoskus on suureks eeliseks tööturul.

Tabel 11. Mooduli kursuste nimetused, maht, toimumise aeg

Kursuse nimetus	maht	klass
Sissejuhatavad kursused: hääldusreeglid, endast rääkimine	2 kursust	10. klass
Toit ja eluase	2 kursust	11. klass
Mineviku sündmustest jutustamine, arvamuse avaldamine	1 kursus	12. klass

3. Õppetegevuste kavandamine ja korraldamine

Õppetöös keskendutakse eelkõige erinevate suhtlussituatsioonide läbimängimisele ja seda toetava sõnavara ja grammatika omandamisele. Töötakse nii paaris kui väiksemates gruppides (erinevad ülesanded, kus kogutakse infot suhtluse käigus), iseseisvalt (grammatikaülesanded) kui ka ühiselt (tekstide lugemine, kuulamisharjutused jmt). Et õppimine oleks huvitav, kasutatakse töös erinevaid keelemänge, muusikat, loovtöid: (multi)filmide ja plakatite tegemine, powerpoint vm presentatsioonid erinevatel teemadel.

Õppetöö toimub keeleklassis, arvutiklassis või iseseisva õppimise tunnina (iseseisev töö kodus läbi erinevate veebiprogrammide).

Koduste ülesannete põhirõhk on iseseisev sõnavara ülekordamine ja kinnistamine. Õppetöö üheks eesmärgiks on koolitunni maksimaalne ära kasutamine – ideaalis peaks aktiivne õpilane omandama materjali põhiosa koolis, mitte kodus. Juhendatud iseseisev õpe moodustab 20% õppetööst.

Füüsiline õpikeskkond

Rakendatakse nüüdisaegseid õppelahendusi. Kasutatakse data-projektori abi. Õpilased loovad powerpoint'is või teistes esitlusprogrammides (nt prezi) ettekandeid.

Valdav õppetööst toimub klassis, kus rühmatöö tarbeks paigutatakse mööblit ümber.

Õppetöö efektiivsemaks muutmiseks korraldatakse külalislektori loenguid ning õppekäike nt Tartu Ülikooli romanistika osakonnaga tutvuma või Tallinnasse Prantsuse Instituuti.

4. Hindamine

Hinnatakse nii suulisi (kõnesituatsioonide esitamine peast), kirjalikke (sõnavara tunnikontrollid, suuremaid teemasid hõlmavad arvestuslikud sõnavara- ja grammatikatööd) kui ka veebipõhiseid ülesandeid ja erinevaid loovtöid. Õpilane teeb vähemalt ühe esitluse kursuse jooksul. Suuliste ülesannete ja vastamistega püütakse arendada õpilases esinemisjulgust ning anda võimalikult palju positiivset tagasisidet. Õpilane saab kooliastme hinde kõikide kursuste koondhindena. Hindamise aluseks on kooli õppekava üldosa.

5. Aine õpitulemused

Gümnaasiumi lõpetaja:

- 1) on võimeline igapäeva vestluses suhtlema emakeelt prantsuse keelena kõnelejaga;
- 2) on teadlik Prantsusmaa kultuurilistest erinevustest;
- 3) on pädev oma arvamust avaldama prantsuse keele ja kultuuriga seotud teemadel.

6. Õppesisu ja kursuste kavad

6.1. Sissejuhatavad kursused: hääldusreeglid, endast rääkimine

I Kursus

Õppesisu

Tutvumine. Viisakusväljendid. Perekond, ametid, vanus, elukoht. Välimus (üldjoontes). Värvid. Riigid, rahvad, keeled. Gramatika: Hääldusreeglid, rõhk, liesoon, elisioon. Nimisõna sugu, mitmus. Omadussõna hildamine soos ja arvus. Umbmäärased ja määravad artiklid. Eitus. Põhiarvud. Omastavad asesõnad. Kindla kõneviisi olevik: reeglipärased + ebareeglipärased tegusõnad *avoir, être*. Riikidega kasutatavad eessõnad. Rõhulised isikulised asesõnad

Õpitulemused

- 1) Õpilane on omandanud prantsuse keele hääldusreeglid ning on võimeline arusaadavalt suhtlema prantsuse keelt emakeelena rääkijaga.
- 2) Õpilane saab aru, et prantsuse keeles on nimisõnadel ja omadussõnadel sugu ning arv.
- 3) Õpilane valdab kindlas kõneviisis reeglipäraste tegusõnade pööramist olevikus ning ebareeglipäraste tegusõnade pööramist nagu nt *avoir, être*.
- 4) Õpilane on võimeline ennast tutvustama ning rääkima oma perekonnast.

II kursus

Õppesisu

Kellaaeg, päeva osad, nädalapäevad. Minu päev, vaba aja tegevused. Liiklusvahendid. Teejuhatus Tegusõnad *aller, venir* + eessõnad. Kõnitsuse moodustamine, küsisõnad. Enesekohased tegusõnad. Tegusõna *faire* + sagedusmäärused. *Pouvoir, vouloir*. Kohamäärused, järgarvud. Käskiv kõneviis teejuhatuses.

Õpitulemused

- 1) Õpilane on võimeline koostama küsimusi.
- 2) Õpilane oskab pöörata enesekohaseid tegusõnu olevikus.
- 3) Õpilane kasutab tekstis kohamääruseid.
- 4) Õpilane on omandanud käskiva kõneviisi.
- 5) Õpilane on võimeline rääkima oma päevast ning juhatama teed.

6.2. Toit ja eluase

III kursus

Õppesisu

Turul, toidupoes, restoranis. Prantsuse köök, retseptid Partitiivne artikkel, eri tüüpi artiklite kasutamine. IR- lõpulised tegusõnad. *Boire, savoir, prendre*. Asesõnad (otsesihitis)

Õpitulemused

- 1) Õpilane oskab kasutada partitiivset artiklit, mida on vaja rääkides toidust.
- 2) Õpilane oskab pöörata IR-lõpuliselt tegusõnu.
- 3) Õpilane omab teadmisi prantsuse köögist ning on võimeline kasutama kulinaarset sõnavara poes.

IV kursus

Õppesisu

Eluase, ruumid, mööbel, asukoht. Hotellitoa reserveerimine. Enesetunne, arsti juures. Riiete ja jalatsite ostmine. *Connaitre, mette*. Omadussõna asukoht ja võrdlusastmed. Näitavad, otse- ja kaudsihitislikud asesõnad. *Passé composé*.

Õpitulemused

- 1) Õpilane on omandanud omadussõna asetsemise lausekonstruktsioonis ning erinevad võrdlusastmed.
- 2) Õpilane on võimeline pöörama tegusõnu *Passé composé*'s.
- 3) Õpilane on omandanud eluaset kirjeldava sõnavara ning on suuteline broneerima endale hotellituba.
- 4) Õpilane on omandanud sõnavara, et riide- ning jalatsipoes sisseoste teha.

6.3. Minevikusündmustest jutustamine, arvamuse avaldamine

V kursus

Õppesisu

Huvid, arvamuse avaldamine. Ilm, aastaajad, kuud, ilmakaared. Kutsumine, nõustumine, keeldumine Määrsõna võrdlusastmed. Lähitulevik, ajamäärused. *Futur simple*, lähiminevik. Tingiv kõneviis, viisakusväljendid. Liiklemine, reisipileti ost. Iseloom. Välimus. Minevikusündmuse jutustamine. *Imparfait, plus-que-parfait, gerondif*. Siduvad asesõnad. Ajasuhteid näitavad määrsõnad ja eessõnad. Rõhulised omastavad asesõnad

Õpitulemused

- 1) Õpilane on omandanud lähituleviku (*Futur simple*) ajavormi.
- 2) Õpilane kasutab tekstis viisakusväljendeid ning tingivat kõneviisi.
- 3) Õpilane suudab väljendada oma arvamust ning seisukohta igapäevastes asjades.
- 4) Õpilane on omandanud ilma ning aastaegade seotud sõnavara.
- 5) Õpilane on omandanud mineviku ajad: *Imparfait, plus-que-parfait* ning *gerondif*.

- 6) Õpilane oskab kasutada teksis siduvaid asesõnu ning ajasuhteid näitavaid määrsõnu ning eessõnu.
- 7) Õpilane on võimeline jutustama minevikusündmustest.

§ 11 Saksa keel tasemel B1.2-C1

1. Õppeaine eesmärgid

Mooduli eesmärgiks on anda võimalikult hea ettevalmistus Deutsches Sprachdiplom tasemeeksamiteks, arendada eksamiülesannete soorituse vilumust ning anda põhjalik ülevaade sellest, kuidas eksam välja näeb, millised on selle osad, eksamiülesanded, hindamispõhimõtted. Õpilane omandab erinevaid strateegiaid ja saavutab enesekindluse eksami edukaks sooritamiseks.

2. Õppeaine kirjeldus

Moodul Saksa keel tasemel B1.2-C1 koosneb viiest erinevast kursusest, mis on omakorda jaotatud erinevatesse blokkidesse vastavalt osaoskustele. Iga osaoskust käsitletakse eraldi, tutvustatakse neile vastavaid tüüpülesanded ning käsitletakse erinevaid õpistrateegiaid, mis aitavad ülesandeid edukalt lahendada. Parema pingetaluvuse ning ajaplaneerimise jaoks, tehakse võimalikult palju ülesandeid läbi, analüüsitakse ja tagasisidestatakse neid. Kõige selle käigus tekib õpilasel ülevaade oma oskustest ja võimetest, mille põhjal ta loob enda strateegiaid eksami edukaks sooritamiseks. Õpilane on teadlik eksami erinevatest osadest, eksami kestvusest, piirangutest ning hindamise põhimõtetest.

Tabel 12. Mooduli kursuste nimetused, maht, toimumise aeg

Kursuse nimetus	maht	klass
Kuulamine ning rääkimine saksa keele B1 tasemel	1 kursus	11. klass
Lugemine ja rääkimine saksa keele B1 tasemel	1 kursus	11. klass
Kirjutamine ja rääkimine saksa keele B1.2 tasemel	1 kursus	11. klass
Kuulamine, lugemine ja rääkimine saksa keele B2-C1 tasemel	1 kursus	12. klass
Kirjutamine ja rääkimine saksa keele B2-C1 tasemel	1 kursus	12. klass

3. Õppetegevuse kavandamine ja korraldamine

Mooduli igal kursusel toimub nädalas kolm 60-minutilist kontaktundi ja 45-minutiline juhendatud iseseisev töö. Õppetegevus on valdavalt praktiline, toimub individuaalne ning rühmatöö, arutelud ja oma töö analüüs, eksamiülesannete harjutamine, vilumuse tekitamine, eneseanalüüs ja vajaduste väljaselgitamine, iseseisev lugemine ja kuulamine, meedia ja audiovisuaalsete materjalide kasutamine, argumenteerimise oskuse arendamine (väitlus). Kirjaliku eneseväljendusoskuse arendamine (argumenteeriv essee). Kursusel kasutatakse autentset eksamimaterjali. Õppetöö toimub ka väljaspool kooli Näiteks Saksa Kultuuri Instituut, Saksa Kevade programm, Tartu Ülikooli ja/või linna erinevates muuseumides või ettevõtetes.

Füüsiline õpikeskkond

Õpe toimub klassiruumis (mööblina üksiklauad, mida on väga praktiline ja lihtne vastavalt õppetöö vormile paigutada, kas üksik- kaksik- või suurema rühma laudadena; vajadusel toimub õppetöö arvutiklassis; mõlemad keskkonnad vastavad kaasaja nõuetele. Olemas on õppevahendid nagu näiteks õpikud ja töövihikud *Aspekte 1 ja 2, So geht's zum DSD I/II (A1/B1)/(B2/C1), Übungs- und Testbuch, Prüfungstraining DSD Stufe 2 - Deutsches Sprachdiplom der Kultusministerkonferenz* kui ka kaasaegne noorsooajakiri Vitamin de.

4. Hindamine

Õpitulemusi hinnates lähtutakse KJPG hindamisjuhendist. Õpilane saab kooliastmehinde vastava keeletaseme DSD eksami läbimise lõpus ning kursusehinnete ja oma arengu põhjal.

5. Aine õpitulemused

Mooduli kursuste lõpuks:

- 1) omandab õpilane keeleoskuse tasemel, mis võimaldab autentses saksa keelses keskkonnas iseseisvalt toimida;
- 2) mõistab ja väärtustab õpilane oma ning teiste kultuuride, eelkõige saksakeelsete riikide sarnasusi ja erinevusi;
- 3) suhtleb õpilane saksa keele kõnelejatega nende kultuurinorme järgides;
- 4) on õpilane võimeline pärast DSD I eksami edukat läbimist osalema erinevates rahvusvahelistes projektides ning pärast DSD II eksami edukat sooritamist on õpilane võimeline jätkama õpinguid saksakeelsetes õppeasutustes, kasutama saksa keelt rahvusvahelises töökeskkonnas;
- 5) analüüsib õpilane oma teadmisi ja oskusi, tugevusi ja nõrkusi;
- 6) omandab õpilane elukestvaks õppeks motivatsiooni ning vajalikud oskused;
- 7) omandab õpilane läbi juhendatud iseseisva õppe iseseisva õppimise oskuse.

B1 ja B2 õpitulemused Õpitulemused

B1 keeleoskustasemega gümnaasiumi lõpetaja:

- 1) mõistab olulist teavet autentses igapäevaelu tekstis;
- 2) mõistab selge ülesehituse ja sõnastusega ning visuaalsete vahenditega illustreeritud esitlust või ettekannet;
- 3) mõistab selge ülesehituse ja sõnastusega monoloogi, kui kõneldakse üsna aeglaselt;
- 4) järgib üksikasjalikke juhtnööre, kui teema on tuttav;
- 5) mõistab teadaandeid lennu- või muus jaamas, lennukis, bussis ja rongis, kui hääldus on selge, kõneldakse tavalise kiirusega ja taustamüra on minimaalne;

- 6) avaldab arvamust, edastab ja küsib teavet igapäevaelu sündmuste või isiklike asjade kohta;
- 7) kirjeldab kogemusi, sündmusi, unistusi ja eesmärgesid ning põhjendab ja selgitab lühidalt oma seisukohti ja plaane;
- 8) toob välja tähtsamad sündmused selge ülesehitusega ja igapäevakeeles kirjutatud jutustuses ning selgitab nende tähtsust ja nendevahelisi seoseid;
- 9) esineb ettevalmistatuna üldsõnaliselt endale tuttavatel teemadel, väljendudes võrdlemisi selgelt ja arusaadavalt;
- 10) vastab esinemisjärgsetele küsimustele, kuid võib paluda küsimust korrata;
- 11) edastab oma sõnumi arusaadavalt, kuigi rääkimise ajal on märgata teiste keelte rõhu, intonatsiooni ja/või rütmi mõju;
- 12) mõistab sündmusi, tundeid ja soovide kirjeldavaid isiklike kirju ja postitusi määral, mis lubab pidada regulaarset kirjavahetust;
- 13) mõistab sageli esinevate sõnadega kirjutatud meediatekstides kohtade, sündmuste, selgelt väljendatud tunnete ja seisukohtade kirjeldusi;
- 14) mõistab sündmustikku lihtsamates, selge sõnaga ilukirjandustekstides, mis koosnevad peamiselt sageli esinevatest sõnadest;
- 15) kirjutab igapäevaseid tarbetekste;
- 16) kirjeldab tegelikku või kujuteldavat sündmust või kavandatud tegevust;
- 17) vahendab lihtsa seotud tekstina kogemusi, kirjeldab tundeid ja reaktsioone ning põhjendab neid;
- 18) kirjutab arutlust ja üksikasjalikke kirjeldusi mitmesugustel tuttavatel teemadel;

Õpitulemused osaoskuste kaupa:

Kuulamine: saab aru nii elavast suulisest kõnest kui ka helisalvestistest konkreetsetel ja abstraktsetel teemadel, kui kuuldu on üldkeelne ja suhtlejaid on rohkem kui kaks ning kõne on loomulikus tempos.

Lugemine: loeb ja mõistab mitmeleheküljelisi tekste (nt artiklid, ülevaated, juhendid, teatme- ja ilukirjandus), mis sisaldavad faktiinfot, arvamusi ja hoiakuid; loeb ladusalt, lugemise sõnavara on ulatuslik, kuid raskusi võib olla idioomide mõistmisega; oskab kasutada ka ükskeelset seletavat sõnaraamatut.

Rääkimine: esitab selgeid üksikasjalikke kirjeldusi üldhuvitavatel teemadel; oskab põhjendada ja kaitsta oma seisukohti ning osaleda arutelus ja kõnevooru üle võtta; kasutab mitmekesiselt sõnavara ja väljendeid ning keerukamaid lausestruktuure, kuid neis võib esineda vigu. Kõne tempo on ka pikemate kõnelõikude puhul üsna ühtlane; sõna- ja vormivalikuga seotud pause on vähe ning need ei sega suhtlust. Intonatsioon on enamasti loomulik.

Kirjutamine: kirjutab seotud tekste konkreetsetel ja üldistel teemadel (nt kiri internetifoorumis, uudis, kommentaar); põhjendab oma seisukohti ja eesmärgesid; oskab kirjutada kirju, mis on seotud õpingute või tööga; eristab isikliku ja ametliku kirja stiili; oskab korduste vältimiseks väljendust varieerida (nt sünonüümid); võib esineda ebatäpsusi lausestuses, eriti kui teema on võõras, kuid need ei sega kirjutatu mõistmist.

Struktuur: valdab grammatikat küllaltki hästi; ei tee vääritimõistmist põhjustavaid vigu; aeg-ajalt ettetulevaid vääratusi, juhuslikke vigu ning lauseehituse apsud suudab enamasti ise parandada.

Õpitulemused B2 keeleoskustasemega gümnaasiumi lõpetaja:

- 1) mõistab üksikasjalikult, mida talle vestluses öeldakse;
- 2) eristab kirjakeelse loengu või ettekande põhiteemat;
- 3) jälgib keerukat mõttekäiku tuttavatel teemadel selge hääldusega esitatud loengust;
- 4) mõistab kõneleja seisukohta ja eristab seda esitatud faktidest;
- 5) mõistab isegi mürarikas keskkonnas normaalse kiirusega edastatud teadaandeid ja sõnumeid;
- 6) räägib aktiivselt kaasa vabas mõttevahetuses, kui kõneaine on tuttav;
- 7) esitab, põhjendab ja kaitseb oma arvamust, annab asjakohaseid selgitusi ja kommentaare;
- 8) võrdleb erinevaid teoseid, nende teemasid, tegelasi ja stseene, tuues välja sarnasusi ja erinevusi ning selgitades nendevaheliste seoste tähtsust;
- 9) esitab selgeid, üksikasjalikke kirjeldusi ja ettekandeid mitmesugustel teemadel;
- 10) vajaduse korral kaldub ettevalmistatud tekstist spontaanselt kõrvale ja peatub kuulajaskonda huvitavatel küsimustel;
- 11) vastab esinemisjärgsetele küsimustele ladusalt, sundimatult ja pingutuseta;
- 12) kasutab küllalt tõhusalt prosoodilisi vahendeid (rõhku, intonatsiooni, rütmi) oma sõnumi edastamiseks, kuigi kõnes võib märgata teiste keelte mõju;
- 13) omab suurt aktiivset lugemise sõnavara, kuid raskusi võib olla haruldaste idioomide mõistmisega;
- 14) mõistab kaasaegseid probleemartikleid ja ülevaateid, kus autorid väljendavad lahknevaid hoiakuid ja eriavamusid;
- 15) mõistab, kas tekstis esitatakse fakte või püütakse lugejat milleski veenda;
- 16) loeb erinevaid tekste ajaviiteks suurel määral iseseisvalt, kasutades valikuliselt asjakohaseid teatmeallikaid;
- 17) kirjutab selgeid, üksikasjalikke kirjeldusi tegelikest või kujuteldavatest sündmustest ja kogemustest. Mõttekäik on selgelt jälgitav ja tekst järgib žanrinõudeid;
- 18) kirjutab arvamuskirjutisi, esitades põhjendatud poolt- või vastuväiteid ning selgitades võimalike seisukohtade eeliseid ja puudusi;
- 19) kirjutab argumenteeritud ettekandeid vm tekste, sünteesides eri allikatest pärit infot ja arutluskäike;
- 20) kirjutab vajaduse korral abimaterjale kasutades piisavalt õigesti, et pidada kirjavahetust ametiasutustega.

Õpitulemused osaoskuste kaupa:

Kuulamine: õpilane mõistab mahukaid, komplekseid, autentseid ning ka abstraktseid tekste, kus räägitakse eelkõige kirjakeelt. Õpilasel on nii üld- kui ka detailinformatsiooni mõistmise oskus, millega kaasneb ka temaatiliste seoste moodustamine ning konkreetsete

tekstiseostega arvestamine. Tegemist on eesmärgistatud tekstist tulenevate kui ka tekstiväliste teadmiste seostamisega. Tekstiliikidena kasutatakse poliitilist kõne, ettekannet, kuuldemängu, mängu- või dokfilmi kui ka aktuaalseid tele- ja raadiosaateid. Rääkimine: õpilane oskab osaleda ka pikematel arutlustel, mille temaatika on lai ning kus tuleb osata tundeid, mõtteid või seisukohti väljendada ning põhjendada ja vestluspartnerile vastavalt olukorrale reageerida. Õpilane räägib seostatult, sisutihedalt ja vastavalt situatsioonile ning oskab argumenteerida veenvalt ja näidetega, kriitiliselt võrrelda ja diferentseeritult hinnata.

Lugemine: õpilane saab aru mahukatest originaaltekstidest, mis võivad olla ka abstraktsetel teemadel, oskab infot süstematiseerida, ühendada tekstiteadmisi üldteadmistega ning teha järeldusi.

Kirjutamine: õpilane oskab koostada selgelt struktureeritud seostatud tekste erinevatel teemadel. Õpilane oskab koostada kokkuvõtet, tekstianalüüsi, töötulemuste esitlust, aruannet, artiklit ajalehele, elulugu, töökoha taotlust, formaalset kirja.

Tekst peab vastama teksti liigile esitatud nõuetele. Õpilane oskab veenvalt oma seisukohta põhjendada, tuua välja positiivseid ja negatiivseid jooni, alati põhjendades ja näidetega illustreerides, teha järeldusi ja prognoose statistiliste andmete põhjal. Tekstil peab olema selgroog algusest lõpuni.

Sõnavara ja grammatika lai spekter aitavad hakkama saada nii retseptiivsete kui produktiivsete ülesannetega. Keelelisi vigu esineb, aga need ei häiri arusaamist.

Temaatika: noored täiskasvanud ja nende tulevikuperspektiivid; töö ja vaba aeg; ühinenud ja jagatud Saksamaa; globaliseerumine, tehniline progress ja ökoloogiline vastutus; mobiilsus ja demograafilised muutused; erinevused saksakeelsete regioonide vahel, vaimne ning füüsiline tervis.

Tekstiliigid: ajakirjanduslik reportaaž, kommentaar, juhtkiri; katkendid erialastest väljaannetest; kuulutused; protokoll; leping; kombinatsioon tekstist, diagrammidest, fotost, skeemidest, statistikast; poliitiline kõne.

Õpitulemused C1 keeletasemega õpilane:

- 1) mõistab pingutuseta ka abstraktsetel ja tundmatutel teemadel kuuldut (nt film, pikem vestlus, vaidlus).
- 2) suudab kriitiliselt hinnata kuuldu sisu ning tõstatatud probleeme.
- 3) loeb pikki keerukaid erineva registri ja esituslaadiga tekste.
- 4) väljendab ennast ladusalt ja spontaanselt.
- 5) suudab raskusteta ja täpselt avaldada oma mõtteid ning arvamusi erinevatel teemadel.
- 6) oskab kirjutada põhjalikku ülevaadet mitmes kirjalikust allikast saadud teabe põhjal (nt retsensioon, arvustus, struktureeritud ning analüüsiv essee).
- 7) kasutab grammatiliselt õiget keelt.

Kirjutamise osaoskuse õpitulemused DSD II eksami kriteeriumite põhjal, õpilase:

- 1) tekst on selge struktuuriga ning ei esine arusaamis probleeme,

- 2) kirjutamis osas väljendub oskus edastada teksti tähtsaid väiteid oma sõnadega ning ilma puudusdeta,
- 3) graafiku kirjeldus oskus on korrektne ning andmete edastamisel ei esine puudusi,
- 4) arvamus on selge ning töö sisaldab struktureeritud argumentatsioone,
- 5) sõnavara on mitmekülgne ning lai, läbivalt kasutatakse tekstiomaseid keelendeid ning teemakäsitus on esitatud ja läbi töötatud vastavalt tasemele ning nõuetele,
- 6) töös esineb läbivalt kõrgetasemelist keelestruktuuride kasutus,
- 7) tekst tõestab tema peaaegu veatut grammatika kasutust pikemate, arutlevate tekstide koostamisel.

Rääkimise osaoskuse õpitulemused DSD II eksami kriteeriumite põhjal, õpilane:

- 1) esitab ning põhjendab selgelt enda arvamust, vastab ladusalt küsimuste, kommentaaridele ning argumentatsioonidele,
- 2) kasutab spetsiifilist ning teemale vastavat sõnavara,
- 3) suudab tekkinud sõnavara teadmiste lüngad täita ümbersõnastamisega,
- 4) suudab vestluse ajal kasutada läbivalt keerulisi keelendeid ning struktuure,
- 5) räägib läbivalt raskest teemast selge struktuuriga ning sealjuures selgitab erinevaid vaatenurki,
- 6) argumenteerib selgelt ning tema positsioon on arusaadav,
- 7) on koostanud oma esitluse vastavalt valitud teemale, esitlust saadab õpilase poolt esitatavaid ideid ning argumente,
- 8) peab esitluse ajal kontakti kuulajatega ning jälgib nende reaktsioone,
- 9) teeb rääkimise ajal väga vähe vigu, mis jäävad peaaegu, et märkamatuks,
- 10) omab selget hääldust, sõna- ning lauseintonatsioon vastavad keelereeglitele, harva esineb kõrvalekalded häälduses, kuid need kommunikatsiooni ei häiti,
- 11) õpilase kõne on mitmekülgne, tema kõnes on märgata emakeele kõneleja hääldust ning keelekasutust.

6. Õppesisu ja kursuste kavad

6.1. Kuulamine ning rääkimine saksa keele B1 tasemel

Läbivad teemad: elukestev õpe ja karjääri planeerimine, keskkond ja jätkusuutlik areng, kodanikualgatus ja ettevõtlikkus, kultuuriline identiteet, teabekeskkond, tehnoloogia ja innovatsioon, tervis ja ohutus, väärtused ja kõlblus

Kursuse eesmärgiks on tutvuda lähemalt DSD I eksami esimese kahe osaoskusega, milleks on kuulamine ja rääkimine. Õpilased saavad täpse ülevaate kõikidest kuulumisülesannete tüüpidest ning eksami suulise osa kolmest osast. Teada kursuse ning seada enda eesmärgid aines. Tutvustada õpilastele B1 tasemeeksami struktuuri ja anda õpilastele võimalust soovi korral sooritada B1 tasemeksam koolieksamina või riigieksamina.

Õpitulemused:

- 1) õpilane tunneb DSD I eksami suulise ja kuulamise osaoskuste ülesannete tüüpe;

- 2) õpilane valdab ja kasutab käsitletud teemade sõnavara;
- 3) õpilane eristab erinevaid keeleregistreid;
- 4) õpilane oskab seada õpieesmärke;
- 5) õpilane oskab algust teha enda eksamistrateegia välja töötamisega;
- 6) õpib analüüsima oma teadmisi ja oskusi, tugevusi ja nõrkusi erinevate ülesannete sooritamisel.

Õppesisu:

Kuulamis- ning rääkimiseksamiosade erinevate ülesannetega tutvumine. Enda jaoks parimate õpi- ning lahendusstrateegiate katsetamine ja valimine. Autentsete eksamiülesannete lahendamine, analüüsimine ning parandamine. Suulise eksamiosa esitluse teema valimine ning esimeste mõtete kogumine. Kuulamisel ning rääkimisel käsitletakse erinevaid teemasid. Kuulatakse ning vaadatakse näidiseksameid.

Lõiming:

Psühholoogia ning tervis, avaliku esinemise võtted. Kuidas käia ümber avaliku esinemisega seotud ärevusega.

Oma huviala ja/või vaba aja tegevuse tutvustamine (teised keeled, suhtluspädevus, ühiskonnaõpetus). Ettevalmistus enda esitluseks.

6.2. Lugemine ja rääkimine saksa keele B1 tasemel

Läbivad teemad: elukestev õpe ja karjääri planeerimine, keskkond ja jätkusuutlik areng, kodanikualgatus ja ettevõtlikkus, kultuuriline identiteet, teabekeskond, tehnoloogia ja innovatsioon, tervis ja ohutus, väärtused ja kõlblus

Kursuse eesmärgiks on jätkata rääkimise osaoskuse arendamist ning tutvuda lähemalt DSD I eksami lugemise osaoskusega. Õpilased saavad täpse ülevaate kõikidest lugemisülesannete tüüpidest. Teada kursuse ning seada enda eesmärgid aines.

Õpitulemused:

- 1) õpilane tunneb DSD I eksami suulise ja lugemise osaoskuse kõiki ülesannete tüüpe;
- 2) õpilane valdab ja kasutab käsitletud teemade sõnavara;
- 3) õpilane eristab erinevaid keeleregistreid;
- 4) õpilane jätkab õpieesmärkide seadmist;
- 5) õpilane jätkab enda eksami strateegia väljatöötamist;
- 6) õpib analüüsima oma teadmisi ja oskusi, tugevusi ja nõrkusi erinevate ülesannete sooritamisel;
- 7) õpilane teab DSD I eksami esitluse koostamise põhimõtteid ning alustab enda esitluse kujundamist.

Õppesisu:

Erinevate lugemise ning rääkimise eksamiosade ja ülesannetega tutvumine. Enda jaoks parimate õpi- ning lahendusstrateegiate katsetamine ja valimine. Autentsete eksamiülesannete lahendamine, analüüsimine ning parandamine. Suulise eksamiosa esitluse teema väljatöötamine ning esimeste kirjalike mõtete kirja panemine. Lugemisel ning rääkimisel käsitletakse erinevaid teemasid. Lahendatakse autentseid lugemisülesandeid, vaadatakse näidiseksameid ning räägitakse, avaldatakse arvamust ja diskuteeritakse suulisel eksamil esinevate teemade kontekstis.

Lõiming:

Psühholoogia ning tervis, avaliku esinemise võtted. Kuidas käia ümber avaliku esinemisega seotud ärevusega.

Oma huviala ja/või vaba aja tegevuse tutvustamine (teised keeled, suhtluspädevus, ühiskonnaõpetus). Ettevalmistus enda esitluseks.

Erinevate lugemistehnikatega tutvumine (eesti keel ja kirjandus, teised võõrkeeled, bioloogia ning inimeseõpetus).

Tabelite lugemine ning info korrekte mõistmine (matemaatika, loodusteadused).

6.3. Kirjutamine ja rääkimine saksa keele B1.2 tasemel

Läbivad teemad: elukestev õpe ja karjääri planeerimine, keskkond ja jätkusuutlik areng, kodanikualgatus ja ettevõtlikkus, kultuuriline identiteet, teabekeskkond, tehnoloogia ja innovatsioon, tervis ja ohutus, väärtused ja kõlblus

Kursuse eesmärgiks on jätkata rääkimise osaoskuse intensiivset arendamist ning tutvuda lähemalt DSD I eksami kirjutamise osaoskusega. Õpilased saavad täpse ülevaate kirjutamisülesande struktuurist. Teada kursuse ning seada enda eesmärgid aines. Sooritada positiivse tulemusega DSD I kirjalik ning suuline eksamiosa.

Õpitulemused:

- 1) õpilane tunneb DSD I eksami suulise ja kirjutamise osaoskuse kõiki ülesannete tüüpe;
- 2) õpilane valdab ja kasutab käsitletud teemade sõnavara;
- 3) õpilane eristab erinevaid keeleregistreid;
- 4) õpilane jätkab õpieesmärkide seadmist;
- 5) õpilane jätkab enda eksami strateegia väljatöötamist ja täiustamist;
- 6) õpilane õpib analüüsima oma teadmisi ja oskusi, tugevusi ja nõrkusi erinevate ülesannete sooritamisel;
- 7) õpilane teab DSD I eksami esitluse koostamise põhimõtteid ning lõpetab oma esitluse;

- 8) õpilane on läbinud kursuse lõpuks DSD I eksami kirjaliku osa (kuulamine, lugemine ja kirjutamine);
- 9) Õpilane läbib märtsi lõpus DSD I eksami suulise osa.

Õppesisu:

Erinevatel teemadel lugemis- ja kuulamisülesannete lahendamine. Kursuse põhirõhk on kirjutamise osaoskuse ülesandetüübi harjutamisel. Õpilase jaoks parimate õpi- ning lahendusstrateegiate lihvimine. Autentsete eksamiülesannete lahendamine, analüüsimine ning parandamine. Suulise eksamiosa jaoks esitluse valmimine ning õpetajale edastamine ja korduv läbi harjutamine, kuniks suulise eksamiosa toimumiseni.

Lõiming:

Psühholoogia ning tervis, avaliku esinemise võtted. Kuidas käia ümber avaliku esinemisega seotud ärevusega.

Oma huviala ja/või vaba aja tegevuse tutvustamine (teised keeled, suhtluspädevus, ühiskonnaõpetus). Ettevalmistus enda esitluseks.

Tabelite lugemine ning info korrekte mõistmine (matemaatika, loodusteadused).

Kirjutamisevõtete ning tabelist kogutud info edastamine (emakeel, loodusteadused, matemaatika, bioloogia ja psühholoogia)

6.4. Kuulamine, lugemine ja rääkimine saksa keele B2-C1 tasemel

Läbivad teemad: elukestev õpe ja karjääri planeerimine, keskkond ja jätkusuutlik areng, kodanikualgatus ja ettevõtlikkus, kultuuriline identiteet, teabekeskond, tehnoloogia ja innovatsioon, tervis ja ohutus, väärtused ja kõlblus

Kursuse eesmärk on tutvustada õpilastele B2/C1 tasemeeksami struktuuri ja anda võimalus sooritada B2/C1 DSD II tasemeksam koolieksamina või riigieksamina. Tutvuda lähemalt DSD II tasemeeksami kuulamis- lugemisülesannete tüüpidega ning saada ülevaade, alustada rääkimis osaoskuse teema ja esitlusega. Teada kursuse ning seada enda eesmärged aines.

Õpitulemused:

- 1) õpilane õpib tundma DSD II eksami suulise, lugemise ja kuulamise osaoskuse ülesannete tüüpe;
- 2) õpilane valdab ja kasutab käsitletud teemade sõnavara;
- 3) õpilane eristab erinevaid keeleregistreid;
- 4) õpilane jätkab uuel keeletasemel õpieesmärkide seadmist;
- 5) õpilane kohandab ja jätkab enda eksami strateegia väljatöötamist ja täiustamist;
- 6) õpilane õpib analüüsima oma teadmisi ja oskusi, tugevusi ja nõrkusi erinevate ülesannete sooritamisel;

- 7) õpilane mõistab mahukaid, komplekseid, autentseid ning ka abstraktseid tekste, kus räägitakse eelkõige kirjakeelt;
- 8) õpilane teab DSD II eksami esitluse koostamise põhimõtteid ning alustab enda esitluse valmistamist.

Õppesisu:

Kuulamine, lugemine ja rääkimine saksa keele B2-C1 tasemel kursuse põhi raskuskese on lugemise, kuulamise ja rääkimise harjutamisel, mis sisaldab põhjaliku ja oma sõnadega kokkuvõtva lühiteksti koostamist, statistika analüüsi, poolt- ja vastu argumentidega arutlust ning põhjendatud arvamuse väljendamist. Erineva temaatikaga tekstide kuulamist ja lugemist, millega saavutatakse lisaks funktsionaalsele lugemisoskusele ka sõnavara rikastumine ning keerulisemate struktuuride mõistmine ja kasutusoskus. Õpilane koostab suulise eksamiosa esitlust ning kogub selle jaoks infot nii eesti kui ka saksa lähtekeelega allikatest.

Lõiming:

Psühholoogia ning tervis, avaliku esinemise võtted. Kuidas minna vastu suulise eksamiosa esinemisele?

Esitluse koostamine teaduslikul või igapäevasel teemal, mis on ülemaailmselt aktuaalne (teised keeled, suhtluspädevus, ühiskonnaõpetus, uurimistöö alused). Ettevalmistus enda esitluseks.

Tabelite lugemine ning info korrekte mõistmine (matemaatika, loodusteadused).

6.5. Kirjutamine ja rääkimine saksa keele B2-C1 tasemel

Läbivad teemad: elukestev õpe ja karjääri planeerimine, keskkond ja jätkusuutlik areng, kodanikualgatus ja ettevõtlikkus, kultuuriline identiteet, teabekeskond, tehnoloogia ja innovatsioon, tervis ja ohutus, väärtused ja kõlblus

Kursuse eesmärk on tutvustada õpilastele B2/C1 tasemeeksami kirjutamise osaoskuse struktuuri. Jätkata rääkimise osaoskuse intensiivset harjutamist. Teada kursuse ning seada enda eesmärged aines.

Õpitulemused:

- 1) õpilane õpib tundma DSD II eksami kirjutamise osaoskuse ülesande ülesehitust ning lahendusviise;
- 2) õpilane valdab käsitletud teemade sõnavara;
- 3) õpilane eristab erinevaid keeleregistreid;
- 4) õpilane jätkab uuel keeletasemel õpieesmärkide seadmist;
- 5) õpilane kohandab ja jätkab enda eksami strateegia väljatöötamist ja täiustamist;
- 6) õpilane õpib analüüsib oma teadmisi ja oskusi, tugevusi ja nõrkusi erinevate ülesannete sooritamisel;

- 7) õpilane mõistab mahukaid, komplekseid, autentseid ning ka abstraktseid tekste, kus räägitakse eelkõige kirjakeelt;
- 8) õpilane teab DSD II eksami esitluse koostamise põhimõtteid ning lõpetab enda esitluse valmistamise;
- 9) Õpilane sooritab alates novembri keskpaigast DSD II kirjaliku eksami ning paar nädalat hiljem suulise eksami.

Õppesisu:

Kirjutamine ja rääkimine saksa keele B2-C1 tasemel kursuse põhirõhk on kirjutamisoskuse harjutamisel, millele lisandub vabalt rääkimine. Kirjutamisel harjutab õpilane koostama selgelt struktureeritud ning seostatud tekste, mis käsitlevad erinevaid teemasid. Õpilane koostab kokkuvõtet, teksti analüüsi, töötulemuste esitlust, aruannet, artiklit ajalehele, elulugu, töökoha taotlust, formaalset kirja. Õpilane harjutab oma seisukoha veenvat põhjendust, toob välja positiivseid ja negatiivseid jooni, alati põhjendades ja näidetega illustreerides, teeb järeldusi ja prognoose statistiliste andmete põhjal. Õpilane saab valmis suulise eksamiosa esitluse ning harjutab seda korduvalt õpetajaga läbi tehes. Õpilane harjutab seostatult, sisutihedalt ja vastavalt situatsioonile rääkimist ning oskab argumenteerida veenvalt ja näidetega, võrrelda kriitiliselt ja hinnata diferentseeritult. Õpilane harjutab oma monoloogi illustreerimiseks kasutama statistikaid ning tabeleid.

Lõiming:

Psühholoogia ning tervis, avaliku esinemise võtted. Kuidas valmistuda avalikuks esinemiseks.

Esitluse koostamine teaduslikul või igapäevasel teemal, mis on ülemaailmselt aktuaalne (teised keeled, suhtluspädevus, ühiskonnaõpetus, infotehnoloogia, uurimistööde alused). Ettevalmistus enda esitluseks.

Tabelite lugemine ning info korrekte mõistmine (matemaatika, loodusteadused).

Erineva lähtekeelega tekstide läbi töötamine enda esitluse jaoks (teised võõrkeeled, eesti keel ja kirjandus, psühholoogia, infotehnoloogia).

§ 12 Sport

1. Õppeaine eesmärgid

Spordimooduliga taotletakse, et õpilane:

- 1) tunneb liikumisest rõõmu ja on kehaliselt aktiivne, soovib olla terve ning kehaliselt vormis;
- 2) mõistab regulaarse jõutreeningu mõju ja
- 3) arendab oma liikumisoskusi ja koostööoskusi kaaslastega;
- 4) on vastutustundlik ja koostööaldis ning austab, abistab ja arvestab kaaslasi;
- 5) arendab õpilase kehalitsemise ja –tunnetamise oskust;
- 6) annab võimaluse, loob tahte ja julguse iseenda mugavustsoonist välja tulla ning ennast ületada / proovile panna;
- 7) loob üldfüüsilise baasi jätkamaks ükskõik millise liikumistegevusega;
- 8) loob aluse kehasõbraliku liikumise mõistmiseks ning õpetab vigastusi vältima;
- 9) väärtustab kehakultuuri rahvusliku ja rahvusvahelise kultuuri osana;
- 10) teab ainevaldkonnaga seotud õppimisvõimalusi, elukutseid ja ameteid ning mõistab nende töö väärtust ühiskonnas;
- 11) iseseisvalt planeerib liikumistreeninguid.

2. Õppeaine kirjeldus

Spordiõpetus. Annab ülevaate erinevate kehaliste võimete arendamisest ja tähtsamatest spordiga seonduvatest valdkondadest. Kursuse läbinutel on paremad teadmised spordi olemusest, ajaloost ja rollist tänapäeval. Õpilased tutvuvad sportliku treeningu põhitõdedega, taastumise alustega ja õpivad järgima tervislikku elustiili. Kursuse lektorid on TÜ õppejõud.

Pallimängud (2 kursust). Kursusel tutvutakse lähemalt võrkpalli, korvpalli ja saalihokiga. Arendatakse mängu oskusi läbi erineva meetodika ja harjutusvara. Õpilane saab teadmised kohtuniku tegevusest ja tunneb võistlusmäärustikku.

Spordilaager. Annab õpilasele läbi praktilise laagrikogemuse teadmisi spordilaagri läbiviimisest ja korraldamisest. Õpilased osalevad spordilaagris erinevatel spordivõistlustel. Omandavad kohtuniku ja meeskonnatöö kogemuse. Õpivad ja tutvuvad uute spordialadega, korraldavad ühisüritusi.

Kikkpoks ja enesekaitse. Kikkpoks on püstivõitlus, kus on ühendatud poksi käelöögid mitmete idamaiste võitluskunstide (karate, taipoks, taekwondo jne.) jalatehnikatega. Kikkpoksiga tegelemine parandab füüsilist vormi ja vastupidavust, lisab julgust ja enesekindlust ekstreemses situatsioonis toimetulekuks, maandab stressi, arendab koordinatsiooni ja painduvust ning annab põhiteadmised enesekaitse kohta.

Tabel 13. Mooduli kursuste nimetused ja maht:

Kursuse nimetus	maht	klass
Pallimängud I	1 kursus	10. klass

Spordilaager	1 kursus	10. ja 11. klass
Spordiõpetus	1 kursus	11. klass
Kikkpoks ja enesekaitse	1 kursus	11. klass
Pallimängud II	1 kursus	12. klass

3. Õppetegevuse kavandamine ning korraldamine

Õpet kavandades ja korraldades:

- 1) lähtutakse õppekava alusväärtustest, üldpädevustest, õppeaine eesmärkidest, õppesisust ja oodatavatest õpitulemustest ning toetatakse lõimingut teiste õppeainete ja läbivate teemadega;
- 2) jälgitakse, et õpilase õpikoormus on mõõdukas, jaotub õppeaasta ulatuses ühtlaselt ja jätab õpilasele piisavalt aega puhkuseks ning tunni- ja koolivälisteks tegevusteks;
- 3) võimaldatakse õppida üksi ja koos teistega, et toetada õpilaste kujunemist aktiivseiks ning iseseisvaks õppijaiks;
- 4) kasutatakse diferentseeritud õppeülesandeid, mille sisu ja raskusaste toetavad individualiseeritud käsitlust ning suurendavad õpimotivatsiooni;
- 5) rakendatakse nüüdisaegseid info- ja kommunikatsioonitehnoloogial põhinevaid õpikeskkondi ning õppematerjale ja -vahendeid;
- 6) laiendatakse õpikeskkonda: looduskeskkond, kooliõu jne;
- 7) kasutatakse mitmekesist õppemetoodikat, sh aktiivõpet: rollimängud, arutelud, projektõpe, õpimapi ja uurimistöö koostamine jm.

Õppe lahutamatuks osaks spordimoodulis on:

- 1) organiseeritud ja iseseisev praktiline harjutamine;
- 2) liikumis-, spordi- ja terviseteemaliste materjalide lugemine ning loetu analüüsimine;
- 3) spordivõistlustel ja/või liikumisüritustel käimine, neist osavõtt võistleja, osaleja või abilisena; spordi- ja/või liikumisürituste jälgimine erinevate meediakanalite vahendusel;
- 4) treeningplaanide koostamine, treeningpäeviku pidamine

Füüsiline õpikeskkond

Ainekavakohase õppe elluviimiseks:

- 1) tunnid toimuvad õppespordirajatistes (võimla, staadion, matisaal, jõusaal jne), kus on õppetegevusteks olemas vajalik sisseseade;

- 2) on olemas rõivistud ja pesemisruumid;
- 3) on mooduli korraldamiseks vajalik inventar ja vahendid.

4. Hindamine

Kursuste jooksul tehtud praktilisi harjutusi ja tundides osalemist hinnatakse arvestuslikult. Hindamise eesmärk on anda õpilasele motiveerivat tagasisidet, arendada eneseanalüüsi oskust. Tagasiside andmisel kehalise ja sportimisaktiivsuse kohta arvestatakse õpilase aktiivsust (osavõttu, kaasatöötamist, nõuete/reeglite järgimist, koostööoskust jms), regulaarset treenimist (nii iseseisva kui ka organiseeritud liikumisharrastusena), võistlustest ning spordiüritustest osavõttu ja/või nende korraldamist jms.

Tervisest tingitud erivajadustega õpilasi hinnates arvestatakse nende osavõttu tundidest (raviarsti määratud kehaliste harjutuste tegemine, kehalise kasvatuse õpetaja antud ülesannete täitmine jms). Praktilisi oskusi hinnates lähtutakse konkreetse õpilase tervise seisundist: hinnatakse erivajadustega õpilasele lubatud kontrollharjutusi või nende lihtsustatud variante, tehnikaelementide sooritust vms. Õpilane saab kooliastme hinde kõikide kursuste koondhindena.

5. Aine õpitulemused

Õpilane:

- 1) oskab kavandada iseseisvat treeningut;
- 2) valdab ülevaadet pallimängude ajaloost ning tähtsamatest võistlustest Eestis ja maailmas, nimetab tuntumaid sportlasi;
- 3) omandab läbi praktilise laagrikogemuse teadmisi spordilaagri läbiviimisest ja korraldamisest;
- 4) omandab sportliku treeningu põhimõtted, meetodid ja alused;
- 5) saab ettekujutuse enesekaitse ja kahevõitlusala põhialustest, erinevatest võitlusdistsantsidest, löögi- ja kaitsetehnikatest.

6. Õppesisu ja kursuste kavad

6.1. Pallimängud I

Eesmärgid:

- 1) tunneb õpitud välipallimängude võistlusmäärusi ning omab ülevaadet kohtuniku tegevusest;
- 2) mängib kohandatud võistlusmääruste järgi jalgpalli, tänavakorvpalli, rannavõrkpalli ja ultimate frisbee`d.

Õppesisu:

Jalgpall. Reeglid ja kohtuniku tegevus. Jalgpalluri individuaalne ettevalmistus ja oma tugevate külgede arendamine. Tehnika täiustamine erinevate kombinatsioonide ja mängusituatsioonide kaudu. Positsioonidele omase tehnika täiustamine. Võistluste korraldamise ja läbiviimise kogemus. Jalgpall kui liikumisharrastus. Tänavakorvpall. Reeglid ja kohtuniku tegevus. Söödu- ja visketehnika. Katted ja kaitsemäng. Tehnika täiustamine erinevate kombinatsioonide ja mängusituatsioonide kaudu. Õpitud tehnikaelementide kasutamine mängus. Tänavakorvpall kui liikumisharrastus. Rannavõrkpall. Reeglid ja kohtuniku tegevus. Palling ja pallingu vastuvõtt. Erinevad söödutehnikad. Pettelöögid. Tehnika täiustamine erinevate kombinatsioonide ja mängusituatsioonide kaudu. Rannavõrkpall kui liikumisharrastus. Ultimate frisbee. Reeglid ja kohtuniku tegevus. Tehnika õppimine ja täiustamine. Õpitud tehnikaelementide kasutamine mängus. Ultimate frisbee kui liikumisharrastus.

Reedeti on 45 minutit juhendatud iseseisvat treeningut (erinevad liikumised maastikul, arvesse lähevad spordiklubide treeningud kui õpilane saadab lühikirjelduse)

6.2. Spordilaager

Eesmärgid

Õpilane:

- 1) tunneb õpitud pallimängude võistlusmäärausi ning valdab ülevaadet kohtunikutegevusest;
- 2) läbib kaardi ja kompassiga harjutus- ja/või võistlusraja;
- 3) omandab läbi praktilise laagrikogemuse teadmisi spordilaagri läbiviimisest ja korraldamisest;
- 4) omandab kohtuniku ja meeskonnatöö kogemuse.

Kursuse lõpul õpilane:

- 1) omab praktilist kogemust spordilaagri elust;
- 2) teab tähtsamaid ja olulisemaid spordilaagri korraldamise põhimõtteid;
- 3) teab sportliku orienteerumise aluseid;
- 4) oskab mängida erinevaid sportmänge ja organiseerida spordiüritusi;
- 5) omab kogemust tegutseda kohtunikuna ja võistluste läbiviijana;
- 6) erineva raskusastmega orienteerumisradade ja maastike läbimine. Läbitud raja analüüs. Orienteerumisradade läbimine: suund-, valikorienteerumine.

6.3. Spordiõpetus

Eesmärgid

Õpilane:

- 1) omandab teadmisi spordiajaloost, olümpialiikumisest, tervislikust eluviisist;
- 2) teab erinevaid lihashoolduse võimalusi;
- 3) omandab teadmisi töövõime määramisest ja testimisest spordis;

- 4) tutvub toitumise ja tervislike eluviiside põhitõdedega;
- 5) on tutvunud spordipsühholoogia alustega.

Õppesisu:

Õppetöö toimub loengu vormis. Kursuse läbinutel on paremad teadmised spordi olemusest, ajaloost, rollist tänapäeval. Õpilased on paremini kursis sportliku treeningu põhitõdedega. Teavad enam lihashoolduse ja taastumise alustest, oskavad paremini järgida tervisliku elustiili põhimõtteid. Teavad, kui tähtis on psühholoogia osa spordis ja millised on põhilised meetodid sportlase abistamiseks.

20% õppetööst on iseseisev õppimine, mille käigus õpilane analüüsib enda sportliku tegevust või spordiga seonduvat raamatut/filmi.

6.4. Kikkpoks ja enesekaitse

Eesmärgid

Õpilane:

- 1) oskab sooritada elementaarseid löögitehnikaid nii käte- kui jalgadega, kaitsetehnikaid nende vastu, samuti haaretest vabanemisi;
- 2) erinevate löögi- ja kaitsetehnikate sooritamisel saavad õpilased kogeda motiveerivat õnnestumise ja rahulolutunnet, mis suurendab enesekindlust, toob esile usu iseenda võimetesse ja loob aluse võimalikus ekstreemses olukorras hakkama saamiseks.

Õppesisu:

Võitlusasend, liikumine võitlusasendis. Võitlusdistsantsid (lähi-, kesk- ja kaugdistsants). Erinevaid löögitehnikaid käte-, küünarnukkide-, põlvede- ja jalgadega. Liikumised, kaitsed, blokid, põiked, sukeldumised löökide eest. Heited, valuvõtted, haaretest vabanemised. Kahevõitlusaladele spetsiifilised erialased jõu- ja venitusharjutused. Mitmekülgne löögi- ja kaitsetehnikate arendamine läbi erinevate treeningmetoodikate kasutamise.

Erinevate kahevõitlusalade tehnikate (poks, kikkpoks, taipoks, maadlus jne) tutvustamine. Kehatunnetuse ja koordineerimise arendamine, enesekindluse suurendamine. Kaasõpilastega arvestamine, julgustamine ja abistamine tehnikate sooritamisel. Tunnid hõlmavad keerulisi koordineerimise-, reaktsiooni-, jõu-, tasakaalu-, kehatunnetuse-, paindumus- ja kiiruseharjutusi. Samuti tuleb kogu aeg arvestada kaaslase ehk sparringpartneriga, kuna valdav enamus harjutustest sooritatakse paarides.

Reedeti on 45 minutit juhendatud iseseisvat treeningut (erinevad liikumised maastikul, arvesse lähevad spordiklubide treeningud kui õpilane saadab lühikirjelduse)

6.5. Pallimängud II

Eesmärgid

Õpilane:

- 1) tunneb õpitud sisepallimängude võistlusmäärusi ning omab ülevaadet kohtuniku tegevusest;
- 2) mängib kohandatud võistlusmääruste järgi korvpalli, võrkpalli, saalihokit ja saali jalgpalli.

Õppesisu

Korvpall. Reeglid ja kohtuniku tegevus. Visketehnika. Sööt ja löige rünnakul. Katted. Meesmehekaitse ja maa-alakaitse. Korvpallitehnika täiustamine erinevate kombinatsioonide ja mängusituatsioonide kaudu. Õpitud tehnikaelementide kasutamine mängus. Korvpall kui liikumisharrastus. Võistluste korraldamise ja läbiviimise kogemus. Võrkpall. Reeglid ja kohtuniku tegevus. Suunatud palling ja pallingu vastuvõtt. Ülalt sööt hüppelt ette ja taha. Blokid ja pettelöögid. Tehnika täiustamine erinevate kombinatsioonide ja mängusituatsioonide kaudu. Võistluste korraldamise ja läbiviimise kogemus. Võrkpall kui liikumisharrastus. Saalihoki. Reeglite tutvustus ja kohtuniku tegevus. Ründemäng. Kaitsemäng. Söötmise, söödu vastuvõtmine, palli löömine, palli katmine kehaga, petete tegemine. Oskus täita mängus erinevaid rolle: mäng palliga, palliga meeskonnakaaslase toetamine, palliga mängija vastu mängimine, pallita mängija vastu mängimine. Võistluste korraldamise ja läbiviimise kogemus. Saali jalgpall. Reeglid ja kohtunikutegevus. Palli valdamine ja individuaalne mäng. Mängutehnika täiustamine erinevate kombinatsioonide ja mängusituatsioonide kaudu. Võistluste korraldamise ja läbiviimise kogemus. Saali jalgpall kui liikumisharrastus.

Reedeti on 45 minutit juhendatud iseseisvat treeningut (erinevad liikumised maastikul, arvesse lähevad spordiklubide treeningud kui õpilane saadab lühikirjelduse)

§ 13 Tehnika

1. Õppeaine eesmärgid

- 1) Laiendada õpilase mõtlemisvõimet ja oskust leida erinevatele probleemidele tehnilisi lahendusi.
- 2) Anda põhiteadmisi elektroonika valdkonnast.
- 3) Omandada esmased oskused programmide koostamisest.
- 4) Tutvustada säästvaid tehnoloogiaid erinevate tehnoloogia valdkondades (ehitus, tööstus, energeetika jms) tutvustada säästvaid tehnoloogiaid erinevate tehnoloogia valdkondades (ehitus, tööstus, energeetika jms).

2. Õppeaine kirjeldus

Õpilane arendab loovust ning süsteemset ja ruumilist mõtlemist, kasutab erinevaid teabeallikaid tehnoloogilise protsessi planeerimisel ja hindab kriitiliselt neis sisalduvat infot.

Tabel 14. Mooduli kursuste nimetused, maht, toimumise aeg

Kursuse nimetus	maht	klass
Elektroonika	1 kursus	10. klass
Robootika	1 kursus	11. klass
Programmeerimise alused	1 kursus	11. klass
Arvutigraafika ja 3D modelleerimine	1 kursus	12. klass
Säästlev eluviis	1 kursus	12. klass

3. Õppetegevuse kavandamine ja korraldamine

Õppetegevust kavandades ja korraldades lähtutakse KJPG õppekava alusväärtustest ja üldpädevustest ning toetatakse lõimingut teiste õppeainete ja läbivate teemadega.

Õpetamisel kasutatakse loengu ja praktilise töö kombineeritud vormi ning ettekandeid.

Õppekäigud ettevõttesse. Õppetegevuse kavandamisel on õpetajal võimalus koostöös õpilastega teha valikuid õppesisu käsitlemises ja võimaluse korral arvestatakse õpilaste

ettepanekutega õppetöö kavandamisel selleks, et taotletavad õpitulemused oleksid saavutatud ning üld- ja valdkondlikud pädevused kujundatud.

Õppetöös kasutatakse erineva suunitlusega õpiülesandeid võimaldades õpilastel õppida ja tegutseda nii üksi kui ka rühmas. Kasutatakse võimalikult erinevaid õppemeetodeid ning arvestatakse õpilaste individuaalset õpistiili. Individuaalse juhendamise abil püütakse leida igale ülesandele õpilasele sobiv ja vajalik väljund, mis motiveeriks teda isiklikus arengus edasi liikuma. Põhitähelepanu pööratakse õpilaste analüüsi- ja eneseväljendusvõime ja iseseisva töö planeerimise oskuse arendamisele.

Lähtuvalt konkreetsetest õppe-eesmärkidest, käsitletavast teemast ja eeldatavatest õpitulemustest rakendatakse järgmisi tegevusi: vajaliku info otsimine eri allikatest, sh elektroonilistest, ning leitud info analüüsimine ja hindamine; praktiliste probleemülesannete lahendamine koolis (kodus) ja/või arvutipõhises õpikeskkonnas; dilemmaprobleemide lahendamise rühmatööna; praktilise töö planeerimine, tegemine, vormistamine ja kaitsmine; juhendatud iseseisev õppimine.

Füüsiline õpikeskkond

Õppetöö toimub klassiruumis, arvutiklassis, tehnikaklassis. On rühma- ja individuaalsed tööd. Praktilised tööd toimuvad rühmatööna. Õppe- ja lisamaterjalid on kättesaadavad Interneti vahendusel. Kasutatakse üliõpilaste väljatöötatud materjale.

Mooduli ainete õpetamiseks on vajalikud:

- 1) internetiühendusega arvutid (arvutiklass);
- 2) programm Google SketchUp;
- 3) esitlustehnika;
- 4) E-õppe materjalid.

4. Hindamine

Õpitulemusi hinnates lähtutakse KJPG õppekava üldosa sätetest. 20% õppetööst toimub juhendatud iseseisva õppetöö vormis. Tehnika mooduli kursused lõppevad kõik kokkuvõtva mitteeristava hindega, mille alusel pannakse kooliastmehinne.

Kursuste jooksul tehtud töid hinnatakse arvestuslikult. Hindamise eesmärk on anda õpilasele motiveerivat tagasisidet, arendada eneseanalüüsi oskust. Hindamise objekt on

tööprotsess ja lõpptulemus. Hinnatakse tehnilisi oskusi, töö teostamise täpsust, korrektsust ja esteetilisust. Õpilane osaleb hindamises oma arengu jälgimise kui ka valikute ja arvamuste põhjendamise kaudu. Hindamisel kasutatakse tagasiside andmiseks kujundavat hindamist. Õpetaja töökavas kirjutatakse iga teema juurde hindamisvorm ja sagedus.

5. Aine õpitulemused

Õpilane: väärtustab teadmisi, oskusi ja hoiakuid tehnika- ja tehnoloogiaalase kirjaoskuse oluliste komponentidena, hindab loovust ja mitmekülselt läbimõeldud lahendusi, suhtub oma ja teiste töösse vastutustundlikult ning on sisemiselt motiveeritud elukestvaks õppeks.

6. Õppesisu ja kursuste maht

6.1. Elektroonika

Õppesisu

Kursusel saab õpilane põhiteadmised elektroonika valdkonnast. Tutvustatakse erinevaid elektroonika komponente ja lahendusi ning nende kasutamise võimalusi erinevate ülesannete ja probleemide lahendamiseks. Antakse ülevaade digitaal- ja analoogielektronika erinevustest ja kuidas toimub andmete/informatsiooni vahetamine nende kahe elektroonikaharu vahel. Praktiliste tööde käigus õpitakse tundma multimeetrit ja ehitama lihtsamaid elektroonikaskeeme. Kursuse jooksul saab oskused olulise informatsiooni leidmiseks Internetist ja andmelehtedest. Kinnistatakse oskuseid matemaatikast ja füüsikast.

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) on teadlik elektri ohtlikkusest inimese kehale;
- 2) oskab kasutada elektriseadmeid oma ja teiste elu ohtu seadmata;
- 3) tunneb elektroonika põhimõisteid ja oskab neid rakendada lihtsamate elektriskeemide ehitamiseks;
- 4) teab erinevate elektroonikakomponentide tööpõhimõtet ja kasutusvõimalusi;
- 5) oskab kasutada multimeetrit füüsikaliste suuruste mõõtmiseks ja oskab hinnata selle määramatust;
- 6) suudab leida vajaliku informatsiooni elektroonikakomponentide andmelehtedest;
- 7) oskab juhiste järgi läbi viia eksperimenti ja esitada oma tehtud töö kohta aruannet.

Kõik kursused on arvestuslikud. Arvestuse saamiseks peab õpilane läbima kõik praktilised tööd positiivsele hindele ning demonstreerida oma saadud teadmisi kas kontrolltöö või suulise vastamise vormis.

6.2. Robootika

Praktikumides saab lahendada ette antud ülesandeid ja leida lahendusi ise välja pakutud probleemidele. Kursusel kasutatakse LEGO Mindstorms komplekte, millega õpilane ehitab vajalikud robotid. Õpilane arendab ja kinnistab oskuseid matemaatikast, füüsikast, elektroonikast, mehaanikast ja programmeerimisest. Kursuse lõpus teeb iga õpilane uurimuse vabalt valitud robootikaga seotud teemal ning esitab seda kogu klassile.

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) tunneb robootika põhiteadmisi;
- 2) teab erinevate sensorite ja aktuaatorite(nt mootorite) tööpõhimõtetest ning kasutusvõimalusi;
- 3) oskab ehitada erinevate ülesannete lahendamiseks roboteid LEGO Mindstormsi kasutades;
- 4) suudab luua lihtsamaid algoritme erinevate ülesannete lahendamiseks;
- 5) oskab kirjutada tarkvara, kasutades selleks visuaalprogrammeerimist;
- 6) suudab töötada meeskonnas ühise eesmärgi saavutamiseks;
- 7) oskab leida informatsiooni erinevatest allikatest ja selle põhjal koostada ettekannet.

6.3. Programmeerimise alused

Kursusel tutvustatakse Python programmeerimiskeelt, läbi mille omandab õpilane programmeerimise põhioskused. Suurem osa õppetööst keskendub praktiliste oskuste omandamisele, kuna programmeerimist oskust omandatakse läbi kogemuste.

Valikkursuse läbinud õpilane:

- 1) teab programmeerimisega seotud mõistete tähendust (programm, lähtekood, kompileerimine, silumine, jne.);
- 2) oskab kirjeldada programmi tööd graafiliselt plokkskeeme joonistades;
- 3) mõistab ja oskab kasutada erinevaid andmetüüpe programmis;
- 4) suudab kirjutada programmi, mis suhtleb kasutajaga;
- 5) mõistab ja oskab kasutada põhistruktuure nagu tingimuslaused, korduslause ehk tsüklid ja alamprogrammid ehk funktsioonid;
- 6) omab ülevaadet erinevates programmeerimiskeeltest ning nende tugevatest ja nõrkadest külgedest.

6.4. Arvutigraafika ja 3D modelleerimine

Kursusega taotletakse, et õpilane:

- 1) teadvustab tehnoloogilise protsessi terviklikkust alates ideest kuni teostuseni;
- 2) omab ülevaadet kaasaegse veebirakenduse kujunduspõhimõtetest ja vahenditest ning tehnoloogilistest võimalustest;
- 3) omandab 3D-modelleerimistarkvara kasutamise põhioskused ja tehnilise joonestamise algtõed;
- 4) kasutab ratsionaalseid töövõtteid, loogilist ja analüütilist mõtlemist ning süsteemset lähenemist ruumigeomeetriliste ülesannete lahendamisel;
- 5) oskab kasutada õpitut eesmärgipäraselt, eetika norme järgides;
- 6) tunneb huvi tehnika, tehnoloogia ja/või disaineri loova töö vastu, saab aru selle rakenduslikust tähtsusest ning on motiveeritud iseseisvaks õppeks;
- 7) suhtub lugupidavalt ja vastutustundlikult kaasinimeste loomingusse ning väärtustab võimet ja oskust ise uut luua.

Õppesisu

Kursuse eesmärgiks on anda õpilastele esmased kogemused graafilises disainis ning veebilehtede loomisel. Tutvustatakse kaasaegsete veebirakenduste kujunduspõhimõtteid ja vahendeid, antakse ülevaade tehnoloogilistest võimalustest. Praktiliste ülesannete puhul õpitakse kasutama veebilehtede loomisel HTML-i ja CSS stiililehti.

Kursuse 3D osas antakse ülevaade programmi Google SketchUp'i võimalustest erinevate praktiliselt teostatavate õppeülesannete ja näidete varal. Lisaks programmi võimalusi tutvustavatele praktilistele näidis- ja harjutusülesannetele luuakse erineva keerukusega iseseisvaid loovtöid ja prinditakse objekte 3D printeriga.

Õpitulemused

Kursuse läbinud õpilane:

- 1) omab ettekujutust kaasaegse digitaalse disaini loome alustest ning kasutamise võimalustest;
- 2) oskab näha seoseid 3D-modelleerimisülesannete, disaini, praktilise konstruktoritöö ning matemaatiliste tasapinnaliste ja ruumiliste kujundite vahel;
- 3) väärtustab omandatud teadmisi, oskusi ja hoiakuid tehnika- ja tehnoloogiaalase kirjaoskuse oluliste komponentidena;

- 4) hindab loovust ja mitmekülgset läbimõeldud lahendusi, suhtub oma ja teiste töösse vastutustundlikult ning on sisemiselt motiveeritud elukestvaks õppeks.

6.5. Säästev eluviis

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) oskab mõõta erinevad füüsikalisi-mehaanilisi suurusi arvestades mõõtmisvigu ja oskab andmeid töödelda;
- 2) oskab baastasemel töötada uurimislaboris; oskab leida infot teaduskirjandusest.

Õppesisu

- 1) Ehitusmaterjalide parameetrite määramine

Näidistund laboris koosneb teoreetilisest ning praktilisest osast. Teoreetilises osas antakse ette betooni tugevus- ja vajumisklass ning leitakse absoluutmahtude meetodi järgi selle koostisosade mahud. Praktilises osas valmistatakse vastavalt arvutustulemustele betoon ning viiakse läbi konsistentsi kontroll kasutades vajumiskatse metoodikat. Peale kontrolli valmistatakse katsekehad. Labori lõpuks tehakse samadel tingimustel valmistatud katsekehadega survekatse.

- 2) Ehitusjuhtimine arvutiklassis programmiga Revit 2014

Arutletakse IT-rakendusvõimaluste üle ehituses, sest kogu tulevikuhoone projekteerimine, kontrollarvutused, ehitus ja haldus tiirleb kolmemõõtmelise täppismudeli/andmebaasi ümber. Tudengid on valmis meisterdanud TTÜ Tartu Kolledži peamaja, Tartu Tähetorni ja mitmete teiste Tartu hoonete mudelid, seega kehastume tuleviku ehitusjuhtideks ja püüame nautida nende erinevate rakenduste võlu. Uuritakse hoone konstruktsiooni ja materjale ning hinnatakse erinevate värvide, materjalikasutuste ja haljastuse efekti. Simuleeritakse päikese ja varjude liikumist erinevatel aastaegadel ja kellaaegadel ning leitakse sobivaimad kohad töölaudade ja uinumiskohtade paigutamiseks. Jalutatakse tulevikulinna ja tekitatakse video kaunimatest vaadetest. Tõsisemate majahalduse huvilistega luuakse ruumide, akende ja uste tabelid ning teostatakse energiaarvutused.

- 3) Materjalivoogude analüüs kohvi näitel

Programmi alguseks on sissejuhatustööstusökoloogiast (mis see on, miks seda tarvis on, millised on rakendusala jne.) ja tööstusökoloogia töövahenditest (kõik see kokku ehk siis loengu osa ei tohiks võtta üle poole tunni). Et oleks kergem materjalivoo analüüsi ja olelusringi hindamist koostada, antakse skemaatilised materjalid antud teema kohta. Illustratiivsena on kohvi valmistamise ülesanne, mis aitab koostada materjalivoo analüüsi ja ka olelusringi hindamise. Lõpptulemusena valmib kohv, materjalivoo analüüs tassi kohvi valmistamise kohta (andmed kohvi valmistamise kohta, plakat voodiagrammiga) ja ka laiemalt olelusringi hindamine kohvi kohta (eeldab samuti valmis materjali erinevate etappide kohta + numbrilisi näitajaid). Siin saaksid õpilased reaalselt ise mõõta, kaaluda ja arvutada läbi kogu protsessi.

4) Keskkonnatehnoloogiad

Keskkonnamikrobioloogia tegeleb keskkonnaseisundi hindamisega mikroobsete näitajate abil. Kasutatavateks meetoditeks on kultiveerimismeetoditest kuni DNA-l baseerivate meetoditeni. Laboris on võimalik teostada manomeetriat, ensümaatikat ja kultiveerimistehnikaid. Antud töö raames tegeletakse spektrofotomeetriliste määramismeetoditega, spetsiifilisemalt potentsiaalse nitrifikatsiooni hindamisega. Spektrofotomeetria eelistena võib välja tuua odavuse, meetodi lihtsuse ja täpsuse (kontsentratsioon kuni ng-ni). Lisaks on plussiks veel asjaolu, et mõõtmisi on võimalik teostada bakterite, seente ja arhede puhul ning võimalik on mõõta infrapuna-vis. kuni UV-vis spektrites nanomeetreid. Potentsiaalne nitrifikatsioon on üks keskkonnaseisundi näitajatest kuna seda peetakse üheks eutrofeerumise põhjustajaks, lisaks on suurenenud nitriti kontsentratsioonid toksilised kõigile elusorganismidele, ka inimesele. Antud analüüsi puhul uuritakse kuidas ammoonium oksüdeeritakse nitritiks. Antud töö eesmärgiks oleks hinnata sellest valemist just NO_2 sisaldust ja teha sellest järeldusi keskkonnaseisundi kohta.

5) Restaureerimise töötuba ettevõttes

Antud töötuba toimub restaureerimisega tegelevas ettevõttes. Kõigepealt teostatakse uste ja akende mõõdistamine ja markeerimine, seejärel tutvustatakse värviseondaaži tehnikat ja kiti valmistamist ning kittimist, tutvustatakse klaaside lõikamist ja vana värvi eemaldamist ning uue pealekandmist. Koos vaadatakse üle kuidas proteesitakse kahjustatud detaile.

6) Säästev ehitus loeng

Räägitakse sissejuhatuseks üldisemalt erinevatest ökoloogilistest katusekattematerjalidest. Edasi tutvustatakse haljaskatuste häid omadusi ja haljaskatuse lahendusi (sh erinevatest katuse kihid ja taimestik). Näidatakse pilte rajatud haljaskatustest Eestis ja välismaal. Peale seda tutvustatakse haljaskatuse omakaalu koormustesti katuse konstruktsioonidele ning põgusalt ka Eestis mõjuvatest lumekoormustest.

7) Tartu linna arhitektuur – jalutuskäik

Inseneriõppe ehitiste projekteerimise kavast huvitatutele toimub jalutuskäik Tartu ülejõe piirkonnas koos arhitektuurianalüüsiga. Põneval marsruudil tutvustatakse olnud ja olevaid ehitisi, mis on Tartule oma näo andnud.

Oodatud on kõik arhitektuurihuvilised!

8) Matemaatika vajalikkusest insenerteadustes

Reaalse konstruktsioonieleменти modelleerimine (arvutusskeemi koostamine). Konstruktsioonile mõjuvad välisjõud ja neist tingitud sisejõud. Sisejõududest põhjustatud pinged. Lihtsa konsooltala lihtsustatud tugevusarvutus.

Ehitusfüüsika: Hoonete energiatõhusus. Piirete soojapidavuse määramine (arvutuslik). Külmasildade uuring (termoviisoriga). Sisekliima monitoorimine

Antakse ülevaade hoonete energiatõhususe aspektidest. Tutvustatakse erinevaid soojusülekanne liike. Piirde soojusjuhtivuse arvutamise meetodika ja arvutus Exceli tabelis. Piirde soojusjuhtivuse mõõtmine. Külmasillad hoones ja nende kriitilisuse hindamine arvutus- ning mõõtmistulemuste põhjal. Termovisioon. Mõõdetakse erinevaid sisekliima parameetreid (temperatuur, niiskus, süsihappegaasi sisaldus). Seda töötuba saab teha ainult talvel!

9) Vermikompostimine

Loeng. Vermikompostimise põhimõtte ja erinevus tavakompostimisest. Vermikompostimisel kasutatavad vihmaussiliigid ja nende ökoloogia. Vihmausside eluks nõutavad tingimused. Vermikompostimise saadused ja nende kasutamine.

Praktiline osa. Mullabioloogia laboris tutvutakse vermikompostiga. Õpilased sorteerivad komposti ühes jaotuses olevast substraadist välja: valmiskomposti, vihmaussid ja nende

kookonid; muud organismid. Kõiki osi vaadeldakse kuni 50x suurendusega ning määratakse kompostis olevad organismid (võimalusel sugukonna tasemeni).

10) Säστεv energeetika

Taastuenergia on toodetud looduslikest energiaallikatest nagu päike, tuul, biomass (sh puit), vesi, maasoojus, laine, tõus-mõõn, prügilagaas, heitvee puhastumisel eralduv gaas ja biogaas. Paljusid taastuenergia allikaid saab kasutada kodumajapidamistes. Enim levinud allikad on päike, tuul, puit ja maasoojus. Päikeseenergiat kasutatakse nii küttekui ka tarbevee tootmiseks. Samuti saab päikeseenergiat kasutada elektri tootmiseks, mida omakorda saab kodumajapidamistes kasutada ruumide valgustamiseks, kodumasinat toiteks, kui ka elektriga tarbe- ja küttesüsteemi vee soojendamiseks. Kursuse käigus antakse ülevaade taastuenergia kasutamisest kodumajapidamistes. Võimalusel demonstreeritakse erinevaid lahendusi laboriseadmetel.

11) Sisekliima monitooring

Antud töötuba toimub kahe nädala vältel. Esimesel nädalal antakse ülevaade sisekliima mõistest ja selle parameetritest ning tutvustatakse mõõteriistu. Selgitatakse, kuidas toimub sisekliima reguleerimine ja tehakse läbi ka ventilatsiooniõhu vooluhulga vajaduse arvutus. Õpilased saavad ülesandeks mõõta kodus õhu temperatuuri, suhtelist õhuniiskust ja süsihappegaasi sisaldust. Teisel nädalal toimub tulemuste analüüs ja arutelu ning tuuakse välja võimalikke viise, kuidas kodust sisekliimat paremaks muuta. Järgnevalt tutvustatakse Tartu Kolledži „eluslaborit“, milleks on üks õppehoonetest ja selle sisekliima automatiseerimist.

12) Droonide ABC

Töötoa teooria pooles räägitakse, mis on mehitamata õhusõidukid ehk droonid. Tutvustatakse nende erinevaid tüüpe, eripära, peamisi komponente, kasutusvaldkondi (sh infrapunakaamera rakendusi) ja nendega seotud riske. Seejärel tutvustatakse, kuidas käib droonide lennutamine ja millised on ohutusnõuded. Teooria rakendamiseks on kõikidel õpilastel võimalik töötoa praktilises osas proovida drooni lennutada kõigepealt simulaatoris, et saada kätte tunnetus. Peale seda saavad kõik lennutada nii kaameraga kui ilma kaamerata drooni. Kui drooni juhtida ainult kaamerapildi järgi saab kogemuse, mis tunne oleks, kui piloot oleks ise drooni peal. Praktiline osa toimub olenevalt ilmast siseruumides või väljas.

§ 14 Tervishoid

1. Õppeaine eesmärgid

- 1) Teadvustada õppijale inimeses terviklikkust ning tervise väärtustamist ja enesevastutust ning tegevusi elukestvalt tervise hoidmisel.
- 2) Kursusel kujuneb arusaam tervise mõistest ja inimese terviklikkusest.
- 3) Tutvustada tervishoiuvaldkonna elukutseid.
- 4) Toetada õpilaste karjäärivalikut.
- 5) Anda ülevaade toiduvalikute põhimõtetest, toidu mõjust vaimsele ja füüsilisele tervisele.
- 6) Õpetada lugema ja mõistma pakendil olevat informatsiooni.
- 7) Tutvustada olulisemaid võtteid naha- ja juustehoolduses.

2. Õppeaine kirjeldus

Antakse ülevaade peamistest Eesti elanikkonna terviseprobleemidest ja käsitletakse tervisemõjureid. Tutvustatakse tervishoiuvaldkonna elukutseid ja lihtsamaid võimalusi tervisliku seisundi uurimiseks, uuringute kasuteguri ja ohutuse hindamiseks. Õppijal on võimalik hinnata oma liikumisaktiivsust ja koostada edasise elu plaane. Veterinaarmeditsiini valdkonnas tutvustatakse erinevaid loomaliike ja meditsiini harusid.

Baasteadmisi esmaabist ja oskusi kannatanule esmaabi anda, teadvustada tervisliku toitumise ja füüsilise liikumise olulisust organismi häireteta funktsioneerimises ning teada mõnuainete kasutamisega seonduvaid ohte tervisel. Kursusel tutvustatakse sagedamini esinevaid vigastusi ning esmaabi osutamist nende korral. Õppija omandab oskuse kannatanu abistamiseks. Õppijad saavad ülevaate toitumise põhimõtetest ning toitumishäiretest, sõltuvusainetest ja nende kahjulikust toimest organismile. Õppija teab doonorluse olulisust.

Tutvustab erinevaid haigusi, haigustest hoidumist, ravi ja dieete. Doonorlus. Antakse ülevaade inimese anatoomiast ja füsioloogiast, selle tähtsusest. Inimese rakud, koed elundkonnad.

Rakendusbioloogia eesmärk ja seos bioloogiaga ning teiste loodusteadustega. Kujundatakse õpilaste hoiakuid järgida tervislikku eluviisi ja toitumist (vitamiinid, mineraalid, toidulisandid jne).

Tabel 15. Kursuse nimetused, maht, toimumise aeg

Kursuse nimetus	Maht	Klass
Esmaabi ja eneseabi (TTK)	1 kursus	10. klass
Anatoomia ja füsioloogia	1 kursus	10. klass

Patoloogiad	1 kursus	11. klass
Elupäästev esmaabi	1 kursus	12. klass
Tervisteadlikkus ehk sissejuhatav kursus tervishoiu valdkonda (TTK)	1 kursus	12. klass

3. Õppetegevuse kavandamine ja korraldamine

Õppetöö toimub Tartu Tervishoiu Kõrgkooli õppeklassides ja laboratooriumites. Õppijatel on võimalik osaleda loengutel, praktikumides ja õppida veebi vahendusel.

Toimub auditoorne töö loengu vormis, millele lisanduvad õppekäigud tervishoiu teenuseid osutavatesse asutustesse.

Auditoorne ja praktiline töö vahelduvad. Kasutatakse andmete kogumist sensorite digiandmekogujatega, järgneb uurimistulemuste analüüs.

Füüsiline õpikeskkond

Praktiline õppetöö praktikaklassides, laborites. Õppematerjalid ja praktikumides kasutatavad vahendid on õppijale tagatud Tartu Tervishoiu Kõrgkooli õpperuumides ning KJPG-s.

4. Hindamine

Õpitulemusi hinnates lähtutakse kooli õppekava üldosa sätetest. Tervishoiu Kõrgkool hindab enda poolt antud kursuseid. Valikaine on läbitud siis, kui on osaletud 80% õppetöös, lisaks on sooritatud test Moodle'i keskkonnas õigeaegselt. Testis peab olema vähemalt 60% õigeid vastuseid. Kursusehinnete väljapanekul kasutatakse mitteeristavat hindmaist. Kursuste kokkuvõtvate hinnete alusel pannakse kooliastmehinne.

5. Aine õpitulemused

Õpilane kursuse lõppedes:

- 1) teab, kuidas hoida oma tervist ning järgida tervislikke eluviise;
- 2) suudab lahendada oma vaimse ja füüsilise tervisega seotud probleeme;
- 3) kasutab saadud teadmisi erinevates elu- ja tegevusvaldkondades;
- 4) oskab esitada oma seisukohti ja neid põhjendada;
- 5) oskab hankida vajalikku teavet;
- 6) suudab käituda vastutustundliku kodanikuna;
- 7) oskab hinnata üldinimlikke väärtusi.

6. Õppesisu ja kursuste kavad

6.1. Esmaabi ja eneseabi

Kursuse õpitulemused

Aine läbimisel õppija:

- 1) omab ülevaadet erinevatest tervisekäsitustest;
- 2) mõistab enesevastutuse olulisust haiguste ennetamisel;
- 3) teadvustab tervisliku toitumise ja füüsilise liikumise olulisust organismi häireteta funktsioneerimises;
- 4) omab baasteadmisi vigastuste ennetamisest, esmaabist ja valmisolekut reageerimiseks õnnetusjuhtumite korral (mürgistus, tulekahju, autoavarii vms) ning oskab kannatanutele esmaabi anda;
- 5) on huvitatud tervishoiuvaldkonna erialade/kutsete elukutsevalikust.

Kursuse õppesisu

- 1) Esmaabi (elustamine, mürgistused, hammustused, verejooks, traumad).
- 2) Haigus ja tervise mõiste. Miks inimene haigestub?
- 3) Toitumine, dieetid ja toitumishäired.
- 4) Sõltuvus ja mõnuained. Narkomaania.
- 5) Suguhaigused ja nende ennetamine, rasestumisest hoidumine.
- 6) Südamehaigused ja nende ennetamine. Sisehaigused.
- 7) Liikumissüsteemi haigused ja vigastused.
- 8) Veregrupid ja doonorlus.

6.2. Anatoomia ja füsioloogia

Kursuse õpitulemused

Õpilane:

- 1) tunneb ainekavas toodud teemadega seonduvaid mõisteid ja protsesse, oskab mõisteid rakendada ja protsesside kulgu prognoosida;
- 2) on võimeline mõistma arst-õppejõudude teemakohaseid loenguid (ja praktikume?);
- 3) teab ja oskab kirjeldada inimese keha siseehitust, talitluslikke protsesse ja võimalikke patoloogilisi nähte, teab neist hoidumise viise;
- 4) oskab joonistel/ piltidel ja preparaatidel ära tunda inimkeha osi, kudesid ja elundite ristlõikeid;
- 5) oskab orienteeruda õpikutes ja teatmeteostes, töötada teksti ja joonistega, leida vajalikku teavet kirjandusest ja Internetist;
- 6) näeb seoseid inimese keha eri osade ning inimese keha homöostaasi ja keskkonna vahel; mõistab inimese keha ehituse ja talitluse tundmaõppimise vajadust ning sellega kaasnevaid probleeme;

- 7) peab tähtsaks enese, teiste inimeste ja teiste organismide tervist ning suhtub sellesse vastutustundlikult;
- 8) oskab järgida tervisliku ja säästva eluviisi põhimõtteid;
- 9) omab ettekujutust elukutsetest, milles läheb vaja teadmisi inimese anatoomiast ja füsioloogiast;
- 10) omab ettekujutust arvuti kasutamise võimalustest inimese anatoomia ja füsioloogia õppimisel; suhtub kogutavasse teabesse kriitiliselt ja on analüüsivõimeline teemakohase teabe töötlemisel;
- 11) oskab läbi viia uurimusi inimese füsioloogias digiandmekogujate ja sensorite abil, analüüsida ja esitada uurimise tulemusi, teha järeldusi.

Kursuse õppesisu

Inimese anatoomia ja füsioloogia olemus ja tähtsus. Inimese koed koosnevad rakkudest: epiteel, side-, lihas- ja närvikude. Kudede ehitus ja ülesanded. Elundkonnad koosnevad elunditest – ülevaade inimese erinevatest elundkondadest ehk organsüsteemidest.

Katteelundkond: naha ehitus ja ülesanded. Karvad, juuksed, küüned. Kosmeetikapreparaadid ja nahk. Allergia, vigastused ja nahahaigused.

Inimese tugi- ja liikumiselundkond. Luustiku ehk skeleti ehitus. Suuremate luude nimetused. Luude erinevad seondused: liikumatu, poolliikuv ja liikuv seondus. Luude kasv ja ealised iseärasused. Luustiku ülesanded. Lihastik, lihaste ehitus ja talitus. Tähtsamad lihaste grupid ning suuremad lihased. Lihaste ülesanded organismis ja lihaste treening.

Seedeelundkond. Seedeelundite ehitus ja talitus: hambad, sõljenäärmed, keel, neel, söögitoru, magu, kaksteistsõrmiksool, peen-, umb-, jäme- ja pärasool; nende omavahelised seosed. Maksa talitus. Toitainete lõhustamine ja imendumine. Tervislik toitumine: erinevad toitained ja nende mõju organismile. Toitumishäired.

Hingamiselundkond. Hingamiselundite (ninaõõs, kõri, hingetoru, kopsutorud ja kopsud) ehitus ja talitus organismi gaasivahetuses. Hingamine organismi ja raku tasandil. Hingamise regulatsioon ja hingamiselundeid ohustavad haigused.

Vere- ja lümfiringe. Vere rakuline ja keemiline koostis. Vereloome ja vere ülesanded. Veregrupid, vereülekanne. Südame ehitus ja talitus ning selle regulatsioon. Veresoonte tüübid, ehitus ja talitus. Vererõhk. Pulss. Vereringed ja vereringeelundkonna haigused ning haiguste vältimine. Lümf ja lümfiringe. Immuunsus ja selle erinevad vormid. Elustamise võtted.

Erituselundkond. Erituselundid (nahk, kopsud, neerud). Neerude ehitus ja talitus. Nefron ja selle talitus, esmase ja lõpliku uriini moodustumine. Neeru-ja kusepõiehaigused ja nende vältimise võimalused.

Sisenõrenäärmed. Inimkeha tähtsaimad sisenõrenäärmed: hüpofüüs ehk ajuripats, kilpnääre, kõrvalkilpnäärmed, neerupealised, sugunäärmed, pankreas ehk kõhunääre,

käbikheha ehk epifüüs. Nende toodetud hormoonid ja organismi talitluse humoraalne regulatsioon. Sisenõrenäärmete asukoht ja ülesanded, ala- ja ületalitlus.

Närvisüsteem. Närvirakud ja nende talitus. Närvisüsteem elutalitluse reguleerijana. Kesk- ja piirde-närvisüsteem. Peaaju ehitus. Suuraju töö aistingute, taju- ja tahtkeskusena. Vaheaju, keskaju, väikeaju ja piklikaju. Seljaaju ehitus. Refleksid. Sünap. Vegetatiivne närvisüsteem kui siseelundite töö reguleerija. Närvisüsteemi talitluse häired ja haigused. Sõltuvusainete toime närvisüsteemile.

Meeleelundkond. Teabe vastuvõtmine ümbritsevast keskkonnast. Maitsmis- ja haistmiselundite ehitus ja talitus. Naha tundlikkus. Silma ehitus ja talitus, nägemishäired ja nende vältimise võimalused. Kõrva ehitus ja talitus kuulmis- ja tasakaaluelundina. Kuulmishäirete vältimise võimalused ja kõrvahaigused.

Suguelundkond. Mehe ja naise suguelundkonna ehitus ja ealised muutused suguelundite talitluses. Hormoonide ja närvisüsteemi osa suguelundkonna talitluses. Sperma moodustumine. Menstruaaltsükkel ja rasedus. Rasedus ja sünnitus. Piimanäärmed ja nende talitus. Soovimatu raseduse vältimine ja suguhaigused.

Pärlikkuse ja keskkonna osa inimese organismi ehituse ja talitluse kujunemisel. Inimese organism kui ühtne tervik: neuraalne ja humoraalne regulatsioon. Homöostaas. Anatoomilised ja füsioloogilised haigused.

6.3. Patoloogiad

Üldpatoloogia.

Õppe-ja kasvatusesmärgid

- 1) Anda ülevaade üldisest patoloogiast meditsiinis.
- 2) Tutvustada enam levinud patoloogiaid terve elukaare jooksul.
- 3) Tõsta õpilase teadlikkust tervise hoidmisel, patoloogiate ära tundmisel ning ennetamisel.
- 4) Tutvustada meditsiinivaldkonna erialasid ja elukutseid.

Õppesisu (teemad)

- 1) Üldpatoloogia erinevad harud, patogenees, etioloogia, morfoloogilised uuringud, kliinilised ilmingud.
- 2) Diagnostika. Digipatoloogia. Histoloogia ja tsütoloogia.
- 3) Patoloogilised protsessid ja kohanemisprotsessid.
- 4) Kliiniline meditsiin ja selle erialad.
- 5) Peamised elanikkonnas esinevad patoloogiad ja statistika.
- 6) Patoloogia allerialad sh. Kohtumeditiiniline, geneetiline patoloogia.
- 7) Keskkonnast tingitud patoloogiad.
- 8) Peamised elustiiliga seotud patoloogiad elundvaldkondade kaupa ja nende ennetamine.
- 9) Ainevahetushäired. Toitumisest tingitud patoloogiad.

Õpitulemused

Kursuse lõpul õpilane:

- 1) tunneb üldpatoloogia harusid ja üldiseid uurimisvaldkondi;
- 2) tunneb kliinilisi erialasid ja sellega seotud elukutseid ja oskusi;
- 3) teab olulisemaid haiguste diagnostika võimalusi ja sellega seotud erialasid;
- 4) tunneb üldisi patoloogia haiguse komponente: füüsikalisi, bioloogilisi põhjusi, etioloogiat;
- 5) oskab märgata, kaitsta ja ennetada keskkonnast ja eluviisist tingitud tegureid mis võivad tekitada patoloogiat inimese organismis;
- 6) teab olulisemat terminoloogiat, mida on vaja haiguste õpetusest arusaamiseks;
- 7) omab baastadmisi kuidas toimuvad patoloogilised muutused elundites, kudedes ja rakkudes;
- 8) oskab leida infot ja abi haiguste ennetamisel ja esinemise puhul;
- 9) teab otsida erinevaid tervishoiuga seotud statistika ja teadus andmebaase.

6.4. Elupäästev esmaabi

Kursuse eelduseks on, et õpilased on läbinud 16 või enama tunnise esmaabi kursuse. Eelteadmisi kontrollitakse kordamisküsimustega eeltestides.

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) oskab otsida ja leida professionaalset abi kriisisituatsioonis;
- 2) suudab lahendada kriisiolukorras ettetulevaid probleeme professionaalse abi saabumiseni;
- 3) omab baastadmisi esmaabist ja omab valmisolekut reageerimiseks õnnetusjuhtumite korral (mürgistus, tulekahju, autoavarii vms);
- 4) teab ja tunneb peamisi eluohtlike vigastusi;
- 5) oskab elupäästvat esmaabi anda;
- 6) on huvitatud tervishoiuvaldkonna erialade/kutsete elukutsevalikust.

Kursuse õppesisu

Kursus koosneb seminaridest (4 tundi), iseseisvast tööst enne praktikumi ja praktikumidest (4 + 4 tundi). Õpilased lahendavad eelnevalt teoreetilisi kriisisituatsiooni olukordi, mis neile enimlevinud õnnetus- ja äkksurma juhtumite alusel ette on valmistatud. E-õpe kordamaks ja ettevalmistamiseks praktiliseks tegevuseks.

Testkeskkond - meeskonnatöö teoorias, grupitööna, kus õpitakse elustamistegevuste järjekorda.

Seminar ehk oskustuba (4 tundi)– praktiline õpe elustamisest, elupäästev esmaabi (kuidas tagada vabad hingamisteed, kuidas keerata, kuidas peatada verejooksu jne). Õpilased omandavad Tartu kiirabi juhendamisel vaadeldes, õppides ja lahendades kriisisituatsioone, peamisi elupäästva esmaabi andmise võtteid.

Praktikum I (4 tundi) koolimajas. Terviksituatsioonid, psühhodraama. Lahendatakse võimalikult realistkult simuleeritud situatsioone.

Praktikum II (4 tundi) tutvustatakse kiirabijaoskonna tööd, tehnilisi lahendusi ja vahendeid. Vaadeldakse kiirabiautot spetsiifilisemaid kiirabi vahendeid (luunõelad, mehhaanilised südamemassaaži vahendid jms). Tutvutakse erialadega kiirabis.

Käsitletavad teemad

Eestis esinevad peamised õnnetusjuhtumid, kriisid ja erakorralise abi situatsioonid. Esmaabi (elustamine, mürgistused, hammustused, verejooks, traumad). Elutähtsad näitajad. Meeskonnas tegutsemine elupäästvat esmaabi andes. Kiirabi jaama töö. Tehnilised vahendid kiirabil. Kriisi lahendamine ootamatutes olukordades. Abi kutsumine päästeametist. Tervisliku seisundi uurimine ohusituatsioonis, äkksurma korral, liiklusavarii korral. Kiirabi valdkonna elukutsed.

6.5. Tervisteadlikkus ehk sissejuhatav kursus tervishoidu valdkonda

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) omab ülevaadet inimese terviklikkusest ja tervise väärtustamise olulisusest, füüsilise, psüühilise, vaimse ja keskkonnatervise ühtsusest;
- 2) mõistab enesevastutuse olulisust haiguste ennetamisel;
- 3) teadvustab füüsilise liikumise olulisust organismi häireteta funktsioneerimises;
- 4) on huvitatud tervishoiuvaldkonna erialade/kutsete elukutsevalikust.

Kursuse õppesisu

Käsitletavad teemad

- 1) Tervise mõiste ja inimese terviklikkus, tervise mõiste käsitlused. Eesti rahva peamised terviseprobleemid ja tervisemõjurid.
- 2) Tervishoiuvaldkonna elukutsed.
- 3) Füüsiline, psüühiline, vaimne ja keskkonnatervis.
- 4) Tervisliku seisundi uurimine, meditsiiniuuringute ohtus.
- 5) Liikumine ja füsioteraapia.
- 6) Tervisekaitse spetsialist ja bioanalüütiku õppekavade praktikum.
- 7) Seksuaalkasvatus ja pereplaneerimine.
- 8) Elutähtsad näitajad, tervise testimine, mikroskopeerimine.

§ 15 Teadus

1. Õppeaine eesmärgid

Valikkursustega taotletakse, et kursuse läbinud õpilane omandaks:

- 1) oma tõenäolises tulevases tehnilis-tehnoloogilises ametis kasulikke teadmisi;
- 2) oskuse tuvastada füüsikalisi-keemilisi probleeme tavaelus;
- 3) oskuse leida asjakohast ning usaldusväärset teavet meid ümbritsevas tehnoloogilises keskkonnas ilmnevate probleemide lahendamise kohta;
- 4) oskuse teha põhjendatud tehnilis-tehnoloogilisi otsuseid lihtsamates situatsioonides;
- 5) oskuse pakkuda lahendusi tehnoloogilistele probleemidele;
- 6) oskuse prognoosida tehnoloogilisi riske ning prognoosida uute tehnoloogiliste lahenduste mõju keskkonnale;
- 7) teadmised, oskused ja hoiakud elukestvale õppimisele.

2. Õppeaine kirjeldus

Õppeaine eesmärk on arendada teaduslikku mõtlemist, eksperimentaalseid oskusi ning näidata loodusteaduste ja loogika tähtsust nii teaduses kui ka igapäevaelus.

Tabel 16. Kursuse nimetused, maht, toimumise aeg

Kursuse nimetus	maht	klass
Elemendid meis ja meie ümber	1 kursus	10. klass
Füüsika ja ühiskond	1 kursus	10. klass
Keemia praktikum	1 kursus	11. klass
Loogika	1 kursus	11. klass
Füüsikalised mõõtmised	1 kursus	12. klass

Elemendid meis ja meie ümber

Läbi igapäevaelu probleemide ja küsimuste uurime ja vaatleme keemiliste protsesside üldisi seaduspärasusi, avardame oma teadmisi meie ümber ja meis endis esinevate ainete ning nendega toimuvate keemiliste protsesside kohta. Kinnistame oma teadmisi erinevate praktiliste töödega keemialaboris. Kursus annab ka hea ülevaate keemia tulevikusuundumustest ning keemiaga seotud huvitavatest elukutsetest.

Keemia praktikum

Kursuse vältel viivad õpilased läbi laboratoorseid töid, kus keemiaalaseid teadmisi rakendatakse praktiliste ülesannete lahendamisel. Õpilased arendavad oskust, kuidas planeerida ja läbi viia keemilisi katseid ning kuidas eksperimendi tulemuste põhjal teha õigeid järeldusi. Ülesanneteks on näiteks ainete tuvastamine nende keemiliste omaduste järgi; torusiilis sisalduva leelise kontsentratsiooni või munakoores leiduva kaltsiumkarbonaadi sisalduse määramine; rasvast seebi või piimast plastiku valmistamine.

Füüsika ja ühiskond

Kursuse eesmärgiks on näidata seoseid ühiskonna põhiprobleemide ja nende füüsikaliste lahenduste vahel. Urime, miks on hädavajalik tunda loodusseadusi ja kuidas neid praegu ja tulevikus rakendada inimeste elukvaliteedi tõstmiseks.

Loogika

Loogika kursuse eesmärgiks on tutvustada loogika tekkimist, arenemist, rakendamist teaduses ja igapäevaelus. Kursuse käigus määratleme mõistete ruum, mõtlemise liigid ja muud mõtlemist iseloomustavad tunnused. Mõtlemisvõimet arendame mitmesuguste ja huvitavate loogika ülesannete lahendamise kaudu.

Füüsikalised mõõtmised

Kursuse eesmärgiks on tutvustada füüsikaliste ideede arengut ja nende rakendamist tehnikas. Alustame vanast ajast ja lihtmehhanismidest ning lõpetame kvantfüüsikast tulenevate tänapäevaste tehniliste vahenditega.

3. Õppetegevuse kavandamine ja korraldamine

Kasutatakse järgmisi õppemeetodeid:

- 1) loengud;
- 2) täiendava materjali otsimine erialasest kirjandusest ja veebist;
- 3) rühmatöö füüsikaliste ja keemiliste probleemide leidmisel, analüüsimisel ja lahenduste otsimisel;
- 4) mingi füüsikalise või keemilise probleemi lahenduse olemust kirjeldava ja analüüsiva essee kirjutamine;
- 5) õppekäigud kursuste sisuga seonduvatesse kohtadesse: tööstusettevõtted, meditsiinasutused, muuseumid, näitused;
- 6) praktiliste tööde ja õpitubade läbiviimine laboris ja teistes selleks sobivates kohtades;
- 7) juhendatud iseseisvat õpet;

8) mitmesuguste kvalitatiivsete ülesannete lahendamine.

Füüsiline õpikeskkond

Valdav osa õppest toimub klassis, kus on tõmbekapp, soe ja külm vesi, valamud, elektripistikud, spetsiaalse kattega töölauad ning vajalikud IKT vahendid.

4. Hindamine

Hindamisel lähtutakse KJPG õppekava üldosa sätetest. 20% õppetööst toimub iseseisva õppetöö vormis. Kursusehinded kujunevad sooritatud kontrolltööde, essee, ettekannete, õppekäikude ja iseseisvate tööde põhjal. Õpilane saab kooliastme hinde kõikide kursuste koondhindena.

5. Aine õpitulemused

Mooduli kursuste käigus omandab õpilane tehnilis-tehnoloogilises amette alaseid kasulikke teadmisi. Saab oskuse tuvastada füüsikalisi-keemilisi probleeme tavaelus. Õpilasele õpetatakse, kuidase leida asjakohast ning usaldusväärset teavet meid ümbritsevas tehnoloogilises keskkonnas ilmnevate probleemide lahendamiseks. Kursuste lõppedes on õpilasel oskus prognoosida tehnoloogilisi riske ning prognoosida uute tehnoloogiliste lahenduste mõju keskkonnale. Õpilane on omandanud kvalitatiivse ja kvantitatiivse induktiivse ning deduktiivse mõtlemise oskuse.

6. Õppesisu ja kursuste kavad

6.1. Elemendid meis ja meie ümber

Kursuse õpitulemused

Kursuse lõpetaja:

- 1) selgitab elektronvalemite põhjal elementide aatomiehitust (esimese nelja perioodi piires) ja teeb nende põhjal järeldusi;
- 2) hindab kovalentse sideme polaarsust, lähtudes sidet moodustavate elementide elektronegatiivsuste erinevusest; eristab polaarseid ja mittepolaarseid aineid;
- 3) analüüsib osakestevahelise sideme tüübi ja molekulidevaheliste (füüsikaliste) jõudude mõju ainete omadustele ja kasutamise võimalustele praktikas ning esitab sellekohaseid näiteid;

- 4) seostab metallide ja nende ühendite omadusi nende rakendusvõimalustega praktikas ning rolliga looduses, sh elusorganismides;
- 5) koostab reaktsioonivõrrandeid metallide ja nende ühendite iseloomulike reaktsioonide kohta (õpitud reaktsioonitüüpide piires);
- 6) seostab mittemetallide ja nende ühendite omadusi nende rakendusvõimalustega praktikas ning rolliga looduses, sh elusorganismides;
- 7) koostab reaktsioonivõrrandeid mittemetallide ja nende ühendite iseloomulike reaktsioonide kohta (õpitud reaktsioonitüüpide piires);
- 8) teeb teemaga seotud arvutusi reaktsioonivõrrandite põhjal, arvestades ainete lahuste koostist, reaktsiooni saagist jne.

Kursuse õppesisu

Ainete ehitus. Aatomi elektronkihid ja alakihid, elektronvalemid. Kokkuvõtte keemilise sideme tüüpidest: mittepolaarne ja polaarne kovalentne side, iooniline side, metalliline side, vesinikside. Molekulide vastastikmõju, molekulidevahelised (füüsikalised) jõud. Ainete omaduste sõltuvus keemilise sideme tüübist ja aine struktuurist, kristallivõre tüübid. Tähtsamaid metalle ja nende ühendeid. Metallide ja nende ühendite omaduste võrdlev iseloomustus: aktiivsed metallid (leelis- ja leelismuldmetallid), p-metallid (Al, Sn, Pb), tuntumad d-metallid (Fe, Cr, Cu, Ag, Zn, Hg); nende kasutamise valdkonnad. Metallide reageerimine lämmastikhappe ja kontsentreeritud väävelhappega. Metallühendid looduses, sh elusorganismides, tähtsamad biometallid. Raskmetalliühendite keskkonnaohtlikkus. Tähtsamaid mittemetalle ja nende ühendeid. Mittemetallide ja nende ühendite omaduste võrdlev iseloomustus: halogeenid, hapnik ja väävel, lämmastik ja fosfor, süsinik ja räni. Mittemetallide ja nende ühendite kasutamise valdkonnad. Mittemetallid ja nende ühendid looduses, sh elusorganismides. Süsiniku, hapniku, lämmastiku ja vääveli ringkäik looduses.

6.2. Füüsika ja ühiskond

Kursuse õpitulemused

Kursuse lõpetaja:

- 1) oskab tähele panna inimelu probleeme ja nende füüsikalisi lahendusi;
- 2) analüüsib ja teeb põhjendatud otsuseid valitud ühiskonna probleeme lahendades;

- 3) integreerib uued teadmised varem omandatud teadmistega üheks tervikuks;
- 4) kirjeldab ühiskonna mingi probleemi parajasti kasutuses olevat lahendust ja analüüsib selle eeliseid ja puuduseid;
- 5) tunnetab igasuguste füüsikaliste lahendustega kaasnevaid keskkonna ja muid riske;
- 6) mõistab füüsika ja vastavate tehnoloogiate olemust ha kohta ühiskonnas.

Kursuse õppesisu

Ühiskonna põhiprobleemid. Inimese üldkäsitus. Füüsiline, emotsionaalne ja ratsionaalne komponent. Füüsilised vajadused. Emotsionaalsed valdused. Ratsionaalsed vajadused. Sport. Kunst. Teadus. Füüsika intuiitiivne etapp. Igapäevaelu oskused ja seostamata teadmised. Lihtmehhanismid. Taevavaatlused ja aja arvestamine. Mütoloogilised maailmapildid. Füüsika teket ettevalmistav etapp. Loogika kujunemine. Algebra teke. Eksperimendi ja vaatluse väärtustamine. Induktiivne loogika. Heliotsentriline maailmapilt. Mehhanistlik maailmapilt. Õpetus liikumisest. Jõud looduses. Mass. Masinate teke. Klassikaline füüsika. Mehhaanika lõpetamine. Valgusõpetus. Soojusõpetus. Elektromagnetismiõpetus. Aine ehitus. Soojusmasinad. Elektrivool. Atomistika. Kaasaegne füüsika. Kvantfüüsika teke. Relativistliku füüsika teke. Tuumafüüsika. Elektroonika. Pooljuhid. Standardmudel. Kaasaegne füüsikaline maailmapilt. Füüsika poolt pakutavad lahendused ühiskonna probleemidele. Liikumine ja energia. Kommunikatsioon. Meditsiin. Keskkond ja toitlustamine. Relvastus. Vaba aeg. Teaduse areng. Sport. Kosmonautika. Füüsika tulevikus. Tuleviku energeetika. Elektroonika arenguvõimalused. Universumi mõistmise arenemine.

6.3. Keemia praktikum

Kursuse õpitulemused

Kursuse lõpetaja:

- 1) tunneb laboris kehtivaid ohutuseeskirju ja vastavaid märgistusi;
- 2) tunneb laboris kasutatavaid nõusid ja vahendeid ning tunneb nendega läbiviidavaid töövõtteid;
- 3) oskab koostada katseplaani ning oskab leida sobivaimat meetodit, et eksperimentaalselt lahendada püstitatud ülesandeid;
- 4) oskab teoreetilisi teadmisi seostada praktikas läbiviiduga;
- 5) oskab teha ja esitada katsetega saadud tulemuste põhjal järeldusi;
- 6) on arendanud enda loovust, käelist tegevust ja süsteemset mõtlemist;

Kursuse õppesisu

Keemialaboris eksperimentide läbiviimine ja tulemuste analüüsimine, ka uute praktiliste tööde väljatöötamine. Teoreetilise poole pealt tutvustatakse laboris kasutatavaid vahendeid ja töövõtteid, ohutustehnikat. Selgitatakse, kuidas teadlane laboris töötab. Õpilastele seatakse uurimisülesanded, mille saavutamiseks peavad nad koostama katseplaani ja peale laboratoorsete katsete läbiviimist esitama tulemused ja järeldused. Teemad, millel ülesanded põhinevad, jaotatakse õpilaste vahel ära. Metallide keemilised omadused - reageerimine veega, happe- ja soolalahusega. Lahuste pH määramine. Soojusefektid. Elektrolüütide lahustega toimuvad ionreaktsioonid. Keemilist tasakaalu ja kiirust mõjutavad tegurid. Gaasiliste ainete saamine ja tõestamine. Estrite saamine. Redoksreaktsioonide toimumine. Ainete kontsentratsiooni määramine tiitrimise teel. Elektrolüüs. Seebi valmistamine rasvast. Polümeermaterjali valmistamine piimast. Ainete eraldamine segust. Lihtainelise metalli saamine metalliühendist. Reaktsioonid orgaaniliste ainete lahustega. Suhkrusisalduse ja C-vitamiini määramine.

6.4. Loogika

Kursuse õpitulemused

Kursuse lõpetaja:

- 1) tunneb loogika aluseid ja oskab neid siduda tunnetusprotsessiga;
- 2) oskab eristada meenutamist, kujutlemist ja mõtlemist;
- 3) tunneb ja eristab mõtlemise erinevaid etappe ning on võimeline seda kasutama ülesannete lahendamisel;
- 4) eristab kvantitatiivseid ja kvalitatiivseid ülesandeid ning on võimeline seda oskust rakendama loogikat nõudvates õppeainetes.

Kursuse õppesisu

Loogika määratlemine ja eesmärk. Sõna „logos“ tähendus. Loogika psühholoogiline aspekt. Loogika tekkimine Vana-Kreekas ja selle tähtsamad esindajad. Loogika areng uusaegses Euroopas ning selle mõju loodusteaduste tekkele ja arengule. Matemaatiline loogika ja elektronarvutite teke. Tunnetusprotsess ja mõiste. Vaatleja üldkäsitus ja inimtegevuse vormid. Keha kultuur, kunst ja teadus. Loogika kui teaduse alus. Mõiste tekkimine läbi tunnetusprotsessi. Mõistete signeerimine ja kvantifitseerimine. Mõistete liigitamine. Individuaal- ja üldmõisted. Abstraktsed ja konkreetset mõisted. Suhtelised ja absoluutsed mõisted. Kvalitatiivsed ja kvantitatiivsed mõisted. Otsustused. Seosed

mõistete vahel. Kvalitatiivsed ja kvantitatiivsed otsustused. Induktiivne ja deduktiivne otsustuste kujundamine. Laused ja valemid. Grammatika ja algebra. Mõtlemine. Mõtlemise liigid ning nende esinemine igapäevaelus ja teaduses. Mõtlemise etapid ja mõtlemisseadused. Otsene ja kaudne järeldus. Süllogismi figuurid ja nende ümberkujundamine. Matemaatiline induksioon. Põhjuslikkus ning selle liigid ja vormid. Loodusseadused. Hüpotees. Tunnetuse mittetäielikkus ja ligikaudne üldistus. Analoogia. Loogikavead. Loogika ülesannete lahendamine.

6.5. Füüsikalised mõõtmised

Kursuse õpitulemused

Kursuse lõpetaja:

- 1) tunneb erinevaid füüsika praktilise töö läbiviimiseks vajalike tehnilisi vahendeid;
- 2) oskab koostada katseplaani ning oskab leida sobivaimat meetodit, et eksperimentaalselt lahendada püstitatud ülesandeid;
- 3) oskab teoreetilisi teadmisi seostada praktikas läbiviiduga;
- 4) oskab teha ja esitada katsetega saadud tulemuste põhjal järeldusi;
- 5) on arendanud enda loovust, käelist tegevust ja süsteemset mõtlemist.

Kursuse sisu

Mehaanika – pendli uurimine, hõõrdeteguri määramine, vedru jäikuse määramine, Newtoni teise seaduse kontrollimine. Elektriõpetus – Ohmi seaduse uurimine, eritakistuse mõõtmine, vasakukäereegli kontrollimine. Soojusõpetus – erisoojuse mõõtmine, joonpaisumisteguri mõõtmine, sulamis- ja keemistemperatuuri määramine. Optika – peegeldumis- ja murdumisseaduste kontrollimine, valguse koostise uurimine.

§ 16 3D modelleerimine

1. Õppeaine eesmärgid

Õpetusega taotletakse, et õppija:

- 1) omab ülevaadet 3D tootmisliini erinevatest sammudest;
- 2) navigeerib 3D ruumis;
- 3) modelleerib 3D objekte ja loob nende pinnalaotused;
- 4) taageldab ja tekstuurib 3D objekte;
- 5) loob 3D objekte kasutades spetsiaalset tarkvara;
- 6) omandab baasteadmised 3D modelleerimisest ja loob mängumootori jaoks tehniliselt korrektse kolmemõõtmelise tegelaskuju.

2. Õppeaine kirjeldus

Läbi mooduli suurendatakse õpilaste infotehnoloogilisi pädevusi. Valmistatakse õppijaid ette reaalarajakenduste tarvis sisendmaterjalide loomiseks ja kasutamiseks. Õpetatakse 3D tegelaskuju modelleerimist.

Tabel 17. Kursuse nimetused, maht, toimumise aeg

Kursuse nimetus	maht	klass
3D tegelaskujude modelleerimine	2 kursust	10. klass
Arvutimängu keskkonna kujundamine	2 kursust	11. klass
3D animatsioon	1 kursus	12. klass

3. Õppetegevuse kavandamine ja korraldamine

Õppetegevus toimub Tartu Kõrgema Kunstikooli arvutiklassis, kus on vajalik riist- ja tarkvara õppetöö läbiviimiseks ja õppetulemuste saavutamiseks.

Füüsiline õpikeskkond

Õpet viiakse läbi spetsiaalse sisustusega arvutiklassis, tehakse grupitöid ja õppe tegevuse läbiviimisel kasutatakse sobilikku tarkvara.

4. Hindamine

Hindamine on mitmeeristav. Kooliastme hinne kujuneb kursusehinnete alusel.

5. Aine õpitulemused

Mooduli kursuste käigus saab õpilane ülevaate 3D tootmisliini erinevatest sammudest. Suudab pärast kursuste läbimist navigeerida 3D ruumis ning modelleerida 3D objekte.

Õpilane oskab luua 3D objekte kasutades spetsiaalset tarkvara ning on omandanud baastadmised 3D modelleerimisest.

6. Õppesisu ja kursuste kavad

6.1. 3D tegelaskuju modelleerimine

Õppesisu: Tegelaskuju kavandamine. Modelleerimine. Taageldamine. Pinnalaotuse valmistamine. Tekstuurimine.

Õpitulemused:

- 1) visandab tegelaskuju;
- 2) modelleerib lähtuvalt kavandist kolmemõõtmelise tegelaskuju;
- 3) taageldab ja tekstuurib modelleeritud tegelaskuju;
- 4) loob modelleeritud tegelaskujust pinnalaotuse.

6.2. 3D animatsioon

Õppesisu: Põhimõisted ja tööriistad (10). Planeerimine (5). Eesmärgikohane animatsioon (40). Tsükliline animatsioon (15).

Õpetusega taotletakse, et õppija omandab baastadmised animatsioonist ja loob mängumootori jaoks tsüklilisi animatsioone ja animeerib tegelaskuju.

6.3. Arvutimängu keskkonna kujundamine

Õppesisu: Mängumootorite omapära (5). Kasutajaliides (5). Mudelite importimine (5)., Materjalid (5). Tegelaskuju animatsioon (15). Interaktiivsus (15). Stseeni koostamine (20).

Õpetusega taotletakse, et õppija:

Omandab baastadmised mängumootori rollist tootmisliinis ning koostab ja seadistab ühe arvutimängu keskkonna.

Õpilane impordib keskkonda mudeleid, paigutab keskkonnas elemente, seadistab mudelite animatsioone ja materjale ning loob keskkonnale interaktiivse mehaanika.

§ 17 IT-moodul

1.Õppeaine eesmärgid

- 1) Õpilane omandab programmeerimise põhitõed, -mõisted ja -oskused ning õpib neid rakendama programmide koostamisel.
- 2) Programmeerimises edasijõudnud ja süviti huvitatud õpilane omandab tarkvaraarenduse alused, töövõtted ja -vahendid ning rakendab neid tarkvaraarenduses.
- 3) Õpilane mõistab kasutajaid kaasava disainimeetodi olemust, võtteid ja vahendeid ning õpib neid rakendama konkreetse arendusprojekti puhul.
- 4) Õpilane valdab tarkvara-analüüsi ja testimise põhimõisteid, töövõtteid ja vahendeid, õpib neid rakendama nii etteantud tarkvaralahenduse testimisel kui ka enda digilahenduse arendusprojekti uurimistöös.
- 5) Õpilane mõistab digiteenuste tüüpe, komponente ja toimimist, analüüsib kasutajate käitumist, ennustab ja väldib riske süsteemi kasutamisel.
- 6) Õpilane õpib meeskonnas erineva tausta ja oskustega kaasõpilastega koostöös teostama digilahenduse arendusprojekti, mis lahendab konkreetse sihtrühma teatud praktilist probleemi või vajadust. Meeskonnatöös osalemine arendab õpilase suhtlus- ja koostööoskuseid praktilise kogemuse kaudu.

2. Õppeaine kirjeldus

IT-moodul annab igale õpilasele võimaluse arendada oma IT-oskusi huvidest lähtuvalt ning rakendada neid praktilises tegevuses. Omandatakse head erialased informaatikateadmised ja - oskused, mis valmistavad õpilasi ette karjääriks info- ja kommunikatsioonitehnoloogiaga (IKT) seonduvatel erialadel või ka lihtsalt nutikamaks tehnoloogiauuenduste rakendajaks IKT-ga kaudsemalt seotud ametites. IT-mooduli lõputööna loovad õpilased reaalseks kasutamiseks digilahenduse näiteks nutitelefon- või veebirakendus, nutikodu lahendus, tarkvara, riistvara prototüüp, vms.

Tabel 18. Kursuste nimetused, maht ja toimumise aeg

Kursuste nimetused	Maht	Klass
Programmeerimine	1 kursus	10. klass
Kasutajakeskne disain ja prototüüpimine	1 kursus	10. klass
Tarkvaraarendus	1 kursus	11. klass
Tarkvara analüüs ja testimine	1 kursus	11. klass
Digiteenused	1 kursus	12. klass

3. Õppetegevuse kavandamine ja korraldamine

- 1) Õppetegevuste kavandamisel ja korraldamisel olulisel kohal nüüdisaegse õpikäsituse järgimine, et toetada õpilaste koostöö- ja enesejuhtimisoskusi.
- 2) Õpetaja rakendab kursuse teemade õpetamisel metoodikaid, mis soosivad koostööpõhist lähenemist.
- 3) IT-mooduli kursused lähtuvad põhimõttest, et igas tunnis omandatud teoreetilisi teadmisi kinnistatakse loovate praktiliste ülesannete lahendamiseega.
- 4) Õpilased kaardistavad, jagavad ja teevad nii iseseisvalt kui meeskonnas (klassis, kodus) tööd, mis on hindamise aluseks.
- 5) Õpetaja annab õpilaste katsetuste ja edaspidise õppeprotsessi kohta pidevalt tagasisidet, soovitusi ja juhiseid.
- 6) Õpet toetab elektroonsete õppematerjalide komplekt: teooria, harjutused, näited, lingid jm.
- 7) Hindamise aluseks on õpilaste iseseisvalt (kas klassis või kodus) tehtud tööd.

Füüsiline õpikeskkond

Õpikeskkond ei pea piirduma vaid klassiruumiga, sõltuvalt projekti teemadest võib tunde läbi viia teemat puudutavas keskkonnas, sihtgruppi külastades või rollimänge läbides. Vastavalt võimalusele kasutada ära paikkondlikke ressursse. Internetiühenduse, projektori, kõlarite, kõrvaklappidega klassiruum, kus on soovitatavalt võimalik laudu, toole ümber paigutada. Vajadusel isikliku sülearvuti või nutiseadme kasutamise võimalus; rühmatööt tehnikaid toetavad töövahendid ja -materjalid. Multimeedia salvestus- ja töötlusvahendid ning printeri kasutamise võimalus.

4. Hindamine

Hindamisel lähtutakse KJPG õppekava üldosast. IT mooduli õpitulemusi hinnatakse jooksvalt õpiülesannete põhjal ning kokkuvõtvalt kursuse lõpus. Iseseisev juhendatud õppimine moodustab 20% aine mahust. Õpiülesanded võivad olla tehtud kas üksi- või rühmatööna. Hindamiskriteeriumid on kirjeldatud kooli õppekavas.

Hindamisel kasutatakse tagasiside andmiseks kujundavat hindamist. Kursusehinde „arvestatud“ saab õpilane juhul, kui ta on sooritanud kõik kursuse olulistest õppeülesannetest hindele „arvestatud“.

5. Aine õpitulemused

- 1) Õpilane on saanud programmeerimise algoskused.
- 2) Õpilane on omandanud tarkvaraarenduse alused, töövõtted ja -vahendid ning rakendab neid tarkvaraarenduses.
- 3) Õpilane mõistab kasutajaid kaasava disainimeetodi olemust ja olulisust.
- 4) Õpilane valdab tarkvara-analüüsi ja testimise põhimõisteid, töövõtteid ja vahendeid

- 5) Õpilane tunneb digiteenuste tüüpe, komponente ja toimimist, oskab analüüsida kasutajate käitumist, ennustada ja vältida riske süsteemi kasutamisel.
- 6) Õpilane tunneb digilahenduse arendusprojekti elutsükli ja iga etapi olulisemaid tegevusi ja oskab meeskonnatööna läbi viia digilahenduse arendusprojekti.

6. Õppesisu ja kursuste kavad

6.1. Programmeerimine

Kursuse lühikirjeldus

Paljud inimesed kasutavad igapäevaselt erinevat tarkvara, et õppida, töötada või sisustada vaba aega. Sageli ei mõelda sellele, kuidas tarkvara täpsemalt töötab ning millise ülesehitusega see on. Tööpõhimõtete täpsem tundmine võimaldab rakendusi paremini kasutada ning uuendustega kergemini kohaneda. Selleks, et tarkvaraga seonduvat sügavamalt mõista, on kasulik omada programmeerimisega seotud teadmisi ja oskusi. Programmeerimise oskus on vajalik ka tehnoloogiliste lahenduste arendamiseks ja kohandamiseks vastavalt oma soovidele. Eelnevat kokkupuudet programmeerimisega ei eeldata. Kursusel tutvustatakse programmeerimise lähtealuseid ja põhimõisteid, mis on aluseks kursuse käigus arendavate programmeerimisoskuste kujunemisele. Olulisel kohal on mõtlemise ja üldpädevuste (sh digipädevused, matemaatika-, loodusteaduste- ning tehnoloogiaalase pädevus) arendamine, rakendades õppemeetodeid ja -materjale, mis on ülesehitatud nii, et need oleks igapäevaelulised ja lõimitud teiste õppeainetega. Kursus põhineb ühel konkreettsel professionaalsel programmeerimiskeelel (nt Python). Õpilased saavad programmeerimise algoskused.

Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Õpilane omandab programmeerimise põhitõed, -mõisted ja -oskused ning õpib neid rakendama programmide koostamisel.

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) kirjeldab ja kasutab programmi elemente (muutuja, tsükel, funktsioon jne) ühes programmeerimiskeeles;
- 2) analüüsib probleeme, mille lahendamiseks piisab kursusel käsitletavast materjalist, ning valib probleemi lahendamiseks sobiva algoritmi;
- 3) loob algoritmi põhjal töötava programmi;
- 4) testib loodud programmi tööd, leiab ja parandab puudused;
- 5) analüüsib etteantud programmikoodi ilma seda käivitamata.

Õppesisu: Programm. Andmetüübid (arvud, sõned, tõeväärtused). Muutujad. Loogilised avaldised. Tingimuslause. Tsükel. Sõned. Järjend (massiiv). Alamprogrammid, funktsioon. Andmevahetus

Õppetegevus

Kursusel „Programmeerimine“ rakendatakse omandatud teoreetilisi teadmisi praktiliste programmeerimise ülesannete lahendamisel. Seejuures on õppetegevuste kavandamisel ja korraldamisel olulisel kohal nüüdisaegse õpikäsituse järgimine, et toetada õpilaste koostöö- ja enesejuhtimisoskusi.

6.2. Kasutajakeskne disain ja prototüüpimine

Kursuse lühikirjeldus

Kursuse eesmärk on arendada disainmõtlemist, mis on vajalik kiiresti arenevates valdkondades (sh infotehnoloogia, meedia, logistika, meelelahutus), kus erialased teadmised aeguvad suhteliselt ruttu. Uute teadmiste loomisel on eduteguriteks erinevate kasutajarühmade kaasamine arendusprotsessi juba selle algfaasis, paindlikud arendusmeetodid, kiire prototüüpimine ja prototüüpide testimine kasutajatelt tagasiside saamiseks kõigis projekti etappides. Kursuse käigus luuakse kahe- kuni neljaliikmelises tiimis digilahenduse prototüüp. Alternatiivina tarkvaralahendusele võib kursusel prototüüpida ka virtuaal- või liitreaalsuse, geoinfosüsteemi, asjade interneti või robotika lahendusi, aga ka mittedigitaalseid või osaliselt digitaalseid teenuseid (nt kooolitus-, nõustamis-, tugiteenused).

Õppe- ja kasvatusesmärgid

Õpilane mõistab kasutajaid kaasava disainimeetodi olemust, võtteid ja vahendeid ning õpib neid rakendama konkreetse arendusprojekti puhul.

Õpitulemused õpilase jaoks

- 1) Kirjeldab disainiprotsessi ülesehitust, komponente, nõudeid ja edutegureid.
- 2) Selgitab interaktiivse ja kasutajaid kaasava disainimeetodi eeliseid ja puudusi.
- 3) Kavandab, viib läbi ja dokumenteerib kasutajaid kaasava disainisessiooni.
- 4) Analüüsib kogutud kvantitatiivseid ja kvalitatiivseid andmeid, sõnastab vajadused.
- 5) Disainib koostöös teistega tarkvararakenduse paberprototüübi ja interaktiivse prototüübi.
- 6) Valideerib kasutajatega loodud prototüüpi, esitleb tulemusi.
- 7) Analüüsib prototüübi kasutajakogemust etteantud meetodeid kasutades.
- 8) Hindab enesearengut ja enda panust meeskonnaliikmena.

Õppesisu

- 1) Olemasolevate või sarnaste keskkondade/rakenduste kaardistamine käsitletavas probleemvaldkonnas.
- 2) Arendatava lahenduse vajaduste ja väärtuste kaardistamine, eesmärgi sõnastamine.
- 3) Persoonade ja neil põhinevate kasutus-stsenaariumide loomine, valideerimine.
- 4) Disainiartefaktid: mõistekaardid, eskiisid, piltstsenaariumid, mudelid, ekraanivaated.
- 5) Paberprototüüpimine, interaktiivsete prototüüpide koostamise teenused.

- 6) Prototüübi kasutajakogemuse analüüs intervjuu ja valjustimõtleamise tehnika abil.
- 7) Meeskonnatöö ja enda panuse hindamine arendusprojekti.

Õppetegevus

Kursus lähtub põhimõttest, et igas tunnis omandatud teoreetilisi teadmisi kinnistatakse loovate praktiliste ülesannete lahendamise teel. Õpilased kaardistavad, jagavad ja teevad nii iseseisvalt kui meeskonnas (klassis, kodus) tööd, mis on hindamise aluseks. Õpetaja juhendab, annab soovitusi ja tagasisidestab õpilaste iseseisvat ja meeskonnatööd praktilise ülesande lahendamise käigus ja selle valmimise järel. Õppe käigus valmiv disain (keskkond, rakendus) või prototüüp jälgendab võimalikult palju persooni(de)st lähtuvaid vajadusi (praktilisi, meelelahutuslikke vmt), mistõttu on oluline õpilase vahetu osalemine.

6.3. Tarkvaraarendus

Kursuse lühikirjeldus

Kursuse „Tarkvaraarendus“ valimise eelduseks on kursuse „Programmeerimine“ varasem läbimine. Kursuse käigus loob õpilane tarkvararakenduse prototüübi.

Kursusel käsitletakse tarkvara loomise erinevaid etappe, mille käigus loob õpilane endale huvipakkuvat ülesannet lahendava rakenduse prototüübi. Tarkvararakendused võivad olla erinevat laadi. Õpilane tutvub lähemalt nende vahenditega, mis on olulised tema rakenduse seisukohalt (spetsiaalsed moodulid vms).

Kursusel/kursuse kaudu süvendatakse ka programmeerimise põhimõistetega seotud teadmisi ja oskusi, mis ei pruugi konkreetse loodava tarkvaralahendusega otseselt seotud olla. Näiteks käsitletakse erinevaid andmestruktuure (sh kahemõõtmelisi) ning kahekordset tsükli. Põgusalt tutvutakse rekursiooniga.

Kursus põhineb ühel konkreetset programmeerimiskeelel, mis on tarkvara-arenduses kasutusel (nt Python). Kasutatakse sama programmeerimiskeelt, mis kursusel „Programmeerimine“.

Õppe- ja kasvatusesmärgid

Programmeerimises edasijõudnud ja süviti huvitatud õpilane omandab tarkvaraarenduse alused, töövõtted ja -vahendid ning rakendab neid tarkvaraarenduses.

Õpilase õpitulemused

- 1) Kirjeldab ja kasutab programmi elemente (andmestruktuurid, kahekordne tsükkel, rekursioon jne) ühes programmeerimiskeeles.
- 2) Analüüsib programmikoodi ilma seda käivitamata.
- 3) Analüüsib ülesannet, mille lahendamiseks tarkvararakendust hakkab looma ning valib selleks sobiva algoritmi. Samuti analüüsib ülesannet, mille lahendamiseks valib sobiva algoritmi ja tulemusena loob tarkvararakenduse.

- 4) Loob koostöös teistega tarkvararakenduse toimiva prototüübi, mis lahendab etteantud ülesande.
- 5) Loob tarkvararakenduse prototüübi jaoks vajalikud lisad (nt sobiva struktuuriga andmebaas, liidestumine seadmetega vms).
- 6) Kohandab tarkvararakenduse kasutajaliidest.
- 7) Leiab lähtekoodist vead, silub lähtekoodi.
- 8) Haldab koostöös teistega programmeerija tööülesandeid ja lähtekoodi versioonihalduse keskkonnas.

Õppesisu

Ülevaade rakenduse loomise etappidest nii tarkvaraarenduse üldises plaanis kui kursusel loodava rakenduse jaoks: soovituslikud mudelid; testimine, silumine jms:

- 1) tarkvararakenduse prototüübi loomine järkjärgult;
- 2) andmevahetus failidega;
- 3) lihtne statistiline andmetöötlus;
- 4) kahemõõtmelised andmestruktuurid;
- 5) kahekordne tsükkel;
- 6) rekursioon.

Õppetegevus

Kursus „Tarkvaraarendus“ rakendatakse omandatud teoreetilisi teadmisi praktiliste programmeerimisülesannete lahendamisel. Õppetöö kavandamisel ja korraldamisel on olulisel kohal nüüdisaegse õpikäsituse järgmine, et toetada õpilaste koostöö- ja enesejuhtimisega seotud oskusi.

6.4. Tarkvara analüüs ja testimine

Kursuse lühikirjeldus

Kursus keskendub analüütilistele meetoditele tarkvara arenduse ja testimise kontekstis, et toetada uurimuslike oskuste arengut ja digilahenduse arendusprojekti teostamist gümnaasiumi uurimistööna. Kursus tutvustab praktiliste tegevuste kaudu tarkvara analüütiku ja testija ameti olemust. Kursuse käigus otsitakse vastuseid järgmistele küsimustele: mida tähendab kvaliteet tarkvaras ning IT-valdkonnas? Kuidas kirjeldada kvaliteeti arendajale ja testijale viisil, mis on üheselt arusaadav? Kuidas parandada kvaliteeti ja hoida selle kõrget taset projekti jooksul?

Kuidas mõõta kvaliteeti ehk põhitõed testimisest: testimise erinevad liigid ning vastutus. Mis on testimine ja selle põhiprintsiibid? Miks on testimine vajalik? Milline on testimise põhiprotsess, meetodid ja millist rolli mängib selles psühholoogia?

Traditsioonilise tarkvara-arenduse (veebiteenused, nutirakendused) asemel võib kursusel kasutada analüüsi ja testimise objektina ka riistvara- (nt asjade internet, robotika, automaatika) ja digimeedialahendusi (nt virtuaal- ja liitreaalsus, sotsiaalmeedia).

Õppe- ja kasvatusesmärgid

Õpilane valdab tarkvara-analüüsi ja testimise põhimõisteid, töövõtteid ja vahendeid, õpib neid rakendama nii etteantud tarkvaralahenduse testimisel kui ka enda digilahenduse arendusprojekti uurimistöös.

Õpilase õpitulemused

- 1) Kasutab tarkvara analüüsi ja testimise käigus korrektset oskussõnavara.
- 2) Analüüsib olemasolevate/konkureerivate tarkvaralahenduste puudusi antud valdkonnas.
- 3) Teostab tarkvara nõuete analüüsi, sõnastab selle põhjal tarkvara funktsionaalsed ja mittefunktsionaalsed arendusnõuded.
- 4) Planeerib tarkvaraprojekti testimise protsessi ja osalejate rollid.
- 5) Sõnastab eesmärgi, uurimisprobleemi ja uurimisküsimused tarkvara analüüsi ja testimise kontekstis, koostab testiidee ja testilood.
- 6) Testib tarkvara konkreetse meetodikaga, kogudes kvalitatiivseid ja kvantitatiivseid andmeid, analüüsib ja visualiseerib kogutud andmeid arvutiga.
- 7) Dokumenteerib ja esitleb testimise tulemusi uurimistöö vormis, kirjeldab ja järgib testimise dokumentatsiooni koostamise põhimõtteid.

Õppesisu

- 1) Tarkvara kvaliteet: toode/teenus, nõuded ja protsessid.
- 2) Tarkvara analüüs ja testimine, nende liigid ja etapid.
- 3) Nõuete analüüs, funktsionaalsed ja mittefunktsionaalsed nõuded.
- 4) Testimismeetodid: staatilised vs. dünaamilised, musta ja valge kasti meetodid.
- 5) Testimise tasandid: ühiku, integratsiooni, süsteemi testimine.
- 6) Testimise tüübid: funktsionaalne, eksperthinnangul põhinev, mittefunktsionaalne.
- 7) Testimisandmete kogumine, töötlemine ja visualiseerimine.
- 8) Testidokumentatsiooni ja uurimisaruande koostamine.

Õppetegevus

Kursus on üles ehitatud 3-4 elust võetud näidisjuhtumi käsitlemisele, mida analüüsitakse ja testitakse etappide kaupa protsessi käigus. Lühikesele sissejuhatavale teoreetilisele osale järgneb rühmatööna teostatud praktiline õpitegevus, mille käigus õpilased analüüsivad antud tarkvara sihtrühma vajadusi ja olemasolevaid/konkureerivaid lahendusi, sõnastavad funktsionaalsed ja mittefunktsionaalsed nõuded, kavandavad ja viivad etteantud andmestiku ja meetodite abil läbi testimisprotsessi. Kursuse lõpus valmib igal rühmal testimisdokumentatsioon ja sellel põhinev uurimisaruanne.

6.5. Digiteenused

Kursuse lühikirjeldus

Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (IKT) tormiline areng on märkimisväärselt mõjutanud ja muutnud ühiskonna toimimist. IKT võimaldab kasutada (info)süsteeme senisest efektiivsemalt, pakkuda kvaliteetsemat teenust ning saavutada paremaid

tulemusi. Teisalt sunnib andmete elektrooniliseks muutumine pöörama kasvavat tähelepanu informatsiooni, andmete ja nendega kaasnevate riskide juhtimisele.

Valdav osa kaasaegsetest teenustest koosneb inimeste, protsesside ja tehnoloogia kombinatsioonist. See tähendab, et e-teenuste juhtimine toob kokku mitu keerukat valdkonda ning teenuste arendamisel ja haldamisel tuleb võrdselt tähelepanu pöörata kõigile osadele. E-teenuse toimimise eest vastutaja peab aru saama organisatsiooni kultuurist ja laiemast taustsüsteemist, inimeste oskustest, suhtumisest ja käitumisest, valdama protsessijuhtimise põhitõdesid ja ärianalüüsi tehnikaid (nii kliendi töö- kui IT-haldusprotsessid) ning mõistma ka IKT-taristu ülesehitust ja infoturbe olulisust. IKT kasutamine ei tohi olla eesmärk ise, vaid see on siiski vahend ja kanal e-teenuse pakkumiseks.

Ka õppeprotsesside läbiviimist ja korraldust ning kogu haridussüsteemi igapäevast tööd ja juhtimist toetavad erinevad e-teenused (sh äpid, rakendused, seadmed, taristu). Iga teenus peab olema eesmärgipärane ja kasutatav, st toetama kasutaja tööprotsessi ja olema kättesaadav kokkulepitud ajal. Teenus on väärtuslik kasutajale juhul, kui mõlemad tingimused on täidetud.

Arvestades, et kasutajate ootused teenustele ajas ja tingimustes muutuvad, siis on teenustele omane ja vajalik järjepidev muutmine ja paremaks tegemine. Sihtgrupi vajadustele vastamiseks tuleb teenuseid nii arendada, käimas hoida (hallata) kui ka majutada. Teenuse arendamine vastutab teenuse, infosüsteemi või rakenduse (tarkvara) loomise või muutmise eest, haldamine tähendab eelkõige vajaliku riistvara ja rakenduste hooldamist ning kasutajate murede lahendamist (kasutajatugi).

Õppe- ja kasvatusesmärgid

Õpilane mõistab digiteenuste tüüpe, komponente ja toimimist, analüüsib kasutajate käitumist, ennustab ja väldib riske süsteemi kasutamisel.

Õpilase õpitulemused

- 1) Oskab nimetada digiteenuseid erinevate eluvaldkondade kodanikele (sh õpilastele).
- 2) Oskab kirjeldada valitud digiteenuse toimimist, osi ja funktsionaalsusi.
- 3) Oskab võrrelda kahte erinevat riigi/kohaliku infosüsteemi kasutamishuult ja dokumentatsiooni, toob välja sarnasused ja erinevused.
- 4) Oskab analüüsida enda käitumist noortele suunatud digiteenuse kasutajana.
- 5) Oskab märgata, hinnata ja vältida turvariske digiteenuste kasutamisel ja arendamisel.
- 6) Oskab võrrelda kahe erineva idufirma (startupi) elutsükli: uurib välja, kuidas nad alustasid, arenesid, milline on nende maine, kellele nad oma teenused suunavad jne.
- 7) Oskab põhjendada tehtud tehnoloogilisi valikuid ja samme loodud projektis nii süsteemi, tehnoloogia, seadmete jms turvalisuse kui ka praktilisuse vaatenurgast (ettevõtja, arendaja, projektijuht, kasutaja/klient).

Õppesisu

- 1) E-riik, e-identiteet ja riiklikud digiteenused Eestis.
- 2) Õpilasi enim mõjutavad avalikud e-teenused Eestis, kohalikus omavalitsuses ja koolis.
- 3) Iduettevõtted Eestis ja maailmas. IKT alused (infosüsteemi arhitektuur), olulised koosvõime ja toimimise printsiibid (X-tee, once-only printsiip, koostalitusvõime, turvalisus, avaandmed jne).
- 4) Teenuste juhtimise tsükkel: strateegia, disain, juurutamine, käitamine, parendamine.
- 5) Digiteenuseid puudutavad seadused ja regulatsioonid (GDPR, isikuandmete kaitse seadus, EIDAS, teenuslepped).
- 6) Digiteenuste arendamine: arendusprojekti algatamine, planeerimine, teostamine, juurutamine.
- 7) Digiteenuste riskide liigid, nende hindamine ja vältimine.
- 8) Küberturvalisus digiteenuste kontekstis. Intsidentide haldus, infoturve (andmete käideldavus, terviklus ja salastatus; ISKE; andmete omanik ja tema ülesanded).

Õppetegevus

Õpitakse teooria ja praktikumide vormis. Õpet toetab elektroonsete õppematerjalide komplekt: teooria, harjutused, näited, lingid jm. Teooria kinnistamine toimub kodus ja koolis läbi praktiliste ülesannete, mida lahendatakse iseseisvalt või meeskonnas. Hindamise aluseks on valminud praktilised ülesanded. Õpilase ülesanne on seostada teooriat reaalse elu näidetega. Õpetaja juhendab, annab soovitusi ja tagasisidestab õpilaste tegevust ülesannete lahendamise ajal ning selle valmimise järel.

§ 18 Teatrimoodul

1. Õppeaine eesmärgid

Teatrimooduliga taotletakse, et:

- 1) õpilasel tekib huvi teatri, selle ajaloo ja tänapäeva vastu;
- 2) õpilane on tutvunud erinevate ametitega teatris (stsenograaf, inspitsient, grimeeriija, kostümeerija, valguskunstnik, valgustaja, helilooja, helitehnik, lavameister, lavastaja, näitleja) ning edasiõppimise võimalustega antud valdkonnas;
- 3) õpilasel on ettekujutus teatri suhtest ühiskonnaga, publikuga, vaatajaga;
- 4) praktilise tegevuse kaudu õppiija arendab mõtlemist, tähelepanu, kirja- ja väljendusoskust, loovust ja iseseisva ning meeskonnatöö- oskusi;
- 5) õpilane on arendanud esinemis- ja eneseväljendusoskust;
- 6) õpilane väärtustab võimet ja oskust ise praktikas midagi luua ning hindab kriitiliselt oma töö lahendi läbimõeldust, korrektsust ning praktilisust;

2. Õppeaine kirjeldus

Teatrimooduli eesmärk on anda ülevaade teatri olemusest. Suur rõhk on õpilaste omavahelisel koostööl ja enda jaoks niši leidmisel. Õpet toetavad käigud teatrisse ning kohtumised filmi ja teatriga seotud inimestega.

Teatrimooduli õppekavas on suur rõhk õpilaste loovusel ja rühmatööl. Omandatakse põhiteadmised teatri ajaloost ja tänapäevast, selle mõjust vaatajale ja ühiskonnale. Saadakse ülevaade lavastuse valmimise protsessist. Arendatakse oskust avalikult esineda.

Mooduli õpilastega käiakse teatris ja võimalusel vaadatakse ka proove. Võimalus on saada kogemusi filminäitlejana õpilASFilmides. Teatrimoodul ühendab inimesi, kes on loovad ja tahavad oma loovust publikuga jagada. See annab võimaluse olla osa teatrimooduli õpilaste ühisest loost, kas laval või lava taga.

Tabel 20. Kursuste nimetused, maht ja toimumise aeg

Kursuse nimetus	Maht	klass
Sissejuhatus teatrisse	1 kursus	10. klass
Praktika	3 kursust	10. ja 11. klass
Teatrist kriitilise pilguga	1 kursus	12. klass

3. Õppetegevuse kavandamine ja korraldamine

Mooduli õppetegevus toimub olenevalt kursusest loengu või praktilise töö vormis.

Õpet kavandades ja korraldades:

- 1) lähtutakse õppekava alusväärtustest, üldpädevustest, õppeaine eesmärkidest, õppesisust ja oodatavatest õpitulemustest ning toetatakse lõimingut teiste õppeainete ja läbivate teemadega;
- 2) arvestatakse õpilaste erinevaid õpistiile, et toetada õpilaste kujunemist aktiivseteks ja iseseisvateks õppijateks ning loovateks ja kriitiliselt mõtlevateks isiksusteks;
- 3) kasutatakse mitmekesist õpikeskkonda - õppekäigud teatritesse, muuseumidesse, aga võimalusel ka telekanalitesse, raadiotesse, meediaväljaannetesse, stuudiosse, jne;
- 4) teostatakse erinevaid praktilisi loovtöid nii individuaalsete kui ka rühmatöödena;
- 5) kasutatakse diferentseeritud õpiülesandeid, mille sisu ja raskusaste toetavad individualiseeritud käsitlust ning suurendavad õpimotivatsiooni.

Õppetegevuse kavandamisel teeb õpetaja koostöös õpilastega valikuid õppesisu käsitlemises ja võimaluse korral arvestatakse õpilaste ettepanekutega õppetöö kavandamisel selleks, et taotletavad õpitulemused oleksid saavutatud ning üld- ja valdkondlikud pädevused kujundatud.

Füüsiline õpikeskkond

Õppetöö toimub ruumis, kus saab vastavalt tunni vajadusele paigutada mööblit ümber individuaalseks või rühmatööks, improviseerimiseks, proovide tegemiseks, videomaterjali vaatamiseks, individuaalseks või rühmas etlemiseks. Vajadusel kasutatakse ka aulat, auditooriumit, peegli- ja matisaali.

Kursuste käigus kasutatakse õppematerjalidena õpetajate endi loodud tööülesandeid ja jaotusmaterjale, vaadatakse etendusi nii videos kui ka tehakse teatrikülastusi.

4. Hindamine

Õpitulemusi hinnates lähtutakse KJPG hindamisjuhendist. Mooduli koondhindamisel saab õpilane iga kursuse kokkuvõtva hinde alusel mooduli lõpus ka kooliastmehinde. Kursuse jooksul tehtud töid hinnatakse mitmeeristavalt. Hindamise eesmärk on anda õpilasele motiveerivat tagasisidet ja arendada eneseanalüüsi oskust. Hindamise objekt on tööprotsess ja lõpptulemus. Hinnatakse tehnilisi oskusi, töö teostamist ning õpilase arengut töö käigus eneseanalüüsi baasil. Õpilane osaleb hindamises oma arengu jälgimise kui ka valikute ja arvamuste põhjendamise kaudu. Hindamisel kasutatakse tagasiside andmiseks kujundavat hindamist. Kursusehinde „arvestatud“ saab õpilane juhul, kui ta on sooritanud vähemalt 75% kursuse olulistest õpiülesannetest hindele „arvestatud“. 20% õppetööst toimub iseseisva juhendatud õppetöö vormis.

5. Aine õpitulemused

Õpilane:

- 1) omab üldpilti teatrist - selle ajaloost ja tänapäevast ning rollist ühiskonnas;
- 2) väärtustab loovust ja mitmekülgset läbimõeldud tegevusi, oskab kasutada omandatud teoreetilisi teadmisi praktikas;

- 3) oskab loogiliselt ja argumenteeritult arutleda erinevate eluliste, kirjanduslike, filmi- ja teatrilaste teemade üle;
- 4) on võimeline töötama meeskonnas ühise eesmärgi nimel; oskab enda tööd eesmärgistada, planeerida ja tulemusi analüüsida ja põhjendada;
- 5) omab selget ettekujutust loomingulise tegevuse eri aspektidest ning etappidest, oskab analüüsida oma praktilisi kogemusi sellega seoses; tema oskus protsesse planeerida ja juhtida on kasvanud.
- 6) suhtub töösse vastutustundlikult, lugupidavalt ning on sisemiselt motiveeritud elukestvaks õppeks.

6. Õppesisu ja kursuste kavad

6.1. Sissejuhatus teatrisse

Kursuse õppe-eesmärgid

- 1) Anda ülevaade teatri algtõdedest ja teatriajaloost.
- 2) Luua huvi erinevate žanrite vastu.
- 3) Tutvustada nii Eesti kui ka välismaiste näitlejate ja lavastajate loomingut.

Kursuse sisu

Kursus on teoreetiline ja annab võimaluse heita pilgu lava taha - mis juhtub enne, kui etendust laval näha saab? Räägitakse erinevatest žanritest, teatri ajaloost ning Eesti ja maailma teatrilukku läinud lavastustest. Uuritakse lähemalt, mida näitlejad ja lavastajad enda töö kohta on rääkinud ja kirjutanud. Vaadatakse ja analüüsitakse erinevaid etendusi ja etteasteid.

Kursuse lõpul õpilane:

- 1) on saanud ülevaate tähtsamatest teatrisündmustest Eestis ja välismaal;
- 2) on lähemalt tutvunud vähemalt ühe näitleja (lavastaja vm teatritegelase) elulooga ning tutvustanud seda teistele;
- 3) alustab portfoolioga, kuhu teooriale lisab hiljem praktikat ja teatrikülastusi analüüsid.

6.2. Praktika

Kursuse õppe-eesmärgid

- 1) Tõsta õpilaste enesetõhusust, loomingulisust ja meeskonnatööd läbi draamaharjutuste.
- 2) Anda võimalus panna ennast proovile ja arendada eneseväljendust.
- 3) Toetada kõne ja väljendusoskuse arengut, õpetada kasutama kõne- ja hääletehnikat.
- 4) Luua võimalus eneseväljenduse arendamiseks.
- 5) Tutvustada lavalise esinemise ja liikumise põhitõdesid, jagada teadmisi dramatiseeringu ja deklamatsiooni kohta.

- 6) Suhtlus partneriga, oskus töötada meeskonnas.
- 7) Oskus analüüsida teksti, oma tegevust ja rolli meeskonnas.

Kursuse sisu

- 1) Mäng. Impro- ja draamaharjutused. Tabelau, helimaastikud ning teised keskkonna ja pildi loomise tehnikad. Protsessidraama.
- 2) Roll. Rollilahendused. Emotsioonide tekitamine ja edasi andmine läbi erinevate tehnikate.
- 3) Lugu. Dramatiseerimine. Lugude leidmine. Lavateksti loomine.
- 4) Lava. Esinemine. Teksti edasiandmise võimalused. Teksti sõnumi edastamine. Deklamatsioon. Kõnetehnilised võtted. Hääli ja intonatsioon.

Kursuse lõpul õpilane:

- 1) on omandanud lavalise esinemise põhitõed ja saanud lavakogemuse;
- 2) on praktiseerinud lühivormilise lavateose loomist: dramatiseerinud luule- või proosateksti;
- 3) on osalenud aktiivselt ühises loomeprotsessis, oskab hinnata oma võimeid ja võtta vastutust oma panuse eest ühisloomingusse;
- 4) oskab teha meeskonnatööd töötades individuaalselt ja rühmas täites oma rolli.

6.3. Teatrist kriitilise pilguga

Kursuse eesmärgid

- 1) Noore teatripubliku kasvatamine.
- 2) Kriitilise vaateleja ning mõtleja kujundamine.
- 3) Dramaatika kui ühe kirjanduse põhiliigi võimaluste ning variantide tutvustamine.

Kursuse sisu

- 1) Teatrikriitika kui lavastust tutvustav ja analüüsiv kriitika. Vormid: essee, arvustus, ülevaade, intervjuu, mulje. Kriitika funktsioonid ja suundumused.
- 2) Nõuanded teatrikriitikule. Teatrikriitikat avaldavad väljaanded ja autorid.
- 3) Etendus on dialoog lava ja publiku vahel. Üks võimalus oma hääli publiku seast kuuldavaks teha, on kirjutada teatriarvustus. Arvustus peegeldab nii nähtud etendust (mis oli laval) kui ka arvustuse autorit (mis just kõnetas ja kuidas).

Kursuse lõpul õpilane:

- 1) on tutvunud erinevate teatrialaste uurimustega;
- 2) võtnud osa ühest teatriteemaliste kirjutiste võistlusest või kirjutanud ise uurimuse (võimalus esitada UPTna);
- 3) tunneb arvustuse kirjutamise tehnikaid;
- 4) mõistab teatrikriitika olemust ning teab selle esindajaid.

§ 19 Meedia

1. Õppeaine eesmärgid

Meedia mooduliga taotletakse, et õpilane:

- 1) omab tavalisest põhjalikumalt ettekujutust erinevate massimeedia vormide kujunemise ajaloost ja toimetamismehhanismidest;
- 2) oskab ennast eri meedialiikide kaudu väljendada;
- 3) on teadlik ja kriitiline meediatarbija;
- 4) lähtub oma tegevuses meediaeetika põhimõtetest;
- 5) oskab eristada faktilist ja kujutlusmaailma;
- 6) saab aru, kes on meedia taga;
- 7) oskab näha läbi enamlevinud manipuleerimisvõtteid;
- 8) oskab teha tekstikriitilist analüüsi;
- 9) oskab koostada meediatekste - uudis, olemuslugu, juhtkiri, intervjuu, reportaaž;
- 10) mõistab avaliku ruumi reguleerimise vajalikkust ning tunneb selle võimalusi;
- 11) väärtustab eetilisust ja demokraatlikke põhiväärtusi avalikus suhtluses;
- 12) mõistab meedia õigusliku regulatsiooni probleeme.

2. Õppeaine kirjeldus

Meedia loomise ja toimimise mõistmine ei ole üksnes ühiskonnas ja tööturul tulemusliku tegutsemise eeldus, vaid toimetulekuoskus. Mooduli eesmärgiks on õpilasi julgustada avastama enda jaoks meedia kompleksust ja mitmekesisust erineva meelelahutuse ja huvi pakkuvate teemade uurimisel, kujundada õpilastest teadlikud meediatarbijad, kes on võimelised enda jaoks vajalikku informatsiooni otsima-leidma ning seda analüüsima, interpreteerima või ise meediasisu looma, mõistma selle loomisprotsesse ja meediasisu konstrueeritust.

Meedia- ja filmikunsti mooduli õppekavas on suur rõhk õpilaste praktilistel loovtööde (intervjuude, uudiste, reportaažide, lühifilmide jms tegemine) ja rühmatööl. Omandatakse põhiteadmised audiovisuaalse meedia olemusest ja mõjust vaatajale, kuulajale ning tarbijale. Saadakse ülevaade filmitootmise protsessist ning omandatakse põhiteadmised operaatoritööst ja montaažist

Võimalusi lõiminguks, üldpädevuste arengu toetamiseks ja läbivate teemade käsitlemiseks

Meediamooduli kaudu toetatakse üldpädevuste arengut, käsitletakse läbivaid teemasid ning kasutatakse valdkonnaülese lõimingu võimalusi.

Tabel 20. Kursuste nimetused, maht ja toimumise aeg

Kursuse nimetus	Maht	klass
Meedia olemus	1 kursus	10. klass
Televisioon ja audiovisuaalne meedia	1 kursus	10. klass
Film ja audiovisuaalne meedia	1 kursus	11. klass
Trükiajakirjandus ja reklaam	1 kursus	11.klass
Meedia- ja filmipraktika	1 kursus	12. klass

3. Õppetegevuse kavandamine ja korraldamine

Õpet kavandades ja korraldades:

- 1) lähtutakse õppekava alusväärtustest, üldpädevustest, õppeaine eesmärkidest, õppesisust;
- 2) ja oodatavatest õpitulemustest ning toetatakse lõimingut teiste õppeainete ja läbivate teemadega;
- 3) võimaldatakse õppida üksi ja rühmas, kasutades mitmekesist ja tänapäevast õppemetoodikat ning arvestades õpilaste erinevaid õpistiile, et toetada õpilaste kujunemist aktiivseteks ja iseseisvateks õppijateks ning loovateks ja kriitiliselt mõtlevateks isiksusteks;
- 4) kasutatakse mitmekesist õpikeskkonda: loodus- ja linnakeskkond, arvutiklass, virtuaalkeskkond jne;
- 5) õppekäigud telekanalitesse, raadiotesse, meediaväljaannetesse, teatritesse, muuseumidesse, stuudiosse, jne;
- 6) teostatakse erinevaid praktilisi loovtöid nii individuaalsete kui ka rühmatöödena;
- 7) teemakohase info leidmiseks ja esitlemiseks rakendatakse nii traditsioonilisi kui ka
- 8) info- ja kommunikatsioonitehnoloogial põhinevaid õpikeskkondi, õppematerjale ja töövahendeid;
- 9) kasutatakse diferentseeritud õppeülesandeid, mille sisu ja raskusaste toetavad individualiseeritud käsitlust ning suurendavad õpimotivatsiooni.

Õppetegevuse kavandamisel on õpetajal võimalus koostöös õpilastega teha valikuid õppesisu käsitlemises ja võimaluse korral arvestatakse õpilaste ettepanekutega õppetöö

kavandamisel selleks, et taotletavad õpitulemused oleksid saavutatud ning üld- ja valdkondlikud pädevused kujundatud.

Õppetöös kombineeritakse loengud ja praktilised tööd ning rakendatakse iseseisva õppetöö vormi. Iseseisev õpe moodustab 20% kursuse mahust ja toimub õpetaja juhendamisel. Iseseisev juhendatud õpe on otseselt seotud õpitavaga, eesmärgiks on õpilase õpipädevuste ning analüüsi- ja eneseväljendusvõime ja iseseisva töö planeerimise oskuse arendamine.

Füüsiline õpikeskkond

Valdav osa õpet korraldatakse klassis, kus saab rühmatöö tegemiseks mööblit ümber paigutada, on internetiühendus ning audiovisuaalse meedia õppevahendite kasutamise võimalus (video-ja fotokaamerad, mikrofoni, DATA-projektor, arvutid ja vajalikud arvutiprogrammid vastavalt ainekavale).

Õpet seotakse igapäevaeluga, õpet ja õppekäike viiakse läbi väljaspool klassiruumi (õppekäigud filmistuudiotesse, meedia agentuuridesse jne) ning korraldatakse laagreid vähemalt kaks korda õppeaasta jooksul.

4. Hindamine

Õpitulemusi hinnates lähtutakse KJPG hindamisjuhendist. Õpitulemuste kontrolli ja hindamise eesmärk on saada ülevaade õpitulemuste saavutatusest ja õpilase individuaalsest arengust ning kasutada saadud teavet õppe tulemuslikumaks kavandamiseks. Hinnatakse nii teadmisi ja nende rakendamise oskust kui ka üldpädevuste saavutatust, sh õpioskusi suuliste vastuste (esituste), praktiliste tööde ning praktiliste tegevuste alusel, arvestades õpilase teadmiste ja oskuste vastavust ainekava taotletavatele õpitulemustele.

Kontrollitakse ja hinnatakse õpilase teoreetilisi teadmisi, informatsiooni leidmist ja situatsioonide lahendamist. Hinnatakse praktiliste tööde täitmise oskusi, loovust ülesannete lahendamisel.

20% kursuse mahust moodustavad iseseisva õppetöö ülesanded, mille sooritamist hinnatakse lähtuvalt püstitatud ülesande eesmärkidest. Õpetaja tagasisidestab õpilase iseseisva õppimise tulemusi ning arvestab neid kokkuvõtval hindamisel kas olulise õppeülesande osana või iseseisva hindena.

Õpitulemusi hinnatakse sõnaliste hinnangute ja numbriliste hinnetega. Hindamisjuhend on esitatud Stuudiumis õppeaine info all.

5. Õppesisu, õpitulemused ja kursuste kavad

5.1. Meedia olemus

Kursuse õpitulemused ja kursuse õppesisu

Sissejuhatus meediakursusesse. Algteadmised meediast ja sellega seotud valdkondadest. Meedia roll ühiskonnas. Ajakirjandus kui meedialiik. Raadio ja ringhääling. Televisioon ja telesaated. Uusmeedia või internet. Intervjuu, reportaaž. Reporteritöö.

Õpilane:

- 1) tunneb erinevaid meediakanaleid, trükimeedia, raadio, televisiooni ja elektroonilise meedia erijooni;
- 2) õpib nägema seoseid meedia osade vahel, meedia funktsioneerimise põhjusi ja tagajärgi;
- 3) on omandanud esmased teadmised intervjuude, uudiste ja reportaažide ülesehitusest, koostamisest, lavastamisest;
- 4) oskab suhelda ajakirjanikuga: teab oma õigusi ja kohustusi meedia suhtes;
- 5) oskab kasutada elektroonilist meediat: kommenteerida Internetis olevat teavet ja seda ise internetti üles seada.

5.2. Televisioon ja audiovisuaalne meedia

Kursuse õpitulemused ja kursuse õppesisu

Sissejuhatus operaatoritöö alustesse. Algteadmised operaatoritöö valdkondadest. Filmikompositsioon. Operaatoritöö oskused. Videotehnika. Ülevaade Eesti kommertsteleturust. Eratelevisiooni programmimajanduse taust. Telemajanduse olulisemad mõjutajad. Programmi planeerimine. Eratelevisiooni programmi päritolu. Teletootmine Eestis.

Õpilane:

- 1) tunneb operaatoritöö algteadmisi ja oskab neid kasutada operaatoritöös;
- 2) oskab mõtestada oma telekavaatamiskogemust, nähes programmi ka kui meediaturgu ja äriareeni;
- 3) omab arusaama kommertstelevisiooni programmi loomise põhimõtetest ja tingimustest, millele programm peab ärieesmärkide täitmiseks vastama;
- 4) oskab näha teleprogrammi taha: mõistab programmi tootmise, hankimise, päritolu, kulude jm seotud küsimusi;
- 5) omab ülevaadet Eesti teletootmisturust ja mõistab selle rolli erakanalite programmis;
- 6) oskab näha telekavas erinevaid saatekava koostamise põhimõtteid ja mõistab nende rakendamise vajadust;
- 7) omab ülevaadet teleturu dualistlikust loomusest ehk mõistab telereitingu kesket rolli eratelevisiooni toimimisel ning saab aru reklaamimüügi toimimisest ja olulisusest kommertstelevisiooni kasumlikuks funktsioneerimiseks.

5.3. Film ja audiovisuaalne meedia

Kursuse õpitulemused ja kursuse õppesisu

Filmirežii alused. Algteadmised filmirežiist ja sellega seotud valdkondadest. Filmiliigid. Režii. Dokumentaalfilmi režii. Lühimängufilmi režii. Produtsenditöö. Filmi produtseerimine. Filmitootmise alused. Filmitootmise tehnoloogiad. Dokumentaalfilmi projekti arendus. Filmianalüüs. Filmimontaaž. Filmi-ja videomontaaži alused. Lähifilmi montaaž. Erinevad montaaži formaadid. Montaaž televisioonis ja reklaamis. Montaaži tulemuse analüüs. Filmivalgustus. Helioperaatori töö. Helimontaaž kui looming.

Õpilane:

- 1) teab, mis on filmi dramaturgia;
- 2) on omandanud esmased teadmised dokumentaalfilmi ja lühimängufilmi režii koostamisest;
- 3) oskab hinnata oma võimeid ja vastutust töötades filmigrupi liikmena;
- 4) oskab kriitiliselt analüüsida filmi ja sellega seonduvaid protsesse;
- 5) tunneb ja oskab kasutada filmimisel erinevaid valgustusvõtteid ja valgustusefekte;
- 6) oskab teha meeskonnatööd režissööri ja teiste filmigrupi liikmetega.

5.4. Trükiajakirjandus ja reklaam

Kursuse õpitulemused ja kursuse õppesisu

Reklaami mõiste. Reklaami liigid. Reklaamistrateegiad. Reklaamteksti keel ja struktuur. Reklaami usaldusvärsus. Reklaami reguleerimine. Reklaami tarbimine. Fotograafia põhitõed. Vektor- ja pikselgraafika. Ajalehe kujundamine (tekstimaterjali kujundamine, pildimaterjali kujundamine, Infoploki kujundamine). teeb vahet vektor- ja pikselgraafikal ning oskab neid õigesti kasutada.

Õpilane:

- 1) teab ja oskab kasutada fotograafia põhimõisteid;
- 2) oskab vaadata ja analüüsida fotosid, illustratsioone, teabegraafikat;
- 3) saab aru, milliste vahenditega lehte kujundatakse ja küljendatakse;
- 4) tunneb lehekujunduse üldprintsiipe;
- 5) teab reklaami olemust ja tema kohta meedias;
- 6) tunneb reklaamiteksti keelt ja struktuuri ning oskab hinnata reklaami usaldusväärsust.

5.5. Meedia- ja filmipraktika

Kursuse õpitulemused ja kursuse õppesisu

Kooliteleviseiooni Kuu TV saadete tegemisel osalemine. Telereportaažid, intervjuu õpilasega, intervjuu õpetajaga, intervjuu mõne tuntud inimesega, uudiste koostamine, saadete juhtimine, monteerimine. Muusikavideo, humoorikate sketšide tegemine, erinevad lühifilmid.

Õpilane:

- 1) oskab koostada uudiseid ja viia läbi intervjuusid;
- 2) oskab monteerida uudiseid;
- 3) oskab teostada stsenaariumina lühimängufilmi projekte;
- 4) omab algteadmisi mängufilmi ja dokumentaalfilmi monteerimiseks;
- 5) oskab leida ja monteerida katteplaane ning neid kasutada montaažis;
- 6) oskab hinnata oma võimeid ja vastutust töötades tele- või filmimeeskonnas;
- 7) oskab teha meeskonnatööd töötades rühmas.

§ 20 Filmikunst

1. Õppeaine eesmärgid

Mooduliga taotletakse, et õppijad:

- 1) mõistaksid, milles seisneb filmi eripära ja mis seda teistest kunstiliikidest eristab;
- 2) teaksid, et filme toodetakse ja tarbitakse nii kollektiivselt ja koostöös kui ka isiklikult ja individuaalselt;
- 3) suhestuksid filmiga isiklikult nii kriitilisest, esteetilisest, emotsionaalsest, kultuurilisest kui ka kreatiivsest ehk loomingulisest vaatepunktist;
- 4) vaataksid harjumuspäraselt laiahaardelist filmivalikut;
- 5) saaksid teadlikuks filmi sotsiaalsest ja ajaloolisest kontekstist;
- 6) oleksid võimelised mõistma erinevaid viise, kuidas filmikunsti kogeda, avastada ja selle kohta juurde õppida.

2. Õppeaine kirjeldus

Moodulis käsitletakse erinevaid filmide liike, analüüsitakse filme ning tutvutakse ja tehakse praktikas läbi kõik filmide loomise peamised etapid: stsenaristika, režii, filmivõtted ning montaaž (heli- ja videotöötlus).

Võimalusi lõiminguks, üldpädevuste arengu toetamiseks ja läbivate teemade käsitlemiseks

Mooduli kaudu toetatakse üldpädevuste arengut, käsitletakse läbivaid teemasid ning kasutatakse valdkonnaülese lõimingu võimalusi vastavalt kooli eripärale ja kooli õppekavas sätestatule.

Tabel 21. Kursuste nimetused, maht ja toimumise aeg

Kursuse nimetus	Maht	klass
Sissejuhatus filmikunst	1 kursus	10. klass
Filmitehnika	1 kursus	10. klass
Heli ja videotöötlus	1 kursus	11. klass
Kuidas vaadata filmi?	1 kursus	11.klass
Filmipraktika	1 kursus	12. klass

3. Õppetegevuste kavandamine ja korraldamine

Õpet kavandades ja korraldades:

- 1) lähtutakse õppekava alusväärtustest, üldpädevustest, õppeaine eesmärkidest, õppesisust;
- 2) ja oodatavatest õpitulemustest ning toetatakse lõimingut teiste õppeainete ja läbivate teemadega;
- 3) võimaldatakse õppida üksi ja rühmas, kasutades mitmekesisist ja tänapäevast õppemetoodikat ning arvestades õpilaste erinevaid õpistiile, et toetada õpilaste kujunemist aktiivseteks ja iseseisvateks õppijateks ning loovateks ja kriitiliselt mõtlevateks isiksusteks;
- 4) kasutatakse mitmekesisist õpikeskkonda: loodus- ja linnakeskkond, arvutiklass, virtuaalkeskond jne;
- 5) õppekäigud telekanalitesse, raadiotesse, meediaväljaannetesse, teatritesse, muuseumidesse, stuudiosse, jne;
- 6) teostatakse erinevaid praktilisi loovtöid nii individuaalsete kui ka rühmatöödena;
- 7) teemakohase info leidmiseks ja esitlemiseks rakendatakse nii traditsioonilisi kui ka info- ja kommunikatsioonitehnoloogial põhinevaid õpikeskkondi, õppematerjale ja töövahendeid;
- 8) kasutatakse diferentseeritud õppeülesandeid, mille sisu ja raskusaste toetavad individualiseeritud käsitlust ning suurendavad õpimotivatsiooni.

Õppetöös kombineeritakse loengud ja praktilised tööd ning rakendatakse iseseisva õppetöö vormi. Iseseisev õpe moodustab 20% kursuse mahust ja toimub õpetaja juhendamisel. Iseseisev juhendatud õpe on otseselt seotud õpitavaga, eesmärgiks on õpilase õpipädevuste ning analüüsi- ja eneseväljendusvõime ja iseseisva töö planeerimise oskuse arendamine.

Füüsiline õpikeskkond

Valdav osa õpet toimub klassis, kus saab rühmatöö tegemiseks mööblit ümber paigutada, on internetiühendus ning audiovisuaalse meedia õppevahendite kasutamise võimalus (video-ja fotokaamerad, mikrofoniid, DATA-projektor, arvutid ja vajalikud arvutiprogrammid vastavalt ainekavale).

Õpet seotakse igapäevaeluga, viiakse läbi õpet ja õppekäike väljaspool klassiruumi (õppekäigud filmistuudiosse, meedia agentuuridesse jne) ning korraldatakse laagreid vähemalt kaks korda õppeaasta jooksul.

4. Hindamine

Õpitulemusi hinnates lähtutakse KJPG hindamisjuhendist. Õpitulemuste kontrolli ja hindamise eesmärk on saada ülevaade õpitulemuste saavutatusest ja õpilase individuaalsest arengust ning kasutada saadud teavet õppe tulemuslikumaks kavandamiseks. Hinnatakse nii teadmisi ja nende rakendamise oskust kui ka üldpädevuste saavutatust, sh õpioskusi suuliste vastuste (esituste), praktiliste tööde ning praktiliste tegevuste alusel, arvestades õpilase teadmiste ja oskuste vastavust ainekava taotletavatele õpitulemustele.

Kontrollitakse ja hinnatakse õpilase teoreetilisi teadmisi, informatsiooni leidmist ja situatsioonide lahendamist. Hinnatakse praktiliste tööde täitmise oskusi, loovust ülesannete lahendamisel.

20% kursuse mahust moodustavad iseseisva õppetöö ülesanded, mille sooritamist hinnatakse lähtuvalt püstitatud ülesande eesmärkidest. Õpetaja tagasisidestab õpilase iseseisva õppimise tulemusi ning arvestab neid kokkuvõtval hindamisel kas olulise õppeülesande osana või iseseisva hindena.

Õpitulemusi hinnatakse sõnaliste hinnangute ja numbriliste hinnetega. Hindamisjuhend on esitatud Stuudiumis õppeaine info all.

5. Õppesisu, õpitulemused ja kursuste kavad

5.1. Sissejuhatus filmikunsti

Kursuse õpitulemused

- 1) Film on kunstilise väljenduse vahend, mis põhineb aja ja ruumi suhtel. Järjestikuste liikuvate piltide ja helide esitamise eri viisid teevad võimalikuks eri tähendused. Iga kaader ja iga heli annab panuse filmi üldisesse tähendusse.
- 2) Film on kommunikatsioonivahend.
- 3) Filmikeele peamised väljendusparameetrid (kaadriavalik, kaameranurk, kaamera liikumine, ajapõhised struktuurid jms) on otseselt seotud filmitehnoloogiaga ja film on loominguliselt kasutatud “tehniliste parameetrite” väljendusjõu tulemus.
- 4) Linastamiskeskond määrab filmivaatamisprotsessi: olenevalt linastamiskeskonnast võib sama film anda erineva kogemuse.

Õppesisu

Filmi lugu, filmi väljendus, filmi kommunikatsioon, audiovisuaalse tähenduse loomine, otsene kogemus versus audiovisuaalselt vahendatud kogemus, tehnilised koodid ja tavad, kultuurilised koodid ja tavad, filmi esteetika, filmiliik, filmižanrid, filmi linastamine.

5.2. Filmitehnika

Kursuse õpitulemused

- 1) Teha ideed kohasel viisil teistele kättesaadavaks, et alustada mis tahes loomeprotsessi.
- 2) On teadlikud väljenduslikest ja loomingulistest valikutest ning vaatepunktidest, luues pilte, helisid ja monteeritud filmilõike.
- 3) Kasutada mitmesuguseid tehnilise tootmise vahendeid, tunda tootmise põhialuseid ja olla teadlik tehnilistest teguritest. Olla kursis, kes vastutab millise osa eest (režissöör, operaator, valgustajad jms), ning teada, kuidas neid juhendada ja mida nõuda, jõudmaks kõige tõhusama tulemuseni.
- 4) Filmi vaadates need valikud ära tunda ja nende üle arutleda.
- 5) Tunda ja teostada filmitootmise eri etappe ja tootmismeeskonna eri rolle.
- 6) Levitada oma tööd mitmesuguses meediakontekstis.

Õppesisu

Filmitegemine, oskused, protsess, tehnilised valikud, väljenduslikud valikud, väljendamine, pilt, heli, koostöö, filmi aktiivne vastuvõtmine, filmitootmise rollid.

Eksperimenteeritakse eri kaamerate ja objektiividega, uuritakse, millised on kasutatava seadme tehnilised võimalused, ning õpitakse esteetika ja masinate vahelisi seoseid. See kehtib ka mikrofoni ja pildi ja heli monteerimise riist- ja tarkvara kohta.

5.3. Heli ja videotöötlus

Kursuse õpitulemused

- 1)Montaažitehnilised baastadmised ja -oskused.
- 2)Adobe Premiere Pro montaažisüsteemi kasutamine baastasemel.
- 3)Süsteemselt ja sihipäraselt töötamine suuremahulise projekti monteerimisel.
- 4)Helisalvestuse ja -töötluse baastadmised ja -oskused.

Õppesisu

Kursuse jooksul omandatakse montaažiprogrammi Adobe Premiere Pro ja Adobe Audition töövõtted baastasemel ja saadakse esmane ülevaade Adobe Creative Cloud

loomeprogrammidest. Kursuse käigus õpitakse olulisemaid video- ja helimontaaži reegleid ning tutvutakse sellega, kuidas montaaž on seotud filmisisuga. Läbi praktiliste harjutuste omandatakse monteerimise ja helisalvestuse põhitõed.

5.4. Kuidas vaadata filmi

Õpilaste õpitulemused

- 1)Määratleda ja hinnata filmitegemise kõigi vormide elemente ning mõista ja väärtustada filmitegijate valikuid. Suuta hõlmata mõned neist valikutest oma töösse, olla võimeline neid selgitama ja näitama, et mõistetakse nende mõju.
- 2)Näha, kuidas film peegeldab kultuurilisi väärtusi ja tausta, võttes arvesse filmi tegemise konteksti, teemakäsitlust ning eriomast esteetikat. Suuta analüüsida ka nende sarnasusi ja erinevusi.
- 3)Näidata üles võimet vastata filmile mitmel viisil (kõnes, kirjas, visuaalses vormis).
- 4)Interpreteerida filmi tähendust ning määratleda, millised on selle filmi suhted teiste kultuuriviidetega ja päriselu kogemustega.
- 5)Hinnata mitmesuguseid filme, sealhulgas tänapäevaseid, uusi ja klassikalisi näiteid, kasutades asjakohast sõnavara ja väljendeid.
- 6)Jagada ja põhjendada oma arvamusi, olles samas avatud teiste arvamustele, ideedele ja vaatekohtadele.

Õppesisu

Kriitiline mõtlemine, aktiivne osalemine, põhjendatud hinnang, interpretatsioon, osalus, suhted, vaatlus, peegeldus, küsimus, analüüs, emotsionaalne mõistmine, dialektiline protsess, ideede jagamine, arutlus, võrdlus, esteetiline hinnang, kriteeriumid, hindamine.

5.5. Filmipraktika

Kursuse õpitulemused

- 1)osaleda filmitegemises kui rekursiivses protsessis, mis nõuab kriitilist mõtlemist, emotsionaalset mõistmist, esteetilist tundlikkust, nautimist, aktiivset kaasatust, koostööd ning oskust oma ideid esitleda ja põhjendada;
- 2)mõistma ja teostama filmiproduktiooni erinevaid etappe ning produktioonimeeskonnas leiduvaid rolle;

- 3) teavad filmikunsti peamisi nüüdisaegseid tehnoloogilisi vahendeid ja töövõtteid ning oskavad neid iseseisvalt kasutada;
- 4) tegema oma ideed kõigile sobival viisil kättesaadavaks, et loomeprotsess saaks alata.

Õppesisu

Lüüakse kaasa meeskondlikus filmiprojektis ning õpitakse ära tundma, millise panuse õpilane andis ja millist naudingut kogemus pakkus.

Õppijad vormistavad oma projekti põhjal eri osad, nagu lühikokkuvõtte (treatment), stsenaarium, loojoonis, panevad paika võttegraafiku, võttekava ja üldise projektikava.

§ 21 Sisekaitseõpe

1. Õppeaine eesmärgid

Õpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) kujuneb aktiivseks ja vastutustundlikuks kogukonna- ja ühiskonnaliikmeks, kes mõistab ühiskonna toimimise põhimõtteid ja mehhanisme ning kodanikualgatuse tähtsust, tunneb riigi sisekaitse traditsioone ja arengusuundi, osaleb poliitiliste ning majanduslike otsuste tegemisel;
- 2) mõistab sisekaitse valdkonna seotust laiapindse riigikaitsega ning erinevate ühiskonnaelu valdkondadega ja ühiskonna turvalisusega;
- 3) seostab üldinimlikke ja ühiskondlikke väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid sisekaitse valdkonna ametkondade põhiväärtuste ja eetiliste põhimõtetega ning oskab neist lähtudes teha esmaseid eetilisi valikuid;
- 4) väärtustab sisekaitse valdkonna põhilisi elukutseid ning vabatahtlikku sisekaitsetegevust abipolitseiniku, vabatahtliku päästja, vabatahtliku merepäästja ja abidemineerijana;
- 5) mõtestab oma karjääriplaneerimist ning haridustee valikuid ja analüüsib enda võimalikke sisekaitse valdkonna karjäärivalikuid;
- 6) on omandanud esmased lihtsamad pääste, politsei ja piirivalve põhitööde võtted ja esmaabioskused ning oskab käituda kriisiolukordades.

2. Õppeaine kirjeldus

Sisekaitseõpe on valikõppeaine, mis koosneb erinevatest kursustest. Ühe kursuse maht on 35 akadeemilist tundi.

Valikõppeainesse kuuluvad järgmised teoreetilised ja praktilised kursused:

- 1) Pääste ja elanikkonnakaitse üldkursus - 10. klass;
- 2) Päästesündmuste lahendamine - 10. klass;
- 3) Pääste õppelaager - 10. klass;
- 4) Vanglateenistus - 10. klass;
- 5) Politsei ja piirivalve üldkursus - 11. klass;
- 6) Politsei - 11. klass;
- 7) Politsei ja piirivalve õppelaager - 11. klass;
- 8) Maksunud ja toll - 11. klass;
- 9) Riigikaitselaager - 11. klass;
- 10) Piirivalve - 12. klass.

Justiitsministeeriumi vanglate osakond kui kompetentsikeskus, kokkuleppel ka teistes piirkondades. Praktilistele harjutustele, sh laagrisse pääsemise eeldus on teoreetilise kursuse vastava osa läbimine ja iseseisva töö tähtjaks esitamine.

Valikõppeaine sooritamise kohta väljastab Sisekaitseakadeemia õpilasele tunnistuse järgmistel juhtudel:

- 1) läbitud on kolm päästekursust ning neli politsei- ja piirivalvekursust;
- 2) läbitud on neli politsei- ja piirivalvekursust;
- 3) läbitud on kolm päästekursust.

Võimalusi lõiminguks, üldpädevuste arengu toetamiseks ja läbivate teemade käsitlemiseks

Sisekaitseõpe on multidistsiplinaarne õppeaine, mille koosseisus olevatel kursustel on kokkupuutepunkte mitmesse ainevaldkonda kuuluva õppeainega, eelkõige:

- 1) eesti keele;
- 2) matemaatika;
- 3) loodusainete (bioloogia, geograafia, sh loodusgeograafia, keemia, füüsika);
- 4) sotsiaalainete (ajalugu, ühiskonnaõpetus, inimeseõpetus, geograafia, sh inimgeograafia);
- 5) kehalise kasvatuse;
- 6) riigikaitsega.

3. Õppetegevuste kavandamine ja korraldamine

Õpet kavandades ja korraldades:

- 1) lähtutakse KJPG õppekava alusväärtustest ja üldpädevustest ning toetatakse lõimingut teiste õppeainete ja läbivate teemadega;
- 2) võimaldatakse õppida üksi ja koos teistega (üksi-, paaris- ja rühmatööd), et toetada õpilaste kujunemist aktiivseteks ja iseseisvateks õppijateks ning loovateks ja kriitiliselt mõtlevateks isiksusteks;
- 3) kasutatakse erinevaid õppeülesandeid, mille sisu ja raskusaste toetavad õppijakeskset käsitlust ning suurendavad õpimotivatsiooni;
- 4) rakendatakse IKT-l põhinevaid õppematerjale ja -vahendeid;
- 5) laiendatakse õpikeskkonda väljapoole kooli füüsilist keskkonda: muuseumid, näitused, raamatukogud, õppekäigud vara- ja isikukaitsega seotud organisatsioonidesse ning siseturvalisuse ametkondadesse jms;
- 6) kasutatakse erinevaid õppemeetodeid, sh aktiivõpet: paaris- ja rühmatöö, vestlus, diskussioon, väitlus, arutelu, seminar, projektõpe; skeemi, plaani, tabeli koostamine; praktiline ja uurimistöö; infootsing teabeallikatest ning infoanalüüs, referaadi ja ettekande koostamine, esitlemine IKT vahendeid kasutades;

allikaanalüüs (dokument, tekst, statistika jms), töö erinevate e-riigi vahenditega (riigiportaal, e-teenused, teabepäring, õigusaktid internetis) ja kaardiga;

- 7) korraldatakse õpe laagris praktiliste oskuste ja meeskonnatöö harjutamiseks.

Füüsiline õpikeskkond

Õppe jaoks on vaja:

- 1) klassiruumi või auditooriume, mida on võimalik rühmatööde tegemiseks ümber kujundada, sh mööblit ümber paigutada, kus on internetiühendus ja audiovisuaalse tehnika kasutamise võimalus;
- 2) spordiväljakut;
- 3) võimlat ja matisaali vahetu sunni ja turvataktika tundide pidamiseks;
- 4) politseiasutuse ruume, mis on kohandatud erivahendite, relvade ja sidevahendite koolituse korraldamiseks;
- 5) päästeasutuse territooriumi praktiliste tundide läbiviimiseks.

4. Hindamine

Sisekaitseõppe kursuse õpitulemusi hinnates lähtutakse KJPG õppekava üldosast. Õpilase teadmisi ja oskusi võrreldakse õppe aluseks olevas õppekavas toodud oodatavate tulemustega. Ainealaseid teadmisi ja oskusi võib hinnata nii õppe käigus kui ka pärast õppeteema lõppu.

Mooduli koondhindamisel kasutatakse hinnanguid „arvestatud” ja „mittearvestatud”.

Õpitulemusi hinnatakse ainekursuse või selle osade arvestamisena, mille puhul positiivne tulemus on „arvestatud” ja negatiivne tulemus on „mittearvestatud”. 20% õppest toimub juhendatud iseseisva õppena, mida hinnatakse ja võetakse arvesse kursuse kokkuvõtval hindamisel.

Kui soorituste hindamisel kasutatakse punktiarvestust ja õpetaja ei ole andnud teada teisiti, siis on vähemalt 51% maksimaalselt võimalikust punktiarvust saavutanud õpilase tulemuse hinnang „arvestatud”. Kui saavutatud on vähem kui 51% maksimaalselt võimalikust punktisummast, on hinnang „mittearvestatud”, sest õpilasel puudub miinimumteadmiste või -oskuste tase.

5. Õppesisu, õpitulemused ja kursuste kavad

5.1. Pääste ja elanikkonnakaitse üldkursus

Õpitulemused

Kursuse läbinud õpilane:

- 1) teab laiapindse riigikaitse käsitust;
- 2) teab sisekaitse rolli laiapindses riigikaitstes;

- 3) teab päästeasutuste ajalugu ja tegevuse eesmärgid, Päästeameti struktuuri, teenuseid, põhiväärtusi ning vabatahtliku päästja tegevust;
- 4) mõistab Päästeameti tegevuste vajalikkust ühiskonnas;
- 5) hindab keskkonna tule-, vee- ja koduohutust;
- 6) arutleb päästealaga seotud hädaolukordade teema üle ja seob neid oma kodukoha riskidega;
- 7) teab peamisi esmaabi võtteid;
- 8) teab päästetehnikat ja -varustust ning päästja kaitsevarustust.

Õppesisu

Laiapindse riigikaitse käsitus (1 tund). Alateemad: riigikaitse lai käsitus; sisekaitse roll laiapindses riigikaitstes.

Teema õpiväljundid, kus õpilane:

- 1) teab laiapindse riigikaitse käsitust;
- 2) teab sisekaitse rolli laiapindses riigikaitstes.

Õpiväljundite hindamise kriteeriumid, kus õpilane:

- 1) selgitab, mida mõeldakse riigikaitse laia käsituse all;
- 2) toob näiteid laiapindse riigikaitse seostest pääste valdkonnaga;
- 3) teab, kuidas tema saab panustada laiapindsesse riigikaitmesse.

Päästeasutused (10 tundi). Alateemad: tuletõrje ja päästeala ajalugu; Päästeameti missioon, visioon ja põhiväärtused ning toimimine; Häirekeskuse missioon, visioon ja põhiväärtused; vabatahtlikud päästjad; rahvusvahelised päästetööd, Eesti päästemeeskond; hädaabiteadete menetlemise üldised põhimõtted

Teema õpiväljundid, kus õpilane:

- 1) teab päästeasutusi, nende ajalugu, ülesandeid ja eesmärgid;
- 2) teab vabatahtliku päästja tegevusvaldkondi;
- 3) teab rahvusvaheliste päästetööde valdkondi.

Õpiväljundite hindamise kriteeriumid, kus õpilane:

- 1) teab pääste ajalugu ja päästeasutuste ülesandeid - teab elukoha piirkonna; päästekomando ja vabatahtliku tuletõrje lugu;
- 2) teab Päästeameti missiooni, väärtusi, visiooni ja pikaajalisi eesmärgid;
- 3) kirjeldab Päästeameti struktuuri, eristades administratiivset ja operatiivteenistuslikku poolt, ning nimetab teenuste kujunemise põhimõtteid;
- 4) teab vabatahtlikuks päästjaks saamise tingimusi;
- 5) nimetab vabatahtlike päästjate tegevusvaldkondi;
- 6) teab rahvusvaheliste päästetööde ja Eesti päästemeeskonna tegevusvaldkondi;

- 7) teab Häirekeskuse peamisi ülesandeid;
- 8) teab, kuidas teha hädaabikõnet Eestis ja Euroopas - teab hädaabiteadete menetlemise üldiseid põhimõtteid.

Ohutus ja ennetustöö (16 tundi). Alateemad: päästeala ennetustöö põhimõtted; tuleohutus (sh elektriohutus, küttekolded); veeohutus; koduohutus; pommi- ja plahvatusohud; CBRN-ohud; elanikkonnakaitse eesmärk ja meetmed; riski- ja kriisikommunikatsioon; hädaolukorrad; elutähtsate teenuste toimepidevus; kodukoha riskid ja nende maandamine; evakuatsioon.

Teema õpiväljundid, õpilane:

- 1) teab päästeala ennetustöö valdkondade üldist korraldust ja põhimõtteid;
- 2) hindab keskkonna tule-, vee- ja koduohutust;
- 3) teab CBRN-i tähendust ja valdkonnaga seotud ohte;
- 4) teab demineerimisega seotud ennetustegevusi;
- 5) teab elanikkonnakaitse eesmärki ja meetmeid;
- 6) teab toimuda võivaid suurõnnetusi (hädaolukordi), kuidas nendeks valmistuda ja nende korral käituda;
- 7) teab riski- ja kriisikommunikatsiooni vajalikkust;
- 8) arutleb kodukoha riskide ja nende maandamise võimaluste üle;
- 9) teab evakueerimise põhitõdesid.

Õpiväljundite hindamise kriteeriumid, kus õpilane:

- 1) kirjeldab ennetusvaldkonna eesmärgi ja töö põhisuundi ning oskab tuua näiteid ennetustöö kohta;
- 2) kirjeldab tuleohutusega seotud ennetusvaldkonna põhitõdesid, oskab märgata ohtlikke olukordi ja luua seoseid igapäevaeluga ning teab, kuidas tuleõnnetuse korral käituda;
- 3) kirjeldab veeohutusega seotud ennetusvaldkonna põhitõdesid, oskab märgata ohtlikke olukordi ja luua seoseid igapäevaeluga ning teab, kuidas veeõnnetuse korral käituda;
- 4) kirjeldab kodukeskkonnas toimunud vigastustega seotud ohtusid ja teab nende ennetamise võimalusi;
- 5) kirjeldab peamisi CBRN-ohte ja teab esmaseid ohutusnõudeid
- 6) kirjeldab lahingumoon ohtudega seotud ennetustegevusi - kirjeldab elanikkonnakaitse eesmärki;
- 7) nimetab elanikkonnakaitse meetmeid;
- 8) kirjeldab riski- ja kriisikommunikatsiooni vajalikkust;
- 9) nimetab Eestis toimuda võivaid suurõnnetusi (hädaolukordi) ning arutleb nende näitel oma kodukoha riskide ja nende maandamise võimaluste üle;
- 10) nimetab kodus võetavaid ennetavaid meetmeid, et olla valmis pikemaajaliseks elutähtsa teenuse katkestuseks - kirjeldab käitumist evakueerimise korral.

Elupäästev esmaabi (4 tundi). Alateemad: kannatanu esmane ülevaatus, abi kutsumine; abiandja ja kannatanu riskide hindamine ning nakatumise vältimine; ABC

ja selle rakendamine; elustamine (täiskasvanu ja laps); erinevate traumade käsitlemine; eluohtliku verejooksu peatamine ja šokk; kannatanu mahajahtumise vältimine; mürgistuste, söövituste ja põletuste käsitlemine; säästlik kannatanu liigutamine

Teema õpiväljundid, kus õpilane:

- 1) teeb kannatanu esmast ülevaatus, hinnates elutähtsaid parameetreid;
- 2) kasutab baaselustamise ja elupäästva esmaabi võtteid;
- 3) rakendab lisavigastusi mitteteketavaid (seljaaju säästvaid) kannatanu liigutamise võtteid, kasutades vajaduse korral abivahendeid.

Õpiväljundite hindamise kriteeriumid, kus õpilane:

- 1) hindab eluohtliku seisundi raskust õigesti;
- 2) annab esmaabi ja elustab õigesti;
- 3) tagab enda ohutuse ning tervise kaitse, kasutades nakkusohu vältimiseks vastavaid isikukaitsevahendeid ja järgides tööohutusnõudeid;
- 4) kohtleb ja transpordib kannatanut ilma lisavigastusi tekitamata.

Päästetehnika ja -varustus (4 tundi). Alateemad: päästja kaitseriietus; päästja kaitseriietusse riietumise harjutus; suruõhuhingamisaparaadi tööpõhimõtte tutvustus; suruõhuhingamisaparaadi lülitumise harjutus; pääste autotehnika liigid; tuletõrjearmatuur, joatorud, vahtkustutusseadmed, tuletõrjevoolikud, käsitöövahendid; tuletõrjeredeliid; siseõlemismootoriga töövahendid; elektrilised töövahendid; pneumaatilised ja hüdraulilised töövahendid; praktilised harjutused riiklikus või vabatahtlikus päästekomandos

Teema õpiväljundid, kus õpilane teab päästja kaitsevarustuse omadusi, päästetehnikat ja -varustust ning nende kasutusvõimalusi.

Õpiväljundite hindamise kriteeriumid, kus õpilane:

- 1) teab päästja kaitsevarustuse kasutamise eesmärki ja nõudeid - selgitab kaasuse näitel päästja kaitsevarustuse ohutut kasutamist;
- 2) teab pääste autotehnika liike ja rakendusvõimalusi ning põhiauto ülesehitust ja varustust.

Teemakohane õppekirjandus

- 1) Julgeolekupoliitika alused (vastu võetud 2023)
- 2) Päästevõrgustiku strateegia aastani 2025
- 3) Riigikaitse arengukava 2022–2031
- 4) Siseturvalisuse arengukava 2020–2030
- 5) Häirekeskuse koduleht
- 6) Mürgistusteabekeskuse koduleht
- 7) Päästeameti koduleht
- 8) Päästeliidu koduleht

- 9) Siseministeeriumi koduleht
- 10) Terviseameti koduleht (nakkushaigused ja keemiarelvade keelustamise konventsioon)
- 11) Hädaolukorra seadus
- 12) Päästeseadus
- 13) Elanikkonnakaitse kontseptsioon (2018). Riigikantselei, Siseministeerium
- 14) Käitumisjuhised kriisiolukordadeks: www.olevalmis.ee
- 15) Päästeamet 25. Meie lugu (2017). Päästeamet (leitav Digarist)
- 16) A. Talvari (2010). Massihävitusrelvad ja nende kasutamine tänapäeval. Sisekaitseakadeemia (leitav Digiriulist)
- 17) G. Teder (2018). Veeohutus. Elford Press (leitav Digarist)
- 18) I. Šarin, M. Soontalu (2015). Suitsu ja põlemisgaaside eemaldamine tulekahjudel. Sisekaitseakadeemia (leitav Digiriulist)
- 19) K. Luht (2014). Tule- ja uppumisõnnetuste ennetus. Sisekaitseakadeemia (leitav Digiriulist)
- 20) K. Luht-Kallas (2020). Pääste ja esmaabi üldkursus. Toetav õppematerjal õpetajale. Sisekaitseakadeemia (leitav Digiriulist)
- 21) K. Luht-Kallas (2020). Päästetööd. Toetav õppematerjal õpetajale. Sisekaitseakadeemia (leitav Digiriulist)
- 22) M. Gross jt (2019). Riigikaitse: õpik gümnaasiumidele ja kutseõppeasutustele. Kaitseministeerium, Avita kirjastus.

5.2. Päästesündmuste lahendamine

Õpitolulemused

Kursuse läbinud õpilane:

- 1) kasutab päästetehnikat ja -varustust ning päästja kaitsevarustust ohutusnõuete järgi;
- 2) teab tulekustutustööde, eriliigiliste päästetööde ja demineerimise aluseid ning juhtimist;
- 3) kasutab levinumaid esmakustutusvahendeid ning töövahendeid tulekahju ja eriliigiliste päästetööde korral.

Õppesisu

Päästetööd (32 tundi). Alateemad: päästetööde juhtimine; suurõnnetused, juhtimise ja logistika eripära, koostööpartnerid, kriisikommunikatsiooni rakendamine - põlemine ja tulekahju liigid, erinevate tulekahjude arengu ja kustutamise eripära; esmakustutusvahendid, tuld kustutavad ained ja nende omadused; hargnemine põhiautolt; suitsusukeldumine: suitsusukeldumise tehnika, suitsusukelduja füsioloogia ning suitsu ja põlemisgaaside eemaldamine;

hüdraulilised ja pneumaatilised päästevahendid ning nende kasutamine; transpordiõnnetused; veeõnnetused ja pinnaltpäästetööd; ohtlike ainetega seotud õnnetused; loomade päästmine ja varustus; nõõride abil varustuse tõstmine (sõlmed); varingupääste; moodsa tehnoloogia kasutamine päästesündmusel (droonid, soojuskaamera); praktilised harjutused riiklikus või vabatahtlikus päästekomandos.

Teema õpiväljundid, kus õpilane:

- 1) teab juhtimise põhimõtteid tavaolukorras ja suurõnnetuse korral;
- 2) teab põlemise keemilisi ja füüsikalisi tegureid ning tulekahju liike;
- 3) kasutab levinumaid esmakustutusvahendeid põlemise liigi järgi;
- 4) teab juhtimise põhimõtteid tavaolukorras ja suurõnnetuse korral;
- 5) teab põlemise keemilisi ja füüsikalisi tegureid ning tulekahju liike;
- 6) kasutab levinumaid esmakustutusvahendeid põlemise liigi järgi;
- 7) teab erinevaid hargnemisviise;
- 8) teab hüdrauliliste ja pneumaatiliste päästevahendite kasutusvõimalusi;
- 9) teab päästetööde liike, neile reageerimist ja võimalikke ohte;
- 10) teab sõlmesid, mida kasutada päästevahendite tõstmiseks ja oskab nende kasutamist seostada igapäevaeluga;
- 11) teab varingute peamisi tekkepõhjuseid ja päästmise põhimõtteid.

Õpiväljundite hindamise kriteeriumid, kus õpilane:

- 1) selgitab näidiste varal päästetöö juhtide eraldusmärke;
- 2) teab koostöö põhimõtteid politsei, kiirabi ja teiste partneritega;
- 3) teab põlemise keemilisi ja füüsikalisi tegureid;
- 4) teab erinevaid tulekahju liike ning nende arengu ja kustutamise eripära;
- 5) teab sisetulekahju arengu üldiseid protsesse ja nendest tulenevaid ohte;
- 6) teab ja kasutab esmakustutusvahendeid ning hindab nende sobivust erinevate põlengu liikide kustutamiseks;
- 7) teab erinevaid hargnemisi (nt põhiliini ja tööliini hargnemine, tüviliin);
- 8) kasutab kannatanu transpordivõtteid piiratud nähtavusega hingamiskõlbmatus keskkonnas;
- 9) teab suitsu ja põlemisgaaside eemaldamise võimalusi - teab hüdrauliliste ja pneumaatiliste töövahendite kasutusvõimalusi;
- 10) on tutvunud hüdrauliliste ja pneumaatiliste töövahendite standardhargnemistega;
- 11) teab eriliigiliste päästetööde liike (liiklusvariid, pinnaltpäästetööd, õnnetused ohtlike ainetega, loomapääste) ja nendega seotud ohte;
- 12) teab põhilisi toiminguid sõiduauto avarii puhul, ennetab süttimisohtu ja stabiliseerib auto;
- 13) oskab heita vette päästevahendit kuni 20 meetrit kaldast - oskab jääoludes päästa ja kasutada päästevahendeid ennast ohtu panemata;
- 14) oskab märgistada veepinnal vahetult vee alla vajunud kannatanu asukohta;

- 15) on tutvunud ohtlike ainete klassifikatsiooni ja märgistusega - teab olmekeemia- ja keemiaõnnetuste likvideerimise põhimõtteid;
- 16) teab, kuidas aidata abitusse seisundisse sattunud loomi - oskab nelja sõlme (seasõrg, viljapea, päästesõlm, Austria 8);
- 17) oskab nimetada varingute peamisi tekkepõhjuseid ja teab varingupääste põhimõtteid ning Eesti varingupääste komandosid.

Demineerimistööd (3 tundi). Teema õpiväljundid, kus õpilane teab demineerimisega seotud tegevusi ja töövahendeid.

Õpiväljundite hindamise kriteeriumid, kus õpilane teab pommiohu, lahingumoonu ohu ja plahvatusohu tõrjumisega seotud tegevusi ning oskab nimetada demineerimise varustust.

Teemakohane õppekirjandus

- 1) Päästeseadus.
- 2) I. Šarin, M. Soontalu (2015). Suitsu ja põlemisgaaside eemaldamine tulekahjudel. Sisekaitseakadeemia (leitav Digiriiulist).
- 3) K. Luht-Kallas (2020). Päästetööd. Toetav õppematerjal õpetajale. Sisekaitseakadeemia (leitav Digiriiulist).

5.3 Pääste õppelaager

Õpetusega taotletakse, et õpilane kinnistab ja täiendab laagris õppe käigus omandatud teoreetilisi teadmisi, süvendab praktilisi oskusi ning päästeteenistuja väärtuspõhiseid hoiakuid ja eetikapõhimõtteid.

Õpitulemused

Kursuse läbinud õpilane:

- 1) teeb meeskonnaliikmena tehniliselt korrektselt, töövahendeid säästvalt ja ohutusnõudeid järgides päästetööde tüüpilisi harjutusi õppe eesmärgil imiteeritud situatsioonides;
- 2) kasutab päästetehnikat ja -varustust ning päästja isikukaitsevarustust, järgides juhiseid ja ohutusnõudeid;
- 3) kasutab levinumaid esmakustutusvahendeid ning töövahendeid tulekahju ja eriliigiliste päästetööde korral juhiste ja ohutusnõuete järgi;
- 4) kasutab oskuslikult kannatanule esmaabi andes reeglipäraseid võtteid;
- 5) oskab teadlikult hinnata enesesuutlikkust ja füüsilist võimekust pääste valdkonna kutsevalikul ning valmidust vabatahtlikuks tööks;
- 6) kirjeldab ja analüüsib ümbritseva keskkonna (sh kodu) ohutuse üldist seisundit ning oskab puudusi likvideerida või teab, kelle poole pöörduda.

Kõik praktilised harjutused tehakse rühmas või paarides. Teoreetilisi teadmisi harjutatakse ja kinnistatakse imiteeritud tegevuste käigus.

Õppesisu

Päästeala ennetustöö (4 tundi)

Teema õpiväljundid, kus õpilane:

- 1) hindab keskkonna tule-, vee- ja koduohutust;
- 2) on valmis elutähtsate teenuste katkestusteks;
- 3) teab, kuidas erinevates hädaolukordades tegutseda.

Õpiväljundite hindamise kriteeriumid, kus õpilane:

- 1) kirjeldab ümbritseva keskkonnaga seotud põhitõdesid ja oskab luua seoseid igapäevaeluga ning välja tuua õnnetuste ennetamise võimalusi;
- 2) oskab olla valmis elutähtsate teenuste katkestusteks ja tegutseda erinevates hädaolukordades;
- 3) oskab teadmisi ka teistele edasi anda.

Tulekustutustööd (5 tundi). Alateemad: suitsusukeldumine: varustus ja töövahendid; kannatanu päästmine; ohud ja riskid suitsusukeldumisel; tööohutus suitsusukeldumisel; praktilised harjutused.

Teema õpiväljundid, kus õpilane liigub piiratud nähtavusega keskkonnas, et leida ja abistada kannatanuid, imiteeritud suitsusukeldumise olukorras.

Õpiväljundite hindamise kriteeriumid, kus õpilane:

- 1) kirjeldab erinevaid suitsu ja põlemisgaaside eemaldamise meetodeid tulekahjudel;
- 2) sooritab imiteeritud suitsusukeldumise rühmatööna nii infrapunakaameraga kui ka -kaamerata tehniliselt korrektselt ja ohutult;
- 3) leiab kannatanu ja transpordib ta ohutult ja lisavigastusi tekitamata ohutusse keskkonda.

Esmakustutusvahendid, tuld kustutavad ained ja nende omadused (5 tundi)

Teema õpiväljundid, kus õpilane kasutab levinumaid esmakustutusvahendeid põlemise liigi põhjal imiteeritud tulekahju olukorras.

Õpiväljundite hindamise kriteeriumid, kus õpilane:

- 1) teab erinevate tulekahjude kustutamise eripära;
- 2) loetleb esmakustutusvahendeid ja hindab nende sobivust erinevate põlenguliikide kustutamiseks;
- 3) kasutab levinumaid esmakustutusvahendeid (vahtkustuti, vesikustuti, pulberkustuti, kustutustekk) õigesti, teab nende erinevusi ning tagab enese ja teiste ohutuse.

Tehnilised päästetööd (6 tundi)

Alateemad: liiklusõnnetused: ohutuse tagamine; sõiduki stabiliseerimine; konstruktsioonide avamise tehnika; tööohutus; veepääste: varustus ja töövahendid; kannatanu päästmine; tööohutus; praktilised harjutused.

Teema õpiväljundid, kus õpilane:

- 1) hindab enda toimetulekut ja enesesuutlikkust hüdrauliliste ja pneumaatiliste päästevahendite ohutul rakendamisel imiteeritud avarii olukorras;
- 2) hindab enda toimetulekut ja enesesuutlikkust ning tutvub pinnaltpäästetöödega õppeolukorras.

Õpiväljundite hindamise kriteeriumid, kus õpilane:

- 1) selgitab liiklusõnnetusel esinevaid ohtusid ja oskab neid vältida - paigaldab ohutult ja juhendi järgi turvarakise (turvapadja püüdja) sõiduauto roolile;
- 2) valib välja autovraki lõikamiseks ja stabiliseerimiseks õiged töövahendid;
- 3) kasutab autovraki lõikamisel ja stabiliseerimisel ohutuid töövõtteid;
- 4) kirjeldab veekogudel esinevaid ohtusid ja oskab neid vältida - kasutab korrektselt kaldalt päästmise vahendeid;
- 5) kasutab pinnaltpääste varustust tehniliselt õigesti ja hoiab seda töökorras;
- 6) kasutab endale ja kannatanule ohutuid töövõtteid.

Elupäästev esmaabi päästetöödel (5 tundi)

Alateemad: elustamise ABC: teadvuseta kannatanu, erinevad teadvusetuse seisundid, stabiilne külgasend; surm, kliinilise ja bioloogilise surma tunnused; elutunnuste kontrollimine; üksinda ilma abivahenditeta elustamine; kahekesi ilma abivahenditeta elustamine; praktilised harjutused

Teema õpiväljundid, kus õpilane annab kannatanule elupäästvat esmaabi.

Õpiväljundite hindamise kriteeriumid, kus õpilane:

- 1) annab esmaabi, sh aitab kannatanu seisundit stabiliseerida ja elu säilitada;
- 2) tagab enda ohutuse ning tervise kaitse, kasutades nakkusohu vältimiseks vastavaid isikukaitsevahendeid ja järgides tööohutusnõudeid.

Demineerimine (1 tund)

Teema õpiväljundid, kus õpilane tunneb ära lõhkekeha ja teab, kuidas lõhkekeha leiu korral käituda.

Õpiväljundite hindamise kriteeriumid, kus õpilane:

- 1) nimetab lõhkekeha tunnuseid;
- 2) selgitab, kuidas ennast ja teisi ohtu panemata lõhkekeha leiu korral käituda.

Iseseisev ülesanne (9 tundi)

Alateema: oma elukoha ohutuse üldise seisundi hindamine

Teema õpiväljundid, kus õpilane kirjeldab oma elukoha ohutusseisundit ja teeb ettepanekuid ohutuse parendamiseks.

Õpiväljundite hindamise kriteeriumid, kus õpilane:

- 1) kirjeldab hoonet tervikuna (korrused, sissepääsud, ehitusmaterjalid jne);
- 2) kirjeldab teoreetiliselt võimalikke ohte kogu majas (elektri-, vee ja küttesüsteemiga seotud ohud jne);
- 3) kirjeldab ohuolukordadeks valmisolekut elamus (uste sulgemine, koridoride seisund, evakuatsiooniteede olemasolu ja nende läbitavus, suitsu- ja vinguandurid, kustutusvahendid jne);
- 4) kirjeldab keldrite (kui on) seisukorda ohutuse seisukohalt - kirjeldab elukoha võimalikke ohte (tulekahjud, uputused, rōdude ja võimalike väikelastega seotud ohud jne);
- 5) teeb ettepanekuid oma elukoha ohutustaseme tõstmiseks.

5.4. Vanglateenistus

Õppesisu: 35 akadeemislist tundi, millest 20 tundi enesekaitse, vanglateenistuse relvad ja erivahendid, ekskursioon. 15 tundi auditoorset tööd.

Õpitulemused

- 1) Kursuse läbinud õpilane nimetab Eesti vanglaid, nende pädevusi, vanglateenistuse struktuuri ja riigi karistuspoliitika põhieesmäärke.
- 2) Leiab üles vanglateenistust reguleerivaid peamised õigusaktid.
- 3) Omab algteadmisi enesekaitstes ning oskab vajadusel end kaitsta.
- 4) Omab algteadmisi vanglateenistuse relvade ja erivahendite kasutamisest.

5.5. Politsei ja piirivalve üldkursus

Õpitulemused

Kursuse läbinud õpilane:

- 1) teab laiapindse riigikaitse käsitust;
- 2) teab sisekaitse rolli laiapindses riigikaitstes;
- 3) kirjeldab Politsei- ja Piirivalveameti ülesehitust ja ülesandeid ning politseiteenistuse korraldust Politsei- ja Piirivalveameti põhimääruse ning politsei ja piirivalve seaduse järgi;
- 4) kirjeldab riigisisese ja rahvusvahelise politseikoostöö võimalusi ning toob nende kohta näiteid;
- 5) kirjeldab politseiteenistuses kasutatavaid enesekaitsevahendeid, sidepidamisvahendeid ja teenistusrelvi ning toob nende kasutamise kohta elulisi näiteid;
- 6) selgitab vabatahtlike kaasamise põhimõtteid politsei ja piirivalve valdkonnas;
- 7) tunneb ära mõjutustegevusi.

Õppesisu

Laiapindse riigikaitse käsitlus (1 tund)

Alateemad: riigikaitse lai käsitlus ja sisekaitse roll laiapindses riigikaitstes

Teema õpiväljundid, kus õpilane teab laiapindse riigikaitse käsitust ja sisekaitse rolli laiapindses riigikaitstes.

Õpiväljundite hindamise kriteeriumid, kus õpilane:

- 1) selgitab, mida mõeldakse riigikaitse laia käsituse all - toob näiteid laiapindse riigikaitse seostest politsei ja piirivalve valdkonnaga;
- 2) teab, kuidas tema saab panustada laiapindsesse riigikaitse.

Politseiteenistuse regulatsiooni ning organisatsiooni kultuuri ja struktuuri tundmine (9 tundi)

Alateemad: politsei ajaloolise tausta ülevaade: Eesti politsei ja piirivalve tähtsamad sündmused aastail 1918–1940, Eesti politsei ja piirivalve aastail 1990–2010, Politsei- ja Piirivalveameti loomine ja organisatsioonilised muutused; Politsei- ja Piirivalveameti missioon ja visioon; Politsei- ja Piirivalveameti sümbolika: vapp, lipp, teenetemärgid ja teenistusastmed ; Politsei- ja Piirivalveameti struktuur ja struktuuriüksuste põhiülesanded ning pädevused ülesannete täitmisel; avalik teenistus; riiklikud ja rahvusvahelised kutse-eetika eeskirjad: avaliku teenistuse seadus, European Code of Police Ethics, Ethics of Border Security; ametniku eetiline käitumine; ekskursioon ühte lähimasse prefektuuri.

Teema õpiväljundid, kus õpilane kirjeldab Politsei- ja Piirivalveameti ülesandeid ning politseiteenistuse korraldust Politsei- ja Piirivalveameti põhimääruse ning politsei ja piirivalve seaduse järgi.

Õpiväljundite hindamise kriteeriumid, kus õpilane:

- 1) kirjeldab Politsei- ja Piirivalveameti ajalugu ning arengut - kirjeldab politsei (k.a piirivalve) sümbolikat näidiste alusel, nimetab põhilisi traditsioone ning selgitab näidete alusel põhiväärtusi;
- 2) kirjeldab Politsei- ja Piirivalveameti struktuuri, põhiülesandeid ja eesmärke Politsei- ja Piirivalveameti põhimääruse ning politsei ja piirivalve seaduse järgi;
- 3) selgitab eetilist käitumist politseiteenistuses ja toob selle kohta elulisi näiteid.

Politsei riigisisene ja rahvusvaheline koostöö (6 tundi)

Alateemad: politsei riigisisene koostöö; politsei rahvusvaheline koostöö, k.a rahvusvahelised organisatsioonid ja nende põhitegevused; politsei riigisisene ja rahvusvahelised andmebaasid; Schengeni ühtse viisaruumi kujunemine ja Euroopa Liidu integreeritud piirihaldus; mõjutustegevused.

Teema õpiväljundid, kus õpilane kirjeldab, milliste rahvusvaheliste organisatsioonidega teeb Eesti koostööd.

Õpiväljundite hindamise kriteeriumid, kus õpilane:

- 1) nimetab Eestile olulisemaid riigisiseseid ja rahvusvahelisi organisatsioone, kellega tehakse politseikoostööd, ning toob koostöövõimaluste kohta näiteid;

- 2) kirjeldab Euroopa Liidu integreeritud piirihalduse mudeli rakendamise võimalusi Eestis ja toob nende kohta elulisi näiteid - kirjeldab mõjutustegevusi ja toob nende kohta näiteid.

Politseiteenistuses kasutatavad enesekaitsevahendid, sidepidamisvahendid ja teenistusrelvad (6 tundi)

Alateemad: politseiteenistuses kasutatavad enesekaitsevahendid; politseiteenistuses kasutatavad sidepidamisvahendid; politseiteenistuses kasutatavad erivahendid; politsei teenistusrelvad.

Teema õpiväljundid, kus õpilane kirjeldab politseiteenistuses kasutatavaid enesekaitsevahendeid, sidepidamisvahendeid ja teenistusrelvi ning toob nende kasutamise kohta elulisi näiteid.

Õpiväljundite hindamise kriteeriumid, kus õpilane:

- 1) kirjeldab politseiteenistuses kasutatavaid enesekaitsevahendeid ja toob nende kohta näiteid;
- 2) kirjeldab politseiteenistuses kasutatavaid sidevahendeid ja toob nende kohta näiteid;
- 3) kirjeldab korrakaitseseaduse põhjal, mis teenistusrelvi politseis kasutatakse;
- 4) kirjeldab korrakaitseseaduse põhjal erivahendeid ja toob nende kasutamise kohta elulisi näiteid.

Vabatahtlike kaasamine politseiteenistusse (13 tundi)

Alateemad: vabatahtlike kaasamine ja rakendamine; abipolitseinikuks saamine, kutsesobivusnõuded ja väljaõpe - abipolitseiniku õigused ja tegevusala; vabatahtliku mere- ja järvepääste olemus; vabatahtlikuks mere- ja järvepäästjaks saamine, kutsesobivusnõuded ja väljaõpe

Teema õpiväljundid, kus õpilane selgitab vabatahtlike kaasamise põhimõtteid politsei ja piirivalve valdkonnas.

Õpiväljundite hindamise kriteeriumid, kus õpilane:

- 1) kirjeldab vabatahtlike kaasamise võimalusi ja toob nende kohta elulisi näiteid;
- 2) selgitab abipolitseiniku põhitegevusi, kutsesobivuse nõudeid ja väljaõpet abipolitseiniku seaduse põhjal;
- 3) selgitab vabatahtlikuks mere- ja järvepäästjaks saamise protsessi (kandideerimine, kutsesobivusnõuded, väljaõpe) - selgitab vabatahtliku mere- ja järvepääste põhimõtteid politsei ja piirivalve seaduse põhjal.

Teemakohane õppekirjandus

- 1) Julgeolekupoliitika alused (vastu võetud 2023)
- 2) Riigikaitse arengukava 2022–2031
- 3) Siseturvalisuse arengukava 2020–2030

- 4) Politsei- ja Piirivalveameti koduleht
- 5) Siseministeeriumi koduleht
- 6) J. Kiviste, P. Teppan, R. Rei, E. Sieberk (2020). Politsei ja piirivalve üldkursus. Toetav õppematerjal õpetajale.
- 7) Sisekaitseakadeemia (leitav Digiriiulist).

5.6. Politsei

Õpitulemused

Kursuse läbinud õpilane:

- 1) toob näiteid väärtegude ja kuritegude kohta, eristab neid ning mõistab üldiselt süütegude menetlust;
- 2) nimetab korrakaitseaduse meetmeid ning toob näiteid korrarikkumise, ohu ja ohu kahtluse kohta;
- 3) nimetab mõned liikluse järelevalve meetmed ja liikluse ohutuse suurendamise võimalused;
- 4) kirjeldab ohtu sattumise ja süütegude ennetamise võimalusi;
- 5) kirjeldab sündmuskohal tegutsemist;
- 6) kirjeldab politsei patrullimise üldiseid eesmärke ja toob näiteid patrullimise kohta.

Õppesisu

Karistusõiguse kohaldamise üldpõhimõtted (4 tundi)

Alateemad: õiguse jagunemine: avalik õigus ja eraõigus, politsei tegevus karistusõiguse ja korrakaitse (haldusõiguse) alusel; karistusõiguse ja menetlusõiguse üldised põhimõtted; väärteod ja kuriteod, nende eristamine ja näited; süüteomenetluse üldised põhimõtted ja toimingud.

Teema õpiväljundid, kus õpilane eristab väärtegu ja kuritegu ning toob nende kohta näiteid ja mõistab üldiselt süütegude menetlust.

Õpiväljundite hindamise kriteeriumid, kus õpilane:

- 1) toob sisult korrektseid näiteid väärtegude ja kuritegude kohta, et selgitada väärteo ja kuriteo mõistet;
- 2) eristab etteantud loetelus või kaasuste alusel väärtegu ja kuritegu;
- 3) mõistab üldiselt süütegude menetlust.

Avaliku korra kaitse üldpõhimõtted (5 tundi)

Alateemad: põhiõigused ja nende kaitsmise vajadus; politseitöö põhimõtted ja mudelid riiklikus järelevalves (ennetus, reageerimine, eriala, kogukonnapõhine vaade); politsei kui korrakaitseorgani pädevused ja volitused korrakaitseaduse alusel, avaliku korra

eest vastutav isik ja ohu liigid; käitumine äkkrünnaku korral; riikliku järelevalve üld- ja erimeetmete tutvustus.

Teema õpiväljundid, kus õpilane:

- 1) on tutvunud korrakaitseadusega ja nimetab mõnda politsei järelevalve meetet;
- 2) eristab korrarikkumist, ohtu ja ohu kahtlust ning toob nende kohta näiteid.

Õpiväljundite hindamise kriteeriumid, kus õpilane:

- 1) toob näiteid politsei kohaldatavate korrakaitsemeetmete kohta - selgitab ja eristab korrarikkumist, ohtu ja ohu kahtlust ning toob nende kohta sisuliselt õigeid näiteid;
- 2) oskab nimetada põhiõigusi, mida korrakaitstes kaitstakse ja mida korra kaitsmisega riivatakse.

Liikluse järele valvamine (4 tundi)

Alateemad: liiklusseaduse reguleerimisala ja struktuur, levinumad liiklusrikkumised; politsei tegevused liiklusjärelevalves; liiklusõnnetuste põhjused ja ennetamise võimalused.

Teema õpiväljundid, kus õpilane:

- 1) on tutvunud liiklusseadusega ja nimetab mõnda politsei kohaldatavat järelevalvemeedet;
- 2) nimetab üldiselt liiklusõnnetuste levinumaid põhjusi ja ennetamise võimalusi.

Õpiväljundite hindamise kriteeriumid, kus õpilane:

- 1) nimetab politseiniku tööülesandeid liiklusjärelevalves - nimetab liiklusõnnetuse levinumaid põhjuseid;
- 2) selgitab liiklusõnnetuste ennetamise võimalusi jalakäija, autojuhi ja politseiametniku vaates.

Ohtu sattumise ja süütegude ennetamine (4 tundi)

Alateemad: piirkonnapolitsei töö ning üldised näited koostöövõrgustike ja ennetuse kohta; korrarikkumise toime pannud lapse mõjutamise võimalused - küberhügieen, peamised ohud internetis; veebikonstaablid ja nende roll politseitöös.

Teema õpiväljundid, kus õpilane:

- 1) nimetab piirkonnapolitseiniku tööülesandeid;
- 2) toob näiteid koostöövõrgustike kohta;
- 3) toob näiteid korrarikkumise toime pannud lapse mõjutamise võimaluste kohta.

Õpiväljundite hindamise kriteeriumid, kus õpilane:

- 1) toob elulisi näiteid piirkonnapolitseiniku töö kohta;
- 2) toob sisult õigeid näiteid koostöövõrgustike kohta;
- 3) selgitab korrarikkumise toime pannud lapse mõjutamise võimalusi.

Tegutsemine sündmuskohal ja asitõendite käitlemine (4 tundi)

Alateemad: kriminalistika ja tõendite kogumise üldiste põhimõtete tutvustus - sündmuskoha kaitsmise vajadus ja tõendite leidmine - sündmuskoha vaatluse põhimõtted ja üldised näited.

Teema õpiväljundid, kus õpilane:

- 1) teab kriminalisti peamisi tööülesandeid;
- 2) tunneb sündmuskoha ja asitõendite kogumise üldiseid põhimõtteid;
- 3) kirjeldab sündmuskoha kaitse ja asitõendite puutumatuse tagamise vajadust.

Õpiväljundite hindamise kriteeriumid, kus õpilane:

- 1) toob näiteid kriminalisti tööülesannete kohta;
- 2) toob näiteid mõne sündmuskoha asitõendite kogumise kohta;
- 3) selgitab ja põhjendab sündmuskoha kaitse ning asitõendite puutumatuse tagamise vajadust.

Piirkondlik politseitöö (4 tundi)

Alateemad: piirkondliku politseitöö üldised põhimõtted; politsei töö strateegiad piirkondlikus politseitoos; kogukonna kaasamine ja võrgustikutöö.

Teema õpiväljundid, kus õpilane:

- 1) teab piirkonnapolitseainiku peamisi tööülesandeid;
- 2) nimetab mõne politseitöö strateegia;
- 3) teab peamisi kogukonna kaasamise ja võrgustikutöö võimalusi.

Õpiväljundite hindamise kriteeriumid, kus õpilane:

- 1) toob näiteid piirkonnapolitseainiku tööülesannete kohta - nimetab mõne politseitöö strateegia;
- 2) nimetab mõne kogukonna kaasamise ja võrgustikutöö võimaluse.

Välijuhtimine ning patrullimise planeerimine ja elluviimine (4 tundi)

Alateemad: politsei patrullimise ja välijuhtimise põhilised tegevused ja ülesanded; politseipatrullide töö tutvustus, tüüpilised väljakutsed ja tööülesanded.

Teema õpiväljundid, kus õpilane:

- 1) teab välijuhi ja patrullpolitseiniku peamisi tööülesandeid;
- 2) teab väljakutsetele reageerimise ja nende lahendamise võimalusi patrullis.

Õpiväljundite hindamise kriteeriumid, kus õpilane:

- 1) toob näiteid välijuhi tööülesannete kohta;
- 2) toob näiteid patrullpolitseiniku tööülesannete kohta;
- 3) selgitab väljakutsetele reageerimise ja nende lahendamise võimalusi näite põhjal.

Õppekäik politseiasutusse (6 tundi)

Alateemad: liiklusjärelvalve ja patrull, välijuhtimine, teenistuskoad - piirkonnapolitsei ja ennetus; kriminaalpolitsei ja süüteomenetlus, kriminalistika.

Teema õpiväljundid, kus õpilane käib politseijaoskonnas või mõnes muus politseiasutuses ja tutvub politseinike igapäevatööga.

Õpiväljundite hindamise kriteeriumid, kus õpilane oskab teadlikult hinnata enesesuutlikkust politsei valdkonna kutsevalikul.

Teemakohane õppekirjandus

- 1) Siseturvalisuse arengukava 2020–2030
- 2) Politsei- ja Piirivalveameti koduleht
- 3) Eesti Vabariigi põhiseadus
- 4) Karistusseadustik
- 5) Korrakaitseadus
- 6) Kriminaalmenetluse seadustik
- 7) Liiklusseadus
- 8) Väärteomenetluse seadustik
- 9) K. Almosen (2016). Kogukonnakeskse politsei tööriist: https://www.vomentaga.ee/sites/default/files/book/digiraamat/laane_harju-koostookogu-juubeliseminar-21102016-kernu-moisas-kalvi_almosen-ettekanne_1252.pdf
- 10) R. Rei (2020). Politseikursus. Toetav õppematerjal õpetajale. Sisekaitseakadeemia (leitav Digiriiulist).

5.7. Politsei ja piirivalve õppelaager (35 tundi)

Õpetusega taotletakse, et õpilane kinnistab ja täiendab laagris õppe käigus omandatud teoreetilisi teadmisi, süvendab praktilisi oskusi ning politseiametniku väärtuspõhiseid hoiakuid ja eetikapõhimõtteid.

Õpitulemused

Kursuse läbinud õpilane:

- 1) oskab teadlikult hinnata enesesuutlikkust ja füüsilist võimekust politsei valdkonna kutsevalikul ning valmidust vabatahtlikuks tööks;
- 2) oskab tegutseda politsei sekkumist vajavates elulistest imiteeritud sündmustes vastutustundlikult, järgida kokkulepitud reegleid ja norme, kasutada ohutult tehnilisi vahendeid ning enesekaitsevõtteid;
- 3) kirjeldab ja analüüsib oma elukoha turvalisust võimaliku kuritegeliku ründe vähendamiseks.

Kõik praktilised harjutused tehakse rühmas või paarides. Teoreetilisi teadmisi harjutatakse ja kinnistatakse imiteeritud tegevuste käigus.

Õppesisu

Riviõpe (3 tundi)

Alateemad: rivikorra kujunemise ajalugu, kasutamise vajadus ja tähtsus - rivivõtted ja käsklused; demonstratsioon ja praktilised harjutusülesanded.

Teema õpiväljundid, kus õpilane täidab riviõppe põhilisi käsklusi.

Õpiväljundite hindamise kriteeriumid, kus õpilane täidab rühmas riviõpetuse põhilisi käsklusi õigesti.

Füüsiline ettevalmistus (3 tundi)

Alateemad: 1500 meetri jook; istesetõus; kätekõverdused; enesekaitse; võtete demonstratsioon ja praktilised harjutusülesanded.

Teema õpiväljundid, kus õpilane täidab Sisekaitseakadeemiasse sisseastumise füüsiliste katsete normatiive ja kasutab olulisemaid esmaseid enesekaitsevõtteid.

Õpiväljundite hindamise kriteeriumid, kus õpilane on saavutanud kõigis füüsiliste katsete kategooriates vähemalt 75% normatiivi lävendist ja kasutab esmaseid enesekaitsevõtteid tehniliselt korrektselt, efektiivselt ja ohutult.

Relvaõpe (6 tundi)

Alateemad: ohutustehnika laskmisel ja praktiline laskmine; tehnilised demonstratsioonid.

Teema õpiväljundid: õpilane teab ja tunneb politseis kasutatavaid relvi ja erivahendeid ning nende ohutu kasutamise nõudeid ja oskab praktiliselt lasta.

Õpiväljundite hindamise kriteeriumid, kus õpilane nimetab ja tunneb politsei kasutuses olevat relvastust näidiste varal ja kirjeldab tulirelvade kasutamise ohutuse nõudeid korrektselt - täidab Sisekaitseakadeemia laskmisnormatiivi.

Kriminaalpolitsei töövaldkond (7 tundi)

Alateemad: kriminaalpolitsei töövaldkonda kuuluvad praktilised harjutused; tehnika ja töövõtete demonstratsioonid.

Teema õpiväljundid, kus õpilane:

- 1) oskab leida ja eristada asitõendeid muudest esemetest;
- 2) oskab koostada isikukirjeldust;
- 3) oskab võtta sõrmejälgi;
- 4) oskab leida kaasuse põhjal karistusseadustikust õige kuriteo.

Õpiväljundite hindamise kriteeriumid, kus õpilane:

- 1) leiab territooriumilt etteantud arvu asitõendeid;

- 2) kirjeldab kahtlustatava tundemärke robotfoto koostamiseks - leiab ja kopeerib tehniliselt kvaliteetse sõrmejälje;
- 3) kirjeldab kuritegu karistusseadustiku alusel.

Korrakaitsepolitsei töövaldkond (7 tundi)

Alateemad: korrakaitsepolitsei töövaldkonda kuuluvad praktilised harjutused; tehnika ja töövõtete demonstratsioonid.

Teema õpiväljundid, kus õpilane:

- 1) oskab riietuda märulipolitsei varustusse;
- 2) oskab kasutada märulipolitsei turvavarustust;
- 3) teab olulisemaid märulipolitsei käsklusi ja oskab nende järgi tegutseda;
- 4) oskab reageerida peretülile sündmuskohal etteantud stsenaariumi järgi.

Õpiväljundite hindamise kriteeriumid, kus õpilane:

- 1) riietub juhendi nõuete järgi;
- 2) kasutab varustust juhendi järgi ohutult ja tehniliselt korrektselt;
- 3) mõistab käsklusi ja tegutseb nende järgi õigesti;
- 4) mõistab stsenaariumi ja käitub selle järgi.

Iseseisev ülesanne (9 tundi)

Alateema: oma elukoha seisundi hindamine võimaliku kuritegeliku ründe vähendamiseks.

Teema õpiväljundid, kus õpilane kirjeldab ja analüüsib oma elukoha seisundit ning teeb ettepanekuid selle turvalisuse parendamiseks ja võimaliku kuritegeliku ründe vähendamiseks.

Õpiväljundite hindamise kriteeriumid, kus õpilane:

- 1) kirjeldab oma elukohta tervikuna (korrused, sissepääsud, keldrid, koridorid, panipaigad, kuurid, kõrvalhooned), selle olukorda;
- 2) kirjeldab teoreetilisi võimalusi kõrvalistel isikutel hoonesse, katusele, keldrisse, kõrvalhoonesse sissepääsemisel ja kuritegude või õigusrikkumiste toimepanemisel;
- 3) kirjeldab võimalike kuritegelike rünnete ennetamiseks rakendatud meetmete olemasolu (koridori/trepikoja, keldriuste sulgemisvõimalused, akende olukord, kaamerate vm spetsiaalsete vahendite olemasolu maja juures, ümbruskonnas);
- 4) kirjeldab parklat, autode parkimiskohti maja lähikonnas ja nende turvalisust;
- 5) teeb ettepanekuid elukoha veelgi paremaks kaitsmiseks kuritegeliku ründe eest (uksed, aknad, lukud, valveteenistuse abi, kindlustus jne), võimalusel lisab illustreerivat fotomaterjali.

5.8 Maksundus ja toll

Õpitulemused

Kursuse läbinud õpilane:

- 1) teab laiapindse riigikaitse käsitust;
- 2) teab sisekaitse rolli laiapindses riigikaitstes;
- 3) mõistab maksu- ja tollipoliitika üldpõhimõtteid;
- 4) tunneb valdkonna põhimõisteid;
- 5) on teadlik maksude kehtestamisest ja nende vajalikkusest riigi eksisteerimise seisukohast lähtuvalt;
- 6) mõistab maksuhalduri rolli ja ülesandeid ühiskonnas ning sellest tulenevalt maksumaksja õigusi ja kohustusi;
- 7) mõistab tolli rolli keskkonna-, tervise-, ühiskonna- ja majanduskaitse tagamisel;
- 8) oskab nimetada ja selgitada tolliprotseduure;
- 9) mõistab kaupadele pandud keeldude ja piirangute põhjuseid;
- 10) oskab kasutada Eesti tollitariifistikku ja arvutada tollimakse;
- 11) teab aktsiisikaupade regulatsioone.

Maksundus

Õppesisu: Laiapindse riigikaitse käsitust: riigikaitse lai käsitust; sisekaitse roll laiapindses riigikaitstes. Maksu- ja Tolliamet. Maksustamise olemus ja eesmärk. Eesti maksusüsteem: kohalikud ja riiklikud maksud. Füüsilise isiku maksustamine. Maksuvõlad: tasumine ja sissenõudmine. Maksuõigusrikkumised.

Teema õpiväljundid, kus õpilane:

- 1) teab laiapindse riigikaitse käsitust;
- 2) teab sisekaitse rolli laiapindses riigikaitstes;
- 3) teab maksuhalduri peamisi ülesandeid;
- 4) mõistab Maksu- ja Tolliameti strateegilisi suundumusi;
- 5) teab maksustamise eesmärki ja seda, milleks maksuraha kogutakse;
- 6) mõistab maksude tasumise vajadust avalike teenuste ja kaupade pakkumisel;
- 7) teab, millest koosneb Eesti maksusüsteem;
- 8) teab peamisi Maksu- ja Tolliameti tegevust reguleerivaid õigusakte;
- 9) mõistab füüsilisest isikust maksumaksja kohustusi ja õigusi;
- 10) mõistab füüsilise isiku tulude maksustamise põhimõtteid;
- 11) teab, mis on maksuvõlg ja tasumata maksuvõlalt arvestatud intress;
- 12) teab, millised on maksuhalduri võimalused maksuvõla sissenõudmiseks;

- 13) teab maksuvõla ositi tasumise võimalusi;
- 14) teab karistusõiguse üldiseid põhimõtteid;
- 15) mõistab karistuse eesmärgi.

Õpiväljundite hindamise kriteeriumid, kus õpilane:

- 1) selgitab, mida mõeldakse riigikaitse laia käsituse all;
- 2) toob näiteid laiapindse riigikaitse seostest maksunduse ja tolli valdkonnaga;
- 3) teab, kuidas tema saab panustada laiapindsesse riigikaitsetesse;
- 4) selgitab oma sõnadega maksuhalduri rolli ja ülesandeid ühiskonnas;
- 5) mõistab maksuhalduri ja maksumaksja õigusi ja kohustusi;
- 6) mõistab meedias kajastatud maksuhalduri tegevuste sisu ja eesmärgi;
- 7) selgitab maksustamise eesmärgi ja maksude kogumise vajalikkust;
- 8) mõistab maksude ja avalike teenuste vahelist seost;
- 9) selgitab Eesti maksusüsteemi olemust;
- 10) nimetab peamisi maksude liigitamise aluseid;
- 11) loetleb riiklikke ja kohalikke makse ning sundkindlustusmaksid;
- 12) oskab leida peamisi Maksu- ja Tolliameti tegevust reguleerivaid õigusakte;
- 13) teab peamisi töösuhte regulatsioone;
- 14) teab füüsilise isiku tulude deklareerimise põhimõtteid (sh maksusoodustused ja eri liiki tulude deklareerimise põhimõtted);
- 15) selgitab ümbrikupalga olemust ja selle maksmise tagajärgi;
- 16) selgitab maksuvõla olemust;
- 17) kirjeldab maksuvõla sissenõudmise protsessi;
- 18) selgitab maksuvõla ositi tasumise võimalusi;
- 19) selgitab oma sõnadega sisuliselt õigesti karistusõiguse üldiseid põhimõtteid;
- 20) selgitab oma sõnadega levinud maksuõigusrikkumise viise.

Teemakohane õppekirjandus

- 1) Julgeolekupoliitika alused (vastu võetud 2023)
- 2) Riigikaitse arengukava 2022–2031
- 3) Siseturvalisuse arengukava 2020–2030
- 4) Maksu- ja Tolliameti koduleht
- 5) Rahandusministeeriumi koduleht
- 6) Siseministeeriumi koduleht

- 7) Eesti Vabariigi põhiseadus
- 8) Eesti Vabariigi põhiseadus, kommenteeritud väljaanne: <https://pohiseadus.ee/>
- 9) Maksukorralduse seadus
- 10) Maksukorralduse seaduse seletuskiri
- 11) K. Randlane (2016). Maksuvõlgade sissenõudmine. Sisekaitseakadeemia (leitav Digiriulist)
- 12) K. Randlane (2020). Maksundus. Maksunduse ja tolli üldkursus. Toetav õppematerjal õpetajale. Sisekaitseakadeemia (leitav Digiriulist)
- 13) L. Lehis (2012). Maksuõigus. Juura
- 14) P. Tammert (2005). Maksundus. Õpik ülikoolidele ja kõrgematele õppeasutustele. OÜ Aimwell
- 15) T. Elling (2019). Käibemaks: üldistest põhimõtetest kuni aktuaalse kohtupraktikani. KMS

Tollindus

Õppesisu: Tollipoliitika üldpõhimõtted. Tollitoimingud. Eesti tollitariifistik. Keeldude ja piirangutega kaubad.

Teema õpiväljundid; kus õpilane:

- 1) mõistab tollipoliitika eesmärged ja mõju ühiskonnale;
- 2) mõistab tolli rolli rahvusvahelises tarneahelas;
- 3) mõistab tolliprotseduure;
- 4) teab tolliprotseduuridele esitatavaid nõudeid;
- 5) teab reisija ja postisaadetise tolliformaalsusi;
- 6) mõistab kauba klassifitseerimise põhimõtteid;
- 7) mõistab kaupadele rakenduvaid tariifeid ja mittetariifeid meetmeid;
- 8) teab Eesti tollitariifistiku kasutamise põhimõtteid;
- 9) oskab arvutada tollimaksu;
- 10) mõistab tollijärelevalve põhimõtteid;
- 11) mõistab kaupadele kehtestatud keeldude ja piirangute põhjuseid;
- 12) teab aktsiisikaupade regulatsioone.

Õpiväljundite hindamise kriteeriumid, õpilane:

- 1) annab lühiülevaate tolli ajaloolisest taustast;

- 2) selgitab tolli rolli keskkonna-, tervise-, ühiskonna- ja majanduskaitse tagamisel näidete varal;
- 3) selgitab tollipoliitika rolli rahvusvahelises kaubanduses;
- 4) kirjeldab kauba saabumist Euroopa Liitu ja kauba väljumist Euroopa Liidust;
- 5) selgitab tolliprotseduuride olemust, järgnevust ja lõpetamist;
- 6) selgitab reisija ja postisaadetise tollivormistust;
- 7) oskab kasutada Eesti tollitariifistikku (ETT);
- 8) määrab kaubale õige kaubakoodi;
- 9) selgitab peamisi tariifseid ja mittetariifseid meetmeid arvutab tollimaksu;
- 10) selgitab tollideklaratsiooni lahtreid;
- 11) selgitab tollijärelevalve rolli riigikaitstes;
- 12) nimetab keeldude ja piirangutega kaupu;
- 13) teab aktuaalseid kehtivaid piiranguid ja keelde ning nende kehtestamise põhjuseid;
- 14) kirjeldab aktsiisikaupu.

Teemakohane õppekirjandus:

- 1) maksu- ja Tolliameti koduleht;
- 2) alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seadus;
- 3) tolliseadus;
- 4) euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 952/2013, 9. oktoober 2013, millega kehtestatakse liidu tolliseadustik: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=celex:32013R0952>;
- 5) H. Koitla (2020). Toll. Maksunduse ja tolli üldkursus. Toetav õppematerjal õpetajale. Sisekaitseakadeemia (leitav Digiriivulist);
- 6) H. Koitla, I. Saar (2022). Tolliprotseduurid. Sisekaitseakadeemia (leitav Digiriivulist).

5.9 Riigikaitse laager

Õpitulemused:

- 1) oskab relva ohutult käidelda;
- 2) teab, kuidas kasutada kompassi;
- 3) oskab erinevate vahenditega tuld süüdata;

- 4) oskab kasutada esmaseid rivilisi võtteid;
- 5) teab välihügieeni ja –toitlustuse nõudega;
- 6) on teadlik liikumisvahendiga ohutust liikumisest;
- 7) on läbinud maastikul liikumisharjutused.

Õppesisu: relva ohutustehnika, automaadi AK4 ohutu käitlemine, automaadi AK4 lahtivõtmine ja kokkupanek, hooldus, käitumine lasketiirus, laskeharjutuse A1 läbimine, erinevate sõdurioskuste tutvustamine, liikumine looduses

5.10. Piirivalve

Õpitulemused

Kursuse läbinud õpilane:

- 1) selgitab piiri valvamise üldiseid põhimõtteid, meetodeid ja taktikat;
- 2) tuvastab reisidokumentide ja transpordivahendite dokumentide lihtsamaid võltsinguid;
- 3) selgitab ohutuse nõudeid veekogul olles.

Õppesisu

Piiri valvamine. Alateemad: integreeritud piirihaldus; ülevaade välis- ja sisepiirist, piiripunktidest ja kordonitest (maismaa-, sadama- ja lennujaamapiiripunktid, kordonid, patrullrühmad, nende ülesanded ja tegevused integreeritud piirihalduses); neljaastmeline riiki lubamise mudel; riigipiir, selle tähistamine ja erinevad piirimärgid; piirikontrolli ja riigipiiri valvamise ajutine taaskehtestamine sisepiiril; piiri valvamise korraldus, meetodid, k.a tehnilised vahendid - piirikontroll rahvusvaheliseks liikluseks avatud piiripunktides; piiriülene kuritegevus, selle vormid, sh mõjud Eesti majandusele

Teema õpiväljundid: õpilane selgitab piiri valvamise üldiseid põhimõtteid, meetodeid ja taktikat ning piiriüleste kuritegude vorme.

Õpiväljundite hindamise kriteeriumid, kus õpilane;

- 1) selgitab integreeritud piirihalduse üldiseid põhimõtteid - nimetab, mis riigisiseste ja rahvusvaheliste õigusaktide alusel riigipiiri valvatakse;
- 2) selgitab, kuidas tähistatakse riigipiiri ja piiririba;
- 3) kirjeldab piiri valvamise meetodeid;
- 4) loetleb ning kirjeldab piiri valvavaid teenistustoimkondi ja nende põhilisi tegevusi;
- 5) selgitab isikute, transpordivahendite ja dokumentide kontrollimise põhimõtteid piiripunktis;
- 6) selgitab piiriülese kuritegevuse avaldumist ja vorme.

Dokumentide kontrollimine (14 tundi). Alateemad: isikut tõendavate dokumentide seadus; võltsingute klassifitseerimine (identiteedi- ja dokumendipettuse jaotus);

dokumentide materjal: turvapaber, plastid (PC, PVC) - trükistiilid: ofsettrükk, kõrgtrükk, sügavtrükk, tindiprinteri trükk, laserprinteri trükk, lasergraveering; turvaelemendid: aluspõhjamuster, mikrokiri, vesimärk, sünkroontrükk, OVI, DOVID; isiku tuvastamise põhimõtted, praktilised harjutused.

Teema õpiväljundid, kus õpilane tuvastab reisidokumentide ja transpordivahendite dokumentide lihtsamaid võltsinguid.

Õpiväljundite hindamise kriteeriumid, kus õpilane:

- 1) nimetab Eestis Vabariigis väljastatavaid reisidokumente ja kirjeldab, mis alustel neid väljastatakse;
- 2) kirjeldab levinumaid võltsinguid ja nende tunnuseid - kirjeldab levinumaid turvaelemente ja lihtsamaid;
- 3) võltsingutunnuseid reisidokumentides, k.a pangatähtedel;
- 4) tuvastab isiku dokumendis oleva foto järgi ja selgitab isiku tuvastamise põhimõtteid.

Veekogul ohutusnõuete tagamine (6 tundi). Alateemad: otsingud ja päästetööd veekogul, k.a piiriveekogul; merereostus ja sellest teavitamine; erinevad päästevahendid ja nende kasutamine.

Teema õpiväljundid, kus õpilane selgitab ohutuse nõudeid veekogul olles.

Õpiväljundite hindamise kriteeriumid, kus õpilane selgitab oma sõnadega päästevahendite kasutamise vajalikkust, kirjeldab otsingu- ja päästetööde üldiseid põhimõtteid merel ning piiriveekogul ja kasutab päästevesti.

Teemakohane õppekirjandus

- 1) Politsei- ja Piirivalveameti koduleht
- 2) PRADO koduleht
- 3) Välisministeeriumi koduleht
- 4) Isikut tõendavate dokumentide seadus
- 5) Karistusseadustik
- 6) Meresõiduohutuse seadus
- 7) Otsingu- ja päästetöö, sealhulgas merereostuse avastamise ja likvideerimise kord Eesti merealal ning piiriveekogus
- 8) Piirirežiimi eeskirja kinnitamine
- 9) Riigipiiri seadus
- 10) Välismaalaste seadus
- 11) Väljasõidukohustuse ja sissesõidukeelu seadus
- 12) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2019/1896, Euroopa piiri- ja rannikuvalve loomine ning integreeritud piirihalduse mudel: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019R1896&from=EL>

- 13) Kehtivate reisidokumentide näidised: <http://www.edisontd.nl/> 14) J. Puusalu (2022). Mehitamata õhusõidukite kasutamine piiril. Sisekaitseakadeemia (leitav Digiriiulist)
- 15) P. Teppan, M. Liiva, L. Tummeleht (2020). Piirivalve üldkursus. Toetav õppematerjal õpetajale. Sisekaitseakadeemia (leitav Digiriiulist).

IV Valikained

§ 22 Karjääriõpe

1. Õppeaine eesmärgid

Karjääriõpetus toetab õpilase karjääri planeerimist ja valmisolekut elukestvaks õppeks, loimides teistes õppeainetes omandatud teadmised. Aineõpetusega taotletakse, et õpilane: teadvustab oma huvisid, võimeid ja oskusi, mis võimaldavad adekvaatse enesehinnangu kujunemist ning konkreetsete karjääriplaanide tegemist; arendab oma õpioskusi, suhtlemisoskusi, koostöö-, otsustamis- ja infoga ümberkäimise oskusi; arendab soovi ja oskust endale eesmäärke seada ja nendeni jõudmiseks süsteemselt tegutseda; kujundab soovi ja valmisolekut elukestvaks õppimiseks ja iseseisvaks karjääriotsuste tegemiseks; tutvub erinevate ametite/elukutsetega, õppides tundma haridus- ja koolitusvõimalusi, töö- seadusandlust ning kohalikku majanduskeskkonda.

2. Õppeaine kirjeldus

Valikõppeaine „Karjääriõpetus“ raames käsitletakse teemasid, mis kujundavad õpilases valmisolekut optimaalseks rakenduseks tööjõuturul, iseseisva otsustamisvõime arendamiseks, erinevate elurollide täitmiseks ja elukestvaks õppeks. Karjääriõpetus võimaldab ühiskonna inimressurssi tööturul paremal viisil rakendada, viies inimeste oskused ja huvid kokku töö- ja õppimisvõimalustega. Karjääriõpetus aitab kaasa sellele, et uut põlvkonda ei piiraks stereotüüpsed soorollid, mis mingis kultuuris ja mingil perioodil on välja kujunenud kui üldised jagatud arusaamad feminiinsuse ja maskuliinsuse kohta. Naiste ja meeste sünnipäraseks erinevused ei tingi seda, et nad peaksid tegema ainult teatud kindlaid töid ja õppima teatud erialasid. Ei ole kohane käsitleda eraldi meeste ja naiste tööd, omandatavad teadmised ametitega seotud terviseriskidest võimaldavad nii meestel kui ka naistel valikuid tehes mõista, milliste riskifaktoritega tuleb kokku puutuda.

Karjääriõpetuse valikkursuse kava gümnaasiumile on koostatud kooskõlas põhikooli III kooliastme karjääriõpetuse valikõppeaine ainekavaga. Mõlemas kooliastmes on karjääriõpetuse peateemad samad, käsitlemisel on vajalik tagada ea- ja asjakohasust arvestavalt järjepidevus ning süsteemsus. Suur osa enesetundmisega seotud teemadest võimaldab õpilasel jälgida oma arengut (nt võrreldes, kas ja kuidas 9. klassis kirjeldatud huvid on 11. klassis muutunud vms).

Karjääriõpetuse sisu mõjutab, millised on kooliastme lõpetajate järgmised võimalikud sammud. Haridustee kavandamisele lisaks valmistuvad gümnaasiumi lõpetajad põhjalikumalt töömaailma sisenemiseks. Kursuse käigus eeldatakse gümnaasiumiastme õpilastelt suuremat iseseisvust, valmisolekut ennast analüüsida ja selle tulemusi julgelt kaaslastele esitleda.

Valikõppeaine kursus koosneb kolmest osast:

Enesetundmise teema käsitlemine ja vastavate praktiliste harjutuste sooritamine aitab õpilasel kujundada enesemääratluspädevusi ning eneseanalüüsi tulemusel langetada edasise haridustee ja tööeluga seotud teadlikke otsuseid. Käsitletakse sotsiaalsete ja õpipädevuste seoseid tulevaste õpingute ja tööeluga. Õpiharjumuste teadlik kujundamine sidustatuna karjääriplaanis püstitatud lühema- või pikemaajaliste eesmärkidega aitab ennetada õpilase haridustee katkemist.

Karjääriinfo: õppimisvõimaluste, erinevate töövaldkondade ja tööturu suundumuste tundmine on vajalik, et õpilane oskaks teadlikult kavandada oma karjääri. Kujuneb valmisolek paindlikuks reageerimiseks tööturul toimuvatele kiiretele muutustele ja elukestvaks õppeks. Tööturuga praktilise tutvumise käigus saavad õpilased ülevaate erinevatest töövaldkondadest ja õpivad pöörama tähelepanu soolisele võrdõiguslikkusele karjäärivalikutes. Õpilast suunatakse uurima ja võimaluse korral katsetama erinevaid töid, vabatahtlikku tööd, otsima ja leidma seoseid õpingute ja töövaldkondade vahel. Õpilase ettevõtlikkuse kujunemisele aitavad kaasa praktilised õpitegevused.

Planeerimise ja otsustamise põhimõtete tundmine aitab õpilasel süstematiseerida informatsiooni iseendast, tööturu võimalustest ja seostada seda tulevikuplaanidega. Õpilane analüüsib erinevaid karjäärivalikuid mõjutavaid tegureid. Õpilasel kujunevad teadmised ja oskused eesmärkide püstitamiseks, karjäärialaste otsuste langetamiseks, võimalike probleemide äratundmiseks ja nende ennetamiseks ning töö ja eraelu ühildamise tähtsusest

Valikõppeaine kursus „Karjääriõpetus“ keskendub õpilase adekvaatse enesehinnangu kujunemisele. Õpilane tunneb erialade, ametite ja elukutsete vahelisi seoseid. Ta oskab näha ja mõistab töömaailmas toimuvat ja on teadlik selle mõjust isikliku tööalase karjääri planeerimisele. Õpilane teadvustab oma vastutust ja on motiveeritud isiklikku karjääri teadlikult planeerima. Soolise võrdõiguslikkuse printsiibi käsitlemine karjääriplaneerimisel suurendab õpilaste teadlikkust, et valikuid saab teha enda soovide ja eelduste järgi ning valida saab ka neid elukutseid, mis traditsiooniliselt on olnud sooliselt eelistatud. Karjääriõppes õpetatakse sallivust ja valikuvabadust. Õpilased teavad, et palgaküsimuste lahendamisel lähtutakse töö sisust ja

vastutusastmest, mitte soolistest eelistustest. Karjääriõpetus aitab õpilasel luua enda jaoks tervikpilt teistes õppeainetes, kursustel ja erinevates elusituatsioonides omandatud teadmistest, oskustest ja kogemustest, mis on aluseks karjääriotsuste langetamisel.

3. Õppetegevuse kavandamine ja korraldamine

Konkreetne õppesisu täpsustatakse kursuse alguses õpetaja ja õpilaste koostöös. Alateemade kindlaksmääramisel, praktiliste tegevuste valimisel jne lähtutakse iga konkreetse õpperühma vajadustest, võttes arvesse, kas, kui palju ja kuidas on muud karjääriplaneerimist toetavad tegevused ning personaalne nõustamine õppekava raames sellele konkreetsele õpperühmale kättesaadavad.

Korraldatakse järgmisi õppetegevusi:

- 1) rollimängud ja teised aktiivõppe meetodid, multifunktsionaalsed meetodid;

- 2) eneseanalüüsi ja töövaldkonna tundmise küsimustike ning mõttearenduslehtede täitmine;
- 3) auditoorsed loengud või iseseisev töö veebikeskkonnas teoreetiliste teadmiste omandamiseks;
- 4) diskussioonid, väitlused;
- 5) töö karjääriinfo allikatega, info kriitiline analüüs;
- 6) essee kirjutamine;
- 7) uurimistöö koostamine (nt konkreetse töövaldkonna kohta);
- 8) intervjuu läbiviimine (nt konkreetse ametiala esindajaga);
- 9) kutsesobivustestide läbiviimine;
- 10) õppevisiidid, ettevõtete külastused;
- 11) seseisev töö (nt erinevate tööaladega tutvumiseks);
- 12) karjääriplaani koostamine;
- 13) õpimapi koostamine;
- 14) avalik esinemine jne.

Õppetegevuste valikul lähtutakse konkreetse õpperühma õpilaste vajadustest, optimeerides õppetegevused teiste õppeainete ja tunniväliste tegevustega. Füüsiline õpikeskkond

Õpilastele on tagatud järgmised tingimused ja vahendite kasutamine:

- 1) erinevad enese ja tööturu tundmaõppimise töölehed, küsimustikud, mõttearenduslehed;
- 2) õppevisiidid reaalsesse töökeskkonda;
- 3) karjääriplaneerimisalase kirjanduse kättesaadavus kooli raamatukogus;
- 4) arvutiklassi kasutamine (vastavalt vajadusele personaalseks või rühmatööks) ainetunnis veebist karjääriplaneerimisalase informatsiooni otsimiseks (rajaleidja.ee jt);
- 5) karjäärispetsialisti personaalne tugi, erapooletu ja usalduslik nõu vastavalt õpilase vajadustele.

4. Hindamine

Hindamisel lähtutakse vastavatest KJPG õppekava üldosa sätetest. Hinnatakse õpilase teadmisi ja nende rakendamise oskust, üldpädevuste saavutatust suuliste vastuste (esituste), kirjalike ja/või praktiliste tööde ning praktiliste tegevuste alusel, arvestades õpilase teadmiste ja oskuste vastavust taotletavatele õpitulemustele. Õpitulemusi hinnatakse sõnaliste hinnangute ja numbriliste hinnetega. Karjääriõpetuse käigus ei

hinnata õpilase hoiakuid ega väärtusi, vajaduse ja võimaluse korral antakse õpilasele nende kohta tagasisidet. Hindamisel väärtustatakse õpilaste isikupära ja toetatakse arengut. Õpilane peab olema hindamises aktiivne partner, kuna see toetab eneseanalüüsi oskuste kujunemist. On soovitatav, et kursuse jooksul koostab õpilane personaalse õpimapi, millesse kogub eneseanalüüsi, ettevõtete külastuse töölehed jt õpiülesannete tulemused ning muud huvipakkuvad elukutsete või erialadega seotud materjalid. Selles sisalduvad õpiülesanded võivad olla tehtud kas individuaalselt või rühmatööna. Õpimapi kaitsmist saab hinnata kursuse kokkuvõtva hindena.

Õpilasele tutvustatakse kursuse alguses, mida, millal ja mille alusel hinnatakse.

Hinnatakse:

- 1) praktilisi töid: CV koostamine; motivatsioonikiri, kandideerimise avaldus, essee; ettevõtte külastuse ja töövarjupäeva konspekt või kokkuvõte, eneseanalüüsi kokkuvõte, isiklik karjääriplaan (õpiplaan) jms;
- 2) praktilise tegevuse mõtestamise oskust;
- 3) oskust asjakohast informatsiooni otsida ja analüüsida (karjääriinfo analüüsi kokkuvõte);
- 4) loominguilisust ja ratsionaalsust;
- 5) teadlikkust peamistest karjääriotsust mõjutavatest teguritest;
- 6) iseseisva analüüsi oskust;
- 7) õppekavas ettenähtud õpitulemuste saavutamist, mida õpilane tõendab arutelude, rühmatööde õpimapi esitlemise jt tegevuste käigus.

5. Aine õpitulemused

Õpitulemused:

Enesetundmine ja selle tähtsus karjääriplaneerimisel:

- 1) analüüsib enda isiksust ja kasutab eneseanalüüsi tulemusi elutee planeerimisel ja karjäärivalikute tegemisel;
- 2) on motiveeritud õppima, tunneb ja kasutab erinevaid õpistrateegiaid;
- 3) oskab analüüsida ennast kui tulevast töötajat;
- 4) oskab näha oma erinevate elurollide seost karjäärivalikutega.

Karjääriinfo tundmine ning selle tähtsus karjääriplaneerimisel:

- 1) tunneb tööturu suundumusi, erinevaid töövaldkondi ning on teadlik võimalustest ja nõuetest tööturul;
- 2) teab karjäärivõimalusi majandustegevusvaldkondades;
- 3) mõistab hariduse ja tööturu vahelisi seoseid ning vajadust pidevaks enesearendamiseks;

- 4) oskab leida infot tööturu, erialade ja õppimisvõimaluste kohta ning kasutab seda oma haridustee planeerimisel.

Planeerimine ja otsustamine:

- 1) mõistab karjääriplaneerimist kui terviklikku, järjepidevat ja elukestvat protsessi;
- 2) suudab iseseisvalt otsustada ja analüüsida otsuseid mõjutavaid tegureid;
- 3) kasutab vajaduse korral karjäärispetsialistide abi (karjäärinõustamist, tuge karjääriinfo hankimisel ja analüüsil);
- 4) on valmis teadlike karjääriotsuste tegemiseks ja isikliku karjääriplaani koostamiseks elukestva õppe kontekstis;
- 5) võtab vastutuse oma karjääri planeerimisel.

6. Õppesisu ja kursuse kava

Isiksuseomadused: närvisüsteemi tüüp, temperament ja iseloom.

Isiksuseomadused: väärtused, vajadused, motivatsioon, hoiak, emotsioonid.

Isiksuseomadused: võimed, intelligentsus, huvid, üldised ehk ülekantavad kompetentsid ja kutsepetsiifilised kompetentsid.

Minapilt ja enesehinnang, identiteet, refleksioon. Karjääriinfo tundmine ning selle tähtsus karjääriplaneerimisel.

Muutuv tööturg: tööturu olukord, trendid, arengusuunad, prognoosid, tööandjate ootused, ettevõtluse vormid, töösuhteid reguleerivad õigusaktid.

Muutuv tööjõuturg: tööjõuturu nõudlus ja pakkumine, konkurents, elukestev õpe, töömotivatsioon, võrdne kohtlemine tööjõuturul.

Majandustegevusalad, amet ja ametite rühmad, kutse ja kutseoskused, kutsestandardid, kutseelistused.

Haridustee: erialad, haridussüsteem, formaalne ja mitteformaalne haridus, hariduse ja tööturu vahelised seosed.

Karjääriplaneerimine kui elukestev protsess: otsustamine ja seda mõjutavad tegurid, otsustamiskeskused, karjääriinfo allikad, infootsimine, alternatiivid, sundvalikud, muutustega toimetulek, karjääriteenused. Isikliku karjääriplaani koostamine: elukestev õpe, edu, elurollid, elulaad, karjäär, õpimotivatsioon, omavastutus, kandideerimisdokumendid, karjääriplaneerimine, karjääriplaani koostamine.

§ 23 Noortekoor

1. Õppeaine eesmärgid

Taotletakse, et õpilane:

- 1) tunnetab muusika võimalusi ümbritseva maailma mõtestamise, mõjutamise ning kujundamise vahendina;
- 2) väärtustab koorimuusikat kui tähtsat osa Eesti kultuuris; teadvustab ennast rahvuskultuuri kandjana: mõistab ja väärtustab kooriliikumise ning laulupidude sotsiaal-poliitilist olemust;
- 3) osaleb muusikaelus, sh laulupidudel, on omandanud valmisoleku muusikalisteks tegevusteks ning elukestvaks muusikaharrastuseks;
- 4) oskab muusikat kriitiliselt kuulata, analüüsida ja tõlgendada; rakendab loovust muusikalises eneseväljenduses;
- 5) teadvustab ja järgib intellektuaalse omandiga kaasnevaid õigusi ning kohustusi;
- 6) arvestab kaaslasti ning väärtustab koostööd;
- 7) orienteerub heliloomingu ja interpretatsiooni võimalustes.

2. Õppeaine kirjeldus

Noortekooris laulmise kaudu kujundatakse ja arendatakse õpilastes musitseerimise (laulmine ja pillimäng) ja omaloominguga tegelemise oskusi.

Pööratakse tähelepanu õpilaste individuaalsete võimete ja oskuste arendamisele ja rakendamisele. Tunnis lauldakse nii ühe- kui ka mitmehäälselt.

Repertuaar valitakse vastavalt vajadusele (tähtpäevade aktused, jõululaulud, laulupidude aastatel laulupidude repertuaar jms).

Rakendatakse põhikoolis õpitud pillimänguoskusi (rütmi- ja plaatpillid, plokkflööt või väikekannel, akustiline kitarr jm).

Muusikalises omaloomingus innustatakse õpilasi loomingulisi ideid ellu viies kasutama nii traditsioonilisi kui ka multimeedia vahendeid.

Õpilaste teadmisi, oskusi ning silmaringi avardavad kontsertidel käimine ja kontsertidel esinemine.

3. Õppetegevuse kavandamine ja korraldamine

Õppetegevuses toimub:

- 1) hääleseade (häälerühmiti, kooris, individuaalselt);
- 2) laulude partiide õppimine häälerühmade kaupa;
- 3) kooslaulmine, sh ühendkooris (kooli noortekoor ja meeskoor);

- 4) iseseisev töö;
- 5) erinevate pillikoosseisudega saatete lisamine lauludele;
- 6) esituse viimistlemine kontserdiks;
- 7) proovid ja esinemised koos teiste kollektiividega;
- 8) vajadusel (eelkõige laulupidude ettevalmistusprotsessis) laululaagrid;
- 9) esinemised.

Õpilased suudavad laulda erinevat repertuaari (stiilid, tehnikad jms). Õpilased suudavad vabalt koos mitmehäälselt musitseerida. Õpilane omandab erinevas stiilis repertuaari ja väärtustab seda kontekstis. Õpilane soovib ka edaspidi tegeleda kooriharrastusega.

4. Hindamine

Hindeks on "arvestatud" või "mittearvestatud" ("mittearvestatud" juhul õpilane kursust kirja ei saa). Hindamine toimub vastavalt õpilase panusele ühisesse üritusse - määravaks on kohalkäigu protsent, mis peab olema vähemalt 70% ja esinemised. Erandjuhul on võimalik puudumiste võlgnevusi kokkuleppel õpetajaga likvideerida üksi või väikeses rühmas ettelaulmisel.

5. Aine õpitulemused

- 1) Õpilane tunneb enda häält ja teab oma hääleliiki ja selle eripärasid.
- 2) Õpilane oskab teisi lauljaid ja instrumente kuulata ja laulda mitmehäälses koosseisus.
- 3) Õpilane tunneb erinevate kontsertide ja ürituste etiketti.

6. Õppesisu ja kursuste kavad

Hääleliigid: Erinevad hääleliigid, hääleliigi määramine ja nende eripärad

Kooriliigid: Erinevad kooriliigid ja nende kujunemine Laulupidude kontekstis

Etikett: Käitumisreeglid ja riietus erisugustel kontsertidel ja üritustel

Noodiõpetus: Noodikirja märgid (kordus, lõpujoon, *segno*, kooda jm), taktimõõt, tempo ja dünaamika terminid ja elementaarne noodist laulmine.

Diktsioon: Kõnetehnika ja häälikute eripärad laulmisel.

§ 24 Meeskoor

1. Õppeaine eesmärgid

Taotletakse, et õpilane:

- 1) tunnetab muusika võimalusi ümbritseva maailma mõtestamise, mõjutamise ning kujundamise vahendina;
- 2) nväärtustab koorimuusikat kui tähtsat osa Eesti kultuuris; teadvustab ennast rahvuskultuuri kandjana: mõistab ja väärtustab kooriliikumise ning laulupidude sotsiaal-poliitilist olemust;
- 3) osaleb muusikaelus, sh laulupidudel, on omandanud valmisoleku muusikalisteks tegevusteks ning elukestvaks muusikaharrastuseks;
- 4) oskab muusikat kriitiliselt kuulata, analüüsida ja tõlgendada; rakendab loovust muusikalises eneseväljenduses;
- 5) teadvustab ja järgib intellektuaalse omandiga kaasnevaid õigusi ning kohustusi;
- 6) arvestab kaaslast ning väärtustab koostööd;
- 7) orienteerub heliloomingu ja interpretatsiooni võimalustes;
- 8) mõistab meeskoori rolli Eesti koorimuusikas;
- 9) mõistab meeshäälte eripärasid, sh häälemurde mõju;
- 10) teab poistekoori, poiste segakoori ja meeskoori häälte eripärasid ja mõistab sidususpõhimõtet nende kooriliikide vahel.

2. Õppeaine kirjeldus

Meeskooris laulmise kaudu kujundatakse ja arendatakse õpilastes musitseerimise (laulmine ja pillimäng) ja omaloominguga tegelemise oskusi.

Pööratakse tähelepanu õpilaste individuaalsete võimete ja oskuste arendamisele ja rakendamisele. Tunnis lauldakse nii ühe- kui ka mitmehäälselt.

Repertuaar valitakse vastavalt vajadusele (tähtpäevade aktused, jõululaulud, laulupidude aastatel laulupidude repertuaar jms).

Rakendatakse põhikoolis õpitud pillimänguoskusi (rütmi- ja plaatpillid, plokkflööt või väikekannel, akustiline kitarr jm).

Muusikalises omaloomingus innustatakse õpilasi loomingulisi ideid ellu viies kasutama nii traditsioonilisi kui ka multimeedia vahendeid.

Õpilaste teadmisi, oskusi ning silmaringi avardavad kontsertidel käimine ja kontsertidel esinemine.

3. Õppetegevuse kavandamine ja korraldamine

Õppetegevuses toimub:

- 1) hääleseade (häälerühmiti, kooris, individuaalselt);

- 2) laulude partiide õppimine häälerühmade kaupa;
- 3) kooslaulmine, sh ühendkooris (kooli noortekoor ja meeskoor);
- 4) iseseisev töö;
- 5) erinevate pillikoosseisudega saadete lisamine lauludele;
- 6) esituse viimistlemine kontserdiks;
- 7) proovid ja esinemised koos teiste kollektiividega;
- 8) vajadusel (eelkõige laulupidude ettevalmistusprotsessis) laululaagrid;
- 9) esinemised.

Õpilased suudavad laulda erinevat repertuaari (stiilid, tehnikad jms). Õpilased suudavad vabalt koos mitmehäälselt musitseerida. Õpilane omandab erinevas stiilis repertuaari ja väärtustab seda kontekstis. Õpilane soovib ka edaspidi tegeleda kooriharrastusega.

4. Hindamine

Hindeks on "arvestatud" või "mittearvestatud" ("mittearvestatud" juhul õpilane kursust kirja ei saa). Hindamine toimub vastavalt õpilase panusele ühisesse üritusse - määravaks on kohalkäigu protsent, mis peab olema vähemalt 70% ja esinemised. Erandjuhul on võimalik puudumiste võlgnevusi kokkuleppel dirigendiga likvideerida üksi või väikeses rühmas ettelaulmisel.

5. Aine õpitulemused

- 1) Õpilane tunneb enda häält ja teab oma hääleliiki ja selle eripärasid.
- 2) Õpilane oskab teisi lauljaid ja instrumente kuulata ja laulda mitmehäälses koosseisus.
- 3) Õpilane tunneb erinevate kontsertide ja ürituste etiketti.

6. Õppesisu

Hääleliigid: Erinevad hääleliigid, hääleliigi määramine ja nende eripärad

Kooriliigid: Erinevad kooriliigid ja nende kujunemine Laulupidude kontekstis

Etikett: Käitumisreeglid ja riietus erisugustel kontsertidel ja üritustel

Noodiõpetus: Noodikirja märgid (kordus, lõpujoon, *segno*, kooda jm), taktimõõt, tempo ja dünaamika terminid ja elementaarne noodist laulmine.

Diktsioon: Kõnetehnika ja häälikute eripärad laulmisel.

§ 25 Meedia- ja filmipraktika

1. Õppeaine eesmärgid

Meedia- ja filmipraktika kursus toetab õpilase huvide praktiseerimist ja arendamist antud valdkonnas. Annab võimalus ette valmistada ülikooli sisseastumiseks meedia ja filmindusega seotud erialadel.

2. Õppeaine kirjeldus

Meedia- ja filmipraktika kursusel on suur rõhk õpilaste iseseisvatel loovtöödel. Praktika raames on võimalik osaleda koolitelevisiooni saadete tegemisel (telereportaažid, intervjuud, uudiste koostamine, saadete juhtimine, monteerimine jne), teha individuaalselt või rühmatööna muusikavideo, humoorikaid sketše või lühifilme.

3. Õppetegevuse kavandamine ja korraldamine

Meedia- ja filmipraktika kursus gümnaasiumile koosneb 35 akadeemilisest tunnist. Konkreetne õppesisu täpsustatakse kursuse alguses õpetaja ja õpilaste koostöös. Praktikategevuste kindlaksmääramisel lähtutakse õpilaste huvidest ja vajadustest meedia ja filmivaldkonnas.

Kursust õpetades on soovitatav korraldada järgmisi õppetegevusi:

- 1) rühmatööd ja teised aktiivõppe meetodid;
- 2) eneserefleksiooni tegemine;
- 3) individuaalsed projektid;
- 4) õppevisiidid;
- 5) õpimapi koostamine.

Õppetegevuste valikul lähtutakse konkreetse õpperühma õpilaste vajadustest, optimeerides õppetegevused teiste õppeainete ja tunniväliste tegevustega.

Füüsiline õpikeskkond

Õpilastele on tagatud järgmised tingimused ja vahendite kasutamine:

- 1) ligipääs tera kursuse materjalidele;
- 2) loengumaterjalid ja õppevideod;
- 3) võimalus kasutada kooli meediastuudiot ja selle tehnikat;
- 4) arvutiklassi kasutamine koos vajaliku tarkvaraga (vastavalt vajadusele personaalseks või rühmatööks).

4. Hindamine

Õpitulemusi hinnates lähtutakse KJPG hindamisjuhendist. Õpitulemuste kontrolli ja hindamise eesmärk on saada ülevaade õpitulemuste saavutatusest ja õpilase individuaalsest arengust ning kasutada saadud teavet õppe tulemuslikumaks

kavandamiseks. Hinnatakse nii teadmisi ja nende rakendamise oskust kui ka üldpädevuste saavutatust, sh õpioskusi suuliste vastuste (esituste), praktiliste tööde ning praktiliste tegevuste alusel, arvestades õpilase teadmiste ja oskuste vastavust ainekava taotletavatele õpitulemustele.

Kursusehinde kujunemine kirjeldatakse õpetaja poolt kursuse algul ja on leitav õppeinfosüsteemist. 20% õppetööst toimub juhendatud iseseisva õppetöö vormis.

Hinnatakse õppekavas ettenähtud õpitulemuste saavutamist, mida õpilane tõendab praktiliste ülesannete lahendamisega. Hindamise aluseks on töö iseseisev sooritus, loovus ja vormistamise korrektsus.

Kursusehindena kasutatakse eristavat hindamist.

5. Aine õpitulemused

Õpilase õpitulemused:

- 1) oskab koostada uudiseid ja viia läbi intervjuusid;
- 2) oskab monteeri da uudiseid;
- 3) oskab kasutada elektroonilist meediat ning saab aru, milliste vahenditega visuaalset meediat toodetakse;
- 4) oskab koostada erineva visuaalse meedia žanre: uudist, portreed, reportaaži;
- 5) oskab teostada stsenaaristina lühimängufilmi projekte;
- 6) tunneb filmikompositsiooni põhimõtteid;
- 7) teab videokaamera kasutusvõimalusi ning oskab neid rakendada;
- 8) omab algteadmisi mängufilmi ja dokumentaalfilmi monteermiseks;
- 9) oskab leida ja monteeri da katteplaan ning neid kasutada montaažis;
- 10) oskab koostada lühifilmi ülevaadet, analüüsi ja stsenaariumi ning on teadlik erinevatest filmivaldkondadest;
- 11) oskab analüüsida foto- ning videomaterjali;
- 12) oskab käsitleda mõnda lihtsamat montaažiprogrammi ja selle abil filmi kokku monteeri da;
- 13) oskab monteeri da heli ja pilti.

§ 26 Inglise keele eelduskursus B1.2

1. Õppeaine eesmärgid ja võtmetulemused

Inglise keele eelduskursuse eesmärk on anda gümnaasiumisse astunud õpilastele toetust, enesekindlust ja vilumust kasutada keelt korrektselt, samas mõista, et vead on õppimisprotsessi osa. Õpilane saab põhikoolis õpitu süsteemselt üle korrata, et edukalt jätkata õpinguid gümnaasiumis saavutamaks B2 taset.

Kursuse lõpetamisel õpilane:

oskab üsna õigesti kasutada tüüpkeelendeid ja moodustusmalle, kasutab tuttavas olukorras grammatiliselt üsna õiget keelt, ehkki on märgata emakeele mõju, oskab õpitud keelendeid iseseisvalt kasutada tasemel, kus tehtud vead ei takista mõistmist, lisakursuse lõpuks on õpilane omandanud vajaliku keelelise korrektsuse kõige olulisemates teemades.,

2.Õppeaine kirjeldus

Inglise keeles suunatakse eelduskursusele õpilased, kelle sisseastumiseksami tulemus jääb B1 taseme piirile või alla selle. Eelduskursus toimub 10. klassis.

3. Õppetegevuse kavandamine ja korraldamine

Kursusel toimub igal nädalal kolm 60-minutilist kontakttundi ja 45-minutiline iseseisev töö veebiõppena. Õppetegevus on valdavalt praktiline, individuaalne ja rühmatöö. Üks eelduskursuse rühmadest rakendab ka täielikku veebiõpet.

4. Hindamine

Eelduskursuse hinne on mitteeristav (A/MA). Kursuse läbimiseks peab kõigi oluliste õpiülesannete keskmine tulemus olema vähemalt 60%. Kursuse lõpus pannakse välja kooliastme hinne (KA) ning see kantakse gümnaasiumi lõputunnistusele.

5. Aine õpitulemused

Kursuse lõpuks õpilane:

- 1) oskab üsna õigesti kasutada tüüpkeelendeid ja moodustusmalle, kasutab tuttavas olukorras grammatiliselt üsna õiget keelt, ehkki on märgata emakeele mõju;
- 2) oskab õpitud keelendeid iseseisvalt kasutada tasemel, kus tehtud vead ei takista mõistmist;
- 3) on omandanud vajaliku keelelise korrektsuse kõige olulisemates punktides, et edukalt jätkata õpinguid gümnaasiumis saavutamaks B2 taset.

6. Õppesisu ja kursuste kavad

Isikulised asesõnad / aegade süsteem üldiselt. Ebareeglipärased tegusõna põhivormid. Oleviku-, mineviku- ja tulevikuajad; orienteerumine kõikides ajavormides korraga.

Passiivi kasutamine ja moodustamine kõigis ajavormides. Küsimuste moodustamine, küsimuste eriliigid.

Õppetegevused:

Õppesisu seletuse kuulamine, analüüsimine ja konspekteerimine; Grammatikareeglite tuletamine iseseisvalt ja õpetaja abiga; Grammatikareeglite kasutamine praktikas, näiteks lühitekstide koostamine; Õpitud keelekonstruktsioonide harjutamine ja kinnistamine Grammatikareegleid kinnistavad mängud ja võistlused; Tehtud vigade parandamine ja analüüsimine.

§ 27 Cambridge Advanced C1 eksamiks ettevalmistus

1. Õppeaine eesmärgid

Kursuse eesmärgiks on anda võimalikult hea ettevalmistus Cambridge Advanced eksami sooritamiseks. Kursuse eesmärgiks on arendada eksamiülesannete soorituse vilumust ning anda põhjalik ülevaade sellest, mida eksam endast kujutab, millised on selle osad, eksamiülesanded, hindamispõhimõtted. Õpilane omandab erinevaid eksami strateegiaid ja saavutab enesekindluse eksami edukaks sooritamiseks.

2. Õppeaine kirjeldus

Kursus on jagatud erinevatesse blokkidesse vastavalt osaoskustele: keelestruktuurid, lugemine, kuulamine, kirjutamine ja kõnelemine. Iga osaoskust vaadeldakse eraldi, tutvutakse ülesandetüüpidega ja erinevate õpistrateegiatega ülesannete edukaks lahendamiseks. Kuna edukaks eksami sooritamiseks on vaja ka head pingetaluvust ja ajaplaneerimist, siis oluline on võimalikult palju ülesandeid läbi teha, neid analüüsida ja tagasisidestada. Samuti tekib õpilasel ülevaade oma oskustest ja võimetest ning ta arendab neid edasi oma isiklikuks eksami strateegiaks. Õpilane on teadlik eksami erinevatest osadest, eksami kestvusest, piirangutest eksamil, hindamispõhimõtetest.

3. Õppetegevuse kavandamine ja korraldamine

Kursusel toimub igal nädalal kolm 60-minutilist kontaktundi ja 45-minutiline iseseisev töö. Õppetegevus on valdavalt praktiline, individuaalne ja rühmatöö, arutelud ja oma töö analüüs. Kursusel kasutatakse autentset eksamimaterjali.

Eksamiülesannete harjutamine, vilumuse tekitamine, eneseanalüüs ja vajaduste välja selgitamine. Iseseisev lugemine ja kuulamine. Meedia- ja audiovisuaalsete materjalide kasutamine. Kirjalik eneseväljendusoskuse arendamine (argumenteeriv essee).

4. Hindamine

Õpitulemusi hinnates lähtutakse KJPG hindamisjuhendist. Kursus on mitmeeristava hindamisega. KJPG kasutab valikkursuste hindamisel hinnanguid „arvestatud” ja „mittearvestatud“. Hinde „arvestatud“ saab õpilane, kelle suulist vastust (esitust), kirjalikku tööd, praktilist tegevust või selle tulemust saab lugeda vähemalt piisavaks vastavalt õppekavas toodud õpitulemuste nõuetele. Hinde „mittearvestatud“ saab õpilane, kelle suulist vastust (esitust), kirjalikku tööd, praktilist tegevust või selle tulemust ei saa lugeda piisavaks vastavalt õppekavas toodud õpitulemuste nõuetele.

Kursuse jooksul hinnatakse ja antakse mitmeeristavat tagasisidet kõikidele käsitletud eksamiosadele (keelekasutus, lugemine, kuulamine, kirjutamine ja kõnelemine).

Kooliastme hindena arvestatakse kursuse hinnet.

5. Aine õpitulemused

Kursuse lõpuks õpilane:

- 1) valdab ja kasutab käsitletud teemade sõnavara; eristab erinevaid keeleregistreid ja tunnetab keele erinevaid nüansse, kasutab akadeemilist keelt;
- 2) tunneb erinevaid osaoskuste ülesannete tüüpe;
- 3) oskab seada õpieesmärke, on enda jaoks välja töötanud eksamistrateegiad;
- 4) õpib analüüsima oma teadmisi ja oskusi, tugevusi ja nõrkusi erinevate ülesannete sooritamisel;
- 5) oskab avaldada mõtteid ja arvamusi ning vestluses teemat arendad;
- 6) tunneb end eksamil enesekindlamalt ja on orienteeritud vähemalt C1 taseme saavutamisele.

6. Õppesisu

Keeleline korrektsus: korratakse õpitud põhivara ja omandatakse uut, C1 taseme sõnavara ja grammatikat, harjutatakse erinevaid ülesandetüüpe (valikvastused, sõnaseletused, sõnatuletus, ümbersõnastamise oskus).

Kuulamine: käsitletakse erinevaid teemasid ja ülesannete tüüpe (intervjuu, monoloog, telefoniteated, juhised, loeng).

Lugemine: loetakse ja analüüsitakse tekste erinevatel teemadel, täidetakse erinevaid ülesandeid (teksti õigsus, lõikude järjestamine, kokkusobitamine, lünkade täitmine).

Kirjutamine: mitteametliku ja ametliku stiili eristamine, arutleva essee kirjutamine

Kõnelemine: Harjutatakse, kuidas end mõistetavaks teha ladusalt ja spontaanselt, väljendeid eriti otsimata kasutades keelt paindlikult ja tulemuslikult nii ühiskondlikel kui ka tööalastel eesmärkidel. Arendatakse oskust oma mõtteid ning arvamusi avaldada ning vestluses teemat arendada partnerit arvestades ja kaasates.

§ 28 Matemaatika rakendused II

1. Õppeaine eesmärgid

Kursuse eesmärgid on, et õpilane:

- 1) omandab gümnaasiumi matemaatika ainekava, mis võimaldab sooritada edukalt matemaatika riigieksamit;
- 2) analüüsib oma teadmisi ja oskusi, tugevusi ja nõrkusi.

2. Õppeaine kirjeldus

Ettevalmistuskursusel korratakse peamisi ja olulisemaid gümnaasiumi matemaatika teemasid:

- 1) Arvuhulgad ja avaldised
- 2) Võrrandid- ja võrrandisüsteemid
- 3) Võrratused
- 4) Trigonomeetria
- 5) Kolmnurga lahendamine
- 6) Vektor
- 7) Sirge võrrand
- 8) Aritmeetiline ja geomeetriline jada
- 9) Eksponentvõrrand
- 10) Logaritmivõrrand
- 11) Trigonomeetriliste funktsioonide graafikud ja trigonomeetrilised võrrandid
- 12) Funktsiooni uurimine tuletise abil
- 13) Puutuja võrrand
- 14) Ekstreemumülesanded.

3. Õppetegevuse kavandamine ja korraldamine

Õppetegevus on valdavalt praktiline ja iseseisev. Toimub gümnaasiumi matemaatika ainekava teemade kordamine, valemite ja omaduste meeldetuletamine; näiteülesannete lahendamine ja ülesannete iseseisvalt lahendamine.

4. Hindamine

Õpitulemusi hinnates lähtutakse KJPG hindamisjuhendist.

Hinnatakse nii teadmiste taset kui ka arengut. Kursuse kokkuvõtva hinde kujunemisel peetakse oluliseks tunnis kaasatöötamist ja nõutud ülesannete täitmist. Kursus lõpeb mitteeristava hindamisega (A/MA).

5. Aine õpitulemused

Kursuse lõpetamisel õpilane:

- 1) märgib arvteljel reaalarvude piirkondi;
- 2) esitab arvu juure ratsionaalarvulise astendajaga astmena ja vastupidi;
- 3) sooritab tehteid astmete ning võrdsete juurijatega juurtega;
- 4) teisendab lihtsamaid ratsionaal- ja irratsionaalavaldisi;
- 5) lahendab ühe tundmatuga lineaar-, ruut-, murd- ja lihtsamaid juurvõrrandeid ning nendeks taanduvaid võrrandeid;
- 6) lahendab võrrandisüsteeme;
- 7) lahendab lineaar- ja ruutvõrratusi ning ühe tundmatuga lineaarvõrratuste süsteeme;
- 8) defineerib mis tahes nurga siinuse, koosinuse ja tangensi;
- 9) teisendab kraadimõõdus antud nurga radiaanmõõtu ja vastupidi;
- 10) teisendab lihtsamaid trigonomeetrilisi avaldisi;
- 11) rakendab kolmnurga pindala valemeid, siinus- ja koosinusteoreemi;
- 12) lahendab kolmnurki;
- 13) loeb trigonomeetriliste funktsioonide graafikuid.
- 14) selgitab vektori mõistet ja vektori koordinaate;
- 15) tunneb sirget ja parabooli ning nende võrrandeid, teab sirgete vastastikuseid asendeid tasandil;
- 16) liidab ja lahutab vektoreid ning korrutab vektorit arvuga nii geomeetriliselt kui ka koordinaatkujul;
- 17) leiab vektorite skalaarkorrutise, rakendab vektorite ristseisu ja kollineaarsuse tunnuseid;
- 18) kasutab vektoreid geomeetriaülesannetes;
- 19) koostab sirge võrrandi, kui sirge on määratud punkti ja tõusuga, tõusu ja algordinaadiga, kahe punktiga;
- 20) määrab sirgete vastastikused asendid tasandil;
- 21) joonestab sirgeid ja parabooli nende võrrandite järgi;
- 22) saab aru arvjada ning aritmeetilise ja geomeetrilise jada mõistest;

- 23) rakendab aritmeetilise ja geomeetrilise jada üldliikme ning n esimese liikme summa valemit, lahendades lihtsamaid elulisi ülesandeid;
- 24) teab arvu logaritmi mõistet ja selle omadusi ning logaritmi ja potentsiaali lihtsamaid avaldiseid;
- 25) lahendab lihtsamaid eksponent- ja logaritmivõrrandeid astme ning logaritmi definitsiooni vahetu rakendamise teel;
- 26) saab aru liitprotsendilise kasvamise ja kahanemise olemusest ning lahendab selle abil lihtsamaid reaalsusega seotud ülesandeid;
- 27) lahendab graafiku abil trigonomeetrilisi põhivõrrandeid etteantud lõigul.
- 28) leiab funktsioonide tuletisi;
- 29) koostab funktsiooni graafiku puutuva võrrandi antud puutepunktis;
- 30) leiab ainekavas määratud funktsioonide nullkohad, positiivsus- ja negatiivsuspiirkonnad, kasvamis- ja kahanemisvahemikud, maksimum- ja miinimumpunktid ning skitseerib nende järgi funktsiooni graafiku;
- 31) lahendab lihtsamaid ekstreemumülesandeid.

6. Öppesisu

Reaalarvude piirkonnad arvteljel. Ratsionaal- ja irratsionaalavaldised. Arvu n -es juur. Astme mõiste üldistamine: täisarvulise ja ratsionaalarvulise astendajaga aste. Tehted astmete ja juurtega.

Võrrandite samaväärsus, samaväärsusteisendused. Lineaar-, ruut-, murd- ja juurvõrrandid ning nendeks taanduvad võrrandid. Võrrandisüsteemid, kus vähemalt üks võrranditest on lineaarvõrrand.

Võrratuse mõiste ja omadused. Lineaar- ja ruutvõrratused. Nurga mõiste üldistamine, radiaanmõõt. Mis tahes nurga trigonomeetrilised funktsioonid ($\sin \alpha$, $\cos \alpha$, $\tan \alpha$). Negatiivse nurga trigonomeetrilised funktsioonid. Funktsioonide $y = \sin x$, $y = \cos x$, $y = \tan x$ graafikud. Trigonomeetria põhiseosed $\tan \alpha = \frac{\sin \alpha}{\cos \alpha}$, $\sin 2\alpha + \cos 2\alpha = 1$, $\cos \alpha = \sin (90^\circ - \alpha)$, $\sin \alpha = \cos (90^\circ - \alpha)$, $\tan \alpha = \frac{1}{\cot \alpha}$, $\sin (-\alpha) = -\sin \alpha$, $\cos (-\alpha) = \cos \alpha$, $\tan (-\alpha) = -\tan \alpha$, $\sin (\alpha + k 360^\circ) = \sin \alpha$, $\cos (\alpha + k 360^\circ) = \cos \alpha$, $\tan (\alpha + k 360^\circ) = \tan \alpha$.

Siinus- ja koosinusteoreem. Kolmnurga pindala valemid. Kolmnurga lahendamine. Vektori mõiste ja tähistamine. Vektorite võrdsus. Nullvektor, ühikvektor, vastandvektor. Vektori koordinaadid. Vektori pikkus. Vektori korrutamine arvuga. Vektorite liitmine ja lahutamine (geomeetriliselt ja koordinaatkujul). Kahe vektori vaheline nurk. Kahe vektori skalaarkorrutis, selle rakendusi. Vektorite kollineaarsus ja ristseis.

Sirge võrrand (tõusu ja algordinaadiga, kahe punktiga, punkti ja tõusuga määratud sirge). Kahe sirge vastastikused asendid tasandil. Joonte lõikepunktide leidmine.

Arvutada mõiste, jada üldliige. Aritmeetiline jada, selle üldliikme ja summa valem. Geomeetriline jada, selle üldliikme ja summa valem. Arvu logaritmi mõiste. Korrutise, jagatise ja astme logaritm. Logaritmimine ja potentseerimine (mahus, mis võimaldab lahendada lihtsamaid eksponent- ja logaritmivõrrandeid). Liitprotsendiline kasvamine ja kahanemine. Lihtsamad eksponent- ja logaritmivõrrandid. Mõisted $\arcsin m$, $\arccos m$ ja $\arctan m$. Näiteid trigonomeetriliste põhivõrrandite lahendite leidmise kohta. Joone puutuja tõus, puutuja võrrand. Funktsioonide $y = x^n$ ($n \in \mathbb{Z}$), $y = e^x$, $y = \ln x$ tuletised. Funktsioonide summa, vahe, korrutise ja jagatise tuletised. Funktsiooni teine tuletis. Funktsiooni kasvamise ja kahanemise uurimine ning ekstreemumite leidmine tuletise abil. Lihtsamad ekstreemumülesanded